

Міністерство внутрішніх справ України
Харківський національний університет внутрішніх справ

ПОЛІЦЕЙСЬКА (АДМІНІСТРАТИВНА) ДІЯЛЬНІСТЬ

Навчальний посібник

*За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора О. І. Безпалової*

*Рекомендовано Вченою радою
Харківського національного університету внутрішніх справ*

Харків
2020

УДК 351.74(477)(075.8)

П50

Колектив авторів:

Безпалова О. І. (д-р юрид. наук, проф.) – передмова, глава 7 (підрозділи 7.1–7.6); загальна редакція;
Джафарова О. В. (д-р юрид. наук, проф.) – глава 10 (підрозділи 10.1–10.5);
Шатрава С. О. (д-р юрид. наук, проф.) – глава 8 (підрозділи 8.1–8.4);
Панова О. О. (д-р юрид. наук, доц.) – глава 4 (підрозділи 4.1–4.5);
Пчелін В. Б. (д-р юрид. наук, доц.) – глава 3 (підрозділи 3.1–3.5);
Бугайчук К. Л. (д-р юрид. наук, доц.) – глава 1 (підрозділи 1.1–1.4);
Резанов С. А. (канд. юрид. наук, доц.) – глава 5 (підрозділи 5.1–5.3);
Іванцов В. О. (канд. юрид. наук, доц.) – глава 6 (підрозділ 6.1);
Чишко К. О. (канд. юрид. наук, доц.) – глава 6 (підрозділи 6.2, 6.3);
Селюков В. С. (канд. юрид. наук, доц.) – глава 11 (підрозділи 11.1, 11.2);
Качинська М. О. (канд. юрид. наук, доц.) – глава 9 (підрозділи 9.1–9.4);
Макаренко В. С. (канд. юрид. наук) – глава 11 (підрозділи 11.3–11.4);
Іщенко І. В. (канд. юрид. наук) – глава 10 (підрозділи 10.6, 10.7);
Святокум І. О. – глава 2 (підрозділи 2.1–2.3).

Рецензенти:

Музичук О. М. – декан факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

Сокурєнко В. В. – начальник ГУНП в Харківській області, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України.

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Харківського національного університету
внутрішніх справ*

(протокол № 12 від 26 листопада 2019 р.)

© Авторський колектив, 2020

ISBN 978-966-610-139-9

© Безпалова О. І., загальне редагування, 2020

© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2020

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень	8
ПЕРЕДМОВА	9

ГЛАВА 1

СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ ТА ФОРМИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Поняття й ознаки поліцейської діяльності.....	11
1.2. Національна поліція України як суб'єкт поліцейської діяльності. Система Національної поліції України.....	15
1.3. Принципи діяльності Національної поліції України	23
1.4. Форми поліцейської діяльності.....	28
<i>Питання для самоконтролю</i>	35
<i>Тестові завдання</i>	35

ГЛАВА 2

МЕТОДИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Поняття і види методів поліцейської діяльності	37
2.2. Метод переконання у поліцейській діяльності.....	45
2.3. Поняття і види поліцейських заходів	48
<i>Питання для самоконтролю</i>	59
<i>Тестові завдання</i>	59

ГЛАВА 3

АДМІНІСТРАТИВНИЙ НАГЛЯД ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

3.1. Зміст адміністративного нагляду органів поліції та його види	62
3.2. Загальні правила адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі.....	65
3.3. Підготовка матеріалів в установах кримінально-виконавчої системи щодо встановлення судами адміністративного нагляду ...	71
3.4. Організація здійснення в органах поліції адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі	74
3.5. Відповідальність за порушення правил та обмежень адміністративного нагляду	78
<i>Питання для самоконтролю</i>	81
<i>Тестові завдання</i>	81

ГЛАВА 4

ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

4.1. Прийом на службу в органи та підрозділи Національної поліції.
Порядок призначення на посади, переміщення і просування
по службі. Службове атестування.....84

4.2. Порядок присвоєння, пониження
та позбавлення спеціальних звань..... 110

4.3. Підстави, порядок і строки надання відпустки 115

4.4. Види і підстави звільнення з Національної поліції 117

4.5. Правовий та соціальний захист працівників
Національної поліції України..... 119

Питання для самоконтролю.....125

Тестові завдання 126

ГЛАВА 5

**ФІНАНСОВЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

5.1. Суб'єкти фінансового забезпечення та бухгалтерського
обліку Міністерства внутрішніх справ України 128

5.2. Грошове забезпечення поліцейських Національної поліції 132

5.3. Порядок та умови виплати грошового забезпечення
поліцейським Національної поліції та курсантам закладів
вищої освіти МВС із специфічними умовами навчання..... 145

Питання для самоконтролю..... 160

Тестові завдання 160

ГЛАВА 6

**АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ (ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ
ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ
ТА ЗІ ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН)**

6.1. Поняття, завдання та принципи провадження у справах
про адміністративні правопорушення..... 164

6.2. Справи про адміністративні правопорушення, підвідомчі
органам Національної поліції, та порядок їх розгляду..... 173

6.3. Проведення зі звернень громадян в органах
Національної поліції..... 197

Питання для самоконтролю.....208

Тестові завдання 208

ГЛАВА 7
ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ЧЕРГОВИХ ЧАСТИН ОРГАНІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

7.1. Призначення чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України.....	212
7.2. Система та структура чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України	214
7.3. Права та обов'язки чергового чергової частини органів (підрозділів) Національної поліції України	226
7.4. Організація реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України.....	237
7.5. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.....	246
7.6. Організація черговими чергових частин органів (підрозділів) поліції забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України.....	248
<i>Питання для самоконтролю</i>	251
<i>Тестові завдання</i>	252

ГЛАВА 8
ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

8.1. Призначення, основні завдання та функції патрульної поліції	255
8.2. Принципи діяльності патрульної поліції.....	258
8.3. Організація первинної професійної підготовки патрульних поліцейських, яких уперше прийнято на службу в поліції	260
8.4. Особливості оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі	265
8.4.1. <i>Оформлення протоколів про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху</i>	265
8.4.2. <i>Розгляд справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху</i>	267
8.4.3. <i>Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачено статтею 130 КУпАП</i>	271

8.4.4. Особливості провадження у справах про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства.....	272
8.4.5. Вилучення посвідчення водія і позбавлення права керувати транспортними засобами.....	274
8.4.6. Тимчасове затримання транспортних засобів.....	276
8.4.7. Розгляд справ про адміністративне правопорушення за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису).....	279
Питання для самоконтролю.....	282
Тестові завдання.....	282

ГЛАВА 9

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

9.1. Правове регулювання діяльності дільничного офіцера поліції.....	285
9.2. Основні завдання та напрямки діяльності дільничного офіцера поліції.....	289
9.3. Особливості організації роботи дільничного офіцера поліції..	292
9.4. Превентивна робота дільничного офіцера поліції.....	297
Питання для самоконтролю.....	299
Тестові завдання.....	300

ГЛАВА 10

ЗДІЙСНЕННЯ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

10.1. Поняття, призначення та правова основа дозвільної системи в Україні. Завдання органів поліції із здійснення дозвільної системи.....	302
10.2. Видача дозволів на придбання, зберігання, перевезення і використання вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, основних частин зброї, холодної зброї, пристроїв, патронів до них, пневматичної зброї, вибухових матеріалів і речовин, відкриття і функціонування об'єктів дозвільної системи.....	309
10.3. Контроль за об'єктами дозвільної системи.....	313
10.4. Права органів поліції в разі виявлення порушень правил дозвільної системи.....	315

10.5. ОБЛІК ПРЕДМЕТІВ, МАТЕРІАЛІВ І РЕЧОВИН, ПІДПРИЄМСТВ, МАЙСТЕРЕНЬ І ЛАБОРАТОРІЙ, НА ЯКІ ПОШИРЮЄТЬСЯ ДОЗВІЛЬНА СИСТЕМА (ОБ'ЄКТІВ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ).....	316
10.6. ОБЛІК ВЛАСНИКІВ ЗБРОЇ, ПРИСТРОЇВ	317
10.7. ПРИДБАННЯ, ЗБЕРІГАННЯ ТА НОСІННЯ, ПЕРЕВЕЗЕННЯ МИСЛИВСЬКОЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ НАРІЗНОЇ І ГЛАДКОСТВОЛЬНОЇ ЗБРОЇ, БОЙОВИХ ПРИПАСІВ ДО НЕЇ, ОСНОВНИХ ЧАСТИН ЗБРОЇ, ПНЕВМАТИЧНОЇ, ОХОЛОЩЕНОЇ ТА ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ, ПРИСТРОЇВ ТА ПАТРОНІВ ДО НЕЇ ГРОМАДЯНАМИ.....	319
<i>Питання для самоконтролю</i>	326
<i>Тестові завдання</i>	327

ГЛАВА 11

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

11.1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НОРМАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	330
11.2. ПОЛІЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ...	337
11.3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	341
11.4. НАДАННЯ ПОЛІЦІЄЮ СЕРВІСНИХ ПОСЛУГ	347
<i>Питання для самоконтролю</i>	359
<i>Тестові завдання</i>	360

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК..... 363

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 374

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК 391

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АРМ «диспетчер» – автоматизоване робоче місце
АРМ «оператор «102» – автоматизоване робоче місце працівника підрозділу «102»
ГРПП – група реагування патрульної поліції
ГУНП – Головне управління Національної поліції
ДМС – Державна міграційна служба України
ДООЗОР – Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції
ЄО – журнал єдиного обліку
ЄРДР – Єдиний реєстр досудових розслідувань
ІПНП – Інформаційний портал Національної поліції України
ІТТ – ізолятор тимчасового тримання
КЗ – кімната для затриманих
КЗЗ – кімната зберігання зброї та спеціальних засобів
ККУ – Кримінальний кодекс України
КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України
КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення
МВС України – Міністерство внутрішніх справ України
НПУ – Національна поліція України
СБУ – Служба безпеки України
СОГ – слідчо-оперативна група
СРПП – сектор реагування патрульної поліції
ТВП – територіальний відділ поліції
УОАЗОР – управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП

ПЕРЕДМОВА

Пріоритетним вектором запровадження в Україні європейських стандартів життя та важливою передумовою виходу нашої держави на провідні позиції у світі є вектор безпеки, за яким передбачається необхідність створення умов для забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян. Досягти цього можна шляхом створення безпечного середовища (як на загальнодержавному рівні, так і в результаті оновлення підходів до функціонування місцевої інфраструктури безпеки), вироблення дієвих механізмів протидії злочинності, дотримання та забезпечення прав і свобод людини.

Національна поліція України є одним з основних суб'єктів, на які державою покладено обов'язок щодо забезпечення законності та правопорядку. Це державний сервісний орган влади, який служить державі й суспільству, захищаючи їхні права та законні інтереси. Саме на Національну поліцію покладено обов'язок щодо стабілізації криміногенної ситуації в державі та в її окремих регіонах шляхом реалізації низки заходів щодо зниження рівня злочинності, у тому числі за допомогою відповідних превентивних заходів. Сукупність указаних заходів і становить зміст поліцейської діяльності, тобто специфічного виду діяльності органів та підрозділів поліції.

Основними видами поліцейської діяльності є такі: адміністративна, оперативно-розшукова, охоронна, досудового розслідування (кримінальна процесуальна). Адміністративна діяльність як підвид поліцейської діяльності здійснюється за допомогою відповідних адміністративно-правових засобів. Саме від того, яким чином побудовано механізм реалізації цієї діяльності, приведено поліцейську (адміністративну) діяльність у відповідність до європейських стандартів публічно-сервісної діяльності, залежить стан правопорядку в державі та її окремих регіонах. У зв'язку з цим важливого значення набуває вироблення уніфікованих підходів до розкриття змісту поліцейської (адміністративної) діяльності, здійснення повноцінного науково-методичного забезпечення діяльності цього правоохоронного органу, підвищення рівня правової підготовки його працівників. Саме з цією метою в навчальних планах, з підготовки працівників органів поліції передбачено викладання навчальних дисциплін «Поліцейська діяльність» та «Адміністративна діяльність поліції».

Навчальні дисципліни «Поліцейська діяльність» та «Адміністративна діяльність поліції» належать до основних спеціальних дисциплін, які вивчаються у закладах вищої освіти Міністерства внутрішніх справ зі специфічними умовами навчання. Ці дисципліни входять до циклу дисциплін професійної та практичної підготовки, вивчення яких спрямовано на підготовку висококваліфікованих фахівців для роботи в органах Національної поліції шляхом формування у них системи знань і вмінь, необхідних для реалізації в межах компетенції державної політики у сферах підтримання публічної безпеки й порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності тощо. Вивчення цих навчальних дисциплін сприятиме формуванню у курсантів і слухачів знань, вмінь та навичок, які відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ України та завданням, що ставляться перед Національною поліцією на конкретному етапі розвитку українського суспільства.

Таким чином, головною метою цього видання є створення такого навчального посібника, який би одночасно передбачав поглиблене теоретико-методологічне та прикладне вивчення навчальних дисциплін «Поліцейська діяльність» та «Адміністративна діяльність поліції».

Ознайомлення з матеріалом, викладеним у навчальному посібнику, дозволить курсантам і слухачам використовувати засвоєні знання для вирішення типових ситуацій, що виникають під час діяльності поліцейського, організувати свою діяльність на основі певного алгоритму, орієнтуватись у процесі зміни професійних завдань та ускладнення оперативної обстановки, знаходити шляхи вирішення нетипових завдань, що виникають під час забезпечення публічної безпеки й порядку, спілкування з громадянами і правоохоронниками.

Навчальний посібник буде корисним курсантам, слухачам магістратури, ад'юнктам, аспірантам, докторантам, викладачам закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, в яких здійснюється підготовка кадрів для Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції України, працівникам органів та підрозділів Національної поліції, а також усім, хто цікавиться проблемами правоохоронної та правозахисної діяльності.

ГЛАВА 1

СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ ТА ФОРМИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Поняття й ознаки поліцейської діяльності

Реформаторські процеси, що відбуваються в нашій країні останніми роками, зумовлюють стійку цікавість громадян і наукової спільноти до проблем захисту прав і свобод людини, організації діяльності правоохоронних органів, запобігання злочинам та іншим правопорушенням.

Сучасні здобутки незалежної Української держави на її шляху до інтеграції в структури Європейського Союзу нерозривно пов'язані зі створенням та подальшим розвитком інституту Національної поліції. Зазначені процеси стали каталізатором упровадження в науковий обіг нових термінів та понять, таких як «поліцейське право», «поліціїстика», «поліцейська діяльність» тощо.

Наукові основи виникнення та розвитку поліцейського права були закладені в Німеччині у другій половині XVIII сторіччя. *Поліцейське право* визначалося дуже широко як відносно самостійна галузь правової науки, яка вивчала питання втручання і контролю держави за станом життєдіяльності суспільства. Згодом протягом декількох століть системно була оформлена поліціїстика як наука про поліцейське право. Водночас, як зазначає О. С. Проневич, поліцейсти дореволюційної доби уникали чіткого сутнісного визначення дефініції «*поліцейська діяльність*», проте особливу увагу вони акцентували на прикладному значенні цієї діяльності як державного інструменту забезпечення щастя і безпеки громадян, охорони публічного порядку, піклування про загальний добробут, забезпечення особистих і майнових благ¹.

---

¹ Проневич О. С. Поліцейська діяльність як вид державно-управлінської діяльності. *Форум права*. 2009. № 2. С. 350. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2009_2_55.pdf.

Глава 1. Сутність, принципи та форми поліцейської діяльності. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності

Слід зазначити, що хоча поняття «поліцейська діяльність» і містить у собі складову «поліцейська», проте не належить до предмета відання тільки органів поліції. Сьогодні так звана поліцейська сфера розглядається в контексті втілення в життя міжнародно-правових стандартів підтримання правопорядку, визначених Генеральною Асамблеєю ООН та Радою Європи як основні принципи діяльності поліцейських організацій, зважаючи на те, що головне їх призначення – служіння суспільству, забезпечення його безпеки та прав громадян.

Вагомим доказом та відправною точкою для визначення поняття поліцейської діяльності є норми такого міжнародного акта, як «Декларація про поліцію». Відповідно до статті 1 цього акта поліцейський повинен виконувати покладені на нього законом обов'язки щодо захисту своїх співгромадян і суспільства від насильства, злочинів та інших суспільно небезпечних дій, як це встановлено законом.

Водночас у примітці документа зауважується: «Розділи Декларації поширюються на всіх співробітників і організації, включаючи такі органи як секретні служби, військова поліція, збройні сили або поліція, що виконують поліцейські функції і відповідальні за правоохоронну діяльність, розслідування правопорушень, охорону громадського порядку і державної безпеки»².

Згодом, у 2007 р., в керівництві ОБСЄ з демократичних основ поліцейської діяльності було сформульовано концепцію «Поліцейська діяльність як громадська служба». Відповідно до її положень основними обов'язками поліції було визначено такі: підтримання громадського спокою і правопорядку, захист основоположних прав і свобод особистості, особливо життя, запобігання та розкриття злочинів, зниження рівня страху, а також надання допомоги і послуг громадськості. Розробники зазначеного документа підкреслили, що прогрес у просуванні до демократичних засад поліцейської діяльності досягається, коли відбувається перехід «від підходу, орієнтованого на контроль, до підходу, орієнтованого на обслуговування», де основна увага правоохоронних органів зосереджується на активному попередженні злочинів³.

---

² Резолюція № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію»: від 08.05.1979 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803.

³ Руководство по демократическим основам полицейской деятельности // Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе : сайт. 24.01.2007. URL: <https://www.osce.org/ru/secretariat/23805>.

Отже, як можна побачити зі змісту аналізованих міжнародних документів, поліцейська діяльність, по-перше, пов'язується із реалізацією повноважень певною групою державних органів, по-друге, зазначені повноваження лежать у площині захисту прав і свобод громадян, протидії правопорушенням, забезпечення публічної безпеки й порядку, а по-третє, виконання цих повноважень здійснюється як надання послуг суспільству та служіння його інтересам.

На сьогодні існує достатня кількість наукових публікацій, що розглядають ключові ознаки і зміст поліцейської діяльності, зокрема слід виділити здобутки О. С. Проневича, О. Ф. Кобзаря, О. О. Косиці⁴ та ін.

Основою є на вказаних наукових здобутках і дослідженні міжнародних нормативних актів з питань поліцейської діяльності, ратифікованих Україною, маємо зробити висновок, що **поліцейська діяльність** – це особлива форма державно-владної діяльності управлінського характеру, що здійснюється в інтересах суспільства й держави спеціально створеними органами, уповноваженими застосовувати поліцейські заходи з метою забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони прав і свобод громадян та інтересів суспільства й держави, протидії злочинності та надання послуг із допомоги особам, які цього потребують з особистих, економічних або соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій.

Серед основних ознак поліцейської діяльності слід визначити такі:

- 1) поліцейська діяльність є одним із видів соціальної діяльності та особливою формою діяльності правоохоронної;
- 2) вона має управлінський характер, тобто характеризується як усвідомлений і цілеспрямований вплив суб'єкта на об'єкт, не пов'язаний з ним відносинами підпорядкування;
- 3) вона здійснюється за допомогою спеціальних методів, до яких насамперед належать адміністративний нагляд, адміністративний примус;
- 4) організація та здійснення поліцейської діяльності врегульовані положеннями чинного законодавства України та підзаконних нормативних актів;

---

⁴ Косиця О. Поліцейська діяльність як наукова категорія. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 136; Проневич О. С. Поліцейська діяльність як вид державно-управлінської діяльності. *Форум права*. 2009. № 2. С. 354. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2009_2_55.pdf; Кобзар О. Ф. Поліцейська діяльність в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія. Харків ; Дніпропетровськ : Панов, 2015. С. 34.

Глава 1. Сутність, принципи та форми поліцейської діяльності. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності

---

5) поліцейська діяльність є публічною, здійснюється певним колом уповноважених органів держави, не обмежуючись Національною поліцією України, виключно на професійній основі;

6) вона має кінцевою метою охорону прав і свобод громадян, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань, забезпечення публічної безпеки та порядку.

У науковій літературі вчені розрізняють декілька *видів поліцейської діяльності*. Зокрема, в роботах І. В. Бойка та Я. М. Когута виділено такі види поліцейської діяльності, як адміністративна, оперативно-розшукова, охоронна, досудового розслідування (кримінальна процесуальна)⁵.

Адміністративна поліцейська діяльність є підзаконною, організаційно-розпорядчою, врегульованою нормами адміністративного права, насамперед пов'язаною із застосуванням заходів адміністративного примусу та адміністративного нагляду у процесі реалізації державними органами закріплених повноважень із забезпечення публічної безпеки та порядку, протидії злочинності, охорони прав і свобод громадян, надання допомоги особам, які її потребують.

Здійснення *оперативно-розшукової поліцейської діяльності*, перш за все, врегульовано законодавством України про оперативно-розшукову діяльність⁶, охоронної – нормативними актами у сфері охоронної діяльності⁷, а *кримінальної, процесуальної* – Кримінальним процесуальним кодексом України та іншими нормативними актами з питань організації досудового розслідування⁸.

---

⁵ Когут Я. М. Щодо поняття адміністративної поліцейської діяльності. *Митна справа*. 2013. № 5 (2.2). С. 325; Бойко І. В. Основні види поліцейської діяльності в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 3, т. 1. С. 123.

⁶ Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-ХІІ // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

⁷ Про охоронну діяльність : Закон України від 22.03.2012 № 4616-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4616-17>; Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України від 04.03.1998 № 160/98-ВР БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98-вр>.

⁸ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

Важливим питанням у з'ясуванні сутності поліцейської діяльності є її відмежування від такої спорідненої категорії, як «правоохоронна діяльність». Дійсно, поліцейська та правоохоронна діяльність є близькими, але все ж таки неоднаковими юридичними категоріями. Поліцейська діяльність є вужчим поняттям, як зазначають О. Ф. Кобзар та К. С. Бельський⁹, вона є органічною частиною діяльності правоохоронної.

Правоохоронна діяльність охоплює широкий спектр заходів із забезпечення прав і свобод громадян, забезпечення в державі режиму законності. Ця діяльність не завжди здійснюється у формі правозастосування і для деяких органів держави не є основною; більш того, правоохоронну діяльність можуть здійснювати недержавні інституції. Водночас поліцейська діяльність здійснюється спеціальними органами державної влади (органами виконавчої влади), які уповноважені від імені держави виконувати завдання із забезпечення публічної безпеки та порядку, протидіяти злочинності, а також застосовувати у своїй діяльності відповідні поліцейські заходи, в тому числі спеціальні заходи примусу, такі як використання фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.

1.2. НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» **Національна поліція України** – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки й порядку. Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України¹⁰.

Національна поліція є ключовим суб'єктом здійснення поліцейської діяльності, оскільки:

---

⁹ Кобзар О. Ф. Поліцейська діяльність в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія. Харків ; Дніпропетровськ : Панов, 2015. С. 48–49; Проневич О. С. Поліцейська діяльність як вид державно-управлінської діяльності. *Форум права*. 2009. № 2. С. 350–356. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2009_2_55.pdf.

¹⁰ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

Глава 1. Сутність, принципи та форми поліцейської діяльності. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності

---

1) вона є центральним органом виконавчої влади, спеціально створеним державою для надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки й порядку, протидії злочинності, охорони та захисту прав і свобод громадян, надання послуг з допомоги особам, які її потребують;

2) Національна поліція діє шляхом задоволення потреб суспільства, а основним критерієм ефективності її діяльності є рівень довіри громадян до органів поліції;

3) працівники поліції мають право вживати заходів адміністративного примусу та адміністративного нагляду в порядку й на підставах, визначених чинним законодавством України;

4) поліція володіє виключним правом застосовувати спеціальні заходи примусу, що охоплюють використання фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї;

5) діяльність Національної поліції є професійною, здійснюється особами, які мають відповідні компетенції у сфері практичної охорони та захисту прав і свобод громадян.

Завданнями Національної поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

1) забезпечення публічної безпеки і порядку;

2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави;

3) протидії злочинності;

4) надання в межах чи визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Забезпечення публічної безпеки і порядку як у звичайних умовах життєдіяльності суспільства й держави, так і в умовах виникнення надзвичайних ситуацій досягається шляхом проведення єдиної державної політики в галузі забезпечення внутрішньої безпеки держави, а отже, й публічної безпеки і порядку, реалізацією заходів економічного, політичного, організаційного та іншого характеру, спрямованих насамперед на попередження загроз життєво важливим інтересам держави та суспільства.

На сьогодні, на жаль, у національному законодавстві відсутні нормативні визначення публічної безпеки та публічного порядку, більш того, майже в усіх нормативних актах з питань поліцейської діяльності, а також у Конституції України використовується поняття «громадський порядок». Отже, не вдаючись до більш глибокого системного аналізу цих категорій, стосовно цієї наукової праці пропонуємо вживати певні терміни як синонімічні і розуміти їх відповідним чином.

Публічна безпека – це стан захищеності інтересів людини, суспільства й держави від суспільно небезпечних діянь і негативного впливу надзвичайних обставин, викликаних криміногенною ситуацією, стихійним лихом, катастрофами, аваріями і пожежами, епідеміями та іншими надзвичайними ситуаціями.

Публічний порядок – це врегульована правовими та іншими соціальними нормами система суспільних відносин, що забезпечує захист прав і свобод громадян, їх життя і здоров'я, повагу до честі та людської гідності, дотримання норм суспільної моралі.

Охорона прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави є пріоритетом діяльності Національної поліції. Це означає, що дотримання прав людини повинно превалювати у стосунках поліції та конкретної особи, всі функції Національної поліції мають бути спрямовані на служіння інтересам людини, на охорону та захист її прав, свобод і законних інтересів. Зазначена теза підтверджується й відповідними міжнародними документами, які визначають поліцейську діяльність як суспільну службу, тобто державну діяльність, спрямовану на задоволення потреб громадян та суспільства.

Протидія злочинності охоплює всі види впливу на злочинність із метою її скорочення, починаючи від розробки відповідних законів та підзаконних актів і закінчуючи індивідуальним виховним впливом на особистість із метою недопущення її протиправної поведінки.

Основними напрямками діяльності Національної поліції у сфері протидії злочинності є такі:

- виявлення, усунення або нейтралізація причин злочинності, окремих її видів, а також умов, що їй сприяють;
- виявлення та усунення ситуацій на певних територіях або в певному середовищі, які безпосередньо мотивують або провокують вчинення злочинів;
- виявлення у структурі населення груп підвищеного кримінального ризику і зниження цього ризику;
- виявлення осіб, поведінка яких указує на реальну можливість вчинення ними злочинів, і застосування до них стримуючого і коригуючого впливу, а в разі необхідності здійснення такого впливу і на їх найближче оточення.

Надання послуг з допомоги – це різні за сферою, змістом та обсягом форми сервісної діяльності поліцейських, спрямовані на реалізацію прав, свобод і законних інтересів осіб, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Глава 1. Сутність, принципи та форми поліцейської діяльності. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності

Поняття «послуги» в контексті поліцейської діяльності має на меті акцентувати увагу на виконанні обов'язків держави перед приватними особами, зокрема тих, що спрямовані на юридичне оформлення умов, необхідних для забезпечення належної реалізації їхніх прав та охоронюваних законом інтересів.

Основними *ознаками* поліцейських послуг з допомоги є такі:

- надання послуги за заявою фізичної особи, у невідкладних випадках таку послугу може ініціювати сам працівник поліції, якщо особа з певних причин не може звернутися особисто;
- допоміжний характер послуги ґрунтується на необхідності створення поліцією умов для реалізації прав, свобод і законних інтересів конкретних осіб;
- надання послуг здійснюється лише шляхом реалізації владних повноважень, закріплених за поліцейським;
- законодавче регулювання права особи на отримання конкретної послуги та закріплення повноважень поліцейського на надання такої послуги;
- результатом надання послуги є адміністративний акт – дія або рішення поліцейського, яким задоволено звернення конкретної особи цей акт є адресним (спрямованим на конкретну особу).

Стаття 13 Закону України «Про Національну поліцію» встановлює загальну *систему органів поліції*, до якої відносить: 1) центральний орган управління поліцією; 2) територіальні органи поліції. До складу апарату центрального органу управління поліції входять організаційно поєднані структурні підрозділи, що забезпечують діяльність керівника поліції, а також виконання покладених на поліцію завдань.

Структура апарату (центрального органу управління) *поліції* була затверджена наказом Національної поліції від 06.11.2015 № 1¹¹. Зокрема, до нього входять такі департаменти: карного розшуку (у складі кримінальної поліції), превентивної діяльності, міжнародного поліцейського співробітництва, кадрового забезпечення, документального забезпечення, організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування, Головне слідче управління, Управління забезпечення прав людини та ін.

Отже, в центральному органі управління поліцією організаційну структуру побудовано за лінійно-функціональним принципом: керівництво, окремі департаменти, управління, відділи. Більш

---

¹¹ Про затвердження структури Національної поліції України : Наказ Нац. поліції України від 06.11.2015 № 1.

великі структурні підрозділи – департаменти – також поділяються на управління та відділи. Зокрема, у складі Департаменту карного розшуку функціонують управління організації розкриття злочинів проти особи та розшукової роботи, управління організаційно-методичної роботи¹², а Департамент внутрішнього аудиту Національної поліції України складається з відділів організаційно-аналітичної роботи, фінансового аудиту, аудиту відповідності, аудиту ефективності та моніторингу¹³.

Територіальні органи поліції утворюються як юридичні особи публічного права в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах та як міжрегіональні (повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць) територіальні органи у межах граничної чисельності поліції та коштів, визначених на її утримання.

Територіальні органи поліції утворює, ліквідує та реорганізовує Кабінет Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України на підставі пропозицій керівника поліції.

Структуру центрального органу управління поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України. Штатний розпис (штат) поліції затверджує керівник поліції.

У 2015 р. як міжрегіональні територіальні органи Національної поліції було утворено: Департамент патрульної поліції, Департамент захисту економіки, Департамент кіберполіції, Департамент протидії наркозлочинності, Департамент внутрішньої безпеки, Департамент поліції охорони. Згодом Департамент протидії наркозлочинності було ліквідовано як міжрегіональний орган поліції, а у вересні 2019 р. Міністр внутрішніх справ України Арсен Аваков оголосив про ліквідацію Департаменту захисту економіки, що вже було втілено у постанові Кабінету Міністрів України від 02.09.2019 № 841¹⁴, та про реструктуризацію Департаменту кіберполіції.

---

¹² Департамент карного розшуку // Національна поліція України : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/departament-karnogo-rozshuku.html>.

¹³ Управління внутрішнього аудиту Національної поліції України // Національна поліція України : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/departament-vnutrishnogo-auditu-nacjonalnoji-policziji-ukrajini.html>.

¹⁴ Про ліквідацію територіального органу Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2019 № 841 // Урядовий портал : офіц. сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-likvidaciyu-teritorialnogo-organu-m841nacionalnoyi-policiyi>.

Глава 1. Сутність, принципи та форми поліцейської діяльності. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності

На відповідних територіях України загальна структура поліції будується за дивізіональним принципом, з урахуванням адміністративно-територіального поділу: головне управління (апарат) – відділ – відділення. Структурні підрозділи відокремлених органів також поділяються відповідно до окремих напрямів роботи, наприклад слідчий відділ, відділ (сектор) кримінальної поліції, відділ (сектор) превенції (у складі патрульної поліції), сектор спеціальної поліції, відділ (сектор) моніторингу, сектор кадрового забезпечення тощо.¹⁵

Організаційна структура головних управлінь Національної поліції в областях, відділів та відділень поліції також закріплена у відомчому наказі «Про затвердження структури Національної поліції України» від 06.11.2015 № 1. Цим документом установлюється не обов'язкова, а типова структура відповідних територіальних органів поліції, яка, наприклад, для відділів поліції визначається таким чином: керівництво, слідчий відділ (відділення), відділ (сектор) кримінальної поліції, відділ (сектор) превенції, сектори реагування патрульної поліції, сектор спеціальної поліції, відділ (сектор) моніторингу, сектор кадрового забезпечення, режимно-секретний сектор, канцелярія, сектор логістики та матеріально-технічного забезпечення, кінологічний сектор, сектор інформаційної підтримки¹⁶.

У свою чергу, головні управління поліції в областях мають у структурі, крім стандартних підрозділів апарату (слідчого управління, управління карного розшуку, управління стратегічних розслідувань, управління превентивної діяльності, відділу комунікації, відділу документального забезпечення), окремі підрозділи, що підпорядковуються безпосередньо заступникам начальника управління і мають особливий правовий статус, наприклад кінологічний центр, тренінговий центр, центр забезпечення, приймальник-розподільник для дітей, ізолятори тимчасового тримання, батальйони (роты) конвойної служби, батальйони (роты) поліції (патрульної служби) особливого призначення¹⁷.

---

¹⁵ Про затвердження структури Національної поліції України : Наказ Нац. поліції України від 06.11.2015 № 1.

¹⁶ Там само.

¹⁷ Структура Головного управління Національної поліції в Харківській області // Національна поліція. Харківська область : офіц. сайт. URL: <https://hk.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/>; Структура Головного управління Національної поліції в Хмельницькій області // Національна поліція. Хмельницька область : офіц. сайт. URL: <https://hm.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/>.

Основними *територіальними органами* Національної поліції виступають головні управління Національної поліції в областях (далі – ГУНП). Керівник ГУНП призначається на посаду та звільняється з посади головою поліції за погодженням із Міністром внутрішніх справ України.

Основними завданнями ГУНП є такі:

- забезпечення в межах своїх повноважень реалізації державної політики з надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави та протидії злочинності;
- надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій погребують такої допомоги;
- подання на розгляд голові поліції пропозицій щодо формування державної політики в зазначених сферах.

Керівники головних управлінь в областях:

- забезпечують виконання управлінням та його відокремленими структурними підрозділами вимог чинного законодавства, наказів Національної поліції, МВС і доручень голови Національної поліції та Міністра внутрішніх справ;
- подають на розгляд голові поліції пропозиції щодо забезпечення формування державної політики у визначених законом сферах надання поліцейських послуг;
- інформують голову поліції про стан забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки й порядку на території;
- координують діяльність підрозділів поліції, які залучаються до забезпечення публічної безпеки і порядку на території області;
- затверджують положення про структурні підрозділи апарату, підписують накази, розподіляють обов'язки між своїми заступниками;
- вирішують в установленому законодавством порядку питання щодо заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності поліцейських, утворюють комісії, робочі й експертні групи тощо¹⁸.

---

¹⁸ Про затвердження Положення про Головне управління Національної поліції у Львівській області : Наказ Нац. поліції України від 06.11.2015 № 30; Про затвердження Положення про Головне управління Національної поліції в Житомирській області : Наказ Нац. поліції України від 06.11.2015 № 22; Про затвердження Положення про Головне управління Національної поліції в Миколаївській області : Наказ Нац. поліції України від 06.11.2015 № 31.

Глава 1. Сутність, принципи та форми поліцейської діяльності. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності

У Законі України «Про Національну поліцію» також зазначається, що у складі поліції функціонують: 1) кримінальна поліція; 2) патрульна поліція; 3) органи досудового розслідування; 4) поліція охорони; 5) спеціальна поліція; 6) поліція особливого призначення¹⁹.

На сьогодні Міністерством внутрішніх справ України затверджено Положення про органи досудового розслідування та Положення про підрозділи поліції особливого призначення.

Відповідно до зазначених документів *органи досудового розслідування Національної поліції України* є структурними підрозділами апарату центрального органу управління поліції, її територіальних органів, територіальних (відокремлених) підрозділів головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях і місті Києві. Органами досудового розслідування є такі:

- Головне слідче управління Національної поліції;
- слідчі управління головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях і місті Києві;
- слідчі відділи (відділення) територіальних (відокремлених) підрозділів поліції²⁰.

Підрозділи поліції особливого призначення головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях і м. Києві безпосередньо підпорядковуються керівнику ГУНП або особі, яка виконує його обов'язки.

Залежно від специфіки, функцій, посадових (функціональних) обов'язків, покладених на поліцейських, вони мають у штаті відділення, взводи, роти швидкого реагування, призначені для безпосереднього проведення спеціальних поліцейських операцій із припинення злочинів, пов'язаних з високим ступенем суспільної небезпечності та вчиненням збройного опору, а також для вжиття відповідно до компетенції заходів у сфері протидії злочинності, пов'язаних з підвищеною загрозою для життя і здоров'я поліцейських, що

---

¹⁹ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

²⁰ Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : Наказ МВС України від 06.07.2017 № 570 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>.

потребують від них високого рівня фізичної і професійної підготовленості, вміння впевнено діяти в екстремальних умовах²¹.

1.3. Принципи діяльності Національної поліції України

До основних принципів діяльності органів та підрозділів Національної поліції України слід віднести такі.

1. Принцип верховенства права. Поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права і свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість її діяльності;

2. Принцип дотримання прав і свобод людини. Національна поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України.

Обмеження прав і свобод людини під час виконання поліцією закріплених повноважень допускається виключно на підставах та в порядку, визначених законами України, за нагальної необхідності та в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції.

Здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини, має бути негайно припинено, якщо мети застосування таких заходів досягнуто або немає необхідності подальшого їх застосування.

Поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання²². У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування. У разі приховування фактів катування поліцейськими або інших видів їх неналежного поводження керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності.

---

²¹ Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення : Наказ МВС України від 04.12.2017 № 987 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1565-17>.

²² Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

Глава 1. Сутність, принципи та форми поліцейської діяльності. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності

У діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками.

3. Принцип законності. Органи Національної поліції України діють виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією і законами України.

Поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження й накази. Накази, розпорядження і доручення вищих органів, керівників, посадових та службових осіб, службова, політична, економічна або інша доцільність не можуть бути підставою для порушення поліцейським Конституції та законів України.

Особа, яка відмовилася виконати явно злочинний наказ або розпорядження, не підлягає кримінальній відповідальності. Особа, яка виконала явно злочинний наказ чи розпорядження, за діяння, вчинені на виконання такого наказу або розпорядження, підлягає кримінальній відповідальності на загальних підставах, як і керівник, чие волевиявлення вона виконала. Особа, яка знає про злочинність наказу чи розпорядження, однак виконує його внаслідок примусу, підлягає кримінальній відповідальності за правилами, передбаченими статтею 40 Кримінального кодексу України.

4. Принцип відкритості та прозорості. У межах цього принципу поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади й органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, забезпечення публічної безпеки й порядку.

Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність поліції, обов'язково оприлюднюються на веб-порталі центрального органу управління поліції. Нормативно-правові акти з обмеженим доступом оприлюднюються у випадках та в порядку, визначених законом.

Проекти нормативно-правових актів, що стосуються прав і свобод людини, обов'язково проходять громадське обговорення в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України.

Відповідно до змісту статей 86, 88 Закону України «Про Національну поліцію» з метою інформування громадськості про діяльність поліції керівник поліції і керівники територіальних органів поліції раз на рік готують та опубліковують на офіційних веб-порталах органів поліції звіт про діяльність поліції. Щорічний звіт

про діяльність поліції й територіальних органів поліції повинен містити аналіз ситуації зі злочинністю в країні чи регіоні відповідно, інформацію про заходи, які вживалися поліцією, та результати цих заходів. Керівники територіальних органів поліції зобов'язані регулярно оприлюднювати статистичні й аналітичні дані про вжиті заходи щодо виявлення, запобігання та припинення порушень публічного порядку на офіційних веб-порталах органів, які вони очолюють.

Поліція забезпечує доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є.

За режимом доступу публічна інформація поділяється на відкрити та з обмеженим доступом. Публічна інформація є відкритою, крім випадків, установлених законом. Що стосується публічної інформації з обмеженим доступом, то нею згідно із Законом України «Про доступ до публічної інформації» є конфіденційна, таємна та службова інформація.

5. Принцип політичної нейтральності. Органи поліції забезпечують захист прав і свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної належності. Виконуючи надані їй повноваження, поліція є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань. В органах і підрозділах поліції заборонено використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність²³.

Підкреслимо, що поліцейським заборонено висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження у політичних цілях.

6. Принцип взаємодії з населенням на засадах партнерства. У Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України (п. 7 розділу III) підкреслено, що основний пріоритет у роботі МВС – це встановлення виключно партнерських засад взаємодії з громадами в межах загально визнаного у світі підходу *community policing* (діяльність поліції в інтересах громади).

Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінювання ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. Оцінювання рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними

---

²³ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

Глава 1. Сутність, принципи та форми поліцейської діяльності. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності

соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Для планування службової діяльності працівники органів поліції повинні аналізувати проблеми місцевого населення та окремих груп. Пріоритет у діяльності поліції – не стільки реагування на кримінальні прояви, скільки участь у вирішенні всього комплексу проблем, які має населення конкретної місцевості у сфері дотримання закону.

У пункті 12 розділу IV Європейського кодексу поліцейської етики, що є додатком до рекомендації Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи, вказано, що поліція повинна бути організована таким чином, щоб її співробітники заслугоували повагу населення як професіонали, на яких покладено забезпечення виконання закону, і як особи, які надають послуги громадськості. Для того щоб завоювати довіру населення, поліцейському не достатньо лише діяти згідно із законом, а необхідно, крім того, застосовувати закон гідно і з повагою до населення, бути професійним, безстороннім, чесним, добросовісним, справедливим, політично нейтральним та ввічливим.

Порядком проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції від 07.02.2018 та Переліком індикаторів, за якими здійснюється проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції України, від 09.11.2018 визначено, що об'єктами оцінювання є такі:

- 1) рівень задоволення потреби населення в поліцейських послугах;
- 2) процеси, що відбуваються в системі Національної поліції, та характеристики і результати її діяльності.

Оцінювання проводиться незалежною соціологічною службою на підставі укладеного відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» договору з Національною поліцією на загальнодержавному рівні не рідше одного разу на рік, а на територіальному рівні – у разі потреби.

Водночас індикаторами проведення оцінювання рівня довіри населення до Національної поліції України є стан злочинності, результативність діяльності органів і недоліки поліцейської діяльності, довіра до поліції та стосунки з населенням²⁴;

---

²⁴ Про затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 58 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL:

7. Принцип безперервності. Органи поліції забезпечують безперервне та цілодобове виконання своїх завдань. Кожен має право у будь-який час звернутися за допомогою до поліції чи поліцейського. Поліція не має права відмовити в розгляді або відкласти розгляд звернень стосовно забезпечення прав і свобод людини, юридичних осіб, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань з посиланням на вихідний, святковий чи неробочий день або закінчення робочого дня.

В органах поліції заяви і повідомлення реєструються у будь-який час доби в чергових частинах службовими особами відразу після їх надходження та вносяться до журналу єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

Приймання, реєстрація заяв і повідомлень про вчинені правопорушення та інші події є одним з обов'язків чергових частин органів поліції, діяльність яких регламентує Інструкція з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затверджена наказом МВС України від 23.05.2017 № 440²⁵.

Облік заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події незалежно від місця і часу їх учинення, повноти отриманих даних та особи заявника проводиться уповноваженими працівниками чергових частин органів поліції, працівниками інших структурних підрозділів цих органів, яких призначено підмінними черговими в установленому порядку, оператором телефонної лінії «102» або іншою посадовою особою.

Безперервність дій поліції сприяє оперативному виявленню, попередженню, припиненню протиправних діянь та затриманню правопорушників.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-п>; Про встановлення індикаторів, за якими здійснюється проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції України : Наказ МВС України від 09.11.2018 № 900 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1358-18>.

²⁵ Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : Наказ МВС України від 23.05.2017 № 440 // БД «Законодавство України» /ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17>.

1.4. ФОРМИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Оскільки у цьому посібнику ми розглядаємо діяльність Національної поліції України, то, звісно, термін «форми» аналізуватимемо стосовно саме цього центрального органу виконавчої влади.

Під **формами діяльності Національної поліції України** слід розуміти визначені нормативно-правовими актами та здійснювані в межах компетенції поліції способи зовнішнього вираження її діяльності, спрямовані на надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки й порядку, охорону прав і свобод громадян, протидію злочинності, надання послуг з допомоги особам, які потребують її з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій.

У науковій літературі форми діяльності Національної поліції звичаєно поділяти на такі, що спричиняють юридичні наслідки (нормативні), і такі, що не спричиняють юридичних наслідків (організаційно-правові).

До **нормативних форм** діяльності Національної поліції слід віднести такі:

1) **правотворчі дії**, що полягають у виданні нормативних актів управління, ці акти залежно від компетенції та посади поліцейських поділяються на накази й доручення, нормативні акти поліції розповсюджуються на всю систему органів і підрозділів поліції та, як правило, мають необмежений строк дії; як приклади таких нормативних актів відмітимо деякі накази Національної поліції України, зокрема:

– «Про затвердження Переліку відомостей, що становлять службову інформацію в системі Національної поліції України» від 12.10.2018 № 945;

– «Про затвердження Переліку правопорушень та подій, інформація про які подається до центрального органу управління поліції, головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві» від 04.07.2018 № 645 (в редакції наказу від 27.06.2019 № 628);

– «Про заохочення в Національній поліції України» від 25.04.2019 № 317;

2) **правозастосовні дії** – серед таких зовнішніх проявів слід указати на ухвалення індивідуальних актів управління (адміністративних актів) та видання індивідуальних правозастосовних актів у сфері дозвільної діяльності.

3) **здійснення інших юридично значущих дій**; серед таких дій, які спричиняють наслідки у вигляді виникнення, припинення або

зміни відповідних правовідносин, насамперед слід назвати складення Присяги, проведення службових розслідувань стосовно поліцейських, атестацію поліцейських тощо.

Адміністративні акти – це підзаконне, владне, одностороннє волевиявлення, рішення уповноваженої особи Національної поліції, ухвалене в межах її компетенції, що містить індивідуальні приписи, пов'язані з виникненням, зміною чи припиненням правовідносин у сфері внутрішньосистемної діяльності поліції. Серед таких актів слід виділити ті, що спрямовані на врегулювання кадрових та організаційних питань у системі Національної поліції. Ідеться насамперед про призначення та звільнення співробітників і керівників, призначення службових розслідувань, оголошення кадрових конкурсів, надання премій, відпусток чи лікарняних.

Іншим проявом правозастосовної форми є видання Національною поліцією індивідуальних дозвільних документів та правозастосовних актів індивідуального характеру, що впливають із контрольних повноважень поліції, наприклад приписів про усунення порушень закону.

Так, відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» та Постанови Кабінету Міністрів України «Про проїзд великогабаритних та великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами» від 18.01.2001 № 30 рух великовагових і великогабаритних транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями й залізничними переїздами здійснюється на підставі дозволу на участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні, виданого перевізникові уповноваженим підрозділом Національної поліції, або документа про внесення плати за проїзд таких транспортних засобів. Дозвіл оформлюється уповноваженим підрозділом Національної поліції на підставі погоджувальних документів із власниками вулично-дорожньої мережі, залізничних переїздів, мостового господарства, служб міського електротранспорту, електромереж, електрифікації та електрозв'язку, в яких визначаються умови і режим проїзду зазначених транспортних засобів²⁶.

---

²⁶ Про проїзд великогабаритних та великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2001 № 30 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/30-2001-p>.

Глава 1. Сутність, принципи та форми поліцейської діяльності. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності

Відповідно до наказу про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку зброї від 21.08.1998 № 622 уповноважений підрозділ із контролю за обігом зброї (як правило, це Департамент превентивної діяльності центрального апарату та управління й відділи в ГУНП в областях та у відділах поліції) видає дозволи на:

- придбання, перевезення через митний кордон України, транзит через територію України вогнепальної, пневматичної, холодної, охолощеної зброї, бойових припасів до зброї;

- функціонування стрілецьких тирів і стрільбищ, мисливсько-спортивних стендів, пунктів вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поведіння з ними та їх застосування;

- придбання, зберігання та носіння мисливської нарізної, гладкоствольної зброї, пневматичної, холодної, охолощеної зброї та пристроїв громадянами України;

- придбання та зберігання відомчої вогнепальної, мисливської зброї, бойових припасів до неї, основних частин зброї, пневматичної, холодної, охолощеної зброї, пристроїв та патронів до них підприємствами, установами, організаціями, суб'єктами господарювання.

Крім того, органи поліції мають право давати керівникам підприємств, установ та організацій обов'язкові для них письмові приписи щодо усунення порушень правил виготовлення, придбання, зберігання, обліку, охорони, перевезення і використання предметів, матеріалів і речовин, відкриття та функціонування підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система²⁷.

Стосовно інших юридично значущих дій слід зазначити таке. Відповідно до статті 64 Закону України «Про Національну поліцію» та Порядку складання Присяги працівника поліції особи, які вступають на службу до поліції, складають *Присягу на вірність українському народові*, текст якої наведено в ч. 1 першій ст. 64 Закону

---

²⁷ Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : Наказ МВС України від 21.08.1998 № 622 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>.

України «Про Національну поліцію», та скріплюють її власноручним підписом. Підписаний текст Присяги долучається до особової справи працівника поліції, який її склав.

Зі складенням Присяги поліцейський повинен беззаперечно дотримуватися Конституції та законів України під час виконання службових обов'язків, поважати й охороняти права і свободи людини, а також забезпечувати інтереси суспільства і держави²⁸.

Згідно із Дисциплінарним статутом Національної поліції *службове розслідування* проводиться з метою своєчасного, повного та об'єктивного з'ясування всіх обставин вчинення поліцейським дисциплінарного проступку, встановлення причин та умов його вчинення, вини, ступеня тяжкості дисциплінарного проступку і розміру заподіяної шкоди. Результати службових розслідувань тягнуть за собою настання певних наслідків юридичного характеру, зокрема покарання поліцейського та накладення на нього стягнення, що, в свою чергу, має для нього негативні наслідки у вигляді неможливості подальшого просування по службі, позбавлення премії, пониження у спеціальному званні тощо²⁹.

Іншою дією є *атестування поліцейських*, що проводиться: 1) у разі призначення на вищу посаду, якщо заміщення цієї посади здійснюється без проведення конкурсу; 2) для вирішення питання про переміщення на нижчу посаду через службову невідповідність; 3) для вирішення питання про звільнення зі служби в поліції через службову невідповідність³⁰.

Проведення такої процедури також тягне за собою для поліцейських певні наслідки юридичного характеру: звільнення, переміщення або призначення. Отже, наслідком атестації є виникнення, зміна або припинення правових відносин у сфері проходження служби в Національній поліції України.

---

²⁸ Про затвердження Порядку складання Присяги працівника поліції : Наказ МВС України від 09.11.2015 № 1453 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1487-15>.

²⁹ Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>; Про реалізацію окремих положень Дисциплінарного статуту Національної поліції України : наказ МВС України від 07.11.2018 № 893 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1355-18>.

³⁰ Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських : Наказ МВС України від 17.11.2015 № 1465 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1445-15>.

Глава 1. Сутність, принципи та форми поліцейської діяльності. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності

До **організаційно-правових форм** поліцейської діяльності на-самперед належать *організаційні дії*, що здійснюються всередині відповідних органів та підрозділів Національної поліції, як-то проведення інструктажів, нарад, організація прес-конференцій та інших-PR заходів.

Нарада являє собою спільне обговорення проблемних питань, що виникають у повсякденній діяльності певних лінійних або функціональних підрозділів. За характером наради бувають інформаційними, навчальними, інструктивними (роз'яснювальними), проблемними та координаційними.

Прес-конференція являє собою захід, що проводиться посадовими особами Національної поліції для ЗМІ та громадськості стосовно найбільш суспільно значущих подій в її системі. Проведенням прес-конференцій реалізується принцип відкритості та прозорості діяльності Національної поліції. Водночас *брифінгом* є стислий виступ, яким особи Національної поліції інформують про поточний стан справ та відповідають на питання щодо стану надання поліцейських послуг, протидії окремим видам злочинів або надають інформацію про резонансні надзвичайні події.

Організаційні дії можуть також здійснюватися й за межами системи поліції. До них слід віднести роз'яснювальну роботу серед населення щодо особистої поведінки та правил безпеки, заходи пропаганди, агітації, надання допомоги формуванням із забезпечення публічної безпеки й порядку, інформаційну співпрацю з органами державної влади та місцевого самоврядування в частині забезпечення правопорядку на певній території тощо.

Іншими діями, що становлять зміст організаційно-правових форм, є *матеріально-технічні дії* (діловодство та документування, складання довідок, звітів, здійснення статистичного обліку, матеріально-технічні операції тощо)³¹.

Діловодство в системі Національної поліції являє собою сукупність процесів, що забезпечують документування управлінської інформації та організацію роботи зі службовими документами, а безпосереднє ведення діловодства в органах та підрозділах поліції покладається на підрозділи документального забезпечення. Метою діяльності вказаних підрозділів є встановлення в Національній поліції України єдиного порядку документування управлінської

---

³¹ Бугайчук К. Л. *Форми публічного адміністрування в органах Національної поліції України. Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 4, т. 1. С. 137.

інформації та роботи з документами із застосуванням сучасних автоматизованих систем, методичне керівництво і контроль за дотриманням встановленого порядку роботи з документами у структурних підрозділах апарату поліції³².

Складання довідок, звітів, інших аналітичних матеріалів здійснюється як спеціальними організаційно-аналітичними підрозділами, так і будь-якими структурними підрозділами поліції. Такі довідки або звіти складаються за результатами роботи поліції за відповідними напрямками (завданнями), в частині виконання національних (відомчих) стратегічних або оперативних планів тощо.

Крім того, згідно із статтею 86 Закону України «Про Національну поліцію» з метою інформування громадськості про діяльність поліції керівник поліції та керівники територіальних органів поліції раз на рік готують та опубліковують на офіційних веб-порталах органів поліції звіт про діяльність поліції, що має містити інформацію про виконання пріоритетних завдань, поставлених перед поліцією й територіальними органами поліції відповідними поліцейськими комісіями³³.

Матеріально-технічні операції охоплюють утримання в належному стані службових приміщень, проведення їх поточного й капітального ремонтів. До цієї форми відносять виплату грошового утримання, придбання та ремонт меблів, обладнання, оргтехніки, виготовлення друкованої продукції, забезпечення працівників поліції одностроєм, канцелярським приладдям, зв'язком, зброєю, транспортними засобами тощо.

Відповідно до положень Закону України «Про Національну поліцію» фінансування і матеріально-технічне забезпечення поліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, не заборонених законом. Майно поліції є державною власністю і належить їй на праві оперативного управління. Органи поліції здійснюють володіння, користування та розпорядження майном у порядку, визначеному законом³⁴.

Питання *оплати праці поліцейських* урегульовано Постановою Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення поліцейських

---

³² Про затвердження Інструкції з діловодства в системі Національної поліції : Наказ Нац. поліції України від 20.05.2016 № 414.

³³ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

³⁴ Там само.

Глава 1. Сутність, принципи та форми поліцейської діяльності. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності

Національної поліції» від 11.11.2015 № 988, наказом МВС України «Про затвердження Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання» від 06.04.2016 № 260, наказом МВС України «Про затвердження Умов оплати праці працівників закладів та установ, що належать до сфери управління Національної поліції України» від 13.02.2017 № 110³⁵.

Порядок здійснення матеріальних операцій та ресурсного забезпечення міститься, зокрема, у наказі МВС України від 22.06.2016 № 530 «Про затвердження норм належності однострою поліцейських (у мирний час)», наказі МВС від 11.10.2018 № 828 «Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України», наказі Національної поліції України від 31.01.2017 № 78 «Про питання централізованого ресурсного забезпечення органів і підрозділів Національної поліції України»³⁶.

---

³⁵ Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 988 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2015-p>; Про затвердження Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання : Наказ МВС України від 06.04.2016 № 260 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0669-16>; Про затвердження Умов оплати праці працівників закладів та установ, що належать до сфери управління Національної поліції України : Наказ МВС України від 13.02.2017 № 110 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0311-17>.

³⁶ Про затвердження норм належності однострою поліцейських (у мирний час) : Наказ МВС України від 22.06.2016 № 530 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1004-16>; Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України : Наказ МВС України від 11.10.2018 № 828 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18>; Про питання централізованого ресурсного забезпечення органів і підрозділів Національної поліції України : Наказ Нац. поліції України від 31.01.2017 № 78.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Дайте визначення поняття та перелічіть ознаки поліцейської діяльності.
2. Які види поліцейської діяльності виділяються в науковій літературі?
3. Назвіть основні завдання Національної поліції України. У чому вони полягають?
4. Перелічіть принципи діяльності Національної поліції та розкрийте їх зміст.
5. Які види поліції входять до її системи?
6. Які органи та підрозділи утворюють систему Національної поліції України?
7. Які форми діяльності поліції належать до нормативних?
8. Які форми діяльності поліції належать до організаційно-правових?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Закон України про Національну поліцію України було ухвалено:

- а) 21 листопада 2014 року;
- б) 20 грудня 2014 року;
- в) 02 липня 2015 року;
- г) 14 жовтня 2015 року;
- д) 28 жовтня 2015 року.

2. Діяльність Національної поліції України:

- а) спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ через керівника Національної поліції України;
- б) спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через керівника Національної поліції України;
- в) спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України;
- г) спрямовується та координується Президентом України через Міністра внутрішніх справ України.

3. Національна поліція України – це:

- а) правоохоронний орган виконавчої влади;
- б) центральний орган виконавчої влади;
- в) центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом;
- г) міжрегіональний орган виконавчої влади.

4. Національна поліція України:

- а) виконує функції державного управління;
- б) надає поліцейські послуги;
- в) має розпорядчі та регуляторні повноваження;
- г) здійснює поліцейську наглядову діяльність.

5. До завдань Національної поліції належать:

- а) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- б) затримання осіб, які скоїли злочини й адміністративні правопорушення;
- в) забезпечення безпеки дорожнього руху;
- г) здійснення оперативно-розшукової діяльності.

6. Систему Національної поліції України утворюють:

- а) територіальні та місцеві органи поліції;
- б) центральний і територіальні органи поліції;
- в) вищий, територіальні та місцеві органи поліції;
- г) вищий, центральний, територіальні та місцеві органи поліції.

7. Територіальні органи поліції утворюються:

- а) в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах;
- б) в областях, районах, селах;
- в) в областях та районах;
- г) у районах, селах, селищах.

8. До системи Національної поліції входять:

- а) слідча поліція;
- б) кримінальна поліція;
- в) охоронна поліція;
- г) особлива (спеціальна) поліція.

9. На сьогодні до міжрегіональних територіальних підрозділів поліції належать:

- а) Головне управління Національної поліції в області;
- б) Управління превентивної діяльності;
- в) Департамент кіберполіції;
- г) Департамент захисту економіки.

10. Територіальні органи поліції утворює, ліквідовує та реорганізовує:

- а) Кабінет Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ;
- б) Кабінет Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України на підставі пропозицій керівника поліції;
- в) Міністр внутрішніх справ України на підставі пропозицій керівника поліції;
- г) керівник Національної поліції України.

ГЛАВА 2

МЕТОДИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. ПОНЯТТЯ І ВИДИ МЕТОДІВ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає **метод** як прийом або систему прийомів, що застосовується в якій-небудь галузі діяльності (науці, виробництві тощо)³⁷. Таким чином, поняття «метод» стосовно будь-якої діяльності відповідає на питання, яким чином вона здійснюється, за допомогою яких засобів.

Поліцейська діяльність, будучи спрямованою на вплив на суспільні відносини з метою досягнення певних цілей (забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки й порядку), має передусім *управлінський характер*. З огляду на це її методи передусім є різновидами *методів державного управління* в цілому.

Зокрема, В. К. Колпаков визначає *методи державного управління* як різні способи, прийоми та засоби цілеспрямованого, організуючого впливу суб'єктів управління на об'єкти, віднесені до їх ведення³⁸. В. М. Плішкін визначає метод управління як спосіб організуючого впливу суб'єкта управління на керовану систему або конкретний об'єкт управління, за допомогою якого реалізуються функції, вирішуються поставлені завдання, досягаються цілі³⁹. В. Б. Авер'янов визначає методи державного управління як певні способи практичного здійснення органами виконавчої влади та іншими суб'єктами державного управління владно-організуючого впливу на керовані об'єкти, що відповідають характеру й обсягу

---

³⁷ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. С. 664.

³⁸ Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2003. С. 184.

³⁹ Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / за ред. Ю. Ф. Кравченка. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. С. 121.

наданих цим суб'єктам функцій та повноважень (компетенції), а також особливостям керованих об'єктів⁴⁰.

Будучи способом виконання певних завдань, у контексті діяльності органів публічної влади, у тому числі суб'єктів поліцейської діяльності, методи відбивають у собі характер та сутність цих завдань, будучи обумовленими ними. У поліцейській діяльності завдання і функції пов'язано передусім із забезпеченням публічної безпеки та порядку, охороною прав і свобод громадян та інтересів суспільства і держави, протидією злочинності, наданням послуг із допомоги особам, які цього потребують з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій.

Важливою ознакою методів державного управління в цілому та методів поліцейської діяльності зокрема є також їх нормативно-правова регламентація. Так, Ю. П. Битяк указує, що у методах відбиваються воля держави, повноваження юридично-владного характеру, що належать виконавчим органам; у зв'язку із цим методи управління юридично оформлені, закріплені адміністративно-правовими нормами⁴¹. Нерозривний зв'язок методів державного управління з їх нормативно-правовою регламентацією закріплено в Конституції України: відповідно до частини 2 ст. 19 Основного Закону органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України.

Окрім заданих вище, в науковій літературі виділяються й інші ознаки методів державного управління. Так, В. К. Колпаков та О. В. Кузьменко серед ознак методів називають такі: 1) методи реалізуються у процесі державного управління; 2) методи виражають управлінський (упорядковувачий) вплив суб'єктів управління на об'єкти управління, становлять зміст цього впливу і завжди мають своїм адресатом конкретний об'єкт (індивідуальний чи колективний); 3) у методах державного управління завжди міститься управлінська воля держави; 4) методи використовуються суб'єктами державного управління як засіб реалізації закріпленої за ними компетенції; 5) методи, як і будь-який зміст, мають свою форму, своє

---

⁴⁰ Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2. Т. 1: Загальна частина / редкол.: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ : Юрид. думка, 2004. С. 298.

⁴¹ Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк, В. В. Богучий, В. М. Гаращук та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. Харків : Право, 2000. С. 146.

зовнішнє вираження у формах державного управління⁴². Схожий перелік ознак методів державного управління подає і В. Б. Авер'янов; на його переконання, вони характеризуються такими ознаками:

- вони органічно пов'язані з цільовим призначенням управлінської діяльності як особливого виду практичної реалізації завдань і функцій держави;

- вони виражають владно-організуючий (тобто управлінський) вплив органів виконавчої влади та інших суб'єктів державного управління на відповідні керовані об'єкти;

- вони здійснюються у взаємозв'язках між суб'єктами та об'єктами державного управління;

- вони використовуються суб'єктами державного управління як засоби реалізації закріпленої за ними компетенції і безпосередньо виражають повноваження державно-владного характеру;

- вони завжди мають своїм адресатом відповідні керовані об'єкти (індивідуальні або колективні);

- у методах управління у відповідному обсязі виявляється державний (публічний) інтерес;

- адміністративно-правова форма опосередкування методів і вияв їх у правових актах управління;

- вибір конкретних методів управління прямо залежить не лише від особливостей організаційно-правового статусу суб'єктів виконавчої влади, а й насамперед від особливостей керованого об'єкта (наприклад, від форми власності, індивідуального або колективного характеру тощо)⁴³.

Як уважає Ю. П. Битяк, найбільш характерними для методів управління ризиками є те, що вони являють собою:

- 1) способи впливу виконавчого органу (посадової особи) на підпорядкований йому орган та громадян;

- 2) вираження державного публічного інтересу, керівної ролі держави;

- 3) засоби досягнення мети;

- 4) способи організації, прийоми здійснення функцій, що виникають у процесі здійснення спільної діяльності;

- 5) способи реалізації компетенції⁴⁴.

---

⁴² Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2003. С. 185.

⁴³ Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. Т. 1: Загальна частина / редкол.: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ : Юрид. думка, 2004. С. 297–298.

⁴⁴ Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, В. М. Гарашук та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. Харків : Право, 2000. С. 146–147.

Що стосується поліцейської діяльності як різновиду державного управління, то особливості методів, притаманні їй, визначаються передусім цілями, що стоять перед нею, з яких органічно випливають і особливості компетенції, закріпленої за суб'єктами такої діяльності, і способи її реалізації, і конкретні форми державного управління, в яких ці методи знаходять своє відображення. Так, О. С. Проневич визначає метод діяльності поліції як спосіб організаційного та правового впливу на суспільні відносини з боку органів (посадових осіб) поліції (міліції) під час охорони суспільного блага, запобігання і припинення протиправних посягань, надання допомоги населенню в усуненні загроз⁴⁵. Інше визначення пропонує розуміти методи поліцейської діяльності як сукупність способів, засобів і прийомів юридичного та організаційного впливу, що постійно використовуються органами поліції з метою досягнення поставлених цілей щодо охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, профілактики та боротьби зі злочинами й іншими правопорушеннями⁴⁶.

В обох наведених визначеннях рисою, яка дозволяє виділити методи, що застосовуються під час здійснення поліцейської діяльності, із загальних методів державного управління, є саме цільове спрямування їх застосування. Виходячи із цього, **методи поліцейської діяльності** можна охарактеризувати як законодавчо закріплені способи впливу суб'єктів поліцейської діяльності на суспільні відносини з метою забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод громадян та інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання послуг із допомоги особам, які цього потребують з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій.

У науковій літературі існує низка поглядів на класифікацію методів поліцейської діяльності. Достатньо часто як *універсальні* або *загальні* методи поліцейської діяльності виділяють методи *переконання* та *примусу*⁴⁷; окремі автори також як окремий метод

---

⁴⁵ Проневич О. С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України: порівняльно-правовий аналіз : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2011. С. 17.

⁴⁶ Фомін Ю. В. Поліцейське право та поліцейське законодавство як правова основа діяльності органів внутрішніх справ. *Право і Безпека*. 2011. № 4. С. 93.

⁴⁷ Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. Т. 1: Загальна частина / редкол.: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ : Юрид. думка, 2004. С. 299; Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк,

згадують *заохочення*⁴⁸; разом із цим останній за своєю сутністю можна також віднести до групи методів переконання. *Заохочення* – публічне визнання заслуг людини, її нагородження, вияв громадської пошани за досягнуті нею успіхи в роботі чи виконанні громадського обов'язку⁴⁹; таким чином, у разі його застосування задіюється той самий механізм, що й під час застосування методу переконання: вплив на свідомість з метою добровільного вибору особою того чи іншого варіанту поведінки.

Методи примусу і переконання не є специфічними для поліцейської діяльності і притаманні будь-якій сфері державного управління. Поєднання цих методів становить універсальний принцип соціального управління, який поширюється через систему стимулюючих методів, включно з адміністративними, соціально-психологічними та економічними⁵⁰.

Методи переконання передбачають здійснення впливу на свідомість і поведінку людей для спонукання їх до певних дій (або утримання від них), формування у них певних переконань. Під час застосування методу переконання бажаний результат досягається добровільною поведінкою самої особи, на яку здійснюється вплив. Як зауважує А. В. Іваниця, в діяльності Національної поліції переконання являє собою спосіб впливу на свідомість і поведінку людей і виражається у комплексі виховних, роз'яснювальних та заохочувальних заходів, що сприяють закріпленню у свідомості людей правових ідей, поглядів, цінностей і принципів поведінки, які відповідають природі конституційного ладу, а також досягненню стану, коли реалізація власних прав не порушує прав і свобод інших осіб⁵¹.

Натомість **методи примусу** передбачають застосування до особи незалежно від її волі й бажання передбачених законодавством заходів впливу з метою реалізації поставлених перед Національною поліцією завдань. Правовий примус виявляється у примусових

В. В. Богуцький, В. М. Гаращук та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. Харків : Право, 2000. С. 148.

⁴⁸ Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2003. С. 187.

⁴⁹ Ковалів М. В. Переконання та примус як загальні методи впливу в органах виконавчої влади. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2015. Вип. 1. С. 213–214.

⁵⁰ Там само. С. 213.

⁵¹ Іваниця А. В. Методологічні аспекти діяльності Національної поліції України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1 (90). С. 23–24.

заходах, спрямованих на забезпечення відповідності поведінки осіб вимогам правових норм, а також у притягненні осіб до різних форм юридичної відповідальності у випадку скоєння правопорушень.

Незважаючи на те, що поліцію для виконання покладених на неї завдань наділено правом застосування примусу, саме метод **переконання** є основним методом у поліцейській діяльності; метод **примусу**, хоча і є важливим та необхідним для діяльності органів та підрозділів поліції, є допоміжним і застосовується лише у тому випадку, коли перший метод не дозволяє досягти поставлених цілей. Це, наприклад, відображається у положеннях частини 1 ст. 43 Закону України «Про Національну поліцію», відповідно до яких поліцейський перед застосуванням поліцейських заходів примусу зобов'язаний *заздалегідь попередити* особу про їх застосування і *надати їй достатньо часу* для виконання законної вимоги поліцейського. У частині 1 ст. 44 Закону України «Про Національну поліцію» прямо зазначається, що застосування поліцейським фізичної сили може здійснюватися, лише *якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень*.

Водночас слід наголосити, що якщо метод переконання є основним у тому значенні, що саме йому має віддаватися перевага за можливості вибору способів впливу на об'єкти поліцейської діяльності, метод примусу є основним з точки зору виокремлення поліцейської діяльності як різновиду державного управління. Так, О. С. Проневич зауважує, що поліцейська діяльність розглядається як вид державно-управлінської діяльності та форма реалізації поліцейської функції держави, що полягає у можливості застосування уповноваженими органами державної влади *легітимних заходів примусу* (поліцейських заходів⁵²).

У зв'язку із цим центральне місце серед **спеціальних методів поліцейської діяльності** посідає *адміністративний примус*. Цей метод до певної міри є змістоутворюючим для поліцейської діяльності, адже, як указує О. Ф. Кобзар, поліцейську діяльність можна розглядати як наглядово-примусову діяльність⁵³.

Адміністративний примус визначається як застосування відповідними суб'єктами до осіб, які не перебувають в їх підпорядкуванні,

---

⁵² Проневич О. С. Поліцейська діяльність як вид державно-управлінської діяльності. *Форум права*. 2009. № 2. С. 350–356. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2009_2_55.pdf.

⁵³ Кобзар О. Ф. Поліцейська діяльність в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія. Харків ; Дніпропетровськ : Панов, 2015. С. 69.

незалежно від волі й бажання останніх передбачених адміністративно-правовими нормами заходів впливу морального, майнового, особистісного та іншого характеру з метою охорони суспільних відносин, що виникають у сфері державного управління, шляхом попередження і припинення правопорушень, покарання за їх учинення⁵⁴. До ключових ознак адміністративного примусу можна віднести такі:

- адміністративний примус використовується в державному управлінні для охорони суспільних відносин, що виникають у цій сфері державної діяльності;

- механізм правового регулювання адміністративного примусу встановлює підстави і порядок застосування відповідних примусових заходів;

- порядок застосування примусових заходів регулюється, як правило, нормами адміністративного права, що охоплюють норми адміністративного законодавства або адміністративно-правові норми актів виконавчих і розпорядчих органів;

- застосування адміністративного примусу – це результат реалізації державно-владних повноважень органів державного управління і лише у виключних, установлених законодавством випадках такі засоби можуть застосовувати суди (судді)⁵⁵.

Таким чином, **адміністративний примус у поліцейській діяльності** – це сукупність передбачених адміністративно-правовими нормами заходів, що застосовуються органами Національної поліції до осіб незалежно від їх волі й бажання з метою реалізації поставлених перед поліцією завдань із забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

У свою чергу, залежно від мети застосування примусу виділяються три групи заходів.

1. Адміністративно-запобіжні заходи. Ця група заходів застосовується, коли факт правопорушення відсутній, проте існує

---

⁵⁴ Комзюк А. Т. Адміністративний примус в правоохоронній діяльності міліції в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2002. С. 11-12.

⁵⁵ Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк, В. В. Богучький, В. М. Гарашук та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. Харків : Право, 2000. С. 151.

реальна можливість його вчинення або настання інших негативних наслідків (наприклад, в умовах стихійного лиха, техногенної катастрофи тощо). Метою таких заходів є:

- попередження чи виявлення конкретних правопорушень;
- забезпечення публічної безпеки й порядку;
- запобігання негативним наслідкам надзвичайних ситуацій.

2. Заходи адміністративного припинення. Ці заходи застосовуються за наявності факту правопорушення. Метою їх застосування можуть бути:

- припинення протиправних дій особи;
- усунення шкідливих наслідків протиправної поведінки;
- створення умов для можливого подальшого притягнення винних до відповідальності (забезпечення провадження у справах про адміністративні проступки).

3. Адміністративні стягнення застосовуються з метою покарання осіб, які вчинили правопорушення⁵⁶. Окрім власне адміністративних стягнень, в окремих випадках можуть також застосовуватися й інші заходи із притягнення особи до адміністративної відповідальності (наприклад, заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх, передбачені ст. 24-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Підсумовуючи викладене, можна зробити такі узагальнюючі висновки.

1. *Методи поліцейської діяльності* є різновидом методів державного управління та являють собою законодавчо закріплені способи впливу суб'єктів поліцейської діяльності на суспільні відносини з метою забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод громадян та інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання послуг із допомоги особам, які цього потребують з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій.

2. Універсальними методами поліцейської діяльності є *переконавання* і *примус*, застосування яких є характерним для всіх сфер управлінської діяльності.

3. *Переконання* є основним методом поліцейської діяльності, і йому по змозі має надаватися перевага. Широкі можливості застосування методів примусу є характерною рисою поліцейської діяльності, однак їх слід розглядати як крайній захід, застосування якого

---

⁵⁶ Комзюк А. Т. Адміністративний примус в правоохоронній діяльності міліції в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2002. С. 12.

є можливим лише у випадку, якщо іншими методами цілі поліцейської діяльності досягти неможливо.

4. Центральне місце серед спеціальних методів поліцейської діяльності посідає *адміністративний примус*, який являє собою сукупність передбачених адміністративно-правовими нормами заходів, що застосовуються органами Національної поліції до осіб незалежно від їх волі й бажання з метою реалізації поставлених перед поліцією завдань із забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

5. Заходи адміністративного примусу поділяються на адміністративно-запобіжні заходи, заходи адміністративного припинення та адміністративні стягнення.

2.2. МЕТОД ПЕРЕКОНАННЯ У ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Метод переконання є основним засобом здійснення поліцейської діяльності. Незважаючи на те, що саме можливість застосування заходів примусу є визначальною рисою цієї діяльності, така можливість передбачається лише для тих випадків, коли методи переконання не дозволяють поліції або іншим суб'єктам поліцейської діяльності досягти поставлених перед ними цілей.

У практичній діяльності суб'єктів поліцейської діяльності метод переконання реалізується у різноманітних формах. На відміну від заходів, пов'язаних із застосуванням примусу, точний перелік та класифікація методів переконання у законодавстві не закріплюються. Так, Р. М. Ляшук указує, що метод переконання ґрунтується на нормативно-правових актах і застосовується без докладного та спеціального регулювання⁵⁷. У зв'язку із цим у науковій літературі не існує єдиного усталеного переліку форм, у яких реалізуються методи переконання. Так, серед заходів переконання найчастіше виділяють такі:

- правове виховання населення;
- постійне інформування населення про стан правопорядку і боротьби із злочинністю;

---

⁵⁷ Ляшук Р. М. Методи переконання та примусу в адміністративній діяльності правоохоронних органів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 3. С. 148.

- агітаційно-роз'яснювальна робота серед населення;
- критика антигромадських проявів;
- роз'яснення завдань і функцій поліції;
- обмін передовим досвідом;
- стимулювання ініціативи громадськості у справі надання правоохоронним органам допомоги у боротьбі з правопорушеннями⁵⁸.

Різноманіття конкретних форм реалізації відображає універсальний характер методу переконання; у поліцейській діяльності він використовується для досягнення широкого спектру цілей, а саме:

- формування правової свідомості громадян, їх переконаності в доцільності виконання правових розпоряджень;
- виховання внутрішньої потреби і звички дотримуватись законів;
- впливу на правопорушників;
- профілактики правопорушень⁵⁹.

У контексті реформування Національної поліції слід звернути увагу на один з аспектів застосування методів переконання у поліцейській діяльності, значення якого наразі суттєво зростає: налагодження партнерських відносин із громадськістю та забезпечення підвищення довіри до поліції. Так, стаття 11 Закону України «Про Національну поліцію» передбачає, що діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямовується на задоволення їхніх потреб. Отож, методи переконання набувають більшого значення не лише в контексті профілактики правопорушень та забезпечення виконання громадянами законних вимог поліцейського, але й для залучення партнерів із громадянського суспільства до співпраці.

Додатково стаття 89 Закону України «Про Національну поліцію» передбачає взаємодію з громадськістю шляхом підготовки та

---

⁵⁸ Адміністративна діяльність Національної поліції : навч. посіб. / кер. авт. кол. В. А. Глуховея. Дніпро : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 82; Ключев О. М. Форми та методи профілактичної діяльності органів внутрішніх справ на місцевому рівні. *Форум права*. 2007. № 1. С. 101. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2007_1_19.pdf.

⁵⁹ Петков В. П. Основи переконання в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ (організаційно-правові аспекти). *Форум права*. 2005. № 1. С. 61. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2005_1_10.pdf.

виконання спільних проєктів, програм і заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань.

Що стосується сфери забезпечення довіри населення, то відповідно до частини 3 ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції, що обумовлює надзвичайну важливість цього напрямку діяльності.

Незважаючи на те, що застосування методів переконання не врегульовано настільки докладно, як застосування методів примусу, слід звернути увагу на низку положень законодавства, які встановлюють загальні засади щодо їх використання у діяльності Національної поліції.

Правова освіта і правове виховання населення. Відповідно до пункту 3 ст. 89 Закону України «Про Національну поліцію» поліція надає підтримку програмам правового виховання, пропагує правові знання в освітніх закладах, засобах масової інформації та у видавничій діяльності.

Постійне інформування населення про стан правопорядку і боротьби із злочинністю. Відповідно до частини 1 ст. 86 Закону України «Про Національну поліцію» з метою інформування громадськості про діяльність поліції керівник поліції та керівники територіальних органів поліції раз на рік готують та опубліковують на офіційних веб-порталах органів поліції звіт про діяльність поліції. Окрім цього, відповідно до частини 3 ст. 86 Закону України «Про Національну поліцію» на керівників територіальних органів покладено обов'язок регулярно оприлюднювати статистичні й аналітичні дані про вжиті заходи щодо виявлення, запобігання та припинення порушень публічного порядку на офіційних веб-порталах органів, які вони очолюють.

Роз'яснювальна робота серед населення. На Національну поліцію покладаються обов'язки щодо сприяння поширенню суспільно корисних знань серед населення у різних сферах суспільного життя. Так, відповідно до частини 4 ст. 20 Закону України «Про дорожній рух» Національна поліція надає допомогу у проведенні профілактичних заходів і в навчанні різних груп населення Правилам дорожнього руху. Іншим прикладом є покладення на підрозділи ювенальної превенції Національної поліції проведення ознайомлювальних, попереджувальних і виховних бесід із дітьми та їхніми батьками, законними представниками, членами сім'ї з метою усунення причин та умов, які сприяли вчиненню адміністративного

чи кримінального правопорушення дитиною (відповідно до Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ від 19.12.2017 № 1044).

Стимулювання ініціативи громадськості у справі надання правоохоронним органам допомоги у боротьбі з правопорушеннями. Базовим законом у сфері залучення громадськості до надання Національній поліції допомоги у боротьбі з правопорушеннями є Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону». Зокрема, стаття 18 цього Закону передбачає можливість застосування заходів заохочення щодо членів громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону (оголошення подяки, видача цінного подарунка чи грошової винагороди, переважне право на вступ до навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, прийняття на службу до органів Національної поліції або Державної прикордонної служби України).

Підсумовуючи викладене, можна зробити такі узагальнюючі висновки.

1. *Методи переконання* використовуються для досягнення численних цілей поліцейської діяльності, зокрема для формування правової свідомості громадян, їх переконаності в доцільності виконання правових розпоряджень, виховання внутрішньої потреби і звички дотримуватись законів, впливу на правопорушників, профілактики правопорушень, налагодження партнерських відносин із громадськістю та забезпечення підвищення довіри до поліції.

2. На відміну від заходів примусу, *процедури застосування методів переконання* законодавчо не регламентовано, що обумовлено відсутністю необхідності обмеження прав людини під час їх застосування. Водночас законодавство містить низку положень, що наголошують на необхідності застосування поліцією методів переконання у своїй діяльності.

2.3. Поняття і види поліцейських заходів

Поняття «*поліцейські заходи*» увійшло до українського законодавства із ухваленням Закону України «Про Національну поліцію». Відповідно до частини 1 ст. 29 **поліцейський захід** – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених

на поліцію повноважень. Обмеження певних прав і свобод людини, що є ознакою поліцейських заходів, підкреслює їх примусовий характер. Зокрема, на цьому наголошують В. О. Іванцов та К. О. Чишко, зазначаючи, що поліцейські заходи, застосування яких урегульовано адміністративно-правовими нормами, є втіленням адміністративного примусу в правоохоронній діяльності поліції⁶⁰. Водночас слід указати на низку застережень.

По-перше, про реалізацію методу адміністративного примусу можна говорити лише щодо поліцейських заходів, застосування яких унормовано нормами адміністративного права. В окремих випадках застосування поліцейських заходів урегульовується нормами кримінально-процесуального права. Найбільш яскравим прикладом цього є обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю, порядок застосування якого, залежно від обставин, може регулюватися як Кодексом України про адміністративні правопорушення, так і Кримінальним процесуальним кодексом України; водночас у контексті кримінального провадження можуть застосовуватися і інші поліцейські заходи, наприклад опитування особи.

По-друге, не всі зазначені у законі поліцейські заходи є примусовими. Так, Закон України «Про Національну поліцію» прямо вказує, що опитування особи є добровільним, тобто особа має право відмовитися надавати інформацію. Окрім цього, призначенням цього заходу є отримання інформації, тому його слід скоріше розглядати як форму реалізації методу **збору поліцейської інформації**. До того ж, використовується законом класифікація дещо відрізняється від поділу заходів адміністративного примусу, узвичаєного в науковій літературі.

Так, положення Закону України «Про Національну поліцію» дозволяє виділити дві основні групи **поліцейських заходів**:

- 1) поліцейські превентивні заходи;
- 2) поліцейські заходи примусу.

Було б логічним припустити, що поліцейські превентивні заходи відповідають адміністративно-запобіжним заходам, однак це не так. Пункт 3 ч. 1 ст. 38 Закону України «Про Національну поліцію»

---

⁶⁰ Іванцов В. О., Чишко К. О. Характеристика поліцейських заходів крізь призму методів адміністративної діяльності поліції // Процес модернізації системи державного управління: конституційний, адміністративний та фінансовий аспекти : монографія / за заг. ред. А. С. Нестеренко. Одеса : Гельветика, 2017. С. 172.

прямо передбачає можливість проникнення до житла чи іншого володіння особи з метою **припинення злочину**. Зміст низки інших превентивних заходів дає підстави говорити про їх призначення саме для припинення правопорушень, а не для запобігання.

Слід окремо звернути увагу на певну недоречність вибору назви **«поліцейські заходи примусу»** для опису застосування Національною поліцією фізичної сили, спеціальних засобів та зброї, адже за своєю сутністю майже всі поліцейські заходи – як прямо зазначені у Законі України «Про Національну поліцію», так і вказані в інших законодавчих актах, передбачають елемент примусу.

У зв'язку із цим під час розгляду поліцейських заходів як форми реалізації методу адміністративного примусу у поліцейській діяльності доцільною є така їх додаткова класифікація:

- адміністративно-запобіжні заходи: перевірка документів, обмеження доступу на визначену територію, застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, поліцейське піклування;

- заходи адміністративного припинення: обмеження пересування особи чи транспортного засобу або фактичного володіння річчю, застосування фізичного впливу (сили), застосування спеціальних засобів, застосування вогнепальної зброї;

- заходи подвійного призначення (тобто такі, що можуть використовуватися і як заходи запобігання правопорушенням і як заходи їх припинення): поверхнева перевірка, зупинення транспортного засобу, перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ.

Ключові вимоги до поліцейського заходу викладено у частині 2 ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію». Відповідно до неї поліцейський захід може використовуватися виключно для виконання повноважень поліції і має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним.

Вимога *законності* означає, що поліцейські заходи передбачають обмеження прав і свобод людини, їх підстави та порядок застосування чітко регламентовано, а їх перелік закріплюється законодавчо і є вичерпним.

Необхідність передбачає неможливість або неефективність застосування іншого заходу для виконання повноважень поліції. При цьому критерієм обрання конкретного заходу має бути принцип подіяння найменшої шкоди як адресату заходу, так і іншим особам.

Вимога *пропорційності* заходу виконується, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам

суспільства чи держави, не перевищує блага, для захисту якого він застосовується, або створеної загрози заподіяння шкоди.

Нарешті, вимога *ефективності* означає, що застосування заходу забезпечує виконання повноважень поліції.

До **поліцейських превентивних заходів** відповідно до статті 31 Закону України «Про Національну поліцію» належать такі.

1. Перевірка документів особи – полягає у праві поліцейського вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у таких випадках:

- якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісти зниклої особи;

- якщо існує достатньо підстав уважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення;

- якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю;

- якщо в особі є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежено чи заборонено або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином неможливо;

- якщо особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події;

- якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення.

2. Опитування особи полягає у праві поліцейського опитати особу, якщо існує достатньо підстав уважати, що вона володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень, у тому числі запросивши її до поліцейського приміщення. Важливо, що надання особою інформації є *добровільним*, вона може відмовитися її надавати.

3. Поверхнева перевірка й огляд полягають у здійсненні візуального огляду особи, проведенні по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, у візуальному огляді речі або транспортного засобу. *Зупинення особи* для проведення поверхневої перевірки допускається, якщо існує достатньо підстав уважати, що особа має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи чи

інших осіб. Поверхнева перевірка має проводитись особою відповідної статі. *Поверхнева перевірка речі або транспортного засобу здійснюється:*

- якщо існує достатньо підстав уважати, що в транспортному засобі перебуває правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб;
- якщо існує достатньо підстав уважати, що в транспортному засобі є річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб;
- якщо існує достатньо підстав уважати, що річ або транспортний засіб є знаряддям учинення правопорушення та/або перебуває в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку.

4. Зупинення транспортного засобу передбачає право поліцейського зупиняти транспортні засоби у разі:

- якщо водій порушив Правила дорожнього руху;
- якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу;
- якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом або знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;
- якщо транспортний засіб перебуває в розшуку;
- якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути;
- якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху чи поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод;
- якщо уповноважений орган державної влади ухвалив рішення про обмеження чи заборону руху;
- якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху;
- якщо порушено порядок визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв;

– якщо зупинка транспортного засобу, зареєстрованого в іншій країні, здійснюється з метою виявлення його передачі у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту.

Окрім цього, поліцейський *зобов'язаний* зупиняти транспортні засоби у разі:

– якщо є інформація, що свідчить про порушення власником транспортного засобу митних правил, виявлені органами доходів і зборів відповідно до Митного кодексу України, а саме: порушення строків тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту іншого транспортного засобу особистого користування, використання такого транспортного засобу для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, розкомплектування чи передана у володіння, користування або розпорядження такого транспортного засобу особам, які не ввозили його на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту;

– якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб, зареєстрований в іншій країні, не зареєстровано в Україні у встановлені законодавством строки чи перебуває на території України з порушенням строків тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту, чи використовується для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, чи був переданий у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту.

5. Вимога залишити місце й обмеження доступу до визначеної території передбачає повноваження поліцейського:

1) вимагати від особи (осіб) *залишити визначене місце* на певний строк або заборонити чи обмежити особам доступ до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для:

- а) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- б) охорони життя і здоров'я людей;
- в) збереження та фіксації слідів правопорушення;

2) *обмежувати або забороняти рух* транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць та автомобільних доріг:

- а) у разі затримання осіб відповідно до закону;
- б) під час аварій, інших надзвичайних ситуацій;
- в) якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони життя і здоров'я людей.

6. Обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю. Такий захід передбачає право поліцейського:

– затримувати осіб на підставах, у порядку та на строки, визначені Конституцією України (ч. 2 ст. 29, що надає право уповноваженим органам, у тому числі Національній поліції, у разі нагальної необхідності запобігти злочині чи його припинити, застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом), Кримінальним процесуальним кодексом України (ст. 208 – затримання уповноваженою службовою особою) та Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 260 – адміністративне затримання), а також іншими законами України;

– обмежити фактичне володіння річчю або пересування транспортного засобу для запобігання небезпеці, якщо є достатні підстави вважати, що річ або транспортний засіб можуть бути використані особою з метою посягання на своє життя і здоров'я або на життя чи здоров'я іншої людини, пошкодження чужої речі, на підставах та в порядку, визначених Кримінальним процесуальним кодексом України (ст. 167 – тимчасове вилучення майна) та Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 265 – вилучення речей і документів, ст. 265-1 – тимчасове вилучення посвідчення водія, ст. 265-2 – тимчасове затримання транспортних засобів працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції, ст. 266 – відсторонення осіб від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами).

7. Проникнення до житла чи іншого володіння особи полягає у праві поліції проникнути до житла чи іншого володіння особи без умотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із:

1) рятуванням життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій;

2) безпосереднім переслідуванням осіб, підозрюваних у вчиненні злочину;

3) припиненням злочину, що загрожує життю осіб, які перебувають у житлі або іншому володінні.

8. Перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ здійснюється поліцією в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України, та полягає в огляді за участю адміністрації (керівництва) юридичних осіб, фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб – підприємців) чи їх уповноважених

представників приміщень, де перебувають зброя, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали й речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також безпосередньо в огляді місць їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поведінки з ними та правил їх використання, а також зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, що перебувають у фізичних та юридичних осіб, інших предметів, матеріалів і речовин, щодо зберігання та використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, з метою перевірки дотримання правил поведінки з ними та правил їх використання.

9. Застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису полягає в закріпленні на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтуванні, розміщенні по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичної фото- і відеотехніки, а також у використанні інформації, отриманої з автоматичної фото- і відеотехніки, що перебуває в чужому володінні, з метою:

- попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб;
- забезпечення дотримання правил дорожнього руху.

10. Перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб, передбачає заходи, що здійснюються Національною поліцією з метою реалізації функцій адміністративного нагляду.

11. Поліцейське піклування здійснюється щодо:

- неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду, з метою передання батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування;
- особи, яка підозрюється у втечі із психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення, з метою передання відповідному закладу;
- особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або собі, з метою передання відповідному закладу;

– особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі, з метою передання у спеціальний лікувальний заклад чи до місця проживання.

Поліцейські заходи примусу, передбачені статтею 42 Закону України «Про Національну поліцію», охоплюють:

1) фізичний вплив (силу), який являє собою застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників;

2) застосування спеціальних засобів, які являють собою сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної або фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують;

3) застосування вогнепальної зброї.

Слід зауважити, що такі заходи можуть застосовуватись і як самостійний поліцейський захід (наприклад, для припинення правопорушення), і як спосіб забезпечення реалізації іншого поліцейського заходу (наприклад, для затримання особи).

Застосування поліцейських заходів примусу пов'язується з підвищеними ризиками для життя і здоров'я громадян, тому воно розглядається як крайній захід на той випадок, коли іншими засобами неможливо досягти виконання поставлених перед поліцією завдань.

Із підвищеним ризиком для оточуючих пов'язано й особливі умови застосування цих заходів. Так, перед початком застосування заходів примусу поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про це і надати їй достатньо часу для виконання його законної вимоги, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи та/або поліцейського чи інші тяжкі наслідки, або якщо в ситуації, що склалася, таке попередження є не виправданим або неможливим.

У разі, якщо особа постраждала внаслідок застосування заходів примусу, поліцейські зобов'язані надати їй невідкладну медичну допомогу.

Забораються застосування поліцейських заходів примусу до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків

учинення ними збройного чи групового нападу, вчинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо.

Слід наголосити, що положення щодо поліцейських заходів містяться не лише в Законі України «Про Національну поліцію». Так, частина 3 ст. 30 Закону України «Про Національну поліцію» прямо передбачає, що поліція для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами.

У контексті реалізації методу адміністративного примусу найбільше значення мають положення щодо поліцейських заходів, які містяться в Кодексі України про адміністративні правопорушення, а саме положення про:

- заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення;
- заходи адміністративної відповідальності (адміністративні стягнення).

Відповідно до частини 1 ст. 260 Кодексу України про адміністративні правопорушення до заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення належать такі:

- адміністративне затримання особи;
- особистий огляд;
- огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія;
- тимчасове затримання транспортного засобу;
- відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Зауважимо, що в усіх випадках ідеться про конкретизацію вже передбачених Законом України «Про Національну поліцію» поліцейських заходів. Так, адміністративне затримання особи, вилучення речей і документів, тимчасове затримання транспортного засобу, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами відповідають обмеженню пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю, передбаченому статтею 37 Закону України «Про Національну поліцію»; особистий огляд та огляд речей відповідають поверхневій перевірці. Положення Кодексу України про адміністративні правопорушення, уточнюють підстави та порядок здійснення таких поліцейських заходів у контексті

виконання поліцією завдань із протидії адміністративним правопорушенням.

Право поліції накладати адміністративні стягнення передбачено пунктом 8 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію», згідно з яким поліція відповідно до покладених на неї завдань у випадках, визначених законом, здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймає рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання. Діяльність органів Національної поліції у цій сфері становить окремий вид адміністративної поліцейської діяльності – **адміністративно-юрисдикційну діяльність**.

Заходи адміністративної відповідальності (адміністративні стягнення), які мають право накладати органи Національної поліції, охоплюють:

- попередження;
- штраф;
- штрафні бали.

Попередження як захід адміністративного стягнення виноситься в письмовій формі. У передбачених законом випадках воно фіксується в іншій встановленій формі.

Штраф є грошовим стягненням, що накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених Кодексом та іншими законами України. Відповідно до частини 2 ст. 222 цього Кодексу України про адміністративні правопорушення уповноваженими працівниками підрозділів Національної поліції штраф може стягуватися на місці вчинення адміністративного правопорушення незалежно від розміру виключно за допомогою безготівкових платіжних пристроїв.

Окрім заходів, що містяться у Кодексі України про адміністративні правопорушення, низку поліцейських заходів містять інші закони, що регулюють поліцейську діяльність в окремих сферах суспільних відносин.

Так, відповідно до частини 1 ст. 25 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» уповноважені підрозділи органів Національної поліції України мають право виносити кривдникам **терміновий заборонний припис стосовно кривдника** у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Дайте визначення поняття «методи поліцейської діяльності».
2. Охарактеризуйте співвідношення застосування методів примусу та переконання у поліцейській діяльності.
3. У чому полягають особливості нормативно-правового закріплення застосування методів переконання в діяльності Національної поліції України?
4. Яким чином співвідносяться метод адміністративного примусу та поліцейські заходи?
5. Які законодавчі вимоги висуваються до поліцейського заходу?
6. Назвіть види поліцейських заходів та дайте їх стислу характеристику.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Який із наведених висловів описує методи поліцейської діяльності:

- а) основні напрями діяльності суб'єктів поліцейської діяльності;
- б) однорідні за своїм характером та правовою природою групи адміністративних дій, що мають зовнішній вираз і за допомогою яких реалізуються завдання суб'єктів поліцейської діяльності;
- в) способи впливу суб'єктів поліцейської діяльності на суспільні відносини;
- г) закріплені за суб'єктами поліцейської діяльності права та обов'язки.

2. Якими особливостями характеризується метод переконання:

- а) наявністю чітко врегульованої процедури застосування;
- б) впливом на свідомість особи;
- в) застосуванням до особи незалежно від її волі й бажання певних заходів впливу;
- г) можливістю застосування виключно суб'єктами поліцейської діяльності.

3. Яке із наведених тверджень є ознакою адміністративного примусу:

- а) використовується в державному управлінні для охорони суспільних відносин, що виникають у цій сфері;

- б) є спрямованим на добровільне виконання особою певних дій;
- в) застосовується лише до осіб, які перебувають у прямому підпорядкуванні відповідного суб'єкта;
- г) застосовується виключно за рішенням суду.

4. Яке твердження описує місце методу переконання в системі методів поліцейської діяльності:

- а) метод переконання є похідним, другорядним порівняно з методом примусу;
- б) метод переконання є змістоутворюючим методом поліцейської діяльності, відрізняючи її від інших видів діяльності у сфері державного управління;
- в) метод переконання є основним методом поліцейської діяльності, якому, за можливості, необхідно надавати перевагу;
- г) метод переконання використовується, лише якщо інші методи не дозволяють досягти виконання завдань поліції.

5. Яке твердження описує місце методу примусу в системі методів поліцейської діяльності:

- а) метод примусу є спеціальним методом поліцейської діяльності;
- б) метод примусу є змістоутворюючим методом поліцейської діяльності, обумовлюючи її особливості порівняно з іншими видами діяльності у сфері державного управління;
- в) метод примусу є основним методом поліцейської діяльності, якому, за можливості, необхідно надавати перевагу;
- г) метод примусу не є притаманним для поліцейської діяльності.

6. Укажіть, на які групи поділяються заходи адміністративного примусу:

- а) превентивні поліцейські заходи та поліцейські заходи примусу;
- б) заходи переконання і примусу;
- в) правотворчі, правозастосовні, правоохоронні, освітні та правовиховні;
- г) адміністративно-запобіжні заходи, заходи адміністративного припинення та адміністративні стягнення.

7. Який із зазначених поліцейських заходів не пов'язано із застосуванням примусу:

- а) опитування;
- б) обмеження доступу на визначену територію;
- в) обмеження пересування особи;
- г) зупинення транспортного засобу.

8. З якою із указаних цілей може застосовуватися метод переконання:

- а) профілактика правопорушень;
- б) вплив на правопорушників;
- в) налагодження партнерських відносин із громадськістю;
- г) усі варіанти є правильними.

9. В яких формах може застосовуватись метод переконання:

- а) правового виховання населення;
- б) поліцейського піклування;
- в) поверхневої перевірки;
- г) усі варіанти є правильними.

10. Які методи є універсальними методами поліцейської діяльності:

- а) превентивні поліцейські заходи та поліцейські заходи примусу;
- б) переконання і примус;
- в) адміністративний примус та адміністративний нагляд;
- г) адміністративно-запобіжні заходи, заходи адміністративно-го припинення й адміністративні стягнення.

ГЛАВА 3

АДМІНІСТРАТИВНИЙ НАГЛЯД ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

3.1. ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ ТА ЙОГО ВИДИ

Визнавши адміністративний нагляд самостійним науковим і правовим явищем, учені й досі не сформували єдиної точки зору щодо його місця в загальній системі способів забезпечення законності в державному управлінні. Адміністративний нагляд розглядається як один із різновидів надвідомчого державного контролю. Крім того, це самостійний інститут адміністративного права, норми якого регулюють самостійний вид державної діяльності – наглядову.

Чинне законодавство покладає на поліцію широке коло повноважень щодо здійснення адміністративного нагляду. Унаслідок цього існують два види *адміністративного нагляду*, який здійснюється органами поліції:

1) *загальний адміністративний нагляд*, який здійснюється з метою забезпечення встановлених правил (приписів) фізичними та юридичними особами, зокрема, він виявляється під час здійснення патрульною поліцією, а також іншими підрозділами превентивної діяльності щодо забезпечення правил безпеки дорожнього руху, перевірки дотримання паспортних правил, правил дозвільної системи тощо;

2) *спеціальний адміністративний нагляд*, тобто адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі.

У науковій літературі існують різні підходи до визначення поняття «адміністративний нагляд поліції». Так, авторський колектив навчального посібника «Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях» за загальною редакцією О. М. Бандурки визначає сутність адміністративного нагляду поліції як систематичний нагляд за точним і неухильним дотриманням посадовими особами та громадянами правил, що регулюють публічний порядок і публічну безпеку, з метою попередження і припинення порушень цих правил, а також виявлення порушників і притягнення їх

до встановленої законом кримінальної чи адміністративної відповідальності або вжиття до них заходів суспільного впливу⁶¹.

Схоже визначення сутності адміністративного нагляду поліції наводять автори навчального посібника для підготовки до іспиту «Адміністративна діяльність Національної поліції» за редакцією В. А. Кулікова. Учені звертають увагу на те, що адміністративний нагляд є методом діяльності поліції щодо забезпечення публічної безпеки й порядку, дотримання законності та правопорядку в суспільстві, гарантування прав і свобод людини, який полягає в спостереженні за поведінкою фізичних та юридичних осіб відповідно до завдань і повноважень органів поліції, попередженні та припиненні порушень правил співжиття і притягненні винних до юридичної відповідальності. При цьому адміністративний нагляд не має на меті бути підставою для втручання у приватноправові відносини, його правова природа походить із призначення органів поліції забезпечувати порядок і виконання закону у громадських місцях. Тому держава через систему органів виконавчої влади, в тому числі й поліції, здійснює контроль і нагляд за виконанням правових норм⁶².

Колектив авторів підручника «Адміністративна діяльність поліції» за загальною редакцією В. В. Середи зазначає, що під адміністративним наглядом поліції необхідно розуміти правоохоронну діяльність зі спостереження за додержанням законності організаційно не підпорядкованими об'єктами, що здійснюються безперервно у зв'язку з виконанням комплексу адміністративних засобів впливу з метою забезпечення публічної безпеки й порядку, попередження і припинення правопорушень, відновлення порушених правовідносин та притягнення винних до відповідальності⁶³.

Більш широке визначення сутності адміністративного нагляду поліції дає авторський колектив підручника «Адміністративна діяльність органів поліції України» за загальною редакцією

---

⁶¹ Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. М. Князев та ін. ; за заг. ред. і передм. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 75.

⁶² Адміністративна діяльність Національної поліції : навч. посіб. для підготовки до іспиту / О. М. Калюк, С. Ф. Константінов, В. А. Куліков та ін. ; за ред. В. А. Кулікова. Київ : Освіта України, 2016. С. 86.

⁶³ Адміністративна діяльність поліції : підручник / В. В. Середа, М. П. Гурковський, Ю. С. Назар та ін. ; за заг. ред. В. В. Середи. Львів : ЛьвДУВС, 2017. С. 184.

В. В. Сокурєнка. На думку науковців, адміністративний нагляд поліції є засобом адміністративного впливу, видом її виконавчо-розпорядчої діяльності, а з іншого боку, – засобом забезпечення режиму законності в діяльності поліції. Адміністративний нагляд поліції забезпечує охорону відповідних суспільних відносин і матеріальних цінностей, причому не лише від правопорушень, але й від протиправних дій і стихійних явищ. Суб'єкти наглядової діяльності зобов'язані піклуватися насамперед про те, щоб не допустити настання шкідливих наслідків, запобігти їм, виявити обставини, що можуть бути їх причиною, і вжити певних заходів для усунення виявлених відхилень. Інакше кажучи, як наголошують учені, на першому плані – попередження, припинення, щоб не допустити настання шкоди, а на другому – застосування поліцейських заходів для загальної та індивідуальної превенції правопорушень у майбутньому⁶⁴.

Аналіз наведених визначень поняття «адміністративний нагляд поліції» дозволяє зробити висновок про їх синонімічний характер у цілому, за винятком того, які саме об'єкти охорони та захисту вчені беруть за основу цього поняття: громадський порядок, громадську безпеку, власність, безпеку дорожнього руху, організацію роботи паспортно-реєстраційної та міграційної служби, дозвільної системи тощо.

Варто звернути увагу також на **розуміння адміністративного нагляду поліції** як складової її адміністративної діяльності, тобто врегульованої нормами адміністративного права її специфічної підзаконної державно-владної діяльності з організації та здійснення охорони прав і свобод громадян, громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, попередження і припинення правопорушень.

Ураховуючи викладене, до **ознак адміністративного нагляду поліції**, як критеріїв, що у своїй сукупності характеризують його як цілісне правове явище, а також указують на його специфіку й особливості, доцільно віднести такі:

1) його надвідомчий характер, тобто спостереження за об'єктом, який не є підпорядкованим по службі й належить до іншого відомства, наприклад відносини між працівником поліції та суб'єктом, який є власником вогнепальної зброї, транспортного засобу тощо;

---

⁶⁴ Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; за заг. ред. і передм. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 325.

2) профілактичну спрямованість, спрямованість на забезпечення безпеки громадян, суспільства і держави; працівники поліції під час здійснення нагляду мають можливість виявити умови, що сприяють злочинам та іншим правопорушенням, вплинути на осіб, схильних до антигромадської поведінки, з метою недопущення з їх боку протиправних діянь, вчасно припинити правопорушення і забезпечити невідворотність відповідальності для порушника;

3) організуючу спрямованість, яка виявляється в упорядкуванні суспільних відносин у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, поновленні суспільних відносин, що зазнали небажаного впливу внаслідок протиправних дій;

4) загальний характер адміністративного нагляду, з одного боку, оскільки він реалізується переважною більшістю підрозділів поліції в усіх підконтрольних їм сферах життєдіяльності, і спеціалізований – з іншого, тому що спрямовується він на забезпечення дотримання спеціальних правил (паспортної, дозвільної систем тощо);

5) ініціативний характер адміністративного нагляду, тобто він здійснюється головним чином з ініціативи самих працівників поліції, а не у зв'язку з надходженням заяв чи скарг;

6) специфічність засобів і методів здійснення адміністративного нагляду працівниками поліції, можливість застосування заходів примусу.

3.2. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОСОБАМИ, ЗВІЛЬНЕНИМИ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Згідно зі статтями 1, 2 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 01.12.1994⁶⁵ **адміністративний нагляд** – це система тимчасових примусових профілактичних заходів спостереження та контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених з місць позбавлення волі, що здійснюються органами поліції з метою запобігання вчиненню злочинів і здійснення виховного впливу на них.

На сьогодні адміністративний нагляд за певною категорією осіб, звільнених з місць позбавлення волі, здійснюється поліцією,

---

⁶⁵ Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон України від 01.12.1994 № 264/94-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-вр>.

насамперед підрозділами превентивної діяльності. Крім зазначеного, цей нагляд не є суто адміністративним, оскільки він установлюється, продовжується та припиняється судом, і тільки суд притягує до відповідальності піднаглядних, які порушили правила нагляду. Органи Національної поліції здійснюють нагляд за дотриманням правил визначеного закону і встановлених судом обмежень піднаглядними, чинять виховний вплив на них, документують факти порушення ними закону.

Адміністративний нагляд відповідно до статті 3 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»⁶⁶ встановлюється стосовно:

- засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо під час відбування покарання їх поведінка свідчила, що вони вперто не бажають стати на шлях виправлення і залишаються небезпечними для суспільства;

- засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо вони після відбування покарання або умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, незважаючи на попередження органів Національної поліції, систематично порушують громадський порядок і права інших громадян, вчиняють інші правопорушення;

- засуджених до позбавлення волі за один із злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Згідно зі статтею 4 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»⁶⁷ *підставами* для встановлення адміністративного нагляду є:

- вирок суду, що набув чинності, щодо засуджених до позбавлення волі за один із злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

- матеріали установи виконання покарань щодо засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо під час відбування покарання їх поведінка свідчила, що вони вперто не бажають стати на шлях виправлення і залишаються небезпечними для суспільства;

---

⁶⁶ Там само.

⁶⁷ Там само.

– матеріали органів Національної поліції щодо засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо вони після відбування покарання або умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, незважаючи на попередження органів Національної поліції, систематично порушують громадський порядок і права інших громадян, вчиняють інші правопорушення.

Адміністративний нагляд *установлюється*:

– щодо осіб, зазначених у пунктах «б» і «г» статті 3 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», в судовому засіданні одноособово суддею районного, районного у місті, міського та міськрайонного суду за місцезнаходженням установи виконання покарань за поданням начальника установи виконання покарань;

– щодо осіб, зазначених у пункті «в» ст. 3 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», в судовому засіданні одноособово суддею районного, районного у місті, міського та міськрайонного суду за місцем проживання особи, звільненої з місць позбавлення волі, за поданням начальника органу Національної поліції.

У поданні мають бути визначені обмеження, які пропонує встановити начальник установи виконання покарань чи начальник органу поліції щодо поведінки піднаглядного, та обґрунтування доцільності таких заходів. Разом із поданням до суду надсилаються копія вироку та матеріали, що свідчать про необхідність встановлення адміністративного нагляду за відповідною особою.

У судове засідання викликається особа, щодо якої винесено подання про встановлення адміністративного нагляду, а за її клопотанням – і захисник, а також представник органу, начальник якого виніс подання.

Розгляд питання починається доповіддю про зміст подання та матеріалів, що надійшли разом із ним, після чого заслуховуються пояснення осіб, які з'явилися у судове засідання. Після розгляду справи суддя виходить до нарадчої кімнати для ухвалення рішення, після чого повертається в зал засідань та оголошує постанову про встановлення адміністративного нагляду та обмежень, які передбачаються щодо поведінки піднаглядного.

Постанова судді надсилається для виконання начальнику відділу поліції за місцем проживання особи, щодо якої встановлено нагляд, а у випадках, передбачених пунктами «б» і «г» ст. 3 Закону

України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», – начальнику установи виконання покарань.

Адміністрація установи виконання покарань надсилає постанову судді для виконання органу поліції за вибраним піднаглядним місцем проживання в день його звільнення.

Адміністративний нагляд установлюється на строк від *одного до двох років* і не може перевищувати строків, передбачених законом для погашення або зняття судимості.

У разі, коли є підстава вважати, що особа, щодо якої встановлено адміністративний нагляд, залишається небезпечною для суспільства, адміністративний нагляд за поданням відповідного органу поліції може бути продовжено у визначеному Законом України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» порядку кожного разу ще на шість місяців, але не більше строку, передбаченого законом для погашення або зняття судимості.

Строк адміністративного нагляду починається з дня оголошення особі постанови судді про встановлення адміністративного нагляду.

Статтею 10 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»⁶⁸ встановлено *перелік обмежень дій піднаглядних*, які за постановою суду можуть бути застосовані частково або у повному обсязі:

а) заборона виходу з будинку (квартири) у визначений час, який не може перевищувати восьми годин на добу;

б) заборона перебування у визначених місцях району (міста);

в) заборона виїзду чи обмеження часу виїзду в особистих справах за межі району (міста);

г) реєстрація в поліції від одного до чотирьох разів на місяць.

Заборона виходити з будинку (квартири) у визначений час, який не може перевищувати восьми годин на добу. Це обмеження полягає в тому, що піднаглядний зобов'язаний у встановлений йому час перебувати безвідлучно у будинку (квартирі) за місцем реєстрації. Час такої заборони повинен вибиратись таким чином, щоб виключити вільне пересування особи в найбільш сприятливі для скоєння правопорушення години доби і, навпаки, створити додаткові можливості для позитивного впливу на піднаглядну особу членів сім'ї, рідних, представників громадськості.

---

⁶⁸ Там само.

Зрозуміло, заборону залишати будинок (квартиру) для піднаглядного слід установлювати на час, вільний від роботи чи навчання в закладі освіти, і не включати час, необхідний для поїздки і повернення з роботи чи навчання.

Час заборони виходу не повинен перевищувати 8 годин на добу, при цьому необхідно враховувати змінність роботи піднаглядного або час навчання.

Заборона перебування в певних місцях району (міста). Рішення про заборону піднаглядному перебувати в певних місцях району (міста) повинно ґрунтуватися на особливостях антигромадської поведінки піднаглядного в минулому або ж одержаній інформації про можливу кримінальну поведінку в майбутньому. Так, піднаглядним, які зловживають спиртними напоями, забороняється відвідувати кафе, ресторани, бари та інші місця, де реалізуються спиртні напої на розлив; особам з насильницькою антигромадською установкою, крім указаних об'єктів, забороняється перебування на пляжах, стадіонах та в інших місцях, де найбільш часто виникають конфліктні ситуації; кишеньковим злодіям та шахраям – на залізничних, автобусних, річкових та морських вокзалах. Разом із тим, вирішуючи питання про застосування до піднаглядного обмеження у відвідуванні визначеного місця, недопустимо забороняти відвідування магазину, ринків, а також користуватися громадським транспортом. Зазначене обмеження значно зменшує можливість піднаглядної особи чинити негативний вплив на інших осіб, схильних до вчинення правопорушень, підтримувати старі та встановлювати нові злочинні зв'язки.

Заборона виїзду чи обмеження часу виїзду в особистих справах за межі району (міста). Питання про виїзд піднаглядного з місця постійного проживання за межі району (міста) в особистих справах вирішується з письмового дозволу начальника відділу поліції на підставі письмової заяви піднаглядного на строк, який не перевищує 10 діб, з урахуванням часу перебування його в дорозі.

У разі дозволу на тимчасовий виїзд до іншої місцевості піднаглядному вручається під підпис маршрутний листок. Про виїзд піднаглядного дільничний інспектор поліції письмово повідомляє відділ поліції, на територію обслуговування якого цей піднаглядний має прибути. Після його прибуття на територію обслуговування іншого відділу (відділення) поліції він повинен звернутися до чергової частини, де черговий відділу поліції реєструє прибулого у другому розділі журналу реєстрації справ адміністративного нагляду і піднаглядних та протягом доби інформує про його прибуття

дільничного офіцера поліції, на території обслуговування якого буде тимчасово проживати ця особа. Далі піднаглядний повинен відмітитись у дільничного офіцера поліції. На маршрутному листку піднаглядного здійснюється відповідний запис про прибуття і вибуття, що засвідчується печаткою (штампом) відділу поліції. Дільничний офіцер поліції протягом строку тимчасового перебування піднаглядного здійснює стосовно нього індивідуально-профілактичну роботу, а в разі виявлення правопорушень з його боку інформує відділ поліції за місцем його проживання.

Із поверненням піднаглядного на постійне місце проживання (перебування) дільничний офіцер поліції продовжує здійснювати за ним адміністративний нагляд та робить запис у маршрутному листку про прибуття особи і долучає його до справи адміністративного нагляду.

Реєстрація в поліції від одного до чотирьох разів на місяць. Якщо піднаглядному судом встановлено обмеження дій у вигляді реєстрації в поліції, то за письмовим рішенням начальника відділу поліції така реєстрація здійснюється дільничним офіцером поліції у відділенні (відділі) поліції або черговим відділу поліції, про що робиться запис у реєстраційному листку. Час явок встановлюється з таким розрахунком, щоб це не впливало на роботу і навчання піднаглядного.

Якщо піднаглядний мешкає на значній відстані від відділу поліції, то йому з письмового дозволу начальника відділу поліції може встановлюватись явка для реєстрації в службове приміщення дільничного офіцера, про що здійснюється запис у реєстраційному листку.

Під час реєстрації з піднаглядним проводиться бесіда профілактичного характеру.

Адміністративний нагляд **припиняється** постановою судді за поданням керівника органу поліції:

а) у разі погашення або зняття судимості з особи, яка перебуває під наглядом;

б) достроково, якщо піднаглядний перестав бути небезпечним для суспільства і позитивно характеризується за місцем роботи і проживання.

Піднаглядний може сам подати клопотання про зняття нагляду в разі погашення або зняття судимості.

В інших випадках адміністративний нагляд *автоматично* припиняється:

а) після закінчення строку, на який його встановлено, якщо органом внутрішніх справ не подано клопотання про продовження нагляду або суддя відмовив у продовженні нагляду;

б) у разі засудження піднаглядного до позбавлення волі та направлення його до місця відбування покарання;

в) у разі смерті піднаглядного.

Після припинення адміністративного нагляду дільничний офіцер поліції продовжує здійснювати індивідуально-профілактичну роботу до закінчення передбаченого законом строку погашення судимості або її зняття.

3.3. ПІДГОТОВКА МАТЕРІАЛІВ В УСТАНОВАХ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ СУДАМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ

Особливості підготовки матеріалів в установах кримінально-виконавчої системи щодо встановлення судами адміністративного нагляду передбачено Інструкцією «Про порядок організації здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі», затвердженою спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України та Державного департаменту з питань виконання покарань від 04.11.2003 № 1303/203⁶⁹.

Як впливає з аналізу положень вищевказаного нормативно-правового акта, **з метою підготовки матеріалів щодо встановлення судами адміністративного нагляду установи виконання покарань:**

– здійснюють облік засуджених і збирають відомості про поведінку під час відбування покарання в установах кримінально-виконавчої системи осіб, зазначених у пунктах «б» і «г» ст. 3 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»;

– готують матеріали, що свідчать про небажання засудженого стати на шлях виправлення та доцільність встановлення адміністративного нагляду;

– направляють до органів поліції запити з метою надання пропозицій щодо обмежень дій піднаглядних;

---

⁶⁹ Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Наказ МВС України та Держ. департаменту з питань виконання покарань від 04.11.2003 № 1303/203 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-04>.

- готують матеріали стосовно раніше судимих осіб, які підпадають під дію закону, що підтверджують необхідність встановлення адміністративного нагляду, для розгляду їх на комісії;
- направляють до суду подання, в якому мають бути визначені обмеження, які пропонує встановити керівник органу поліції, на територію якого прибуде раніше судимий, щодо якого встановлено адміністративний нагляд (піднаглядний);
- направляють постанови суду про встановлення адміністративного нагляду за обраним піднаглядним місцем проживання для виконання відділами поліції.

У підготовці матеріалів для встановлення адміністративного нагляду за особами, які підлягають звільненню, беруть участь такі структурні підрозділи установ виконання покарань:

1) відділ контролю за виконанням судових рішень, який не пізніше ніж за три місяці до закінчення строку відбування засудженими покарання складає списки осіб, які підпадають під дію Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», і передає їх до відділу виховної і соціально-психологічної роботи, відділу нагляду і безпеки, оперативного відділу та медичної частини установ виконання покарань;

2) відділ нагляду і безпеки за формою, який готує запит до відділу поліції, на територію обслуговування якого має прибути особа, щодо якої може бути встановлено адміністративний нагляд; начальник відділу поліції або його заступник після отримання з установ виконання покарань запиту щодо пропозицій до встановлення обмежень дій піднаглядного дає дільничному офіцеру поліції доручення не пізніше 10 днів з дня надходження запиту направити до установ виконання покарань повідомлення з пропозиціями стосовно обмежень дій у разі встановлення адміністративного нагляду;

3) оперативний відділ, який виявляє злочинні зв'язки і наміри осіб, які підпадають під дію Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», у взаємодії з відділом нагляду і безпеки вивчає надані відділом контролю за виконанням судових рішень списки і визначає коло осіб із засуджених, щодо яких є законні підстави для порушення питання про встановлення адміністративного нагляду;

4) відділ виховної і соціально-психологічної роботи та відділ контролю за виконанням судових рішень, які готують стосовно таких засуджених характеристики, копії вироків, довідки про застосовані заходи заохочення і стягнення та інші матеріали, що вказують про небажання засудженого стати на шлях виправлення та свідчать про доцільність встановлення адміністративного нагляду;

5) медична частина, яка подає довідку про стан здоров'я засудженого та проходження курсу лікування від наркоманії, алкоголізму тощо;

6) відділ нагляду і безпеки, який узгоджує зібрані матеріали з першим заступником начальника установи, затверджує їх у начальника та подає до розгляду на комісії установи виконання покарань з метою порушення питання про встановлення адміністративного нагляду за засудженими.

В установах виконання покарань створюється *комісія*, яка розглядає матеріали про доцільність встановлення адміністративного нагляду щодо конкретної особи, до якої входять: начальник, його перший заступник та заступник із соціально-психологічної роботи, начальники оперативного відділу, відділу контролю за виконанням судових рішень, відділу нагляду і безпеки, та медичної частини.

Начальник установ виконання покарань, розглянувши матеріали, дає доручення про підготовку подання, в якому мають бути визначені обмеження дій з урахуванням пропозицій начальника відділу поліції, на територію обслуговування якого має прибути піднаглядний, та обґрунтування доцільності таких заходів. Подання підписується начальником установи та передається разом з матеріалами до відділу контролю за виконанням судових рішень.

Разом із поданням до суду надсилаються копія вироку та матеріали, що свідчать про необхідність встановлення адміністративного нагляду за відповідною особою.

Особа, стосовно якої внесено подання про встановлення адміністративного нагляду, викликається (доставляється) в судове засідання. Такій особі роз'яснюється її право подати клопотання про участь у судовому засіданні захисника. На клопотання цієї особи викликається захисник. Крім цього, обов'язковою є присутність представника установи виконання покарань, начальник якої вніс подання.

Постанова судді оголошується піднаглядному в судовому засіданні. До того ж особі, щодо якої встановлено адміністративний нагляд, під підпис роз'яснюється її обов'язок вести законотворчий спосіб життя, не порушувати громадський порядок і додержуватися таких **правил**:

а) прибути у визначений установою виконання покарань термін в обране нею місце проживання і зареєструватися в органі поліції;

б) з'являтися за викликом органу поліції в указаний термін і давати усні та письмові пояснення з питань, пов'язаних із виконанням правил адміністративного нагляду;

в) письмово повідомляти працівників поліції, які здійснюють адміністративний нагляд, про зміну місця роботи чи проживання, а також про виїзд за межі району (міста) у службових справах;

г) у разі від'їзду в особистих справах з дозволу поліції в інший населений пункт та перебування там більше доби зареєструватися в місцевому органі поліції.

Заборонено встановлювати обмеження, не зазначені у постанові судді про встановлення адміністративного нагляду.

Про оголошення піднаглядному постанови судді про встановлення адміністративного нагляду й обмежень, роз'яснення відповідальності за порушення цих правил начальник або його перший заступник складає довідку. У разі відмови особи, яка звільняється, підписувати довідку, посадова особа робить про це відповідний запис і попереджає піднаглядного, що його відмова не звільняє його від відповідальності за порушення правил адміністративного нагляду.

Начальник установи виконання покарань не пізніше трьох діб після винесення суддею постанови про встановлення адміністративного нагляду повідомляє про це відділ поліції за обраним піднаглядним місцем проживання.

Крім того, постанову судді про встановлення адміністративного нагляду, характеристику на піднаглядну особу, а також довідку про оголошення особі, яка звільняється з місць позбавлення волі, постанови суду про встановлення адміністративного нагляду відділ контролю за виконанням судових рішень направляє до відділу поліції за обраним нею місцем проживання в день її звільнення.

3.4. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗДІЙСНЕННЯ В ОРГАНАХ ПОЛІЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОСОБАМИ, ЗВІЛЬНЕНИМИ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Відповідно до положень Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 28.07.2017 № 650⁷⁰, *контроль за додержанням піднаглядним правил адміністративного нагляду і встановлених судом обмежень дій піднаглядного здійснюється дільничним офіцером поліції у взаємодії з працівниками інших*

---

⁷⁰ Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>.

підрозділів поліції із суворим дотриманням прав особи на повагу до її приватного та сімейного життя, недоторканість житла і таємницю листування. Будь-яке втручання у право особи може бути здійснено лише на підставі закону та у випадках обґрунтованої необхідності захисту національної та громадської безпеки або економічного добробуту країни.

Про результати перевірок додержання піднаглядним правил та обмежень дій адміністративного нагляду працівники поліції здійснюють запис у листку контролю за дотриманням установлених обмежень дій піднаглядним і рапортом доповідають начальнику відділу поліції.

Осіб, щодо яких установлено адміністративний нагляд, беруть на облік, фотографують, а в разі необхідності у них беруть відбитки пальців. Працівники поліції зобов'язані систематично контролювати поведінку цих осіб, запобігати порушенням ними громадського порядку та прав інших громадян і припиняти їх, проводити розшук осіб, які уникають адміністративного нагляду.

Розкриємо зміст діяльності структурних підрозділів, задіяних у здійсненні адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі.

Дільничні офіцери поліції:

- здійснюють контроль за прибуттям і реєстрацією піднаглядних та осіб, які підпадають під дію Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»;
- беруть на профілактичний облік піднаглядних та ведуть справи адміністративного нагляду;
- оформляють за наявності підстав матеріали про встановлення адміністративного нагляду за особами, які підпадають під дію закону;
- контролюють дотримання піднаглядними правил адміністративного нагляду;
- залучають до здійснення адміністративного нагляду громадських помічників і формування з охорони громадського порядку;
- взаємодіють з патрульною поліцією, карним розшуком, слідчими та іншими підрозділами поліції.

Дільничний офіцер поліції, отримавши повідомлення про звільнення від відбування покарання особи, щодо якої встановлено адміністративний нагляд, забезпечує спостереження та контроль за її своєчасним прибуттям до обраного місця проживання, своєчасністю реєстрації в органі поліції та поведінкою, проводить з нею

бесіду і попереджує її про відповідальність за порушення громадського порядку та прав інших громадян. Отримавши постанову про встановлення адміністративного нагляду, дільничний офіцер поліції оформлює справу адміністративного нагляду.

Справа адміністративного нагляду фіксується в першій частині журналу реєстрації справ адміністративного нагляду, який зберігається у дільничних офіцерів поліції. Контроль за веденням справи адміністративного нагляду здійснює начальник відділу (відділення) поліції, а в разі його відсутності – працівник, який відповідає за організацію роботи дільничних офіцерів поліції з раніше судимими особами.

Після реєстрації піднаглядного дільничний офіцер поліції заповнює на нього сторожову картку і направляє її в адресні бюро відділів поліції.

У разі ненадходження з установ виконання покарань у десятиденний строк із дня звільнення піднаглядної особи постанови судді про встановлення адміністративного нагляду дільничний офіцер поліції, на дільниці якого фактично проживає така особа, готує до установ виконання покарань запит про її термінову висилку.

Дільничні офіцери поліції зобов'язані проводити індивідуально-попереджувальну роботу з піднаглядним із метою запобігання випадкам його ухилення від адміністративного нагляду. У разі отримання відомостей про наміри піднаглядного ухилитися від адміністративного нагляду або вчинити правопорушення вони викладають начальнику відділу поліції пропозиції щодо посилення контролю за поведінкою і способом життя такої особи.

Підрозділи карного розшуку або управління (відділи) карного розшуку (у складі кримінальної поліції):

- виявляють злочинні зв'язки, наміри піднаглядних та осіб, які підпадають під дію Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»;
- уживають заходів щодо попередження і припинення злочинів;
- спільно з дільничними офіцерами поліції контролюють дотримання піднаглядними правил адміністративного нагляду і встановлених судом обмежень.

Слідчі органи:

- під час провадження досудового розслідування виявляють причини та умови, які сприяли вчиненню злочинів піднаглядними або особами, які підпадають під дію Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення

волі», а також причини невстановлення адміністративного нагляду і непроведення розшуку осіб, які ухилились від нього;

– вносять начальникам поліції за місцем проживання (перебування) вказаних осіб подання про виявлені недоліки в роботі з установлення і здійснення адміністративного нагляду.

Чергові частини відділів (відділень) поліції виявляють серед осіб, затриманих за правопорушення, піднаглядних та осіб, які підпадають під дію Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», протягом доби інформують відділи поліції за місцем проживання (перебування) цих осіб про вчинені ними правопорушення, затримання піднаглядних та осіб, оголошених у розшук, за ухилення від адміністративного нагляду.

Патрульні поліцейські (патрульна поліція) під час виконання обов'язків із забезпечення публічної безпеки й порядку здійснюють контроль та ведуть спостереження за особами, щодо яких встановлено адміністративний нагляд, якщо вони з'являються у громадських місцях, відвідування яких їм не дозволено, або залишають місце проживання (перебування) в заборонені для цього години. У разі виявлення таких осіб патрульні поліцейські затримують їх і доставляють до відділу поліції з метою оформлення матеріалів про порушення правил адміністративного нагляду.

Щодо раніше судимих осіб, які підпадають під дію пункту «в» ст. 3 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» та які, незважаючи на попередження органів поліції, систематично порушують публічну безпеку і порядок та права громадян, учиняють інші правопорушення, поліція готує матеріали про необхідність увстановлення щодо них адміністративного нагляду.

З метою отримання своєчасної інформації про вчинення правопорушення особою, яка підпадає під дію Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», дільничний офіцер поліції зобов'язаний систематично контролювати її поведінку за місцем проживання (перебування) й роботи, не рідше одного разу на місяць перевіряти особу за довідковими картотеками правопорушників, використовувати інформацію чергових частин відділів поліції. У разі встановлення факту порушення громадського порядку або прав інших громадян, учинення інших правопорушень цією особою дільничний офіцер поліції виносить письмове попередження особі, стосовно якої може бути встановлено адміністративний нагляд.

У разі, якщо особа, яка підпадає під дію Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», незважаючи на письмове попередження органів поліції, продовжує порушувати публічний порядок і права громадян або учиняє інші правопорушення, за які чинним законодавством встановлено адміністративну відповідальність, дільничний офіцер поліції доповідає про це рапортом начальнику відділу поліції для ухвалення рішення про доцільність встановлення за нею адміністративного нагляду.

До рапорту додаються:

- копія вироку суду про попереднє засудження до позбавлення волі;
- довідка про перевірку на наявність судимостей;
- характеристика особи та матеріали, які свідчать про вчинені особою правопорушення і накладені стягнення;
- засвідчені копії протоколів та постанов про притягнення до адміністративної відповідальності;
- письмове попередження, винесене особі, стосовно якої може бути встановлено адміністративний нагляд;
- пояснення правопорушника;
- пояснення громадян, що характеризують її поведінку;
- пропозиції щодо застосування обмежень дій піднаглядного;
- інші матеріали.

Керівник відділу поліції, розглянувши ці матеріали, ухвалює рішення щодо підготовки подання про встановлення стосовно цієї особи адміністративного нагляду, підписує його та разом із вищезазначеними матеріалами направляє до суду.

Для вирішення питання про встановлення адміністративного нагляду на судове засідання судом викликаються особа, щодо якої внесено подання про встановлення адміністративного нагляду, а за її клопотанням – і захисник, а також представник відділу поліції, начальник якого вніс подання.

3.5. Відповідальність за порушення правил ТА ОБМЕЖЕНЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ

Вирішення завдань адміністративного нагляду забезпечується можливістю притягнення до відповідальності осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, порушують правила адміністративного нагляду і встановлені до них обмеження, які вони повинні неухильно виконувати.

Кожний **піднаглядний** відповідно до статті 9 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» *зобов'язаний*:

а) *прибути* у визначений установою виконання покарань термін в обране ним місце проживання і зареєструватися в органі (відділі, відділенні) поліції;

б) *з'являтися* за викликом поліції (дільничного офіцера поліції) у вказаний термін і давати усні та письмові пояснення з питань, пов'язаних з виконанням правил адміністративного нагляду;

в) *повідомляти* працівників поліції, які здійснюють адміністративний нагляд, про зміну місця роботи чи проживання, а також про виїзд за межі району (міста) у службових справах;

г) у разі виїзду в особистих справах з дозволу поліції (дільничного офіцера поліції) в інший населений пункт та перебування там більше доби зареєструватися в місцевому органі внутрішніх справ.

Адміністративна відповідальність за порушення правил та обмежень адміністративного нагляду передбачається статтею 187 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984⁷¹ (далі – КУпАП України).

Диспозицією частини 1 ст. 187 КУпАП України визначено, які саме порушення правил адміністративного нагляду тягнуть за собою адміністративну відповідальність:

1) неявка за викликом органу поліції у вказаний термін і ненадання усних або письмових пояснень з питань, пов'язаних із виконанням правил адміністративного нагляду;

2) *неповідомлення* працівників органу поліції, які здійснюють адміністративний нагляд, про зміну місця роботи чи проживання або про виїзд за межі району (міста) у службових справах;

3) порушення заборони виходу з будинку (квартири) у визначений час, який не може перевищувати восьми годин на добу;

4) порушення заборони перебування у визначених місцях району (міста);

5) *нереєстрація* в органі (відділі, відділенні) поліції.

Кваліфікуючою обставиною визначено повторність учинення порушення правил адміністративного нагляду протягом року після накладення адміністративного стягнення.

Доказування факту умисного порушення піднаглядним правил нагляду покладається на відділ поліції. Доказами в таких випадках

---

⁷¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

можуть бути будь-які фактичні дані, на підставі яких поліція встановлює наявність або відсутність у діях піднаглядного складу порушення, його винуватість та інші обставини, які мають значення для вирішення справи. Ці дані встановлюються протоколом про порушення правил нагляду, поясненням свідків, самого піднаглядного й іншими доказами.

Щодо кожного випадку виявленого порушення правил адміністративного нагляду працівник поліції складає протокол установлені форми (ст. 254–256 КУпАП України). Належним чином оформлений протокол про порушення правил адміністративного нагляду направляється до суду за місцем проживання піднаглядної особи. До протоколу додаються копії постанови про встановлення адміністративного нагляду та про встановлення обмежень, якщо нагляд установлювався з ініціативи установ виконання покарань для того, щоб суддя під час розгляду справи пересвідчився, що це є піднаглядна особа, щодо якої встановлено конкретні обмеження.

Частиною 1 ст. 187 КУпАП України передбачено санкцію у вигляді штрафу від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Якщо особа протягом року після накладення адміністративного стягнення порушила правила адміністративного нагляду, до неї застосовуються штраф від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк від одного до двох місяців з відрахуванням двадцяти відсотків заробітку, а в разі, якщо за обставинами справи з урахуванням особи порушника застосування цих заходів буде визнано недостатнім, – адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб.

Кримінальна відповідальність за порушення правил адміністративного нагляду передбачається статтею 395 Кримінального кодексу України від 05.04.2001⁷² і настає у разі:

– самовільного залишення піднаглядним місця проживання з метою ухилення від нагляду;

– неприбуття без поважних причин у визначений строк до обраного місця проживання особи, щодо якої встановлено адміністративний нагляд, у разі звільнення з місць позбавлення волі.

Статтею 395 Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність у вигляді арешту на строк до шести місяців.

---

⁷² Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Розкрийте сутність адміністративного нагляду органів Національної поліції.
2. Назвіть ознаки адміністративного нагляду органів Національної поліції.
3. На які види та за якими критеріями поділяють адміністративний нагляд органів Національної поліції?
4. Охарактеризуйте загальний адміністративний нагляд органів Національної поліції.
5. Охарактеризуйте спеціальний адміністративний нагляд органів поліції.
6. Розкрийте сутність адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі.
7. Назвіть правову основу здійснення адміністративного нагляду органами Національної поліції.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. **До видів адміністративного нагляду поліції відносять:**
  - а) загальний і спеціальний;
  - б) загальний та особливий;
  - в) загальний, спеціальний, особливий;
  - г) спеціальний та особливий.
2. **Адміністративний нагляд поліції розглядається як:**
  - а) різновид державного відомчого контролю;
  - б) різновид надвідомчого державного контролю;
  - в) складова загального нагляду за додержанням стану законності;
  - г) правильна відповідь відсутня.
3. **До специфічних ознак адміністративного нагляду поліції доцільно віднести:**
  - а) надвідомчий характер;
  - б) профілактичну спрямованість;
  - в) організуючу спрямованість;
  - г) усі відповіді є правильними.
4. **Надвідомчий характер адміністративного нагляду поліції знаходить свій прояв у:**
  - а) спостереженні за об'єктом, не підпорядкованим поліцейському по службі, що належить до іншого відомства;

б) спостереженні за об'єктом, підпорядкованим поліцейському по службі;

в) спостереженні за всіма об'єктами;

г) правильна відповідь відсутня.

5. Загальний характер адміністративного нагляду поліції виявляється таким чином:

а) реалізується переважною більшістю підрозділів поліції;

б) реалізується в усіх підконтрольних поліції сферах життєдіяльності;

в) поліція має широке коло повноважень щодо здійснення адміністративного нагляду;

г) усі відповіді є правильними.

6. Організуюча спрямованість адміністративного нагляду поліції знаходить свій прояв у:

а) впорядкуванні суспільних відносин у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку;

б) поновленні суспільних відносин, що зазнали небажаного впливу внаслідок протиправних дій;

в) визначенні специфіки адміністративного нагляду поліції;

г) усі відповіді є правильними.

7. Профілактична спрямованість адміністративного нагляду поліції проявляється у:

а) виявленні умов, що сприяють злочинам та іншим правопорушенням;

б) здійсненні впливу на осіб, схильних до антигромадської поведінки, з метою недопущення з їх боку протиправних діянь;

в) припиненні правопорушення та забезпеченні невідворотності відповідальності порушника;

г) усі відповіді є правильними.

8. Ініціативний характер адміністративного нагляду поліції виявляється в:

а) його ініціюванні громадянами шляхом направлення до органів поліції своїх звернень (скарг, заяв);

б) його ініціюванні органами прокуратури;

в) здійсненні головним чином з ініціативи самих працівників поліції;

г) правильна відповідь відсутня;

9. Адміністративний нагляд є складовою:

а) адміністративної діяльності поліції;

б) профілактичної діяльності поліції;

в) превентивної діяльності поліції;

г) правильна відповідь відсутня.

10. До об'єктів адміністративного нагляду поліції слід віднести:

а) публічний порядок і безпеку;

б) забезпечення безпеки дорожнього руху;

в) дозвільну систему;

г) усі відповіді є правильними.

ГЛАВА 4

ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

4.1. ПРИЙОМ НА СЛУЖБУ В ОРГАНИ ТА ПІДРОЗДІЛИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ. ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПОСАДИ, ПЕРЕМІЩЕННЯ І ПРОСУВАННЯ ПО СЛУЖБИ. СЛУЖБОВЕ АТЕСТУВАННЯ

Призначення на посади поліцейських здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції відповідно до номенклатури посад, яку затверджує Міністерство внутрішніх справ України.

У разі проведення конкурсу для визначення кандидата для призначення на відповідну посаду призначення на посади поліцейських здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції згідно з номенклатурою посад, яку затверджує Міністерство внутрішніх справ України, та відповідно до результатів конкурсу.

Призначення на посади курсантів (слухачів) вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, здійснюють керівники таких закладів.

Накази про зарахування поліцейських курсантами, слухачами денної форми навчання до вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, є підставою для звільнення таких осіб зі штатних посад, які вони обіймають в органах (закладах, установах) поліції⁷³.

Випускники вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, після закінчення навчання призначаються на посади в органах (закладах, установах) поліції наказами посадових осіб поліції.

Перед вибуттям до нового місця служби поліцейський має: здати всю службову документацію, закріплені за ним спеціальні засоби, зброю, закріплені за ним матеріальні цінності, закріплені за поліцейським, не пізніше ніж через місяць від дня одержання органом

---

⁷³ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

(закладом, установою) витягу з наказу про переміщення по службі. До зазначеного строку не зараховується час перебування поліцейського у відпустці, відрядженні чи на лікарняному.

На службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану та місця проживання, які володіють українською мовою. Вимоги до рівня фізичної підготовки для поліцейських та кандидатів, які вступають на службу в поліції, затверджує Міністерство внутрішніх справ України.

Незалежно від професійних та особистих якостей, рівня фізичної підготовки та стану здоров'я на службу в поліції не можуть бути прийняті особи у випадках, визначених частиною 2 ст. 61 Закону України «Про Національну поліцію», а також особи, які:

1) відмовляються від узяття на себе зобов'язань дотримуватися обмежень та/або від складання Присяги поліцейського, визначених законом;

2) особи, які були звільнені або мали бути звільнені з посад на підставі Закону України «Про очищення влади».

Громадяни України, які виявили бажання вступити на службу в поліції, з метою визначення стану їхнього здоров'я зобов'язані пройти медичні обстеження, а також перевірку рівня фізичної підготовки, психофізіологічне обстеження, обстеження на предмет виявлення алкогольної, наркотичної та токсичної залежності в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України.

Відповідність стану здоров'я кандидатів вимогам до посади визначає військово-лікарська комісія (ВЛК) згідно із наказом МВС України від 03.04.2017 № 285⁷⁴ та наказом МВС України від 17.12.2015 № 1583⁷⁵. *Огляд ВЛК* охоплює фізичне і психологічне обстеження та передбачає огляд лікарями-спеціалістами, проведення аналізів і тестів, отримання електрокардіограми (ЕКГ) та

---

⁷⁴ Про затвердження Положення про діяльність медичної (військово-лікарської) комісії МВС : Наказ МВС України від 03.04.2017 № 285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0559-17>.

⁷⁵ Про затвердження Порядку психофізіологічного обстеження кандидатів на службу в поліції та Порядку обстеження на предмет виявлення алкогольної, наркотичної та токсичної залежності кандидатів на службу в поліції : Наказ МВС України від 17.12.2015 № 1583 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0037-16>.

знімка флюорографії. Отримати результати необхідних аналізів, ЕКГ та флюорографії можна в день проходження ВЛК або заздалегідь в іншому медичному закладі, якщо кандидат бажає прискорити процес обстеження.

Для проходження медичного огляду необхідно мати такі документи:

- паспорт;
- витяг з медичної картки за останні 5 років (видається в медичному закладі за місцем реєстрації, проживання, навчання чи роботи);
- військовий квиток або приписне посвідчення (для військовозобов'язаних);
- за наявності відмітки «не придатний» у військовому квитку – повний пакет медичних документів, що уточнюють діагноз у межах зазначеної статті;
- сертифікати психіатра (форма 122-2/о) та нарколога (форма 140/о), що будуть потрібні для огляду у психіатра.

Медичний огляд проводиться на базі лікувально-профілактичних установ МВС України.

Громадяни України, які виявили бажання вступити на службу в поліції, за їхньою згодою проходять тестування на поліграфі.

Відповідно до порядку, встановленого законом, щодо осіб, які претендують на службу в поліції, проводиться спеціальна перевірка, порядок проведення якої визначається законом та іншими нормативно-правовими актами.

Для забезпечення прозорого добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських на підставі об'єктивного оцінювання професійного рівня та особистих якостей кожного поліцейського, відповідності їх посаді, визначення перспективи службового використання в органах поліції утворюються постійні **поліцейські комісії**. До складу поліцейської комісії апарату центрального органу управління поліції входять п'ять осіб:

- 1) два представники, визначені Міністром внутрішніх справ України, не з поліцейських;
- 2) один представник, визначений керівником поліції;
- 3) два представники громадськості, рекомендовані Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, з осіб, які мають бездоганну репутацію, високі професійні та моральні якості та суспільний авторитет.

До складу поліцейської комісії територіальних органів поліції входять п'ять осіб:

1) один представник, визначений Міністром внутрішніх справ України, не з поліцейських;

2) один представник, визначений керівником поліції;

3) один представник, визначений керівником відповідного територіального органу (закладу, установи) поліції;

4) два представники громадськості, обрані відповідною обласною радою, Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Київською міською радою, Севастопольською міською радою, з осіб, які мають бездоганну репутацію, високі професійні та моральні якості та суспільний авторитет.

Основними *повноваженнями* поліцейської комісії є:

1) проведення відбору (конкурсу) на службу в органи (заклади, установи) поліції, крім прийому на навчання до вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських;

2) проведення конкурсу для призначення на вакантну посаду.

Поліцейські комісії територіальних органів поліції діють на постійній основі.

Максимальний строк повноважень члена поліцейської комісії становить три роки. Та ж сама особа може здійснювати повноваження члена поліцейської комісії лише протягом одного трирічного строку. Повторне призначення на посаду члена поліцейської комісії забороняється. Члени поліцейських комісій можуть не припиняти виконання своїх основних службових обов'язків за місцем основної роботи (служби).

Забезпечення діяльності та проведення засідань поліцейських комісій здійснює апарат відповідного підрозділу поліції.

Повноваження члена поліцейської комісії припиняються:

1) у разі закінчення строку, на який призначено члена поліцейської комісії;

2) якщо член поліцейської комісії подав заяву про припинення повноважень за власним бажанням;

3) якщо він не може виконувати свої повноваження за станом здоров'я;

4) якщо обвинувальний вирок щодо члена поліцейської комісії набув чинності;

5) якщо член поліцейської комісії припинив громадянство або набув громадянства іншої держави;

6) якщо його визнано безвісти відсутнім або оголошено померлим;

7) у разі смерті члена поліцейської комісії;

8) у разі обмеження його цивільної дієздатності або визнання його недієздатним;

9) у разі застосування до члена поліцейської комісії заходів адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією.

Рішення про припинення повноважень члена поліцейської комісії ухвалює посадова особа або орган, що призначив (обрав) відповідного члена поліцейської комісії.

Поліцейська комісія обирає таємним голосуванням більшістю голосів від загального складу голову поліцейської комісії і секретаря поліцейської комісії.

Голова поліцейської комісії організовує роботу комісії, визначає обов'язки секретаря комісії, веде засідання комісії. Обов'язки голови поліцейської комісії в разі його відсутності виконує секретар комісії.

Засідання поліцейської комісії проводяться відкрито і гласно, крім випадків, визначених законом.

Голова поліцейської комісії визначає дату, час і місце проведення засідання комісії, перелік питань, що виносяться на засідання, та оприлюднює цю інформацію на офіційному веб-порталі комісії не пізніше ніж за два дні до засідання.

Член поліцейської комісії уповноважений:

1) знайомитися з матеріалами, поданими на розгляд комісії, брати участь у їх дослідженні та перевірці;

2) зазначати свої мотиви та міркування, а також надавати додаткові документи з питань, що розглядаються;

3) вносити пропозиції щодо проекту рішення поліцейської комісії з будь-яких питань та голосувати «за» або «проти» того чи іншого рішення;

4) висловлювати письмово окрему думку щодо рішення поліцейської комісії;

5) здійснювати інші повноваження, визначені законом.

Член поліцейської комісії повинен бути відведений, якщо є інформація про конфлікт інтересів або обставини, що викликають сумнів у його безсторонності. Якщо такі обставини існують, він повинен заявити самовідвід. Із тих само підстав відвід члену комісії можуть заявити особи, щодо яких або за зверненням яких поліцейська комісія може ухвалити рішення.

Відвід має бути вмотивованим і поданим до початку розгляду питання у формі письмової заяви на ім'я голови поліцейської комісії. Головуючий на засіданні зобов'язаний ознайомити із заявою

про відвід члена комісії, якому заявлено відвід. Рішення про відвід (самовідвід) ухвалює поліцейська комісія більшістю голосів членів, які беруть участь у засіданні. Член комісії, щодо якого ухвалюється рішення про відвід (самовідвід), не бере участі в голосуванні. Поліцейська комісія проводить голосування за відсутності особи, щодо якої ухвалюється рішення, і запрошених осіб.

Рішення поліцейської комісії викладаються в письмовій формі. У рішенні зазначаються дата і місце ухвалення рішення, склад комісії, питання, що розглядалося, мотиви ухваленого рішення. Рішення підписують головуючий і члени комісії, які брали участь в ухваленні рішення.

Окрема думка члена поліцейської комісії викладається в письмовій формі і додається до справи, про що головуючий повідомляє на засіданні.

Порядок діяльності поліцейських комісій визначається міністром внутрішніх справ України з урахуванням положень Закону України «Про Національну поліцію».

Для виконання покладених на поліцейську комісію повноважень її члени користуються правом доступу до публічної інформації поліції, в тому числі з обмеженим доступом, крім таємної інформації.

З метою добору осіб, здатних професійно виконувати повноваження поліції та посадові обов'язки за відповідною вакантною посадою, у випадках, передбачених Законом України «Про Національну поліцію», проводиться **конкурс на службу в поліції та/або на зайняття вакантної посади** (далі – конкурс).

Проведення конкурсу здійснюється з урахуванням рівня професійної компетентності, особистих якостей і досягнень кандидатів на прийняття на службу та зайняття вакантної посади. Конкурс на службу в поліції обов'язково проводиться серед осіб, які вперше приймаються на службу в поліції, з призначенням на посади молодшого складу поліції.

Комплектуванню в порядку просування по службі посад молодшого, середнього та вищого складу поліції, крім випадку, передбаченого частиною 3 ст. 62 Закону України «Про Національну поліцію», за рішенням керівника, уповноваженого призначати на такі посади, може передувати або проведення конкурсу, або проведення атестації.

Конкурс проводиться відповідно до Типового порядку проведення конкурсу на службу до поліції та/або зайняття вакантної посади (далі – Типовий порядок проведення конкурсу), що затверджується Міністром внутрішніх справ України.

Типовий порядок проведення конкурсу визначає:

- 1) умови проведення конкурсу;
- 2) вимоги до оприлюднення інформації про вакантну посаду державної служби та оголошення про проведення конкурсу;
- 3) повноваження поліцейської комісії під час проведення конкурсу;
- 4) порядок прийняття та розгляду документів для участі в конкурсі;
- 5) порядок проведення тестування, співбесіди, інших видів оцінювання кандидатів на службу в поліції та/або на зайняття вакантних посад;
- 6) методи оцінювання кандидатів на службу в поліції та/або на зайняття вакантних посад державної служби.

Рішення про оголошення конкурсу ухвалює керівник органу поліції, якому надано право приймати громадян на службу в поліції та/або призначати на відповідну вакантну посаду.

Конкурс проводиться відповідною поліцейською комісією.

Інформація (оголошення) про вакантні посади в поліції і про проведення конкурсу оприлюднюється відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» і Типового порядку проведення конкурсу на офіційному веб-порталі центрального органу управління поліції, відповідного територіального органу (закладу, установи) поліції. В оголошенні про проведення конкурсу зазначаються:

- 1) місцезнаходження поліцейської комісії, яка проводить конкурс;
- 2) назва вакантної посади;
- 3) стислий зміст службових обов'язків;
- 4) умови грошового забезпечення;
- 5) вимоги до освітньо-кваліфікаційного рівня, напряму підготовки (спеціальності), досвіду роботи, у тому числі в поліції, та інші вимоги до рівня професійної компетентності кандидата на посаду відповідно до кваліфікаційних вимог до цієї посади, а також вимог до осіб, які приймаються на службу в поліції;
- 6) інформація щодо строковості чи безстроковості призначення на посаду;
- 7) перелік документів, необхідних для участі в конкурсі, та строк їх подання;
- 8) дата і місце проведення конкурсу;
- 9) прізвище, номер телефону та адреса електронної пошти особи, яка надає додаткову інформацію з питань проведення конкурсу.

Строк подання документів для участі в конкурсі не може становити менше 10 та більше 30 календарних днів із дня опублікування оголошення про проведення конкурсу.

Особа, яка бажає взяти участь у конкурсі, подає у визначеному порядку до поліцейської комісії такі документи:

1) письмову заяву про участь у конкурсі, в якій також зазначається про надання особою згоди на проведення спеціальної перевірки відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» і на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»;

2) копію паспорта громадянина України;

3) копії документів про освіту;

4) особову картку визначеного зразка, автобіографію та фотографії розміром і в кількості, визначених Типовим порядком проведення конкурсу;

5) декларацію, визначену Законом України «Про запобігання корупції»;

6) копію трудової книжки (за наявності);

7) медичну довідку про стан здоров'я, форму і порядок надання якої визначають спільно центральний орган виконавчої влади з реалізації державної політики у сфері державної служби та центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;

8) копію військового квитка або посвідчення особи військово-службовця (для військовозобов'язаних або військовослужбовців).

Особа, яка бажає взяти участь у конкурсі, перед складанням кваліфікаційного іспиту пред'являє поліцейській комісії паспорт громадянина України.

Заборонено вимагати в особи, яка претендує на зайняття вакантної посади в поліції, документи, не визначені Законом України «Про Національну поліцію», якщо надання інших документів не визначено законом.

Служба персоналу (кадрового забезпечення) органу поліції, де проходить конкурс, проводить перевірку документів, поданих кандидатами, на відповідність загальним вимогам та інформує про це поліцейську комісію. Кандидати, які пройшли перевірку, проходять тестування, співбесіду та інші види оцінювання відповідно до Типового порядку проведення конкурсу.

У разі подання заяви про участь у конкурсі лише однією особою така особа проходить у встановленому порядку конкурсний відбір, за результатами якого ухвалюється рішення про її прийняття

на службу до поліції та/або призначення на посаду чи про відмову в такому прийнятті та/або призначенні.

Засідання поліцейської комісії під час проведення конкурсу є правомочним, якщо на ньому присутні не менш як дві третини її членів.

На засіданні поліцейської комісії на час проведення конкурсу її члени:

1) вивчають результати проведеної перевірки документів кандидатів;

2) проводять відбір кандидатів з використанням видів оцінювання відповідно до Типового порядку проведення конкурсу;

3) проводять співбесіду з кандидатами з урахуванням результатів тестування;

4) особисто оцінюють рівень професійної компетентності претендентів, які відповідають умовам конкурсу, та визначають в особистому порядку їх загальний рейтинг;

5) за результатами складення загального рейтингу претендентів, які відповідають умовам конкурсу, визначають переможця конкурсу.

Рішення поліцейської комісії за результатами конкурсу вважається ухваленим, якщо за нього проголосувала більшість від її складу.

Рішення поліцейської комісії оформлюється протоколом, який присутні на її засіданні члени комісії підписують не пізніше наступного дня після проведення засідання.

Інформація про переможців конкурсу оприлюднюється не пізніше наступного дня після підписання протоколу засідання поліцейської комісії відповідно до Типового порядку проведення конкурсу.

На вакантну посаду поліцейського призначається переможець конкурсу в разі його проведення.

Службові відносини особи, яка вступає на службу в поліції, розпочинаються з дня видання наказу про призначення на посаду поліцейського.

Атестування поліцейських проводиться з метою оцінювання їхніх ділових, професійних, особистих якостей, освітнього та кваліфікаційного рівнів, фізичної підготовки на підставі глибокого і всебічного вивчення, визначення відповідності посадам, а також перспектив їхньої службової кар'єри.

Атестування поліцейських проводиться:

1) у разі призначення на вищу посаду, якщо заміщення цієї посади здійснюється без проведення конкурсу;

2) для вирішення питання про переміщення на нижчу посаду через службу невідповідність;

3) для вирішення питання про звільнення зі служби в поліції через службу невідповідність.

Атестування проводиться атестаційними комісіями органів (закладів, установ) поліції, що створюються їх керівниками. Рішення про проведення атестування ухвалюють керівник поліції, керівники органів (закладів, установ) поліції стосовно осіб, які згідно із законом та іншими нормативно-правовими актами призначаються на посади їхніми наказами. Порядок проведення атестування поліцейських затверджується Міністром внутрішніх справ України.

Призначення на посаду поліцейського здійснюється безстроково (до виходу на пенсію або у відставку) за умови успішного виконання службових обов'язків.

Строкове призначення здійснюється в разі заміщення посади поліцейського на період відсутності особи, за якою відповідно до закону зберігається посада поліцейського, та посад, призначенню на які передують укладення контракту.

Слід зазначити, що служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень. Час проходження служби в поліції зараховується до страхового стажу, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби.

Оригінальне науково-теоретичне трактування державної служби в органах поліції в адміністративно-правовому аспекті пропонує Д. Л. Лемеш. На його думку, це особливий вид адміністративно-службової діяльності, яка передбачає здійснення спеціальним суб'єктом – поліцейським – частини функцій і завдань держави у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони прав та інтересів громадян та інших осіб, які потребують надання поліцейської допомоги, протидії злочинам і правопорушенням, у порядку та в межах повноважень, визначених законодавством⁷⁶. Таким чином, науковець, характеризуючи державну службу в поліції в адміністративно-правовій площині, досить детально визначає юридичний зміст тієї частини функцій і завдань держави, які мають здійснювати поліцейські, що за своїм особливим правовим статусом є спеціальними суб'єктами адміністративно-службової діяльності в адміністративному праві. Із цього приводу слід зауважити, що

---

⁷⁶ Лемеш Д. Л. Адміністративно-правовий статус працівників поліції в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2016. С. 3.

поліцейський – суб'єкт різногалузевих правових відносин, оскільки він вступає, з одного боку, в конституційні правовідносини, пов'язані з реалізацією конституційних прав на працю та рівного доступу до державної служби, а з іншого боку, – в адміністративно-правові, пов'язані з виконанням вимог служби в поліції, адміністративно-управлінських функцій тощо⁷⁷.

Досліджуючи зміст і специфіку служби в правоохоронних органах, зокрема в Національній поліції, Р. Г. Ботвінов розглядає публічну службу в органах внутрішніх справ з позиції формування організаційних засад державного апарату та зазначає, що це діяльність держави щодо формування професійного кадрового ядра з метою виконання завдань стосовно реалізації правоохоронних функцій. У цьому сенсі система правоохоронних органів вибудовується з метою виконання та забезпечення виконання обов'язків держави, зокрема покладених на неї Конституцією України. З позиції практичного здійснення завдань і функцій автор вважає, що державна служба в органах внутрішніх справ є одним із видів платної суспільно корисної діяльності. Вона безпосередньо не стосується продукування ні матеріальних, ні духовних цінностей. Органи внутрішніх справ становлять своєрідний механізм у державно-правовій системі, здатний переказувати правові настанови на поведінку людей, а професійна робота співробітників цих органів є безпосередньо пов'язаною з державним управлінням як діяльністю з підтримання встановленої системи норм і правил суспільного життя, впорядкування суспільних відносин⁷⁸.

Рішення з питань проходження служби оформлюються письмовими наказами по особовому складу на підставі відповідних документів, перелік та форма яких устанавлюються Міністерством внутрішніх справ України.

Видавати накази по особовому складу можуть керівники органів, підрозділів, закладів та установ поліції відповідно до повноважень, визначених законом, іншими нормативно-правовими актами та номенклатурою посад, затвердженою Міністерством внутрішніх справ України.

---

⁷⁷ Солоненко О. М. Служба в поліції як державна служба особливого характеру. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2 (1). С. 218.

⁷⁸ Там само; Ботвінов Р. Публічна служба в Національній поліції України: нормативно-правова колізія. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 2 (33). С. 94–100. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2017/2017_02\(33\)/14.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2017/2017_02(33)/14.pdf).

Порядок підготовки та видання наказів щодо проходження служби в поліції встановлює Міністерство внутрішніх справ України.

Поліцейські, в тому числі слухачі та курсанти вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та які перебувають на військовому обліку військовозобов'язаних, на час служби в поліції знімаються з такого обліку і перебувають у кадрах поліції.

Проходження служби в поліції регулюється Законом України «Про Національну поліцію» та іншими нормативно-правовими актами. На поліцейських поширюються обмеження, визначені Законом України «Про запобігання корупції» та іншими законами України.

Не може бути поліцейським:

1) особа, визнана недієздатною або обмежено дієздатною особою;

2) особа, засуджена за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, в тому числі судимість якої була погашена чи знята у визначеному законом порядку;

3) особа, яка має непогашену або незняту судимість за вчинення злочину, крім реабілітованої;

4) особа, щодо якої було припинено кримінальне провадження з nereабілітуючих підстав;

5) особа, до якої були застосовані заходи адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією;

6) особа, яка відмовляється від процедури спеціальної перевірки під час прийняття на службу в поліції або від процедури оформлення допуску до державної таємниці, якщо для виконання нею службових обов'язків потрібен такий допуск;

7) особа, яка має захворювання, що перешкоджає проходженню служби в поліції; перелік захворювань, що перешкоджають проходженню служби в поліції, затверджується Міністерством внутрішніх справ України спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;

8) особа, яка втратила громадянство України та/або має громадянство (підданство) іноземної держави, або особа без громадянства;

9) особа, яка надала завідомо неправдиву інформацію під час прийняття на службу в поліції.

За поліцейськими зберігаються *всі права, визначені для громадян України Конституцією та законами України*, крім обмежень, установлених законами України.

Поліцейський не може бути членом політичної партії.

Поліцейський не може організувати страйки та брати участь у них.

Поліцейський під час виконання покладених на поліцію повноважень є представником держави. Це свідчить про те, що законні вимоги поліцейського є обов'язковими для виконання всіма фізичними та юридичними особами.

Поліцейський під час виконання покладених на нього обов'язків підпорядковується тільки своєму безпосередньому та прямому керівнику. Ніхто, крім безпосереднього і прямого керівника (за винятком випадків, прямо передбачених законом), не може надавати будь-які письмові чи усні вказівки, вимоги чи доручення поліцейському або в інший спосіб втручатися в законну діяльність поліцейського, в тому числі в діяльність, пов'язану з кримінальним провадженням або провадженням у справах про адміністративні правопорушення.

Поліцейський надає пояснення з приводу справ та матеріалів, які перебувають у нього в провадженні, а також надає їх для ознайомлення лише у випадках та в порядку, визначених законом. Так, ніхто не має права покласти на поліцейського виконання обов'язків, не визначених законом.

Втручання в діяльність поліцейського, перешкоджання виконанню ним відповідних повноважень, невиконання законних вимог поліцейського та будь-які інші протиправні дії стосовно поліцейського мають наслідком відповідальність відповідно до закону.

У разі затримання поліцейського за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення або обрання щодо нього тримання під вартою як запобіжного заходу його тримають у призначених для цього установах окремо від інших категорій осіб.

Закон України «Про Національну поліцію» визначає *права поліцейського під час проходження ним служби* у відповідних органах та підрозділах Національної поліції, а саме він:

1) забезпечується належними умовами для виконання покладених на нього службових обов'язків;

2) отримує в органах поліції в установленому порядку інформацію, в тому числі з обмеженим доступом, та матеріали, необхідні для належного виконання покладених на нього обов'язків;

3) користується повноваженнями, передбаченими Законом України «Про Національну поліцію», незалежно від посади, яку він обіймає, місцезнаходження і часу;

4) своєчасно і в повному обсязі отримує грошове забезпечення та інші компенсаційні виплати відповідно до закону та інших нормативно-правових актів України;

5) у повному обсязі користується гарантіями соціального та правового захисту, передбаченими Законом України «Про Національну поліцію» та іншими актами законодавства;

6) захищає свої права, свободи та законні інтереси всіма способами, передбаченими законом;

7) під час виконання поліцейських повноважень користується безоплатно всіма видами громадського транспорту міського, приміського і місцевого сполучення (крім таксі), а також попутним транспортом; поліцейські, які виконують повноваження поліції на транспортних засобах, крім того, мають право на безоплатний проїзд у поїздах, на річкових і морських суднах; під час службових відряджень вони мають право на позачергове придбання квитків на всі види транспорту і розміщення в готелях за пред'явлення службового посвідчення та посвідчення про відрядження;

8) може бути переміщений по службі залежно від результатів виконання покладених на нього обов'язків і своїх професійних та особистих якостей.

В органах (закладах, установах) поліції з метою захисту трудових і соціально-економічних прав та інтересів поліцейських відповідно до вимог законодавства можуть утворюватися професійні спілки. Обмеження прав професійних спілок поліцейських порівняно з іншими професійними спілками не допускається.

Для проходження строкової служби в органах та підрозділах Національної поліції можуть укладатись контракти. *Контракт* про проходження служби в поліції укладається:

1) з особами молодшого складу поліції, вперше прийнятими на службу в поліції, – одноразово строком на 2 роки без права продовження;

2) із громадянами, зарахованими до вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, – на час навчання;

3) із заступниками керівників територіальних органів поліції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах, науково-дослідних установах, вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та керівниками структурних підрозділів зазначених органів, закладів та установ – строком на 3 роки з правом продовження контракту на той самий строк;

4) із заступниками керівників поліції та керівниками територіальних органів поліції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, науково-дослідних установах, ректорами

(керівниками) вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та прирівняними до них керівниками – строком на 4 роки з правом продовження контракту одноразово строком до 4 років;

5) з керівником поліції – строком на 5 років із правом продовження контракту одноразово строком до 5 років.

Право на укладення від імені поліції контракту про проходження служби надається:

1) міністрові внутрішніх справ України – з керівником поліції та його заступниками;

2) керівнику поліції – з особами, які згідно із законом та іншими нормативно-правовими актами призначаються на посади його наказами, крім осіб, право на підписання контракту з якими належить Міністру внутрішніх справ України;

3) керівнику вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, – із курсантами та слухачами цих навчальних закладів про навчання;

4) керівникам територіальних органів поліції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, науково-дослідних установ, ректорам (керівникам) вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та прирівняним до них керівникам – з особами, які згідно із законом та іншими нормативно-правовими актами призначаються на посади їхніми наказами.

Контракт є підставою для видання наказу про прийняття особи на службу в поліції та/або призначення її на відповідну посаду.

Після закінчення строку контракту, укладеного згідно з пунктом 1 ч. 2 ст. 63 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейський, який був стороною в цьому контракті, за рішенням керівника, якому надано право приймати на службу, може продовжити службу в поліції на підставі наказу відповідно до зазначеного закону.

Контракт про навчання укладається із громадянами, зарахованими до вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, за умови досягнення такими особами 18-річного віку.

Контракт про проходження служби в поліції укладається на підставах і в порядку, визначених Міністерством внутрішніх справ України. Типову форму контракту затверджує Міністерство внутрішніх справ України.

Особа, яка вступає на службу в поліції, складає Присягу на вірність українському народові.

Присяга як правове явище – це юридичний факт, який являє собою складання офіційної клятви. Утім, більш практично корисним виглядає не формулювання «ідеального» визначення поняття «присяга», а з'ясування змісту (структури) правової норми, яка є текстом присяги. Доцільно, щоб норма права, яка містить текст присяги, мала все ж таки імперативний характер норми права, яка містить чітко визначені юридичні обов'язки, за порушення яких настає відповідальність. Сьогодні інститут присяги служить установленню правової та моральної відповідальності перед державою загалом та народом, а не перед окремими особами⁷⁹. Зокрема, М. М. Маськовіта стверджує, що зміст тексту присяги спрямовано на усвідомлення зазначеними вище особами відповідальності за ухвалені рішення перед народом України, а не перед конкретною особою; в ньому в стислій формі прописано основні орієнтири поведінки суб'єкта, що складає присягу, виконання яких є його обов'язком⁸⁰.

Отже, *складення присяги* як вид юридично значущих дій має всі ознаки, притаманні юридичній дії, адже особа, яка складає присягу, бере на себе відповідальність щодо виконання певних дій, а саме тих завдань, що стоять перед тим органом, до лав якого входить особа, а порушення присяги призводить до настання для неї негативних юридичних наслідків⁸¹. З огляду на визначене, законодавством України закріплено текст Присяги працівника Національної поліції, а саме:

«Я, (прізвище, ім'я та по батькові), усвідомлюючи свою високу відповідальність, урочисто присягаю вірно служити Українському народові, дотримуватися Конституції та законів України, втілювати їх у житті, поважати та охороняти права і свободи людини, честь держави, з гідністю нести високе звання поліцейського та сумлінно виконувати свої службові обов'язки».

Порядок складання Присяги працівника поліції встановлює Міністерство внутрішніх справ України. Склавши присягу, особа офіційно закріплює свій статус поліцейського, подальша служба в органах та підрозділах може супроводжуватись його переміщенням.

---

⁷⁹ Кравчук О. Л. Історичний розвиток поняття «присяга». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. № 13, т. 1. С. 110.

⁸⁰ Маськовіта М. М. Теоретико-правовий аналіз поняття «присяга». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки*. 2015. № 825. С. 168.

⁸¹ Панова О. О. Забезпечення публічної безпеки в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія. Харків : ФОП Панов А., С. 283.

Переміщення поліцейських в органах, закладах та установах поліції здійснюється:

- 1) на вищу посаду – в порядку просування по службі;
- 2) на рівнозначні посади:
  - для більш ефективної служби, виходячи з інтересів служби;
  - за ініціативою поліцейського;
  - у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням реорганізації;
  - у разі необхідності проведення кадрової заміни в місцевостях з особливими природними, географічними, геологічними, кліматичними, екологічними умовами (далі – місцевості з визначеним строком служби);
  - за станом здоров'я – на підставі рішення медичної комісії;
  - з меншим обсягом роботи з урахуванням професійних та особистих якостей – на підставі висновку атестації;
  - у разі звільнення з посади на підставі рішення місцевої ради про винесення резолюції недовіри відповідно до ст. 87 Закону України «Про Національну поліцію»;
- 3) на посади нижчі, ніж та, на якій перебував поліцейський:
  - у зв'язку зі скороченням штатів або реорганізацією в разі неможливості призначення на рівнозначну посаду;
  - за станом здоров'я – на підставі рішення медичної комісії;
  - через службову невідповідність – на підставі висновку атестації з урахуванням професійних та особистих якостей;
  - за ініціативою поліцейського;
  - як виконання накладеного дисциплінарного стягнення – звільнення з посади відповідно до Дисциплінарного статуту Національної поліції України;
  - у разі звільнення з посади на підставі рішення місцевої ради про винесення резолюції недовіри відповідно до ст. 87 Закону України «Про Національну поліцію»;
- 4) у зв'язку із зарахуванням на навчання до вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, на денну форму навчання, а також у разі призначення на посаду після закінчення навчання.

Посада вважається вищою, якщо за цією посадою штатом (штатним розписом) передбачено вище спеціальне звання поліції.

Випускники вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, призначаються на відповідні вакантні посади безпосередньо після закінчення навчання в цих навчальних закладах.

Поліцейський, переміщений з вищої посади на посаду на нижчу, ніж та, яку він обіймав, у подальшому просувається по службі з дотриманням вимог, визначених Законом України «Про Національну поліцію», а звільнений з посади в дисциплінарному порядку – після зняття дисциплінарного стягнення.

Не допускається переміщення поліцейських жіночої статі за ініціативою керівника відповідного органу (установи, закладу) поліції на посади нижчі, ніж та, яку вони обіймали, з мотивів, пов'язаних із вагітністю, наявністю дітей віком до 3 років (до 6 років – за медичними показниками) або у зв'язку з тим, що вони є самотніми матерями та мають дітей віком до 14 років чи дітей з інвалідністю.

Якщо законом визначено додаткові вимоги до кандидатів на призначення на окремі посади в органах (закладах, установах) поліції, призначення на такі посади здійснюється за умови відповідності особи, яка призначається на таку посаду, додатковим вимогам.

Переведення поліцейських здійснюється, якщо звільнення їх із посад або призначення на інші посади належить до номенклатури призначення різних керівників. Таке переведення поліцейського може здійснюватися за ініціативою поліцейського, ініціативою прямих керівників (начальників), керівників інших органів (закладів, установ) поліції, які порушили питання про його переміщення.

Переведення поліцейського здійснюється на підставі єдиного наказу про звільнення із займаної посади і направлення для подальшого проходження служби до іншого органу (закладу, установи) поліції та про призначення на посаду в органі (закладі, установі) поліції, до якого він переміщується.

У разі якщо згідно із законом та іншими нормативно-правовими актами призначенню поліцейського на посаду повинно передувати погодження відповідних органів державної влади або органів місцевого самоврядування чи їх посадових осіб, призначення на посаду здійснюється після отримання такого погодження.

Не допускається переміщення поліцейських на вищі посади протягом шести місяців із дня притягнення їх до адміністративної чи дисциплінарної відповідальності.

Слід пам'ятати, що поліцейський не може під час проходження служби займатися іншою оплачуваною діяльністю, крім науково-педагогічної, наукової або творчої.

Зарахування поліцейських наказами по особовому складу в розпорядження органів поліції для подальшого проходження служби під керівництвом посадових осіб, уповноважених призначати на посади поліцейських, допускається у разі:

1) звільнення поліцейського з посади у зв'язку з виконанням дисциплінарного стягнення або виконанням висновку поліцейської комісії про невідповідність займаній посаді, якщо до кінця визначеного строку виконання дисциплінарного стягнення або протягом десяти днів із дня ухвалення висновку про службову невідповідність не вирішено питання про подальше проходження ним служби;

2) повернення поліцейських, які відповідно до закону були відряджені (прикомандировані) до Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, інших органів державної влади (закладів, установ) або органів місцевого самоврядування на час виконання відповідних повноважень на постійній основі із залишенням їх на службі в поліції;

3) застосування до поліцейського тримання під вартою як запобіжного заходу;

4) якщо поліцейський відсутній за місцем проходження служби та за місцем проживання, і більше десяти днів близьким родичам невідомо, де він перебуває, – до повернення поліцейського (у разі відсутності іншого рішення про подальше проходження ним служби в поліції) або до дня набрання чинності рішенням суду про визнання його безвісти відсутнім чи оголошення померлим;

5) скорочення штатних посад, які обіймають поліцейські, що перебувають у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (шестирічного віку – за медичними показниками), якщо немає можливості перемістити таких осіб на вакантні посади, – до закінчення відпустки по догляду за дитиною.

Поліцейські звільняються з посад і зараховуються в розпорядження наказами керівників, уповноважених призначати на певні посади.

Поліцейські, зараховані в розпорядження відповідно до пунктів 1–2 ч. 1 ст. 67 Закону України «Про Національну поліцію», продовжують проходити службу згідно із законом, виконуючи обов'язки служби відповідно до тимчасових функціональних обов'язків, визначених керівником відповідного органу (закладу, установи) поліції, з урахуванням попередніх посад, які обіймав поліцейський, рівня його знань та професійного досвіду.

Призначення на посади поліцейських, які перебувають у розпорядженні, проводиться в якомога стисліший строк, але не пізніше ніж через два місяці з дня звільнення з попередньої посади і зарахування в розпорядження, крім випадків, визначених пунктами 3–5 ч. 1 ст. 67 Закону України «Про Національну поліцію». Сукупний

строк призначення на посади поліцейських, які перебувають у розпорядженні, не повинен перевищувати 120 календарних діб.

Поліцейський, якого звільнено з посади і зараховано в розпорядження, вважається таким, що перебуває в розпорядженні відповідного органу (установи, закладу), з дня, що настає за днем звільнення з посади, до дня, з якого він почав виконувати обов'язки за новою посадою, на яку його призначено, або до дня зарахування в розпорядження іншого органу (закладу, установи) поліції для подальшого проходження там служби.

У разі здійснення *реорганізації*, внаслідок якої на підставі відповідного наказу скорочуються посади в органі чи окремому підрозділі органу (закладу, установи) поліції, поліцейський, посаду якого буде скорочено, має бути персонально письмово попереджений про можливе подальше звільнення зі служби в поліції за два місяці до такого звільнення. Поліцейський, посаду якого скорочено, може бути призначений за його згодою з урахуванням досвіду роботи, освітнього рівня, стану здоров'я, ставлення до виконання службових обов'язків на іншу посаду в будь-якому органі (закладі, установі) поліції до закінчення двомісячного строку з дня його персонального попередження про можливе подальше звільнення зі служби в поліції відповідно до частини 1 заданої вище статті.

Поліцейський, посаду якого було скорочено і якого не призначено на іншу посаду в поліції відповідно до частини 2 ст. 68 Закону України «Про Національну поліцію» після закінчення двомісячного строку з дня попередження про можливе подальше звільнення зі служби в поліції має бути звільнений зі служби в поліції на підставі п. 4 ч. 1 ст. 77 Закону України «Про Національну поліцію».

Перебування поліцейського, посаду якого скорочено, на лікарняному, у відрядженні чи у відпустці не є перешкодою для його призначення на іншу посаду або звільнення зі служби в поліції відповідно до положень статті 68 Закону України «Про Національну поліцію» за умови його персонального у письмовій формі попередження у встановлений законом строк.

Переважно *право на залишення на службі в поліції* в разі реорганізації надається поліцейським із більш високими кваліфікацією та досягненнями у службовій діяльності. За рівних умов щодо кваліфікації та досягнень у службовій діяльності перевага в залишенні на службі надається особам, які мають таке право відповідно до вимог законодавства.

Поліцейський, посаду якого було скорочено, до дня його призначення на іншу посаду в поліції або звільнення зі служби в поліції

зобов'язаний виконувати обов'язки за останньою посадою, яку він обіймав, якщо керівник органу (закладу, установи) поліції не покладе на нього інші обов'язки.

Якщо поліцейський, посаду якого було скорочено, звернувся до керівника відповідного органу (закладу, установи) із клопотанням про надання йому відпустки, така відпустка може бути надана на підставах і в порядку, визначених Законом України «Про Національну поліцію». Тривалість наданої відпустки у такому разі не може перевищувати загальної кількості днів, що залишилися до передостаннього дня двомісячного строку з дня персонального попередження поліцейського про можливе подальше звільнення зі служби в поліції.

Грошове забезпечення поліцейському, посаду якого скорочено, виплачується включно до дня призначення його на іншу посаду або до дня звільнення зі служби в поліції в розмірі, визначеному за останньою штатною посадою, яку він обіймав на момент її скорочення. Розмір щомісячної премії встановлюється рішенням керівника органу (закладу, установи) поліції.

У зв'язку зі службовою необхідністю на поліцейського, який обіймає штатну посаду, може бути покладено *тимчасове виконання обов'язків за іншою посадою*, а саме:

- 1) вакантною – за його згодою;
- 2) невакантною – у разі тимчасової відсутності або внаслідок усунення чи відсторонення від посади поліцейського, який обіймає таку посаду, незалежно від його згоди.

Безперервний строк тимчасового виконання обов'язків не повинен перевищувати чотирьох місяців.

Тимчасове виконання обов'язків покладається на поліцейських письмовим наказом керівника органу (закладу, установи) поліції, уповноваженого призначати на відповідну посаду згідно із Законом України «Про Національну поліцію».

Керівники органів (закладів, установ) поліції можуть уповноважувати керівників структурних підрозділів таких органів (закладів, установ) самостійно ухвалити рішення про тимчасове покладення обов'язків за іншою невакантною посадою цього підрозділу на поліцейських, які їм підпорядковані.

Для *тимчасового заміщення посад*, які обіймають поліцейські, що перебувають у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (шестирічного віку – за медичними показниками), на період перебування в таких відпустках керівники органів поліції можуть призначати на ці посади інших поліцейських, а також

приймати на роботу з призначенням на посади, які обіймають поліцейські в підрозділах забезпечення, цивільних осіб, у тому числі державних службовців, які мають споріднені спеціальності, з укладенням з ними на цей період строкового трудового договору відповідно до вимог закону.

Ще одним етапом у проходженні служби в органах та підрозділах Національної поліції може бути *відсторонення поліцейського від виконання службових обов'язків (посади)*. Так, поліцейський, щодо якого проводиться службове розслідування, може бути відсторонений від виконання службових обов'язків у порядку, визначеному Дисциплінарним статутом Національної поліції України.

Поліцейський, який є керівником органу (підрозділу) поліції, відстороняється від виконання службових обов'язків у разі винесення відповідною місцевою радою резолюції недовіри згідно з положеннями статті 87 Закону України «Про Національну поліцію».

Поліцейський, щодо якого здійснюється кримінальне провадження, може бути відсторонений від посади в порядку, визначеному Кримінальним процесуальним кодексом України.

Відсторонення поліцейського від виконання службових обов'язків є тимчасовим його недопущенням до виконання обов'язків за займаною посадою. За особою, відстороненою від виконання службових обов'язків (посади), зберігаються всі види грошового забезпечення, які були їй визначені до відсторонення, крім премії.

Поліцейський вважається відстороненим від виконання службових обов'язків із дня видання відповідного наказу до дня видання наказу про допуск до виконання службових обов'язків за займаною посадою. У разі якщо поліцейського, відстороненого від виконання службових обов'язків (посади), звільнено зі служби в поліції до дня видання наказу про допуск до виконання службових обов'язків за займаною посадою, він вважається таким, що був відсторонений від виконання службових обов'язків за посадою до дня звільнення зі служби в поліції. Протягом періоду, на який поліцейського відсторонено від виконання службових обов'язків (посади), призначати його на будь-яку іншу посаду заборонено. Якщо поліцейського відсторонено від виконання службових обов'язків (посади), його можуть допустити до виконання службових обов'язків за займаною посадою або призначити на іншу посаду лише після скасування підстави відсторонення та видання відповідного наказу.

На період відсторонення від виконання службових обов'язків (посади) у поліцейського вилучаються службове посвідчення, спеціальний нагрудний знак і табельна вогнепальна зброя. Службове

посвідчення та спеціальний нагрудний знак поліцейського, відстороненого від виконання службових обов'язків (посади), зберігаються в його безпосереднього керівника. Табельна вогнепальна зброя поліцейського, відстороненого від виконання службових обов'язків (посади), зберігається в черговій частині органу (закладу, установи), де він проходить службу.

Під час проходження служби поліцейський може бути *відраджений до державних (міждержавних) органів, установ та організацій* із залишенням на службі в поліції.

Поліцейські за їхньою згодою можуть бути відражені до органів державної влади, установ та організацій із залишенням на службі в поліції, але зі звільненням із займаної посади з подальшим призначенням на посади відповідно до переліку посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях, що затверджується Президентом України. У разі потреби в поліцейських для заміщення вакантних посад у державних органах, установах та організаціях керівники таких органів державної влади, установ та організацій надсилають до поліції письмовий запит про основні характеристики зазначених посад та професійні, освітні і кваліфікаційні вимоги, яким повинні відповідати поліцейські для зайняття таких посад. Рішення про відрадження поліцейських ухвалює керівник поліції.

Відрадження оформлюється на підставі запиту керівника державного органу, установи чи організації, рапорту поліцейського та відповідного подання його прямого керівника. Про призначення відраджених поліцейських на посади керівники відповідних органів державної влади, установ та організацій мають письмово повідомити поліцію.

Звільнення з посад відраджених поліцейських здійснюється за рішенням керівника державного органу, установи чи організації з подальшим направленням їх у розпорядження поліції.

За службової потреби керівник поліції може в будь-який час відкликати з державного органу, установи чи організації відраджених поліцейських, повідомивши за місяць про таке відкликання керівника відповідного державного органу, установи чи організації з наданням відповідної заміни.

Звільнені з посади відражені поліцейські мають бути направлені в місячний строк у розпорядження поліції з приписом, службовою характеристикою та наказом про звільнення з посади. До зазначеного строку не включається час перебування поліцейського у відпустці, відраженні чи на лікарняному.

Після повернення в розпорядження поліції поліцейський має бути призначений на попередню посаду або іншу рівнозначну посаду з урахуванням рівня його освіти, фізичної підготовки та стану здоров'я.

За відрядженими до органів державної влади, установ чи організацій поліцейськими та членами їхніх сімей зберігаються всі гарантії та пільги, визначені законом для такої категорії осіб.

Нагородження (заохочення) поліцейських, відряджених до органів державної влади, установ чи організацій, державними нагородами та відомчими відзнаками здійснюється на загальних підставах за поданням керівника державного органу, установи чи організації, до яких вони були відряджені.

Під час проходження служби в органах та підрозділах поліції здійснюється постійне професійне навчання поліцейських, яке складається з таких його видів, як:

- 1) первинна професійна підготовка;
- 2) підготовка у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання;
- 3) післядипломна освіта;
- 4) службова підготовка – система заходів, спрямованих на закріплення й оновлення необхідних знань, умінь і навичок працівника поліції з урахуванням оперативної обстановки, специфіки та профілю його оперативно-службової діяльності.

Розглянемо більш детально кожний з указаних видів професійного навчання поліцейських.

Порядок, організацію і терміни проведення **професійного навчання** визначає Міністерство внутрішніх справ України.

Так, поліцейські, вперше прийняті на службу в поліції, з метою набуття спеціальних навичок, необхідних для виконання повноважень поліції, зобов'язані пройти первинну професійну підготовку за відповідними навчальними програмами (планами), затвердженими Міністерством внутрішніх справ України. Порядок та умови проходження первинної професійної підготовки⁸² визначає Міністерство внутрішніх справ України.

Поліцейські після успішного закінчення курсу первинної професійної підготовки повертаються до органів (закладів, установ)

---

⁸² Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції : Наказ МВС України від 16.02.2016 № 105 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0576-16>.

поліції, з яких вони були направлені для проходження первинної підготовки, для подальшого проходження служби в поліції відповідно до Закону України «Про Національну поліцію».

Поліцейські, відраховані з навчальних закладів, де вони проходили первинну професійну підготовку, до закінчення навчання, а також поліцейські, які після закінчення курсу первинної професійної підготовки отримали незадовільні оцінки за результатами іспитів, повертаються до органів (закладів, установ) поліції, з яких вони прибули на навчання, з подальшим звільненням зі служби в поліції.

Поліцейські, достроково відраховані з навчальних закладів, де вони проходили первинну професійну підготовку, за станом здоров'я, мають бути звільнені зі служби в поліції.

Поліцейські, достроково відраховані з навчальних закладів, де вони проходили первинну професійну підготовку, через недисциплінованість, невиконання навчального плану, небажання продовжувати або проходити навчання, а також поліцейські, які після закінчення курсу первинної професійної підготовки склали іспити й отримали незадовільні оцінки, підлягають звільненню зі служби в поліції на підставі пункту 5 або 6 ч. 1 ст. 77 Закону України «Про Національну поліцію».

Заборонено залучати поліцейських, які не пройшли первинну професійну підготовку, до виконання повноважень поліції, допускати до роботи з інформацією з обмеженим доступом або до будь-якої діяльності, пов'язаної з використанням зброї та спеціальних засобів (крім навчальних і тренувальних занять під час проходження первинної підготовки).

Найбільш ефективною та всебічною є **підготовка поліцейських у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання**. До вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, можуть бути зараховані громадяни України, яким станом на 31 грудня року вступу виповниться 17 років. Підготовка фахівців за державним замовленням у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, проводиться на підставі контракту про здобуття освіти, який укладається між навчальним закладом, відповідним органом поліції та особою, яка навчається.

Розподіл випускників вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських, які навчалися на денній формі навчання за державним замовленням,

здійснюється комісіями з персонального розподілу з урахуванням інтересів служби відповідно до набутої випускником кваліфікації, спеціальності та спеціалізації.

Особи, які навчаються за державним замовленням у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, у разі дострокового розірвання контракту про здобуття освіти з будь-яких підстав, крім звільнення зі служби в поліції на підставі підпунктів 2, 4 ч. 1 ст. 77 Закону України «Про Національну поліцію», а також поліцейські, звільнені зі служби в поліції протягом трьох років після закінчення вищезазначених навчальних закладів з будь-яких підстав, крім звільнення зі служби в поліції на підставі підпунктів 2, 4 ч. 1 ст. 77 Закону України «Про Національну поліцію», відшкодовують Міністерству внутрішніх справ України витрати, пов'язані з їх утриманням у вищому навчальному закладі, в порядку⁸³, визначеному Кабінетом Міністрів України. У разі відмови від добровільного відшкодування витрат, зазначених у частині 4 ст. 74 Закону України «Про Національну поліцію», таке відшкодування здійснюється в судовому порядку.

Порядок добору, направлення та зарахування на навчання до вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, установлює Міністерство внутрішніх справ України.

Наступним кроком професійного навчання поліцейського є **післядипломна освіта поліцейських**. Вона здійснюється на загальних засадах, визначених Законом України «Про вищу освіту», з урахуванням особливостей, передбачених Законом України «Про Національну поліцію», і складається із:

- 1) спеціалізації;
- 2) перепідготовки;
- 3) підвищення кваліфікації;
- 4) стажування.

Післядипломна освіта поліцейських може здійснюватися безпосередньо в підрозділах поліції або в навчальних закладах, у тому числі на договірних умовах.

---

⁸³ Про затвердження Порядку відшкодування особами витрат, пов'язаних з їх утриманням у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2017 № 261 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2017-п>.

Поліцейські зобов'язані проходити підвищення кваліфікації за відповідним напрямом службової діяльності:

- 1) не рідше одного разу на три роки;
- 2) перед призначенням на керівну посаду, в тому числі на вищу керівну посаду, ніж займана.

Поліцейські, які не виконали під час проходження підвищення кваліфікації відповідну навчальну програму (отримали незадовільні оцінки за її підсумками), можуть бути наново направлені для проходження підвищення кваліфікації не раніше ніж через рік.

Підвищення кваліфікації поліцейських здійснюється у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання за відповідними програмами, погодженими Міністерством внутрішніх справ України. Порядок організації післядипломної освіти поліцейських⁸⁴ устанавлює Міністерство внутрішніх справ України з урахуванням положень законодавства України. За результатами успішного проходження спеціалізації, перепідготовки та підвищення кваліфікації поліцейському видається документ за зразком, визначеним Міністерством внутрішніх справ України.

4.2. ПОРЯДОК ПРИСВОЄННЯ, ПОНИЖЕННЯ ТА ПОЗБАВЛЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗВАНЬ

Одним з етапів проходження служби в органах та підрозділах Національної поліції України є можливість отримання **спеціального звання**.

На сьогодні відповідно до норм Закону України «Про Національну поліцію» та наказу МВС «Про затвердження Порядку присвоєння спеціальних звань поліції та позбавлення спеціальних звань» від 12.03.2016 № 177⁸⁵ у Національній поліції України встановлюються такі спеціальні звання поліцейських:

- 1) *спеціальні звання молодшого складу* (присвоюються керівниками органів поліції, керівниками навчальних закладів, які здійснюють підготовку поліцейських, та науково-дослідних установ

---

⁸⁴ Про затвердження Положення про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції : Наказ МВС України від 24.12.2015 № 1625 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0076-16>.

⁸⁵ Про затвердження Порядку присвоєння спеціальних звань поліції та позбавлення спеціальних звань : Наказ МВС України від 12.03.2016 № 177 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0498-16>.

поліції, які ухвалюють рішення про прийняття на службу в поліції, одночасно з рішенням про прийняття на службу та призначення на посаду):

- рядовий поліції;
- капрал поліції;
- сержант поліції;
- старший сержант поліції;

2) *спеціальні звання середнього складу* (присвоює керівник поліції в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України):

- молодший лейтенант поліції;
- лейтенант поліції;
- старший лейтенант поліції;
- капітан поліції;
- майор поліції;
- підполковник поліції;
- полковник поліції;

3) *спеціальні звання вищого складу поліції* (присвоюються Президентом України):

- генерал поліції третього рангу;
- генерал поліції другого рангу;
- генерал поліції першого рангу.

Громадянам, які мають вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший бакалавр», після прийняття на службу в поліції та призначення на посади, що заміщуються особами середнього і вищого складу поліції, присвоюється первинне спеціальне звання молодшого лейтенанта поліції.

Громадянам, які мають вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем не нижче бакалавра, після прийняття на службу в поліції та призначення на посади, які заміщуються особами середнього і вищого складу поліції, присвоюється первинне спеціальне звання лейтенанта поліції.

Військовослужбовцям та громадянам, які мають військові або спеціальні звання та/або класні чини, під час прийняття на службу в поліції присвоюються первинні спеціальні звання поліції, що відповідають наявним у них військовим або спеціальним званням або класним чинам, у порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України. Громадянам, які були звільнені зі служби в поліції, під час повторного прийняття на службу присвоюється спеціальне звання поліції, яке вони мали на момент звільнення. Так, відповідно до законодавства чергові спеціальні звання поліції присвоюються після закінчення строку вислуги в попередньому

званні, якщо інше не визначено Законом України «Про Національну поліцію», за умови відповідності спеціального звання, що присвоюється, спеціальному званню, передбаченому займаною штатною посадою, за відсутності незнятих дисциплінарних стягнень. Зокрема:

1. *чергове спеціальне звання молодшого лейтенанта поліції* присвоюється:

а) поліцейським з осіб молодшого складу, які без відриву від служби здобули вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший бакалавр» та проходять службу (призначені) на посадах, що заміщуються особами середнього складу поліції;

б) поліцейським з осіб молодшого складу поліції, які заочно навчаються на останньому курсі вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра та вище, і проходять службу (призначені) на посадах, які заміщуються особами середнього і вищого складу;

2. *чергове спеціальне звання лейтенанта поліції* присвоюється:

а) молодшим лейтенантам поліції, в яких закінчився строк вислуги в цьому званні;

б) молодшим лейтенантам поліції, які після закінчення вищого навчального закладу набули кваліфікацію бакалавра та вище;

в) курсантам і слухачам – випускникам вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських, які набули кваліфікацію бакалавра та вище; слід зауважити, що особам, які отримали диплом з відзнакою, керівник поліції може присвоїти чергове спеціальне звання старшого лейтенанта поліції;

г) поліцейським із молодшого складу поліції, які без відриву від служби закінчили вищі навчальні заклади і набули кваліфікацію бакалавра і вище та проходять службу (призначені) на посадах, що заміщуються особами середнього і вищого складу поліції.

Стаття 83 Закону України «Про Національну поліцію» встановлює такі *строки вислуги* у спеціальних званнях поліції:

- капрал поліції – 1 рік;
- сержант поліції – 3 роки;
- молодший лейтенант поліції – 1 рік;
- лейтенант поліції – 2 роки;
- старший лейтенант поліції – 3 роки;
- капітан поліції – 4 роки;
- майор поліції – 4 роки;
- підполковник поліції – 5 років.

Строки вислуги у званнях рядового поліції, старшого сержанта поліції та полковника поліції, генерала поліції третього рангу та генерала поліції другого рангу не встановлюються.

Відповідно до норм законодавства строк вислуги у спеціальному званні обчислюється від дня підписання наказу про присвоєння звання.

Поліцейським, пониженим у спеціальному званні на один ступінь, строк вислуги для присвоєння чергового спеціального звання починає обраховуватися з дня видання наказу по особовому складу про пониження в попередньому спеціальному званні на один ступінь.

Громадянам, які були повторно прийняті на службу в поліції, до вислуги років у спеціальному званні зараховується строк вислуги у званні до звільнення зі служби.

Поліцейським, поновленим у спеціальному званні у зв'язку із скасуванням як незаконного наказу про присвоєння спеціального звання, до вислуги років для отримання чергового спеціального звання зараховується строк вислуги у спеціальному званні, що було їм присвоєно внаслідок видання незаконного наказу, а також строк вислуги в наявному спеціальному званні до видання незаконного наказу.

Чергові спеціальні звання поліції до полковника поліції включно слухачам, у тому числі аспірантам (ад'юнктам) і докторантам, вищих навчальних закладів із специфічними умовами, які здійснюють підготовку поліцейських, присвоюються під час навчання після закінчення встановленого строку вислуги у спеціальному званні в разі відповідності чергового спеціального звання званням, передбаченому останньою штатною посадою, яку вони обіймали перед вступом до навчального закладу, аспірантури (ад'юнктури) чи докторантури, без урахування подальших змін (підвищення чи пониження), внесених до штату за цією посадою.

Присвоєння чергових спеціальних звань поліцейським, прикомандированим або відрядженим із залишенням у кадрах поліції до інших органів державної влади (установ, організацій), органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування, здійснюється за поданням керівників зазначених органів (установ, організацій) з додержанням вимог, передбачених законом, за умови відповідності чергового спеціального звання спеціальному званню, передбаченому останньою займаною штатною посадою, яку поліцейський обіймав до відрядження.

Закон України «Про Національну поліцію» у статті 84 передбачив можливість присвоєння спеціальних звань достроково та

присвоєння спеціального звання на один ступінь вище від звання, передбаченого займаною штатною посадою. Так, достроково спеціальні звання можуть бути присвоєні в порядку заохочення після закінчення не менше половини визначеного строку вислуги у спеціальному званні (в разі дострокового присвоєння спеціального звання посмертно – незалежно від строку вислуги у попередньому спеціальному званні та на займаній штатній посаді) в разі відповідності спеціального звання, що присвоюється, спеціальному званню, передбаченому займаною штатною посадою.

Чергові спеціальні звання поліції на один ступінь вище від спеціального звання, передбаченого займаною штатною посадою, можуть присвоюватися в порядку заохочення після закінчення не менше ніж півтора строку вислуги у попередньому спеціальному званні (не поширюється на випадки, коли спеціальним званням, передбаченим штатною посадою, є спеціальне звання старшого сержанта поліції або полковника поліції).

Підстави та порядок застосування заохочення у вигляді дострокового присвоєння спеціального звання, а також спеціального звання на один ступінь вище від звання, передбаченого займаною штатною посадою, визначаються Дисциплінарним статутом Національної поліції України⁸⁶.

Поліцейським, які звільняються зі служби за віком або через хворобу, мають вислугу 25 років і більше в календарному обчисленні, після закінчення визначеного строку вислуги в наявному спеціальному званні за поданням прямих начальників може бути присвоєно чергове спеціальне звання поліції на один ступінь вище від спеціального звання, передбаченого займаною посадою, до підполковника поліції включно.

Проте слід пам'ятати, що поліцейський може бути понижений у спеціальному званні на один ступінь унаслідок застосування відповідного дисциплінарного стягнення на підставах і в порядку, визначених Дисциплінарним статутом Національної поліції України, а також за вчинення кримінального правопорушення на підставі вироку суду, що набрав чинності.

Наказ або указ Президента України про присвоєння спеціального звання поліції, виданий з порушенням вимог, установлених Законом України «Про Національну поліцію», має бути скасований

---

⁸⁶ Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>.

незалежно від часу, що минув з моменту його видання, наказом керівника органу поліції, який видав такий наказ (його наступника), наказом вищого керівника чи на підставі рішення суду або, відповідно, указом Президента України чи на підставі рішення суду.

Поліцейський, якому було присвоєно спеціальне звання внаслідок видання незаконного наказу, має бути поновлений у спеціальному званні, яке він мав до видання наказу, незалежно від його вини у виданні незаконного наказу та подальшому присвоєнні спеціальних звань. У разі якщо на момент видання наказу про скасування наказу про присвоєння спеціального звання поліцейський має повну вислугу років для присвоєння чергового спеціального звання, йому має бути присвоєно чергове спеціальне звання за умови дотримання вимог, визначених Законом України «Про Національну поліцію».

4.3. ПІДСТАВИ, ПОРЯДОК І СТРОКИ НАДАННЯ ВІДПУСТКИ

Право працівника поліції на відпочинок – конституційне право, на яке, відповідно до статті 45 Конституції України, має право кожен, хто працює. Це положення знайшло своє відображення та деталізацію і в Кодексі законів про працю України, Законі України «Про відпустки» та Законі України «Про Національну поліцію». Таким чином, принцип «право на відпочинок» посідає суттєве місце у системі принципів сучасного трудового права, а відпустка, у свою чергу, є одним із значущих способів його реалізації.

Влучно з цього приводу висловився доктор юридичних наук О. М. Ярошенко, який на підставі аналізу законодавства України про працю дійшов висновку, що «наша держава не тільки відтворила принципове положення Загальної декларації прав людини 1948 р. у питанні права на відпочинок, а й змогла їх розвинути та вдосконалити. Зрозуміло, що вдосконалення правового регулювання тривалості та надання щорічних відпусток для працівників поліції має особливу актуальність на сучасному етапі, так як обумовлено це у першу чергу тим, що у даний час спостерігаються певні порушення права працівника поліції на відпочинок у процесі надання йому відпустки»⁸⁷.

---

⁸⁷ Черноус О. В. Право працівника поліції на щорічні відпустки та стан його реалізації в сучасній Україні // Актуальні питання удосконалення законодавства про працю та соціальне забезпечення : матеріали VII Міжнар.

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» поліцейським надаються **щорічні чергові оплачувані відпустки** в порядку і тривалістю, що визначаються законодавством. Поліцейському надаються також додаткові відпустки у зв'язку з навчанням, творчі відпустки, соціальні відпустки, відпустки без збереження заробітної плати (грошового забезпечення) та інші види відпусток відповідно до законодавства про відпустки. Зокрема, в Законі України «Про відпустки»⁸⁸ зазначається, що до **соціальних відпусток** належать такі:

- 1) відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами (ст. 17 вказаного закону);
- 2) відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (ст. 18 вказаного закону);
- 3) відпустка у зв'язку з усиновленням дитини (ст. 18¹ вказаного закону);
- 4) додаткова відпустка працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину – особу з інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи (ст. 19 вказаного Закону).

Законодавством, колективним договором, угодою та трудовим договором можуть установлюватися інші види відпусток.

Тривалість відпусток поліцейського обчислюється подово. Святкові та неробочі дні до тривалості відпусток не включаються.

Тривалість щорічної основної оплачуваної відпустки поліцейського становить 30 календарних діб, якщо законом не визначено більшої тривалості відпустки. За кожний повний календарний рік служби в поліції після досягнення п'ятирічного стажу служби поліцейському надається один календарний день додаткової оплачуваної відпустки, але не більш як 15 календарних діб.

Тривалість чергової відпустки у році вступу на службу в поліції обчислюється пропорційно з дня вступу до кінця року з розрахунку 1/12 частини відпустки за кожен повний місяць служби.

Відпустка тривалістю менше 10 діб за бажанням особи рядового або керівного складу може бути надана одночасно з черговою відпусткою в наступному році.

Поліцейським дозволяється, за бажанням, використовувати відпустку частинами. Одна частина відпустки має бути не менше 10 діб.

наук.-практ. конф. (м. Харків, 29 верес. 2017 р.) / за ред. В. В. Жернакова. Харків : Право, 2017. URL: <http://univd.edu.ua/science-issue/issue/1827>.

⁸⁸ Про відпустки : Закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр>.

Чергова відпустка надається поліцейському, як правило, до кінця календарного року. Поліцейським, які захворіли під час чергової відпустки, після одужання відпустка продовжується на кількість невикористаних днів. Продовження відпустки здійснюється керівником, який надав її, на підставі відповідного документа, засвідченого у визначеному законом чи іншим нормативно-правовим актом порядку.

Поліцейським у рік звільнення за власним бажанням, за віком, через хворобу чи скорочення штату в році звільнення, за їх бажанням надається чергова відпустка, тривалість якої обчислюється пропорційно з розрахунку 1/12 частини відпустки за кожний повний місяць служби в році звільнення.

У разі звільнення поліцейського проводиться відрахування з грошового забезпечення надмірно нарахованої частини чергової відпустки за час невідпрацьованої частини календарного року.

За невикористану в році звільнення відпустку поліцейським, які звільняються з поліції, виплачується грошова компенсація відповідно до закону.

Відкликання поліцейського із чергової відпустки, як правило, забороняється. У разі крайньої необхідності відкликання із чергової відпустки може бути дозволено керівнику територіального органу поліції.

За бажанням поліцейського невикористана частина відпустки може бути приєднана до чергової відпустки на наступний рік.

4.4. Види і підстави звільнення з Національної поліції

Служба в Національній поліції України є різновидом трудової діяльності та певним напрямом реалізації права громадянина України на працю. Сьогодні в Україні правова регламентація як призначення на посади поліцейських й порядку реалізації ними права на працю, так і надання їм соціального забезпечення здійснюється переважно Законом України «Про Національну поліцію»⁸⁹. Як справедливо зауважує К. Ю. Мельник, зі змісту зазначеної норми виходить, що встановлюється лише одна умова для дотримання вищезазначеного загального правила, а саме успішне виконання поліцейським

---

⁸⁹ Кісіль О. Ю. Деякі проблеми правової регламентації соціального забезпечення поліцейських в Україні. *Форум права*. 2016. № 3. С. 116–120. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_3_23.pdf.

своїх службових обов'язків. Тобто якщо поліцейський буде просто виконувати свої службові обов'язки або неспішно їх виконувати, то його можна буде звільнити у будь-який час за логікою частини 1 ст. 58 Закону України «Про Національну поліцію». Виходячи з цього, вчений робить висновок, що в такому ключі важливого значення набувають категорія «успішне», критерії успішності та якість оцінювання діяльності поліцейського⁹⁰.

Закон України «Про Національну поліцію» встановлює *граничний вік перебування на службі в поліції*. Так, поліцейські, які мають спеціальні звання молодшого складу поліції, перебувають на службі до досягнення ними 55-річного віку. Особи, які мають спеціальні звання середнього і вищого складу поліції, залежно від присвоєних їм спеціальних звань перебувають на службі до досягнення ними такого віку:

- 1) до підполковників поліції включно – 55 років;
- 2) полковники, генерали поліції – 60 років.

Поліцейські, які досягли граничного віку перебування на службі в поліції, мають бути звільнені зі служби.

У разі необхідності керівники, уповноважені призначати на посади поліцейських, можуть залишити на службі поліцейських за їхнім клопотанням понад граничний вік перебування на службі в поліції, але не більше ніж на 5 років, виключно у разі, якщо такий поліцейський має високу професійну підготовку і досвід практичної роботи на займаній посаді та був визнаний придатним за станом здоров'я для проходження служби. У виняткових випадках керівник поліції може повторно продовжити таким особам строк служби до 5 років.

Поліцейські, які перебувають на службі понад граничний вік перебування на службі в поліції, за їхнім клопотанням або за ініціативою керівника, уповноваженого призначати їх на посаду, можуть бути звільнені зі служби до закінчення строку, на який їм продовжено службу, з підстав, визначених Законом України «Про Національну поліцію».

Також поліцейський **звільняється зі служби** в поліції, а служба в поліції припиняється:

- 1) у зв'язку із закінченням строку контракту;

---

⁹⁰ Мельник К. Ю. Окремі проблеми правового регулювання призначення на посади поліцейських // Правова реформа в сучасних умовах: досягнення та перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 лют. 2016 р.) : у 2 т. Тернопіль : Вектор, 2016. Т. II. С. 111–116.

- 2) через хворобу – за рішенням медичної комісії про непридатність до служби в поліції;
- 3) за віком – у разі досягнення встановленого для нього законом граничного віку перебування на службі в поліції;
- 4) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів;
- 5) через службову невідповідність;
- 6) у зв'язку із реалізацією дисциплінарного стягнення у вигляді звільнення зі служби, накладеного відповідно до Дисциплінарного статуту Національної поліції України;
- 7) за власним бажанням;
- 8) у зв'язку з переходом у встановленому порядку на роботу до інших міністерств і відомств (організацій);
- 9) у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі;
- 10) у разі набрання чинності рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, або кримінального правопорушення;
- 11) у зв'язку з набуттям громадянства або підданства іншої держави.

Днем звільнення зі служби в поліції вважається день видання наказу про звільнення або дата, зазначена в наказі про звільнення.

День звільнення вважається останнім днем служби.

4.5. ПРАВОВИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Відомий американський економіст П. Спікер у праці «Соціальна політика: теми та підходи» називає соціальний захист системою соціальних служб, що передають конкретні ресурси споживачам. Під соціальними службами він розуміє «велику п'ятірку»: соціальне забезпечення, житлові програми, охорону здоров'я, соціальну роботу й освіту, тобто не лише матеріальну допомогу, але й повне соціальне обслуговування.

Соціальне забезпечення є складовою системи соціального захисту і виконує функцію накопичення та розподілу коштів соціального захисту, призначених для соціальної допомоги, виплат по соціальному страхуванню та ін. Отже, під **соціальним забезпеченням** головним чином розуміють забезпечення матеріальних потреб, компенсаційних виплат, пенсійного забезпечення тощо. Проблема соціального захисту та соціального забезпечення працівників правоохоронних органів неодноразово ставала об'єктом дослідження у

працях багатьох вітчизняних та зарубіжних учених. Соціальне забезпечення працівників поліції, за висловом українського вченого М. І. Іншина, – це сукупність юридичних норм і гарантій, спрямованих на регламентацію професійної діяльності Національної поліції за рахунок коштів Державного бюджету в напрямках соціальної та матеріальної підтримки працівників поліції у зв'язку із втратою ними працездатності, інвалідністю, настанням пенсійного віку, професійними захворюваннями та іншими обставинами, передбаченими 58 спеціальними законами. Питання визначення повного переліку заходів соціального захисту поки що лишається відкритим⁹¹.

Розглянемо більш детально запропоновані П. Спікером гарантії соціального захисту крізь призму проходження служби в органах та підрозділах Національної поліції України.

1. У сфері **медичного забезпечення** поліцейським гарантується безоплатне медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України.

У разі відсутності за місцем проходження служби, місцем проживання або тимчасового перебування поліцейських закладу охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України чи відповідних відділень або спеціального медичного обладнання, необхідно для надання медичної допомоги, а також у невідкладних випадках медична допомога надається державними або комунальними закладами охорони здоров'я.

У разі відсутності спеціального медичного обладнання, медичних фахівців або спеціалізованих відділень у закладах охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України, а також в інших державних та комунальних закладах охорони здоров'я, медичних показань, визначених закладом охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України, або бюджетних асигнувань поліцейський може бути направлений за висновком відповідного закладу охорони здоров'я на обстеження або лікування до приватного закладу охорони здоров'я чи іноземного медичного закладу. Направлення поліцейських на лікування за межі України здійснюється на загальних підставах у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

---

⁹¹ Мальцева О. В. Соціальний захист працівників поліції: закордонний та вітчизняний досвід. Національна поліція Донеччини: проблеми становлення та стратегія розвитку – 2016 : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Маріуполь, 21 жовт. 2016 р.) / ДВНЗ «ПДТУ», Головне управління Нац. поліції в Донецькій обл., Донецьк. юрид. ін-т. Маріуполь, 2016. С. 57.

Члени сімей поліцейських, яким є дружина (чоловік), діти до 18 років, а в разі їх навчання у вищих навчальних закладах – до 23 років, а також члени сімей поліцейських, які загинули (померли), пропали безвісти, стали особами з інвалідністю під час проходження служби в поліції (у тому числі під час участі в міжнародних миротворчих операціях), мають право на безоплатне медичне обслуговування в закладах Міністерства внутрішніх справ України.

Поліцейські та *члени їхніх сімей* – дружина (чоловік), діти до 18 років, а в разі їх навчання у вищих навчальних закладах – до 23 років мають право на пільгове реабілітаційне й санаторно-курортне лікування, оздоровлення та відпочинок у медичних реабілітаційних центрах, санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах та оздоровчих закладах Міністерства внутрішніх справ України за рахунок бюджетних коштів, визначених на утримання Міністерства внутрішніх справ України в порядку⁹², що встановлюється Міністерством внутрішніх справ України. Поліцейські сплачують 25 відсотків, а члени їхніх сімей – 50 відсотків собівартості путівки в таких закладах та інших відповідних закладах, що визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

Члени сімей поліцейських, які загинули (померли) під час проходження служби в поліції, мають право на безоплатне санаторно-курортне лікування та оздоровлення один раз на два роки. До таких членів сімей належать: дружина (чоловік), якщо вона (він) не одружилися вдруге, діти до 18 років, а в разі їх навчання у вищих навчальних закладах – до 23 років, а також діти з інвалідністю з дитинства (незалежно від віку).

Громадяни України з *колишніх поліцейських*, які були звільнені зі служби за станом здоров'я, за віком, у зв'язку із скороченням штату, та члени їхніх сімей (дружина (чоловік), діти до 18 років, а в разі їх навчання у вищих навчальних закладах – до 23 років) мають право на медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України відповідно до умов, визначених ч. 1–7 ст. 95 Закону України «Про Національну поліцію».

---

⁹² Про затвердження Порядку пільгового реабілітаційного, санаторно-курортного лікування, оздоровлення та відпочинку в медичних реабілітаційних центрах, санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах та оздоровчих закладах Міністерства внутрішніх справ України поліцейських, деяких інших категорій осіб та членів їх сімей : Наказ МВС України від 14.12.2015 № 1568 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-16>.

Поліцейські зобов'язані щороку проходити комплексний медичний огляд (диспансеризацію), а за необхідності – цільові медичні огляди, психофізіологічні обстеження і тестування в порядку⁹³, визначеному Міністром внутрішніх справ України.

2. Житлове забезпечення поліцейських. Поліцейські забезпечуються житлом на підставах і в порядку, визначених житловим законодавством. Поліцейським, яких згідно із законом визнано такими, що потребують поліпшення житлових умов, житлова площа надається в першочерговому порядку.

Особам, звільненим зі служби в поліції і визнаним особами з інвалідністю I групи внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час виконання службових обов'язків під час служби в поліції, або захворювання, одержаного під час проходження служби в поліції, яких згідно із законом визнано такими, що потребують поліпшення житлових умов, житлові приміщення надаються позачергово.

Членам сім'ї – дружині (чоловіку) – дітям поліцейського, який загинув під час виконання службових обов'язків, згідно із законом визнаним такими, що потребують поліпшення житлових умов, які на момент загибелі поліцейського перебували на обліку осіб, які потребують поліпшення житлових умов, у відповідному населеному пункті, житлове приміщення надається в позачерговому порядку.

Поліцейським та членам їхніх сімей можуть надаватися житлові приміщення в гуртожитках та службові житлові приміщення в порядку і на умовах, визначених житловим законодавством.

Поліцейські, які перебувають на обліку громадян, що потребують поліпшення житлових умов, під час звільнення зі служби в поліції за станом здоров'я, за віком або у зв'язку із скороченням штату залишаються на цьому обліку до одержання житла з державного житлового фонду до настання визначених законом підстав для зняття із зазначеного обліку.

Керівники органів поліції мають право виплачувати поліцейським, які не мають власного житла в населеному пункті, де вони проходять службу, і винаймають житло на підставі договору житлового найму, компенсацію за найм у розмірі та порядку⁹⁴, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

---

⁹³ Про затвердження Порядку проходження комплексного медичного огляду (диспансеризації) поліцейськими : Наказ МВС України від 10.12.2015 № 1561 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1663-15>.

⁹⁴ Про затвердження Порядку виплати та визначення розміру грошової компенсації поліцейським за найм ними житла : Постанова Кабінету Мініст-

3. Одноразова грошова допомога в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського. Одноразова грошова допомога в разі загибелі (смерті), визначення втрати працездатності поліцейського (далі – одноразова грошова допомога) є соціальною виплатою, гарантованою допомогою з боку держави, яка признається і виплачується особам, які за Законом України «Про Національну поліцію» мають право на її отримання, у разі:

1) загибелі поліцейського, що настала внаслідок протиправних дій третіх осіб або під час учинення дій, спрямованих на рятування життя людей чи усунення загрози їхньому життю або участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки та оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, під час захисту незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України, або смерті поліцейського внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого за зазначених обставин;

2) смерті поліцейського, що настала під час проходження ним служби в поліції;

3) визначення поліцейському інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час виконання ним службових обов'язків, пов'язаних із виконанням повноважень та основних завдань міліції або поліції чи участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки та оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, захисту незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України, протягом шести місяців після звільнення його з поліції внаслідок причин, зазначених у цьому пункті;

4) визначення поліцейському інвалідності внаслідок захворювання, поранення (контузії, травми або каліцтва), пов'язаних із проходженням ним служби в органах внутрішніх справ або поліції, протягом шести місяців після звільнення його з поліції внаслідок причин, зазначених у цьому пункті;

5) отримання поліцейським поранення (контузії, травми або каліцтва) під час виконання ним службових обов'язків, пов'язаних

із здійсненням повноважень та основних завдань міліції або поліції чи участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки та оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, захисту незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України, наслідком якого є часткова втрата працездатності без визначення йому інвалідності;

б) отримання поліцейським поранення (контузії, травми або каліцтва), пов'язаного із проходженням служби в органах внутрішніх справ або поліції, наслідком якого є часткова втрата працездатності без визначення йому інвалідності.

Порядок та умови виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського⁹⁵ встановлюються Міністерством внутрішніх справ України.

Розміри одноразової грошової допомоги поліцейським, а в разі їх загибелі (смерті) – особам, які відповідно до статті 98 Закону України «Про Національну поліцію» мають право на її отримання, визначаються, виходячи з розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року, в якому ухвалено рішення про виплату, та визначаються у розмірі, передбаченому ст. 99 Закону України «Про Національну поліцію».

Призначення і виплата одноразової грошової допомоги не здійснюються, якщо загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво), інвалідність, часткова втрата працездатності без визначення інвалідності поліцейського є наслідком:

а) учинення ним діяння, що є кримінальним або адміністративним правопорушенням;

б) учинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;

в) навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, іншої шкоди своєму здоров'ю або самогубства (крім випадку доведення особи до самогубства, який доведено судом);

г) подання особою свідомо неправдивої інформації про призначення і виплату одноразової грошової допомоги.

---

⁹⁵ Про затвердження Порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського : Наказ МВС України від 11.01.2016 № 4 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0163-16>.

4. Пенсійне забезпечення поліцейських. Пенсійне забезпечення поліцейських та виплата одноразової грошової допомоги після звільнення їх зі служби в поліції здійснюються в порядку та на умовах, визначених Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»⁹⁶.

5. Навчання дітей поліцейських. Особа, в якій один із батьків є поліцейським та має вислугу в календарному обчисленні 20 років і більше, особа, в якій один із батьків є громадянином, звільненим з поліції за віком, за станом здоров'я чи у зв'язку із скороченням штату або проведенням організаційних заходів, вислуга років у календарному обчисленні якого становить 20 років і більше, особа, в якій один із батьків є поліцейським, який став особою з інвалідністю внаслідок захворювання, пов'язаного із проходженням служби, користуються переважним правом зарахування до ліцеїв системи Міністерства внутрішніх справ України, до вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, за умови успішного складання іспитів та відповідності іншим вимогам і правилам прийому до цих навчальних закладів протягом трьох років після здобуття необхідного для вступу рівня загальної середньої освіти.

Особа, в якій один із батьків (усиновлювачів) був поліцейським, який загинув чи був визнаний судом безвісти відсутньою особою під час виконання ним службових обов'язків, протягом трьох років після здобуття відповідної загальної середньої освіти має право вступу поза конкурсом за особистим вибором спеціальності до державних і комунальних вищих та професійно-технічних навчальних закладів України для навчання за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів.

Питання для самоконтролю

1. Прийом на службу в органи Національної поліції.
2. Порядок призначення на посади, переміщення і просування по службі поліцейського.
3. Особливості добору курсантів на навчання у вищі навчальні заклади із специфічними умовами навчання.

---

⁹⁶ Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 09.04.1992 № 2262-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12>.

4. Присвоєння, зниження та позбавлення спеціальних звань поліції.
5. Службове атестування поліцейських.
6. Види відпусток, які надаються поліцейському.
7. Підстави, порядок і строки надання відпусток поліцейському.
8. Види і підстави звільнення зі служби в поліції.
9. Правовий та соціальний захист поліцейського.
10. Пенсійне забезпечення поліцейських.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Номенклатуру посад в органах Національної поліції затверджує:

- а) Міністр внутрішніх справ України;
- б) Кабінет міністрів України;
- в) Президент України;
- г) немає правильної відповіді.

2. Порядок підготовки та видання наказів щодо проходження служби в поліції встановлює:

- а) голова Національної поліції України;
- б) Міністр внутрішніх справ України;
- в) Президент України;
- г) Кабінет міністрів України.

3. Проходження служби в поліції регулюється:

- а) Положенням про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ;
- б) Конституцією України;
- в) постановою Кабінету Міністрів України;
- г) Законом України «Про Національну поліцію».

4. Максимальний строк повноважень члена поліцейської комісії становить:

- а) три роки;
- б) два роки;
- в) один рік;
- г) строк не визначено.

5. Повноваження члена поліцейської комісії припиняються:

- а) у разі закінчення строку, на який призначено члена поліцейської комісії;
- б) якщо члена поліцейської комісії визнано безвісти відсутнім або оголошено померлим;

в) у разі смерті члена поліцейської комісії;

г) усі відповіді є правильними.

6. Засідання поліцейської комісії під час проведення конкурсу є правомочним, якщо на ньому присутні не менш як:

а) одна третина її членів;

б) дві третини її членів;

в) половина її членів;

г) немає правильної відповіді.

7. Рішення поліцейської комісії оформлюється:

а) рапортом;

б) протоколом;

в) рішенням;

г) усі відповіді є правильними.

8. Не може бути поліцейським:

а) особа, визнана недієздатною або обмежено дієздатною;

б) особа, щодо якої було припинено кримінальне провадження з нереабілітуючих підстав;

в) особа, яка надала завідомо неправдиву інформацію під час прийняття на службу в поліції;

г) усі відповіді є правильними.

9. Контракт про проходження служби в поліції укладається:

а) з особами молодшого складу поліції, вперше прийнятими на службу в поліції;

б) із громадянами, зарахованими до вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських;

в) з керівником поліції;

г) усі відповіді є правильними.

10. Типова форма контракту про проходження служби в органах та підрозділах Національної поліції затверджується:

а) Міністром внутрішніх справ України;

б) начальником Національної поліції України;

в) Міністерством юстиції України;

г) немає правильної відповіді.

ГЛАВА 5

ФІНАНСОВЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

5.1. СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Фінансування і матеріально-технічне забезпечення поліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, не заборонених законом. Майно поліції є державною власністю і належить їй на праві оперативного управління. Органи поліції здійснюють володіння, користування та розпорядження майном у порядку, визначеному законом. Правовий режим земельних ділянок, на яких розміщуються органи (заклади, установи) поліції, визначається законом. Поліція для виконання покладених на неї завдань і повноважень може використовувати службові, у тому числі спеціалізовані, транспортні засоби. Виконавчі комітети сільських, селищних і міських рад надають безоплатно органам і підрозділам поліції службові приміщення, обладнані меблями і засобами зв'язку, транспорт та інші матеріально-технічні засоби. Комунальні та приватні підприємства можуть виділяти органам і підрозділам поліції кошти, транспорт та інші матеріально-технічні засоби, необхідні для виконання повноважень поліції⁹⁷.

Організація фінансового забезпечення діяльності апарату МВС, а також бюджетних установ та організацій, центральних органів виконавчої влади, що належать до сфери управління МВС, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України, має такий вигляд.

Департамент фінансово-облікової політики:

– готує до затвердження в установлені терміни бюджетний запит МВС, а також паспорти бюджетних програм на підставі

---

⁹⁷ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

пропозицій, розрахунків, обґрунтувань структурних підрозділів апарату МВС та установ системи МВС;

- готує та доводить до відома розпорядників нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів лімітні довідки про бюджетні асигнування, розглядає в установленому порядку проекти їх кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів спеціального фонду та планів використання бюджетних коштів і вносить пропозиції керівництву МВС щодо їх затвердження;

- складає зведену фінансову, бюджетну та іншу звітність;

- здійснює управління бюджетними коштами в межах установлених бюджетних повноважень, забезпечуючи ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи установ системи МВС;

- координує діяльність бухгалтерських служб установ системи МВС із питань, що належать до компетенції департаменту.

Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку Міністерства внутрішніх справ України (далі – ДФЗБО) є структурним підрозділом апарату Міністерства внутрішніх справ України. Основними його завданнями є такі:

- організація фінансового забезпечення діяльності системи МВС, бюджетних установ та організацій, що належать до сфери управління МВС;

- формування показників бюджету, фінансування, використання бюджетних коштів;

- організація оплати праці та соціальних виплат;

- організація заходів із ведення бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності бюджетних установ та організацій, що належать до сфери управління МВС, та складення звітності;

- забезпечення відображення в документах достовірної та в повному обсязі інформації про господарські операції та результати діяльності, необхідної для оперативного управління бюджетними призначеннями (асигнуваннями) та фінансовими і матеріальними (нематеріальними) ресурсами;

- забезпечення дотримання бюджетного законодавства під час узяття бюджетних зобов'язань, своєчасного подання на реєстрацію таких зобов'язань, здійснення платежів відповідно до взятих бюджетних зобов'язань, достовірного та в повному обсязі відображення операцій у бухгалтерському обліку та звітності;

- участь за дорученням керівництва міністерства в заходах із перевірки наявності та руху майна, використання фінансових і матеріальних (нематеріальних) ресурсів відповідно до затверджених нормативів і кошторисів;

Глава 5. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності Національної поліції України

– запобігання виникненню негативних явищ у фінансово-господарській діяльності, виявлення і мобілізація внутрішньогосподарських резервів;

– здійснення методичного керівництва й контролю за дотриманням вимог законодавства з питань ведення бухгалтерського обліку, складення фінансової та бюджетної звітності в бюджетних установах та організаціях, що належать до сфери управління МВС⁹⁸.

У своїй діяльності ДФЗБО керується Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України й нормативно-правовими актами МВС. ДФЗБО здійснює свою діяльність на підставі планування, поєднання колегіальності в обговоренні та єдиноначальності у вирішенні службових питань з установленням чіткої відповідальності кожного працівника за стан справ, доручену ділянку роботи та виконання окремих завдань, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування системи МВС. Цей департамент є підпорядкованим і підзвітним заступникові міністра внутрішніх справ України – керівникові апарату. ДФЗБО має печатки, штампи та бланки із власним найменуванням, необхідні для здійснення його діяльності. ДФЗБО здійснює діловодство відповідно до вимог і порядку, встановлених законодавством та нормативно-правовими актами МВС, створює необхідні умови для забезпечення режиму секретності.

До основних функцій ДФЗБО належать: ведення бухгалтерського обліку в апараті міністерства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, а також інших нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку, в тому числі з використанням уніфікованої автоматизованої системи бухгалтерського обліку та звітності; складання на підставі даних бухгалтерського обліку фінансової та бюджетної звітності апарату міністерства, а також державної статистичної, зведеної та іншої звітності (декларацій) у порядку, встановленому законодавством.

ДФЗБО здійснює поточний контроль за дотриманням бюджетного законодавства під час узяття бюджетних зобов'язань, їх реєстрацією в органах Державної казначейської служби та здійсненням

---

⁹⁸ Положення про Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку Міністерства внутрішніх справ України : затв. Наказом МВС України від 30.06.2015 № 774.

платежів відповідно до взятих бюджетних зобов'язань; правильністю зарахування та використання власних надходжень МВС; веденням бухгалтерського обліку, складанням фінансової та бюджетної звітності, дотриманням бюджетного законодавства та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, а також інших нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку бухгалтерськими службами бюджетних установ та організацій, що належать до сфери управління МВС.

На **ДФЗБО покладаються функції забезпечення** в МВС України:

- дотримання порядку проведення розрахунків за товари, роботи та послуги, що закупаються за бюджетні кошти;
- достовірності та правильності оформлення інформації, включеної до реєстрів бюджетних зобов'язань та бюджетних фінансових зобов'язань;
- повноти й достовірності даних документів, які формуються та подаються у процесі казначейського обслуговування;
- зберігання, оформлення та передання до архіву оброблених первинних документів та облікових реєстрів, які є підставою для відображення в бухгалтерському обліку операцій та складення звітності;
- користувачів у повному обсязі правдивою та неупередженою інформацією про фінансовий стан міністерства, результати його діяльності та рух бюджетних коштів і коштів організацій, що належать до сфери управління МВС;
- відповідних структурних підрозділів даними бухгалтерського обліку та звітності для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень, складання економічно обґрунтованих калькуляцій собівартості послуг, що можуть надаватися за плату відповідно до законодавства, визначення можливих ризиків фінансово-господарської діяльності.

ДФЗБО очолює директор – головний бухгалтер або начальник – головний бухгалтер, який призначається на посаду і звільняється з посади Міністром внутрішніх справ України в порядку, визначеному законодавством України, і повинен відповідати вимогам професійно-кваліфікаційного рівня відповідно до займаної посади; знати закони інші акти законодавства з питань регулювання господарської діяльності та ведення бухгалтерського обліку, в тому числі нормативно-правові акти Національного банку, національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку в державному секторі, нормативно-правові акти Мінфіну щодо порядку ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової та бюджетної звітності

міністерств та інших центральних органів виконавчої влади щодо галузевих особливостей застосування національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, порядок оформлення операцій та організації документообігу за розділами обліку, форми й порядок проведення розрахунків, порядок приймання, передання товарно-матеріальних та інших цінностей, зберігання і витрачання коштів, правила проведення та оформлення результатів інвентаризації активів і зобов'язань, основні принципи роботи на комп'ютері та відповідні програмні засоби.

5.2. ГРОШОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Грошове забезпечення поліцейських складається з посадового окладу, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавок і доплат, які мають постійний характер), премії та одноразових додаткових видів грошового забезпечення.

Грошове забезпечення курсантів вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ із специфічними умовами навчання складається з посадового окладу.

Виплата грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ із специфічними умовами навчання здійснюється в порядку, що затверджується Міністерством внутрішніх справ.

Керівники органів, закладів та установ Національної поліції в межах затверджених для них асигнувань на грошове забезпечення мають право.

1. Установлювати:

– посадові оклади поліцейським та курсантам вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ із специфічними умовами навчання в розмірах, визначених схемами, затвердженими постановою «Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції»;

– надбавку за специфічні умови проходження служби в поліції в розмірі до 100 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням та надбавки за стаж служби;

– підвищення за службу в поліції особливого призначення (особам, які безпосередньо виконують функції із забезпечення громадського порядку та безпеки громадян) у розмірі до 100 % посадового окладу;

2. здійснювати преміювання поліцейських відповідно до їх особистого внеску в загальний результат служби; преміювання голови Національної поліції та заступників голови здійснюється з дозволу Прем'єр-міністра України або першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністра України за погодженням із Міністром внутрішніх справ;

3. Надавати поліцейським матеріальну допомогу для оздоровлення в розмірі посадового окладу.

Також керівники органів, закладів та установ Національної поліції в межах затверджених для них асигнувань на грошове забезпечення мають право виплачувати:

- 1) надбавку за стаж служби в поліції;
- 2) надбавку за виконання функцій державного експерта з питань таємниць та надбавку за службу в умовах режимних обмежень – у розмірах та в порядку, визначених законодавством;
- 3) доплату за службу в нічну пору – у розмірі 35 % посадового окладу з розрахунку за кожну годину служби в нічну пору;
- 4) надбавку за безперервний стаж на шифрувальній роботі – у розмірі до 20 % посадового окладу; надбавка виплачується особам, безпосередньо зайнятим на шифрувальній роботі;
- 5) доплату за науковий ступінь кандидата або доктора наук з відповідної спеціальності, якщо діяльність за профілем відповідає науковому ступеню, – у розмірі відповідно 5 і 10 відсотків посадового окладу; за наявності двох наукових ступенів доплата встановлюється за одним (вищим) науковим ступенем;
- 6) доплату за вчене звання у разі, коли особа обіймає посаду, пов'язану з педагогічною або науковою діяльністю, і має вчене звання доцента (старшого наукового співробітника), – у розмірі 5, професора – 10 % посадового окладу; за наявності двох або більше вчених звань доплата встановлюється за одним (вищим) званням;
- 7) надбавку за почесне звання «заслужений» – у розмірі 10 % посадового окладу; надбавка за почесне звання «заслужений» виплачується, коли виконання поліцейськими службових обов'язків згідно з посадами збігається за профілем з почесним званням;
- 8) підвищення на 25 % посадових окладів курсантам за відмінне навчання або отримання відповідної кількості балів за шкалою ECTS за результатами екзаменаційної сесії⁹⁹.

---

⁹⁹ Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 988 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2015-p>.

**Глава 5. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності
Національної поліції України**

Видатки здійснюються в межах асигнувань на грошове забезпечення, передбачених у державному бюджеті для утримання Національної поліції.

СХЕМА

окладів поліцейських за спеціальними званнями

Спеціальні звання	Розмір окладу, гривень
Вищий склад:	
генерал поліції першого рангу	3000
генерал поліції другого рангу	2800
генерал поліції третього рангу	2600
Середній склад:	
полковник поліції	2400
підполковник поліції	2200
майор поліції	2000
капітан поліції	1800
старший лейтенант поліції	1600
лейтенант поліції	1400
молодший лейтенант поліції	1200
Молодший склад:	
старший сержант поліції	1000
сержант поліції	800
капрал поліції	600
рядовий поліції	400

РОЗМІРИ

надбавки за стаж служби в поліції

Стаж служби	Розмір надбавки, відсотків посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням
Від 1 до 2 років	5
Від 2 до 4 років	10
Від 4 до 7 років	15
Від 7 до 10 років	20
Від 10 до 13 років	25
Від 13 до 16 років	30
Від 16 до 19 років	35
Від 19 до 22 років	40
Від 22 до 25 років	45
Понад 25 років	50

СХЕМА

посадових окладів курсантів вищих навчальних закладів
Міністерства внутрішніх справ із специфічними умовами навчання

Категорія курсантів	Розмір посадового окладу, гривень
<u>Курсанти з-поміж осіб, які не перебували на службі в поліції перед зарахуванням на навчання:</u>	
що навчаються за програмами підготовки фахівців освітніх ступенів магістра, бакалавра:	
– першого і другого курсу навчання	208
– третього курсу навчання	245
– четвертого і кожного наступного курсу навчання	281
що навчаються за програмами підготовки фахівців освітнього ступеня молодшого бакалавра:	
– першого і другого курсу навчання	172
– третього і кожного наступного курсу навчання	208
<u>Курсанти з-поміж дітей – сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування:</u>	
що навчаються за програмами підготовки фахівців освітніх ступенів магістра, бакалавра:	
– першого і другого курсу навчання	281
– третього курсу навчання	299
– четвертого і кожного наступного курсу навчання	317
що навчаються за програмами підготовки фахівців освітнього ступеня молодшого бакалавра:	
– першого і другого курсу навчання	245
– третього і кожного наступного курсу навчання	281

**Глава 5. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності
Національної поліції України**

СХЕМА

посадових окладів поліцейських апарату Національної поліції

Найменування посади	Розмір посадово- вого окладу, гривень
Голова Національної поліції	40 000
Перший заступник голови Національної поліції	20 000
Заступник голови Національної поліції	18 000
Начальник департаменту, Головного управління, робочого апарату Укрбюро Інтерполу	8000
Перший заступник начальника (директора) департаменту, Головного управління, робочого апарату Укрбюро Інтерполу, радник голови	7600
Заступник начальника (директора) департаменту, Головного управління, робочого апарату Укрбюро Інтерполу; начальник управління, що не входить до складу структурного підрозділу апарату; помічник голови	7400
Начальник управління департаменту, Головного управління, робочого апарату Укрбюро Інтерполу; заступник начальника управління, що не входить до складу структурного підрозділу апарату; начальник відділу, що не входить до складу структурного підрозділу апарату	4800
Заступник начальника управління; заступник начальника відділу, що не входить до складу структурного підрозділу апарату	4400
Начальники: відділу, чергової частини; помічник першого заступника голови, заступника голови	4000
Заступники начальника: відділу, чергової частини; начальник сектору	3800
Головні: оперуповноважений, інспектор, спеціаліст, психолог	3000
Старші: оперуповноважений в особливо важливих справах, оперуповноважений з особливих доручень, слідчий в особливо важливих справах, інспектор з особливих доручень, референт з особливих доручень; помічник начальника: департаменту, Головного управління, Робочого апарату Укрбюро Інтерполу	2900

Поліцейська (адміністративна) діяльність

Найменування посади	Розмір посадового окладу, гривень
Старші: оперуповноважений, слідчий, інспектор, референт, інженер	2800
Оперуповноважений, слідчий, інспектор, референт, інженер	2700

СХЕМА
посадових окладів поліцейського апарату
головних управлінь Національної поліції

Найменування посади	Розмір посадового окладу, гривень			
	м. Київ	поза групою	I група областей	II група областей
1	2	3	4	5
Начальник Головного управління	6000	5700	5400	5100
Перший заступник начальника Головного управління	5500	5200	4900	4600
Заступник начальника Головного управління	5200	4900	4600	4300
Начальник управління, помічник (радник) начальника Головного управління	3800		3600	
Заступник начальника управління; начальник відділу, що не входить до складу управління	3600		3400	
Начальники: відділу, чергової частини; заступник начальника відділу, що не входить до складу управління; начальник сектору, що не входить до складу управління, відділу	3200		3100	

**Глава 5. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності
Національної поліції України**

Найменування посади	Розмір посадового окладу, гривень			
	м. Київ	поза групою	I група областей	II група областей
1	2	3	4	5
Заступники начальника: відділу, чергової частини; помічник начальника управління	3100		3000	
Начальник сектору	3000		2900	
Головний спеціаліст, стар- ші: оперуповноважений в особливо важливих справах, оперуповнова- жений з особливих дору- чень, слідчий в особливо важливих справах, ін- спектор з особливих до- ручень	2800		2700	
Старші: оперуповноваже- ний, слідчий, інспектор, інженер, психолог, рефе- рент, юрисконсульт	2700		2600	
Оперуповноважений, слідчий, інспектор, інже- нер, психолог, референт, юрисконсульт	2600		2500	

СХЕМА
посадових окладів поліцейських міжрегіональних
територіальних органів Національної поліції

Найменування посади	Розмір посадового окладу, гривень		
	центральный орган	територіальні органи	
		м. Київ	інші
Начальник департаменту	8000		
перший заступник начальника департаменту	7600		
Заступник начальника департа- менту	7400		
Начальник управління; началь- ник територіального (відокрем- леного) управління:	4800	3800	
– поза групою			3600
– I група			3550
– II група			3500
Заступник начальника управлін- ня; заступник начальника терито- ріального (відокремленого) уп- равління; начальник територіаль- ного (відокремленого) відділу:	4400	3600	
– поза групою			3400
– I група			3350
– II група			3300
Начальники: відділу, чергової частини; заступник начальника територіального (відокремлено- го) відділу	4000	3200	3100
Заступники начальника: відділу, чергової частини; начальник сектору	3800	3100	3000
Головні: оперуповноважений, інспектор, спеціаліст, психолог	3000		
Старші: оперуповноважений в особливо важливих справах, інспек- тор з особливих доручень; поміч- ник начальника Департаменту;	2900	2800	2700

**Глава 5. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності
Національної поліції України**

Найменування посади	Розмір посадового окладу, гривень		
	центральний орган	територіальні органи	
		м. Київ	інші
головний спеціаліст територіального відділу			
Старші: оперуповноважений, інспектор, інженер, юрисконсульт	2800	2700	2600
Оперуповноважений, інспектор, інженер, агент, юрисконсульт	2700	2600	2500

СХЕМА
посадових окладів поліцейських управлінь, відділів (відділень)
поліції

Найменування посади	Розмір посадового окладу, гривень	
	м. Київ	інші
Начальник: управління поліції, відділу поліції	3800	3600
Перший заступник начальника: управління поліції, відділу поліції	3600	3400
Заступник начальника: управління поліції, відділу поліції	3450	3250
Начальник: відділу, відділення поліції	3250	3100
Заступник начальника відділення поліції	3150	3000
Заступник начальника відділу, начальник сектору (відділення), що не входить до складу відділу	3100	2950
Заступник начальника сектору (відділення), що не входить до складу відділу	3000	2850
Начальник: сектору (відділення), чергової частини	2800	2700
Заступник начальника: сектору (відділення), чергової частини	2700	2600
Старші: оперуповноважений, слідчий, інспектор, дільничний офіцер поліції, інженер, психолог	2600	2500
Оперуповноважений, слідчий, інспектор, дільничний офіцер поліції, інженер, психолог	2500	2400

СХЕМА

посадових окладів поліцейських строєвих підрозділів поліції

Найменування посади	Розмір посадового окладу, гривень	
	м. Київ	інші
Командир полку	3200	3100
Заступник командира полку; командир батальйону, що не входить до складу полку	3050	2950
Начальник штабу полку	3000	2900
Заступник командира батальйону, що не входить до складу полку; командир батальйону, помічник командира полку	2950	2850
Заступник командира батальйону; командир роти, що не входить до складу полку, батальйону; начальник штабу батальйону, помічник начальника штабу полку, начальник відділення, помічник командира батальйону	2800	2700
Заступник командира роти, що не входить до складу полку, батальйону; командир роти	2750	2650
Заступник командира роти; командир взводу, що не входить до складу полку, батальйону, роти; помічник начальника штабу батальйону	2700	2600
Командир взводу; заступник командира взводу, що не входить до складу полку, батальйону, роти; старші: інспектор, інженер, психолог	2600	2500
Заступник командира взводу, інспектор, інженер, психолог, інструктор	2500	2400

**Глава 5. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності
Національної поліції України**

**СХЕМА
посадових окладів поліцейських установ та закладів
Національної поліції**

Найменування посади	Розмір посадового окладу, гривень
<u>Державна установа забезпечення</u>	
Начальник установи	3400
Заступник начальника установи	3300
Начальник відділу	3200
Заступник начальника відділу	3100
Начальник відділення	2900
Старші: інспектор, інженер, юрисконсульт	2700
Інспектор, інженер, юрисконсульт, командир взводу, начальник складу непорушного запасу	2600
<u>Відокремлений територіальний структурний підрозділ Державної установи забезпечення</u>	
Начальник територіального підрозділу	2700
Заступник начальника територіального підрозділу	2620
Начальник відділення	2500
Старші: інспектор, інженер, юрисконсульт	2450
Інспектор, інженер, юрисконсульт	2400
<u>Підрозділи забезпечення головних управлінь Національної поліції</u>	
Начальник	2700
Заступник начальника	2620
Начальник відділення	2500
Начальник майстерні; старші: інспектор, інженер	2450
Інспектор, інженер	2400
<u>Тренінгові центри</u>	
Начальник центру	2700
Заступник начальника центру	2620
Старший інспектор	2450

Поліцейська (адміністративна) діяльність

Найменування посади	Розмір посадового окладу, гривень
Інспектор, старший інструктор	2400
<u>Спеціальні установи</u>	
Начальник: приймальника, ізолятора	2800
Заступник начальника: приймальника, ізолятора	2650
Старші: інспектор, вихователь	2550
Інспектор, вихователь, психолог	2450
<u>Вищі навчальні заклади професійного навчання (поліції охорони)</u>	
Начальник закладу	3500
Перший заступник начальника закладу	3400
Заступник начальника закладу	3300
Начальник циклу	2950
Начальник відділення	2900
Начальник курсу	2850
Заступник начальника курсу, старший викладач	2750
Викладач	2650
Старші: інспектор, інженер, психолог	2550
Начальник навчального полігона, інспектор, інженер, психолог, викладач-методист	2500
<u>Навчальні заклади професійного навчання</u>	
Начальник закладу	3300
Перший заступник начальника закладу	3200
Заступник начальника закладу	3100
Начальник циклу	2850
Начальник відділення	2800
Начальник курсу	2750
Заступник начальника курсу	2670
Старший викладач	2600
Викладач, начальник спортивної команди, помічник начальника училища	2550
Старші: інспектор, інспектор-черговий, інженер, психолог, викладач-методист	2450

**Глава 5. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності
Національної поліції України**

Найменування посади	Розмір посадового окладу, гривень
Інспектор, інспектор-черговий, інженер, психолог, начальник навчального полігона, викладач-методист	2400
<u>Кінологічний центр</u>	
Начальник центру	2700
Заступник начальника центру	2620
Старший інспектор	2450
Інспектор	2400
<u>Оркестр, ансамбль</u>	
Начальник	2450
Старший інспектор	2400
Інспектор	2350

СХЕМА

посадових окладів поліцейських з-поміж молодшого складу поліції

Найменування посади	Розмір посадового окладу, гривень	
	м. Київ	інші
Поліцейський (інспектор): патрульної поліції, поліції особливого призначення	2520	2470
Помічник: слідчого, оперуповноваженого, дільничного офіцера поліції, чергового, начальника пункту; старшина, старший технік	2000	1900
Начальник: складу озброєння, складу непо-рушного запасу, конвою, стрільбища, тиру, полігона; командир: відділення, катера; помічник командира взводу, технік, інструктор, молодший інспектор	1900	1800
Помічник чергового коменданта, поліцейський, збройовий майстер, контролер контрольно-пропускного пункту, музикант, оператори: стрільбища, служби «102»	1800	1700

5.3. ПОРЯДОК ТА УМОВИ ВИПЛАТИ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА КУРСАНТАМ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Грошове забезпечення поліцейських визначається залежно від посади, спеціального звання, стажу служби в поліції, інтенсивності та умов служби, кваліфікації, наукового ступеня або вченого звання.

До *складу грошового забезпечення* входять:

- 1) посадовий оклад;
- 2) оклад за спеціальним званням;
- 3) щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер);
- 4) премії;
- 5) одноразові додаткові види грошового забезпечення¹⁰⁰.

Грошове забезпечення виплачується поліцейським, призначеним на штатні посади в Національній поліції, та курсантам ЗВО МВС із специфічними умовами навчання. Грошове забезпечення курсантів ЗВО МВС із специфічними умовами навчання, яких уперше прийнято на службу в поліцію, складається з посадового окладу. Грошове забезпечення курсантів ЗВО МВС із специфічними умовами навчання з-поміж молодшого складу поліції складається з посадового окладу за останньою штатною посадою, яку поліцейський обіймав до зарахування на навчання, окладу за спеціальним званням та надбавки за стаж служби.

Підставою для виплати грошового забезпечення є наказ керівника (начальника) органу, закладу або установи Національної поліції про призначення на посаду поліцейського відповідно до номенклатури посад, наказ ректора ЗВО МВС із специфічними умовами навчання про зарахування на навчання або наказ про зарахування в розпорядження відповідного органу поліції та встановлення конкретного розміру окладів, надбавок і доплат.

Грошове забезпечення поліцейським виплачується за місцем проходження служби виключно в межах асигнувань, затверджених кошторисом органу поліції на грошове забезпечення. Грошове

---

¹⁰⁰ Про затвердження Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання : Наказ МВС України від 06.04.2016 № 260 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0669-16>.

забезпечення курсантам ЗВО МВС із специфічними умовами навчання виплачується за місцем проходження служби (навчання) виключно в межах асигнувань, затверджених кошторисом ЗВО МВС із специфічними умовами навчання.

За час відсутності поліцейського на службі без поважних причин грошове забезпечення не виплачується. Підставою припинення виплати грошового забезпечення поліцейському є наказ керівника (начальника) органу поліції, в якому вказується, за який період припиняється виплата грошового забезпечення.

Для виплати поліцейським грошового забезпечення за неповний місяць розмір виплати за кожний календарний день визначається шляхом ділення суми грошового забезпечення за повний місяць на кількість календарних діб у місяці, за який здійснюється виплата.

У разі відбуття до ЗВО МВС із специфічними умовами навчання зі звільненням з посади грошове забезпечення виплачується до дня зарахування на навчання, про що зазначається в наказі по особовому складу. Грошове забезпечення, виплачене поліцейському несвоєчасно або в меншому розмірі, ніж належало, виплачується за весь період, протягом якого поліцейський мав на нього право, але не більше ніж за три роки, що передували зверненню за одержанням грошового забезпечення.

Виплата одноразових додаткових видів грошового забезпечення здійснюється, якщо звернення про їх отримання надійшли до закінчення трьох років із дня виникнення права на їх отримання.

Звернення поліцейського щодо неправильної виплати грошового забезпечення розглядаються в установленому законодавством України порядку.

Виплата грошового забезпечення поліцейським та курсантам ЗВО МВС із специфічними умовами навчання здійснюється щомісяця в останній день місяця за поточний місяць. Виплата грошового забезпечення поліцейським поліції охорони здійснюється щомісяця до 7 дня за минулий місяць. Якщо день виплати грошового забезпечення поліцейським та курсантам ЗВО МВС із специфічними умовами навчання збігається з вихідним, святковим або неробочим днем, то грошове забезпечення виплачується напередодні.

Із прийняттям на службу до Національної поліції грошове забезпечення поліцейським нараховується з дня призначення на посаду. У разі звільнення зі служби воно виплачується по день їх звільнення зі служби в поліції включно. У разі переведення за службою, пов'язаного з переїздом до іншого населеного пункту, або переведення до іншого органу Національної поліції грошове забезпечення

за попереднім місцем служби виплачується включно по день звільнення з посади, що передує даті відбуття до нового місця служби, зазначені у наказі по особовому складу.

Поліцейському, якого призначено на іншу посаду в одному органі поліції, грошове забезпечення виплачується за новою посадою з дня призначення на посаду, вказаного в наказі по особовому складу. Грошове забезпечення за попередньою посадою виплачується по день звільнення з посади, зазначений у наказі по особовому складу, включно. До того ж день звільнення з посади вважається останнім днем служби на відповідній посаді. Якщо в наказі по особовому складу дату призначення на посаду не зазначено, грошове забезпечення виплачується з дня підписання наказу.

Поліцейським за час перебування у службових відрядженнях зберігається грошове забезпечення в розмірі, що вони одержували на день вибуття у відрядження, з розрахунку посадового окладу, встановленого за основною штатною посадою, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер), премії за поточний місяць.

Невикористані залишки підзвітних сум, а також не повернені в установлений строк аванси утримуються з поліцейських повністю під час наступних виплат грошового забезпечення.

Поліцейським, які здійснюють науково-педагогічну, наукову або творчу діяльність, оплата проводиться в порядку, встановленому чинним законодавством.

У випадках, коли будуть підтверджені раніше не відомі та не враховані в особових справах періоди служби, грошове забезпечення, яке буде встановлено в нових розмірах, виплачується з дня видання наказу органу поліції про підтвердження раніше не врахованого стажу служби.

За виконання службових обов'язків *понад установлений службовий час, у вихідні, святкові та неробочі дні* грошове забезпечення поліцейським додатково не виплачується. Поліцейським, які виконували службові обов'язки у вихідні, святкові та неробочі дні, крім поліцейських, які працюють у змінному режимі, відповідний час для відпочинку (у порядку компенсації) надається протягом двох наступних місяців.

Поліцейським, відрядженим до державних органів, установ та організацій із залишенням на службі в поліції, грошове забезпечення виплачується до дня відрядження включно. Поліцейським, які прибули з державних органів, установ та організацій, з дня

зарахування їх у розпорядження Національної поліції і до призначення їх на посади або звільнення зі служби в поліції грошове забезпечення виплачується за посадою, яку обіймав поліцейський до дня відрядження в ці органи, установи та організації. Грошове забезпечення, виплачене відповідно до законодавства, що діяло на дату виплати, поверненню не підлягає.

Поліцейським, які звільняються зі служби в поліції та в установленому порядку мають право на отримання одноразової грошової допомоги під час звільнення, нарахування такої допомоги здійснюється з розрахунку місячного грошового забезпечення з урахуванням щомісячних додаткових видів грошового забезпечення, що мають постійний характер, та премій, установлених на день звільнення.

До розрахунку одноразової грошової допомоги під час звільнення не включається винагорода за безпосередню участь у воєнних конфліктах, антитерористичних операціях та інших заходах в умовах особливого періоду.

Днем звільнення зі служби в поліції вважається день видання наказу про звільнення або дата, зазначена в наказі про звільнення. День звільнення вважається останнім днем служби.

Поліцейським, яким спеціальне звання присвоєно одночасно з прийняттям на службу, оклади за спеціальними званнями виплачуються з дня призначення на посаду.

У разі присвоєння спеціального звання під час проходження служби в поліції оклад за спеціальним званням поліцейському виплачується з дня, указанного в наказі про присвоєння відповідного спеціального звання, а в разі, якщо дата не вказується, – з дня підписання наказу.

Розмір посадового окладу поліцейському встановлюється наказом по особовому складу одночасно з призначенням на відповідну штатну посаду. Поліцейським, які обіймають штатні посади й на яких у встановленому порядку покладено тимчасове виконання обов'язків за іншими посадами з вищими посадовими окладами в тому самому органі, виплачуються посадові оклади за посадами, що тимчасово виконуються, за умови зазначення в наказі вищого розміру посадового окладу.

Строк тимчасового виконання обов'язків за посадою обчислюється з дня видання керівником органу поліції наказу про призначення поліцейського до тимчасового виконання обов'язків за посадою і до дня видачі наказу про звільнення від виконання обов'язків за посадою.

Штатним заступникам незалежно від їх службових обов'язків під час тимчасового виконання ними обов'язків безпосередніх начальників за невакантними посадами виплата грошового забезпечення проводиться за їх штатною посадою. Безперервний строк тимчасового виконання обов'язків не повинен перевищувати чотирьох місяців.

Строк тимчасового виконання обов'язків за невакантними посадами не обмежується, якщо ці посади обіймають поліцейські, які перебувають у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (шестирічного віку – за медичними показаннями).

За поліцейськими з осіб, віднесених до першої або другої категорії, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, а з учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС – й осіб, віднесених до третьої категорії, призначених у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням організаційних заходів на посади з меншими посадовими окладами, на новій посаді зберігаються протягом одного року посадові оклади за попередньою посадою відповідно до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Виплата посадового окладу поліцейському за займаною посадою припиняється з дня, наступного за днем його звільнення зі служби в поліції, а курсантам ЗВО МВС із специфічними умовами навчання – з дня звільнення з посади (відрахування з навчання). У випадку звільнення з посади в разі призначення на іншу штатну посаду посадовий оклад за попередньою посадою виплачується поліцейському до дня призначення на нову штатну посаду.

Поліцейським, які проходять службу в поліції особливого призначення та безпосередньо виконують функції із забезпечення громадського порядку та безпеки громадян, посадові оклади підвищуються до 100 % посадового окладу.

Відсоток підвищення посадового окладу встановлюється кожній особі індивідуально залежно від ступеня ризику та складності виконання завдань із забезпечення громадського порядку та безпеки громадян, покладених на підрозділ поліції особливого призначення, на підставі мотивованого подання керівника.

Поліцейським, які проходять службу на території населених пунктів, яким надано статус гірських, посадові оклади підвищуються на 25 %.

Курсантам ЗВО МВС із специфічними умовами навчання за відмінне навчання або отримання відповідної кількості балів за шкалою ECTS за результатами екзаменаційної сесії посадові оклади

підвищуються на 25 %. Підвищення посадових окладів за кожним окремим випадком обчислюється з основного посадового окладу та утворює нові розміри посадових окладів, на які нараховуються надбавки й доплати. Підставою для виплати підвищень посадового окладу є наказ по особовому складу із зазначенням відсотка підвищення.

Обчислення вислуги років для виплати надбавки за стаж служби поліцейським проводиться підрозділами кадрового забезпечення за матеріалами особової справи поліцейського та оголошується відповідним наказом керівника органу поліції в разі призначення на посаду, крім випадків призначення на іншу посаду в одному органі Національної поліції та за умови наявності обчисленої вислуги за попередньою посадою.

Надбавка за специфічні умови проходження служби в поліції поліцейським виплачується в розмірі до 100 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням та надбавки за стаж служби. Розмір надбавки встановлюється кожному поліцейському індивідуально залежно від специфіки умов проходження служби (успішне виконання повноважень, якість, складність, обсяг та важливість виконуваних завдань, залучення до розробки проектів нормативно-правових актів тощо) на підставі мотивованого подання керівника структурного підрозділу відповідного органу поліції та оголошується наказом по особовому складу.

Виплата надбавки проводиться на підставі наказу про її встановлення з дня, зазначеного в наказі, у разі відсутності дати – з дня підписання наказу. Поліцейським, які отримують підвищені посадові оклади, надбавка за специфічні умови проходження служби в поліції виплачується з урахуванням підвищених посадових окладів. У разі несвоєчасного або неналежного виконання завдань або зниження результатів службової діяльності розмір установленої раніше надбавки за мотивованим поданням керівництва органу поліції може бути зменшено або надбавку взагалі скасовано, про що оголошується наказом.

Поліцейським, безпосередньо зайнятим на шифрувальній роботі, виплачується щомісячна надбавка до посадових окладів за безперервний стаж на шифрувальній роботі в таких розмірах: від 1 до 3 років – 10 %; від 3 до 5 років – 15 %; понад 5 років – 20 %. Надбавка поліцейським, безпосередньо зайнятим на шифрувальній роботі, встановлюється за умови наявності у цих осіб допуску до шифрів, який надається відповідно до вимог чинного законодавства.

До безперервного стажу на шифрувальній роботі для виплати надбавки зараховуються періоди безперервної шифрувальної роботи на штатних посадах, а також документально підтверджена шифрувальна робота поліцейських у центральних органах виконавчої влади, інших органах державної влади або військових формуваннях за умови перерви між призначеннями на посади не більше ніж 6 місяців.

Надбавка поліцейським, безпосередньо зайнятим на шифрувальній роботі, встановлюється наказом по особовому складу на підставі подання керівника підрозділу спеціального зв'язку і виплачується одночасно з виплатою грошового забезпечення за поточний місяць. У поданні зазначається дата оформлення допуску до шифрів. Виплата надбавки припиняється з дня скасування допуску до шифрів відповідно до вимог чинного законодавства.

У разі направлення поліцейських, які мають право на отримання надбавки, на навчання у навчальні заклади без збереження за ними штатних посад за місцем служби або зарахування їх у розпорядження відповідних органів безперервний стаж на шифрувальній роботі не переривається, якщо вони безпосередньо після закінчення навчання або перебування в розпорядженні призначаються на штатні посади, за якими була встановлена виплата надбавки. Період перебування поліцейського на навчанні без збереження штатної посади за місцем служби та в розпорядженні відповідних органів до безперервного стажу на шифрувальній роботі не зараховується, надбавка за цей період не виплачується.

Поліцейським, які виконують функції державного експерта з питань таємниць, наказом керівника Національної поліції встановлюється надбавка в розмірі до 20 % посадового окладу. Установлення такої надбавки керівнику Національної поліції здійснюється Міністром внутрішніх справ шляхом видання відповідного наказу.

Поліцейським, які залучаються до підготовки рішень та висновків державних експертів з питань таємниць, наказом керівника Національної поліції за фактично виконану роботу встановлюється надбавка в розмірі, який визначається в межах фонду оплати праці та становить до 20 % посадового окладу залежно від обсягу, складності та тривалості роботи.

Поліцейським, які проходять службу в умовах режимних обмежень та за своїми функціональними обов'язками постійно працюють з відомостями, що становлять державну таємницю – займаються розробленням, виготовленням, обліком, зберіганням, використанням документів, виробів та інших матеріальних носіїв

секретної інформації, ухвалюють рішення з цих питань або здійснюють постійний контроль за станом охорони державної таємниці (далі – поліцейські, які проходять службу в умовах режимних обмежень), установлюється надбавка до посадових окладів залежно від ступеня секретності інформації: відомості та їх носії, що мають ступінь секретності «особливої важливості», – 20 %; відомості та їх носії, що мають ступінь секретності «цілком таємно», – 15 %; відомості та їх носії, що мають ступінь секретності «таємно», – 10 %.

Поліцейським, які проходять службу в умовах режимних обмежень і безпосередньо виконують науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, що містять державну таємницю і передбачають державним замовленням (контрактом), установлюється надбавка до посадових окладів залежно від ступеня секретності та обсягу інформації: відомості та їх носії, що мають ступінь секретності «особливої важливості», – 70–100 %; відомості та їх носії, що мають ступінь секретності «цілком таємно», – 30–70 %; відомості та їх носії, що мають ступінь секретності «таємно», – 10–30 %.

Установлення поліцейським надбавки за службу в умовах режимних обмежень здійснюється наказом керівника органу (міжрегіонального органу) поліції на підставі мотивованих рапортів керівників структурних або відокремлених підрозділів органу поліції, погоджених з режимно-секретним підрозділом цього органу, за умови надання їм допуску і доступу до державної таємниці та постійної роботи з відомостями, що становлять державну таємницю.

Надбавка за службу в умовах режимних обмежень керівнику Національної поліції встановлюється наказом Міністра внутрішніх справ України. Виплата надбавки за службу в умовах режимних обмежень припиняється з дня: звільнення з посади, за якою вона була встановлена; припинення доступу до державної таємниці або скасування допуску до державної таємниці, закінчення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.

Припинення виплати встановленої раніше надбавки за службу в умовах режимних обмежень здійснюється на підставі відповідного наказу керівника органу поліції.

Поліцейським Національної поліції виплачується надбавка за почесне звання «заслужений» у розмірі 10 % посадового окладу. Така надбавка встановлюється поліцейським у разі, якщо виконання ними службових обов'язків згідно з посадами збігається за профілем з почесним званням. Надбавка за почесне звання виплачується поліцейським на підставі наказу по особовому складу про її встановлення. У разі присвоєння почесного звання в період проходження служби

на посаді, профіль діяльності за якою збігається з почесним званням, указана надбавка встановлюється з дня присвоєння почесного звання. Підготовка наказу та перевірка відповідності діяльності за профілем з почесним званням здійснюються кадровими органами.

Поліцейським виплачується **доплата за науковий ступінь з відповідної спеціальності**, якщо діяльність за профілем відповідає науковому ступеню:

1) за науковий ступінь кандидата наук (освітній і водночас перший науковий ступінь доктора філософії) – у розмірі 5 % посадового окладу;

2) за науковий ступінь доктора наук (другий науковий ступінь) – у розмірі 10 % посадового окладу.

За наявності двох наукових ступенів доплата встановлюється за одним (вищим) науковим ступенем. Доплата за науковий ступінь поліцейським виплачується на підставі наказу по особовому складу. Поліцейським, які до дня призначення на посаду мали науковий ступінь, указана доплата виплачується з дня призначення на посаду, профіль діяльності за якою збігається з науковим ступенем. Поліцейським, які обіймають посади, що за профілем діяльності збігаються з науковим ступенем, та одержали науковий ступінь у період виконання службових обов'язків за цими посадами, у тому числі вперше, зазначена доплата встановлюється у визначеному законодавством порядку – у разі присудження наукового ступеня кандидата наук (освітнього і водночас першого наукового ступеня доктора філософії) чи доктора наук (другого наукового ступеня). Підготовка наказу та перевірка відповідності отриманого поліцейським наукового ступеня профілю його діяльності здійснюються кадровими органами.

Поліцейським, які обіймають посади, пов'язані з педагогічною (викладацькою) або науковою діяльністю, і мають учене звання доцента (старшого наукового співробітника), виплачується доплата в розмірі 5 %, а тим, хто має учене звання професора, – в розмірі 10 % посадового окладу. За наявності двох або більше вчених звань доплата встановлюється за одним (вищим) званням. Виплата доплати за вчене звання поліцейським здійснюється на підставі наказу по особовому складу про її встановлення. Поліцейським, які до дня призначення на посаду мали вчене звання, зазначена доплата виплачується з дня призначення на посаду, пов'язану з педагогічною (викладацькою) або науковою роботою. Поліцейським, які обіймають посади, пов'язані з педагогічною (викладацькою) та науковою роботою, та одержали вчене звання в період виконання

обов'язків за цими посадами, у тому числі вперше, зазначена доплата встановлюється у визначеному законодавством порядку – в разі присудження вченого звання доцента (старшого наукового співробітника) чи звання професора.

Поліцейським, які **виконують службові обов'язки в нічну пору**, виплачується доплата за службу в нічну пору у розмірі 35 % посадового окладу з розрахунку за кожну годину служби в нічну пору. Годинна ставка обчислюється шляхом ділення місячного посадового окладу на кількість годин фактичного часу служби з урахуванням норми тривалості службового часу за відповідний місяць у разі 40-годинного робочого тижня. Службою в нічну пору вважається виконання поліцейськими службових обов'язків у період з 22.00 до 06.00.

Поліцейським, які несуть службу в нічну пору, надається перерва для відпочинку та харчування тривалістю не більше двох годин. Перерва для відпочинку і харчування не включається у службовий час. Поліцейським добового наряду під час чергування по чергово надаються перерви для вживання їжі та короткочасного відпочинку. Загальна тривалість такої перерви становить 4 години (2 години вдень і 2 години вночі) та не включається у службовий час. Підставами для виконання службових обов'язків у нічну пору є графіки нарядів та чергувань, затверджені наказами керівників підрозділів органів поліції. Облік фактичного часу служби в нічну пору для нарахування доплати здійснюється шляхом оформлення довідки обліку несення поліцейськими служби в нічну пору. Поліцейським, що залучалися до служби в нічну пору, виплата доплати за службу в нічну пору за минулий місяць здійснюється одночасно з виплатою грошового забезпечення за поточний місяць.

Керівники органів поліції мають право **преміювати поліцейських** відповідно до особливостей проходження служби та їх особистого внеску в загальні результати служби з урахуванням специфіки й особливостей виконання покладених на них завдань та у межах асигнувань, затверджених на грошове забезпечення для утримання Національної поліції. Розміри премії встановлюються за рішенням керівників органів поліції відповідно до затверджених ними положень про преміювання та наявного фонду грошового забезпечення. Виплата премій поліцейським здійснюється за наказами керівників органів поліції. У разі допущення поліцейськими проступків, які впливають на розмір премії, до наказу вносяться відповідні зміни та проводиться перерахунок премії в наступному місяці. Накази про преміювання поліцейських видаються до

25 числа кожного місяця на підставі списків начальників структурних підрозділів органу поліції, погоджених з фінансовим підрозділом у частині розміру фонду преміювання. Виплата премії проводиться щомісяця в останній день місяця за поточний місяць разом з виплатою грошового забезпечення. Поліцейським поліції охорони виплата премії здійснюється щомісяця до 7 числа за минулий місяць разом з виплатою грошового забезпечення.

Поліцейським у межах асигнувань, що виділяються на їх утримання, один раз на рік надається матеріальна допомога для оздоровлення в розмірі посадового окладу. Допомога для оздоровлення надається поліцейському за його рапортом, погодженим з керівником фінансового підрозділу, в межах асигнувань на зазначені цілі. Поліцейським, які перебувають у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а в дозволених законодавством випадках – шести років, матеріальна допомога не надається.

Поліцейським, які тимчасово вибувають із збереженням штатної посади до навчальних закладів (установ) для підвищення кваліфікації, спеціалізації, перепідготовки, первинної професійної підготовки, а також на навчальні збори зі службової підготовки, за час навчання, а також за час дороги до місця навчання і назад зберігається виплата грошового забезпечення, яке вони отримували на день вибуття, з розрахунку посадового окладу, встановленого за основною штатною посадою, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер) і премії за поточний місяць згідно з окремим наказом керівника органу поліції. Якщо в період навчання змінився посадовий оклад за тією посадою, що зберігається, виплата грошового забезпечення здійснюється з урахуванням нового окладу з дати його встановлення.

Ад'юнктам, докторантам, а також курсантам і слухачам з-поміж молодшого та середнього складу поліції, які навчаються за денною формою навчання у ЗВО МВС із специфічними умовами навчання, виплата грошового забезпечення проводиться в розмірах, які вони отримували за основною штатною посадою до вступу на навчання, з розрахунку посадового окладу, окладу за спеціальним званням та надбавки за стаж служби. У разі зміни розміру надбавки за стаж служби, розміру посадового окладу чи окладу за спеціальним званням відповідно до законодавства у період навчання зазначених осіб здійснюється перерахунок грошового забезпечення. Виплата грошового забезпечення курсантам, слухачам, докторантам та ад'юнктам здійснюється щомісяця в останній день місяця за поточний місяць.

Якщо день виплати грошового забезпечення збігається з вихідним, святковим або неробочим днем, грошове забезпечення виплачується напередодні.

Поліцейським, звільненим від виконання службових обов'язків на підставі документа, що засвідчує тимчасову непрацездатність, або тим, які перебувають у відпустці через хворобу, зберігається виплата грошового забезпечення в розмірі, що вони отримували на день хвороби, з розрахунку посадового окладу, встановленого за основною штатною посадою, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер), премії за поточний місяць, але не більше ніж за чотири місяці, крім випадків, коли законодавством України передбачено більш тривалі строки перебування на лікуванні.

Поліцейським, які перебувають на лікуванні у зв'язку з пораненням, контузією чи каліцтвом, отриманими під час виконання ними службових обов'язків, грошове забезпечення виплачується за весь час перебування на лікуванні аж до повернення їх до виконання обов'язків за посадою або звільнення зі служби в поліції. Якщо в період перебування на лікуванні (обстеженні) чи у відпустці через хворобу поліцейському змінено розмір надбавки за стаж служби, розмір посадового окладу чи окладу за спеціальним званням відповідно до законодавства, виплата грошового забезпечення в нових розмірах проводиться з дати виникнення згаданого права. Поліцейським, які працюють у дозволених законодавством випадках за сумісництвом, оплата за час хвороби проводиться лише за основною штатною посадою.

У разі *реорганізації штату* (повністю або частково) поліцейським, призначеним на посади за новим штатом, оклади за цими посадами виплачуються з дня підписання наказу про призначення на посаду, якщо в ньому не вказано іншу дату. Якщо найменування посад, які обіймають поліцейські, у новому штаті залишилися без змін, але змінилися розміри посадових окладів відповідно до чинного законодавства, нараховування та виплата грошового забезпечення за новими розмірами посадових окладів здійснюються з дня видання наказу органу поліції про встановлення нових розмірів посадових окладів, якщо в ньому не вказано інший строк виплати. Поліцейському, посаду якого скорочено, грошове забезпечення виплачується включно до дня звільнення зі служби в поліції (протягом двох місяців після його письмового попередження) у розмірі, визначеному за останньою штатною посадою, яку він обіймав на

дату скорочення. Розмір щомісячної премії встановлюється за рішенням керівника органу поліції.

Якщо день письмового попередження відрізняється від дня скорочення посади, підрозділ кадрового забезпечення надає до фінансового підрозділу завірену копію письмового попередження особи про можливе подальше звільнення. Перебування поліцейського, посаду якого скорочено, на лікарняному, у відрядженні чи у відпустці не є перешкодою для його призначення на іншу посаду або звільнення зі служби в поліції за умови його персонального в письмовій формі попередження про скорочення в установлений законодавством строк.

За поліцейським, відстороненим від виконання службових обов'язків (посади) у зв'язку з проведенням щодо нього службового розслідування в порядку, визначеному Дисциплінарним статутом Національної поліції України, винесення відповідною місцевою радою резолюції недовіри, здійсненням щодо нього кримінального провадження, зберігаються всі види грошового забезпечення, які були йому встановлені до відсторонення, крім премії. Поліцейський вважається відстороненим від виконання службових обов'язків із дати видання відповідного наказу до дня видання наказу про допуск до виконання службових обов'язків за займаною посадою. Рішення про відсторонення поліцейського від посади можуть ухвалити начальники, яким надано право прийняття на службу або призначення на посаду, шляхом видання письмового наказу. Поліцейським, звільненим зі служби в поліції, а потім поновленим на службі у зв'язку з визнанням звільнення незаконним, за час вимушеного прогулу з дня звільнення виплачуються всі види грошового забезпечення (в тому числі премія), які були їм визначені на день звільнення. Підставою для нарахування та виплати грошового забезпечення є наказ керівника органу поліції про поновлення особи на службі або скасування наказу про її звільнення.

Поліцейським, щодо яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, виплата грошового забезпечення призупиняється з дня постановлення ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Поліцейським, які відповідно до законодавства України мають право на відпустку зі збереженням грошового забезпечення, виплата грошового забезпечення здійснюється в розмірі, що вони одержували на день вибуття у відпустку, з розрахунку посадового окладу, встановленого за основною штатною посадою, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового

забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер) і премії за поточний місяць. Якщо в період перебування у відпустці поліцейському змінено розмір надбавки за стаж служби, розмір посадового окладу чи окладу за спеціальним званням відповідно до законодавства, то після повернення з неї проводиться відповідний перерахунок. Поліцейським за час перебування у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а в дозволенних законодавством випадках – до шести років грошове забезпечення не виплачується. Поліцейським, яким відповідно до законодавства України надано додаткові відпустки без збереження грошового забезпечення, за час перебування в додаткових відпустках грошове забезпечення не виплачується.

Поліцейським на період проведення вступного конкурсу (вступних випробувань, співбесіди) до закладів вищої освіти МВС із специфічними умовами навчання, а також за час навчання у вищих начальних закладах на період проведення сесії (за умови підтвердження довідкою-викликом) надається додаткова відпустка (крім чергової) зі збереженням грошового забезпечення за посадою, крім премії.

Зі звільненням поліцейського із служби в поліції здійснюється відрахування з грошового забезпечення надмірно нарахованої частини чергової відпустки за час невідпрацьованої частини календарного року. Кількість днів надмірно нарахованої частини щорічної відпустки вказується в наказі про звільнення. За невикористану в році звільнення відпустку поліцейським, які звільняються з поліції, виплачується грошова компенсація відповідно до чинного законодавства. Виплата грошової компенсації за невикористану в році звільнення відпустку проводиться, виходячи з розміру місячного грошового забезпечення, право на отримання якого поліцейський має відповідно до чинного законодавства, на день звільнення із служби. При цьому одноденний розмір грошового забезпечення визначається шляхом ділення розміру грошового забезпечення на 30 календарних діб. Кількість днів для виплати грошової компенсації за невикористану відпустку вказується в наказі про звільнення. Під час звільнення поліцейського зі служби в поліції розрахунок суми грошового забезпечення, яка підлягає відрахуванню за надмірно нараховану частину щорічної відпустки, здійснюється, виходячи з розміру грошового забезпечення, яке отримав поліцейський за дні чергової відпустки.

У разі смерті (загибелі) поліцейського членам його сім'ї, батькам та утриманцям виплачується в установленому законодавством порядку грошове забезпечення повністю за той місяць, у якому

сталася смерть, а також проводяться інші виплати, право на які виникло на день смерті, та виплачується грошова компенсація за невикористану чергову відпустку в році смерті (загибелі) поліцейського. Члени сім'ї та батьки загиблого поліцейського визначаються відповідно до Сімейного кодексу України, а утриманці – відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

У разі переміщення по службі (переведення, відрядження, переходу), а також звільнення поліцейського зі служби в поліції фінансовий підрозділ зобов'язаний виплатити йому належні види грошового забезпечення та зробити праце відповідні записи в грошовому атестаті.

Грошовий атестат поліцейським видається:

1) в усіх випадках переміщення з одного органу поліції до іншого;
2) під час переведення до Збройних Сил України, Служби безпеки України та інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства України;

3) під час переходу в установленому порядку на роботу до інших міністерств та центральних органів виконавчої влади;

4) у разі відрядження поліцейських до інших органів державної влади або підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління цих органів, із залишенням у кадрах Національної поліції у випадках, коли за відрядженими зберігаються права, пільги та переваги, якими користуються відповідно до чинного законодавства поліцейські, які проходять службу в поліції;

5) у разі звільнення із займаної посади у зв'язку із зарахуванням до ЗВО МВС із специфічними умовами навчання.

Поліцейським, які звільняються з призначенням пенсії, грошовий атестат на руки не видається, а передається разом з іншими документами до підрозділу відповідного органу поліції, який здійснює підготовку та подання до органів, що призначають пенсії, необхідних для призначення пенсії документів.

Грошові атестати заповнюються розбірливо і підписуються керівником органу поліції, начальником фінансового підрозділу та скріплюються печаткою. Види грошового забезпечення вказуються в національній валюті України. Не дозволяється заповнювати грошові атестати олівцем. Грошові атестати без печатки чи підпису, з підчистками або із виправленнями, а також неправильно заповнені вважаються недійсними. У грошовому атестаті має бути підпис його власника, що підтверджує правильність записів за проведеними розрахунками.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. За чий рахунок здійснюються фінансування і матеріально-технічне забезпечення Національної поліції?
2. Функції Департаменту фінансово-облікової політики.
3. Що входить до завдань Департаменту фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку Міністерства внутрішніх справ України?
4. З яких елементів складається грошове забезпечення поліцейських?
5. Яким є розмір окладу поліцейського за спеціальним званням рядового поліції?
6. Яким є розмір посадових окладів курсантів першого і другого курсів навчання закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання Міністерства внутрішніх справ України?
7. Яким є розмір підвищення посадових окладів курсантам за відмінне навчання або отримання відповідної кількості балів за шкалою ECTS за результатами екзаменаційної сесії?
8. Скільки відсотків від посадового окладу становить доплата за науковий ступінь кандидата наук з відповідної спеціальності, якщо діяльність за профілем відповідає науковому ступеню?
9. Скільки відсотків від посадового окладу становить доплата за службу в нічну пору?
10. Яким є розмір надбавки за стаж служби в поліції від 22 до 25 років?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. З яких елементів складається грошове забезпечення поліцейських:

- а) з посадового окладу, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер), премії та одноразових додаткових видів грошового забезпечення;
- б) з посадового окладу, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер);
- в) з посадового окладу, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення, премії;
- г) з посадового окладу, окладу за спеціальним званням.

2. З яких елементів складається грошове забезпечення курсантів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання Міністерства внутрішніх справ України:

- а) з посадового окладу;
- б) з посадового окладу, окладу за спеціальним званням;
- в) з посадового окладу, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення;
- г) з посадового окладу, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення, премії та одноразових додаткових видів грошового забезпечення.

3. Розмір надбавки за специфічні умови проходження служби в поліції становить:

- а) до 100 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням та надбавки за стаж служби;
- б) до 75 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням та надбавки за стаж служби;
- в) до 50 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням та надбавки за стаж служби;
- г) до 100 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням.

4. Розмір надбавки за стаж служби в поліції від 1 до 2 років становить:

- а) 5 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- б) 10 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- в) 15 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- г) 20 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням.

5. Розмір надбавки за стаж служби в поліції від 2 до 4 років становить:

- а) 5 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- б) 10 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- в) 15 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- г) 20 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням.

6. Розмір надбавки за стаж служби в поліції від 4 до 7 років становить:

- а) 5 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- б) 10 відсотків посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- в) 15 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- г) 20 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням.

7. Розмір надбавки за стаж служби в поліції від 7 до 10 років становить:

- а) 5 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- б) 10 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- в) 15 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- г) 20 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням.

8. Розмір надбавки за стаж служби в поліції від 10 до 13 років становить:

- а) 25 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- б) 30 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- в) 35 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- г) 40 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням.

9. Розмір надбавки за стаж служби в поліції від 13 до 16 років становить:

- а) 25 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- б) 30 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- в) 35 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;
- г) 40 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням.

10. Розмір надбавки за стаж служби в поліції від 16 до 19 років становить:

а) 25 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;

б) 30 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;

в) 35 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням;

г) 40 % посадового окладу з урахуванням окладу за спеціальним званням.

ГЛАВА 6

АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ (ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ЗІ ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН)

6.1. ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ ТА ПРИНЦИПИ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Провадження у справах про адміністративні правопорушення є одним із видів процесуальних проваджень поряд із кримінальним, адміністративним і цивільним, у результаті здійснення якого особу може бути притягнуто до адміністративної відповідальності. Фактичною підставою здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення під час притягнення особи до адміністративної відповідальності є вчинення нею адміністративного правопорушення (адміністративного проступку чи делікту).

Адміністративна відповідальність – це вид юридичної відповідальності, що являє собою сукупність адміністративних правовідносин, що виникають у зв'язку із застосуванням до фізичних та юридичних осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, особливих адміністративних санкцій – заходів адміністративної відповідальності, які тягнуть для них за собою обмеження морального, матеріального та організаційного характеру і накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і в порядку, передбачених нормами адміністративного права¹⁰¹.

Визначення *адміністративного правопорушення* закріплено на законодавчому рівні у частині 1 ст. 9 КУпАП: це протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян або на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено

---

¹⁰¹ Іванцов В. О. Адміністративна відповідальність: узагальнюючий підхід до визначення поняття. *Право і Безпека*. 2014. № 3. С. 51.

адміністративну відповідальність¹⁰². Таке визначення містить у собі низку специфічних ознак, за відсутності яких діяння особи не можна визнати адміністративним правопорушенням. До таких ознак необхідно віднести, по-перше, те, що адміністративне правопорушення має певну зовнішню форму або зовнішній прояв – ця дія чи бездіяльність, внутрішня ж форма правопорушення – розумова діяльність людини, і якщо вона не знайшла свого зовнішнього відображення, то не підпадає під норми адміністративно-правової відповідальності; по-друге, дія або бездіяльність повинна характеризуватися суспільною шкідливістю, тобто в такій ситуації може виникнути загроза заподіяння шкоди чи така шкода буде реально заподіяна забезпеченню громадського порядку, власності, правам і свободам громадян чи встановленому порядку управління; по-третє, дія (бездіяльність) обов'язково повинна мати протиправний характер, а це означає, що в адміністративно-правових нормах повинна міститись пряма вказівка на заборону такої дії (бездіяльності); по-четверте, обов'язковою ознакою адміністративного правопорушення є наявність вини – внутрішнього, психічного ставлення людини до власної дії (бездіяльності) та до наслідків, які така дія (бездіяльність) може викликати; по-п'яте, за відповідну дію або бездіяльність повинно бути передбачено на законодавчому рівні застосування адміністративного стягнення¹⁰³.

Сутність *провадження у справах про адміністративні правопорушення* розкривається в його визначенні як комплексу взаємопов'язаних і взаємообумовлених процесуальних дій, спрямованих на своєчасне, повне та об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності до законодавства, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів і зміцнення законності, які здійснюються спеціально уповноваженим органом або посадовою особою державних органів з метою охорони прав та законних інтересів громадян,

---

¹⁰² Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8074-10-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

¹⁰³ Чишко К. О. Адміністративно-правова кваліфікація правопорушень у сфері забезпечення громадського порядку та громадської безпеки : монографія. Харків : В справі, 2017. С. 17–18.

охорони власності, виконання завдань з охорони громадського (публічного) порядку і громадської (публічної) безпеки¹⁰⁴.

Вищевказана дефініція охоплює завдання провадження у справах про адміністративні правопорушення, декларовані в статті 245 КУпАП, що полягають у своєчасному, всебічному, повному та об'єктивному з'ясуванні обставин кожної справи, вирішенні її в точній відповідності до закону, забезпеченні виконання винесеної постанови, а також виявленні причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобіганні правопорушенням, вихованні громадян у дусі додержання законів і зміцненні законності¹⁰⁵. Таким чином, окрім головної мети – вирішення справи по суті та притягнення особи до адміністративної відповідальності, здійснення провадження передбачає ще одну не менш важливу функцію – виховну, яка полягає у: 1) вихованні громадян у дусі поваги до закону; 2) інформуванні (особливо тих, хто перебуває на межі правомірної і неправомірної поведінки) про виявлені, припинені та розкриті правопорушення задля того, щоб вони усвідомлено поводитись себе правомірно¹⁰⁶.

Правовими підвалинами реалізації провадження у справах про адміністративні правопорушення є його принципи, що об'єднують правила, вихідні положення, керівні ідеї, суспільні ідеали та уявлення щодо втілення такого провадження. Тому важливо, щоб реалізація таких принципів суб'єктом здійснення провадження мала систематичний, а не епізодичний характер. Найчастіше ці засади знаходять своє відображення безпосередньо в різних нормах статей адміністративно-деліктного законодавства: на них або прямо вказується у приписах тієї чи іншої статті, або вони впливають зі змісту окремих положень адміністративно-деліктного законодавства.

До *принципів провадження у справах про адміністративні правопорушення* відносять такі: 1) принцип законності; 2) принцип охорони інтересів держави й особи; 3) принцип публічності (офіційності); 4) принцип самостійності та незалежності суб'єктів юрисдикції в ухваленні рішень; 5) принцип гласності; 6) принцип

---

¹⁰⁴ Коломoeць Т. О. Адміністративне право України : підручник. Київ : Істина, 2008. С. 180.

¹⁰⁵ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8074-10-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

¹⁰⁶ Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. Київ : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2010. С. 468.

поєднання диспозитивності та імперативності; 7) принцип рівності учасників процесу перед законом; 8) принцип оперативності й економічності; 9) принцип провадження адміністративно-деліктного процесу національною мовою; 10) принцип установаження об'єктивної (матеріальної) істини; 11) принцип права на захист¹⁰⁷. Розглянемо кожний із зазначених принципів більш детально.

Принцип законності можна віднести до загальноправових, оскільки він є основоположним принципом правової системи держави і містить вимоги не тільки щодо найсуворішого, неухильного дотримання та виконання норм позитивного права, але й: а) верховенства законів стосовно всіх інших правових актів; б) рівності всіх перед законом; в) забезпечення для кожної особи повного та реального здійснення суб'єктивних прав; г) незалежного й ефективного правосуддя; г) якісної та результативної роботи всіх правоохоронних органів¹⁰⁸. На необхідності втілення принципу законності під час провадження у справах про адміністративні правопорушення прямо наголошено в частині 3 ст. 7 КУпАП, зокрема стосовно застосування заходів впливу до особи лише за наявності обґрунтованих підстав і в суворій відповідності до закону. Опосередковано на необхідність додержання названого принципу вказано і в нормі статті 245 КУпАП щодо обов'язкового додержання законодавчих норм. Таким чином, суб'єкт здійснення провадження у справі про адміністративне правопорушення повинен неухильно дотримуватись положень чинного законодавства, насамперед тих, що регламентують порядок реалізації цього виду проваджень.

Задля ефективної дії принципу законності встановлено механізм його гарантування (перш за все, для осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності), що активізується у випадку його порушення, завдяки контролю уповноважених органів державної влади, прокурорському нагляду, а також можливості оскарження ухваленого рішення та застосування інших «засобів захисту».

Принцип охорони інтересів держави й особи не знайшов свого відображення в адміністративно-деліктному законодавстві, проте логічно випливає із систематичного тлумачення його норм. Справа в тому, що, на відміну від злочинів, адміністративні правопорушення відзначаються суспільною шкідливістю, яка часто не має

---

¹⁰⁷ Колпаков В. К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 119.

¹⁰⁸ Алексеев С. С. Восхождение к праву. Поиски и решения. М., 2001. С. 319–320.

матеріальної форми. Наприклад, унаслідок того, що особа курить або розпиває спиртні напої в забороненому законом місці, ніхто не зазнає жодних матеріальних втрат. У цьому випадку об'єктом посягання є громадський (публічний) порядок, забезпечення якого віднесено до завдань держави, а шкода завдається всьому суспільству. Під державою в такому випадку необхідно розуміти не органи державної влади, а все населення.

Орган державної влади, розглядаючи індивідуальні справи й ухвалюючи відповідні рішення, зобов'язаний забезпечити захист інтересів держави, громадського (публічного) порядку, прав і свобод особи, інтересів підприємств, організацій і закладів. Послідовне, повне і неухильне врахування інтересів держави та особи безпосередньо відображається на ефективності адміністративно-деліктного процесу і є обов'язком будь-якого органу або посадової особи, які розглядають справу про адміністративне правопорушення. Вони (орган або посадова особа) також зобов'язані стежити за належним використанням сторонами своїх прав, щоб це не зашкодило інтересам держави та учасників процесу¹⁰⁹.

Принцип публічності (офіційності) впливає з юридичної природи провадження у справах про адміністративні правопорушення як процедури притягнення особи до юридичної відповідальності, що встановлюється державою, реалізується її представником (уповноваженою посадовою особою компетентного органу державної влади) та має публічний характер.

Принцип самостійності і незалежності суб'єктів юрисдикції в ухваленні рішень, у тому числі про притягнення особи до адміністративної відповідальності, пов'язано із статтею 217 КУпАП, яка надає таким суб'єктам право ухвалювати рішення щодо адміністративного стягнення в межах, установлених законодавством. Утім, для того щоб повною мірою виконати завдання провадження, всі рішення, що ухвалюються у справі (як поточні, так і остаточні), повинні ухвалювались уповноваженою особою самостійно (за винятком визначених у законодавстві випадків винесення колегіального рішення, наприклад у складі адміністративних комісій). Між тим, кожен з учасників колегіального органу таку самостійність повинен зберегти виключно на суб'єктивному рівні, адже колегіальне рішення ухвалюється шляхом висловлення власних позицій, їх обговорення та досягнення консенсусу. Забезпечення незалежності

---

¹⁰⁹ Колпаков В. К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 120–121.

повинно гарантувати об'єктивність і законність ухваленого рішення, крім того, будь-які спроби вплинути на його зміст або процес ухвалення третіми особами можуть тягти за собою кримінальну відповідальність за зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України), здійснення службового підроблення (ст. 366 КК України) або висловлення пропозиції, обіцянки або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України) тощо.

Принцип гласності забезпечує учасникам провадження безперешкодний доступ до матеріалів справи та можливість бути присутніми під час її безпосереднього розгляду. Окрім учасників, брати участь у процесі розгляду справи можуть також інші особи. Винятки з цього правила передбачає стаття 249 КУпАП: крім справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), та випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці. **Державна таємниця** – це вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнано у порядку, встановленому Законом України «Про державну таємницю»¹¹⁰, державною таємницею і які підлягають охороні державою.

Принцип поєднання диспозитивності та імперативності набув актуальності останнім часом, коли у зв'язку з прогресом суспільства і зміною характеру правовідносин у різних сферах публічного адміністрування поряд із властивим для адміністративного права імперативним методом (чіткої регламентації дій, відсутності можливості діяти на власний розсуд, установлення великої кількості правил, обов'язкових для додержання та виконання) дедалі частіше застосовується і диспозитивний метод (який фактично надає суб'єкту право обирати варіант власної поведінки залежно від суб'єктивного переконання). Адміністративно-деліктна сфера – яскравий того приклад, оскільки вона поєднує як імперативний, так і диспозитивний аспекти: перший властивий суб'єкту, який здійснює провадження, він повинен додержуватись встановленого

---

¹¹⁰ Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

порядку розгляду та вирішення справи по суті, натомість диспозитивні норми застосовуються для регламентації поведінки особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, зокрема в частині наділення її правами як учасника справи, якими він може користуватись на власний розсуд.

Принцип рівності учасників процесу перед законом закріплено у статті 248 КУпАП, відповідно до якої розгляд справ про адміністративні правопорушення здійснюється на засадах рівності перед законом та органом (посадовою особою), який розглядає справу, всіх громадян незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мови та інших обставин¹¹¹. Реалізація цього принципу, перш за все, покладається на суб'єкта, який здійснює провадження, що виявляється як необхідність утримання від надання переваг будь-кому з учасників справи, особливо якщо вони (переваги) мають суб'єктивне підґрунтя.

Принцип оперативності й економічності є відмінною засадою провадження у справах про адміністративні правопорушення. Обидві ознаки пов'язано зі специфікою адміністративних правопорушень, які, на відміну від усіх інших видів правопорушень, вчиняються набагато частіше. За таких обставин кількість справ про адміністративні правопорушення, що перебувають у провадженні компетентних органів, є достатньо великою. Оперативність їх вирішення дозволяє уникнути накопичення справ, оскільки вирішення по суті більшості з них не потребує великої кількості часу (порівняно з кримінальними чи цивільними справами). Обставини вчинення адміністративних деліктів установити значно легше, ніж злочинів, принаймні на підставі відомостей, що містяться у протоколах про адміністративні правопорушення. Так, оперативність забезпечується встановленням конкретних строків для розгляду провадження у справах про адміністративні правопорушення, які не перевищують 15 діб. Принцип економічності забезпечується за допомогою уникнення процедури розгляду справи про адміністративні правопорушення та винесення постанови на місці (у випадках, передбачених законодавством), що дозволяє суттєво знизити витрату матеріальних і людських ресурсів.

Принцип провадження адміністративно-деліктного процесу національною мовою ґрунтується на конституційних засадах, які

---

¹¹¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8074-10-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

визначають українську як єдину державну мову, а також пов'язується із низкою норм Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Згідно з частиною 7 ст. 1 вказаного Закону статус української мови (як єдиної державної мови) передбачає обов'язковість її використання на всій території України під час здійснення повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також в інших публічних сферах суспільного життя¹¹². Це положення поширюється і на робочу мову як у спілкуванні, так і для ведення діловодства в органах державної влади, місцевого самоврядування та юридичних осіб незалежно від форм власності. З огляду на те, що частина справ про адміністративні правопорушення є підвідомчою судам і правоохоронним органам, зокрема Національній поліції, особливого значення в цьому випадку набувають статті 14 і 16 вказаного закону, що визначають умови застосування державної мови в судочинстві та органах правопорядку відповідно. Так, за загальним правилом робочою мовою судочинства та правоохоронних органів є державна мова, при цьому з особою, яка не розуміє державної мови, працівник органу правопорядку, розвідувального органу або державного органу спеціального призначення з правоохоронними функціями може спілкуватися мовою, прийнятною для сторін, а також за допомогою перекладача.

Принцип установлення об'єктивної (матеріальної) істини проходить червоною ниткою крізь усю процедуру, адже остання втрачає сенс, якщо справа буде розглянута поверхнево. За таких умов неможливо встановити всі обставини справи та з'ясувати питання про наявність або відсутність вини особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Цей принцип передбачає необхідність здійснення детального аналізу інформації, що міститься в матеріалах справи, проведення перевірки їх на відповідність чинному законодавству, а також вивчення та оцінювання наявних доказів.

Принцип права на захист реалізується шляхом забезпечення особі права на доведення своєї невинуватості, надання доказів, які свідчать про обставини, що пом'якшують вину особи; користування правничою допомогою, в тому числі й безоплатною згідно із

---

¹¹² Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>.

Законом України «Про безоплатну правову допомогу»¹¹³; оскарження винесеного рішення в порядку, передбаченому главою 24 КУпАП.

Далі зосередимо увагу на *принципі презумпції невинуватості*, закріпленому в Основному Законі держави: особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду (ст. 62). Ця норма корелюється із частиною 2 ст. 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод¹¹⁴ 1950 р. Разом із тим у приписах указаних нормативно-правових актів ідеться саме про кримінальні правопорушення, тобто в такому випадку презумпція невинуватості поширюється лише на кримінальні проступки. Це може бути виправдано тим фактом, що зарубіжне законодавство, на відміну від національного, переважно не оперує поняттям «адміністративне правопорушення». З огляду на це презумпція невинуватості як загальний принцип, властивий нашій правовій системі, повинна однаково втілюватись як у кримінальних провадженнях, так і в провадженнях у справах про адміністративні правопорушення.

Зміст провадження у справах про адміністративні правопорушення залежить від його завдань і мети, а принципи містять концептуальні засади його здійснення, ті основні правила, які слід систематично та неухильно виконувати під час провадження у справах про адміністративні правопорушення. Більш того, на підставі таких принципів формуються і нормативні приписи, що регламентують процес його здійснення. Зі свого боку, розуміння сутності кожного з вищевказаних принципів дасть змогу повною мірою реалізувати їх у процесі здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення незалежно від суб'єкта, який його здійснює, та обставин справи.

---

¹¹³ Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.

¹¹⁴ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

6.2. СПРАВИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПІДВІДОМЧІ ОРГАНАМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ, ТА ПОРЯДОК ЇХ РОЗГЛЯДУ

Залежно від суб'єктів, уповноважених здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення, власне сам **процес розгляду та вирішення по суті окресленої категорії справ** набуває деяких специфічних рис. *Провадження у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчі органів поліції*, характеризуються певними особливостями.

1. Така діяльність є допоміжною відносно головних завдань у діяльності органів Національної поліції, якими відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» є забезпечення публічної безпеки та порядку, охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави, протидія злочинності тощо.

2. Органи Національної поліції розглядають широке коло справ про адміністративні правопорушення, що належать до різних сфер і галузей державного управління. Якщо інші органи державного управління, наділені адміністративно-юрисдикційними повноваженнями, розглядають справи про адміністративні правопорушення тільки у певній галузі чи тільки з певних питань, то органи Національної поліції уповноважені вирішувати справи про адміністративні правопорушення, об'єктом посягань яких є суспільні відносини у різних сферах і галузях державного управління (правопорушення на транспорті, в галузі охорони здоров'я, у сфері громадського порядку і громадської безпеки, у сфері встановленого порядку управління тощо).

3. Органи поліції будуються і діють за принципом єдиноначальності. Начальник у конкретних випадках ухвалює рішення одноосібно, без узгодження з громадськими організаціями, в межах його прав і обов'язків. Об'єктивно необхідними передумовами єдиноначальності в органах Національної поліції є: а) специфіка завдань, що вирішуються у сфері боротьби зі злочинністю й охорони публічного порядку, що обумовлює підвищені вимоги щодо організованості й дисципліни; б) необхідність швидкого ухвалення і негайної реалізації управлінських рішень; в) необхідність оперативного та комплексного використання сил і засобів органів Національної поліції з метою найбільш ефективного виконання оперативно-службових завдань. Цей само принцип (єдиноначальності) виявляється й у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, які розглядаються одноосібно особами, зазначеними, наприклад, у статті 222 КУпАП та ін.

4. Здійснення адміністративно-юрисдикційних повноважень в органах Національної поліції, як правило, не пов'язане із здійсненням інспектування. Ця ознака властива тільки адміністративно-юрисдикційній діяльності патрульної поліції. Для неї виявлення адміністративних деліктів і вжиття щодо них заходів впливає з характеру її роботи. Начальники органів Національної поліції та їхні заступники здійснюють розгляд справ про адміністративні правопорушення, що виявляються під час адміністративного нагляду.

5. Органи Національної поліції не лише виступають головним суб'єктом у справах про адміністративні правопорушення, але й сприяють забезпеченню розгляду справ про адміністративні правопорушення іншими органами державного управління, наділеними адміністративно-юрисдикційними повноваженнями – адміністративними комісіями, виконавчими комітетами селищних, сільських рад, судами (суддями).

Аналізуючи все вище викладене та враховуючи вказані особливості, можна дійти висновку, що **провадження у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчі органам Національної поліції**, – це комплекс взаємозалежних і взаємозумовлених процесуальних дій, спрямованих на своєчасне, всебічне, повне та об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її у точній відповідності до законодавства, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, попередження правопорушень, виховання громадян у дусі дотримання законів і зміцнення законності, здійснюваних спеціально уповноваженими посадовими особами органів Національної поліції з метою забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави, протидії злочинності тощо¹¹⁵.

Передумовою провадження у справах про адміністративне правопорушення є вчинення останнього, без установлення та фіксації чого існування першого взагалі неможливе. Джерелом інформації про кримінальні правопорушення та інші події, зокрема, є: а) заяви (повідомлення) осіб, які надходять до органу (підрозділу) поліції, особи, уповноваженої на здійснення досудового

---

¹¹⁵ Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції : навч. посіб. / С. Ф. Константінов, С. Г. Братель, В. О. Басс, В. М. Білик та ін. Київ : Центр учб. літ., 2016. С. 21–23.

розслідування, або службової особи, уповноваженої на прийняття та реєстрацію заяв (повідомлень); б) самостійно виявлені слідчим або іншою посадовою особою органу поліції з будь-якого джерела обставини кримінального правопорушення; в) повідомлення осіб, які затримали підозрювану особу під час учинення або замаху на вчинення кримінального правопорушення, чи безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення, або під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється в його вчиненні, тощо¹¹⁶.

По суті, єдиним юридичним засобом фіксації адміністративного правопорушення є складання відповідного протоколу, зокрема Національна поліція може складати протоколи про адміністративні правопорушення в межах компетенції, визначеної в пункті 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП. За загальним правилом протокол про адміністративне правопорушення складається не пізніше 24 годин із моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності. *Винятки з указанного правила* передбачено частиною 2 ст. 258 КУпАП, а саме: протокол не складається у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, та адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному режимі, а також порушень правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованих у режимі фотозйомки (відеозапису)¹¹⁷. Таким чином, якщо орган, уповноважений складати протокол і розглядати провадження у справі про адміністративне правопорушення, персоніфікується в одній особі – органі поліції, складати такі протоколи не-раціонально.

---

¹¹⁶ Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : Наказ МВС України від 08.02.2019 № 100 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>.

¹¹⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8074-10-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

Протокол про адміністративні правопорушення має чітку законодавчо встановлену форму, а його зміст повинен містити: назву населеного пункту або географічної точки; прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол (повністю, без скорочень); прізвище, ім'я та по батькові особи, яка притягається до адміністративної відповідальності (повністю, без скорочень); дані документа, що посвідчує особу серію, номер паспорта, дату видачі і назву органу, що його видав, або серію та номер іншого документа, що посвідчує особу, яка вчинила правопорушення (службового чи пенсійного посвідчення, студентського квитка тощо), дату видачі і найменування органу (установи, підприємства, організації), що його видав(ла); інформацію щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності впродовж року (за наявності); суть адміністративного правопорушення (повинна точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у ст. КУпАП, за якою складено протокол); пояснення особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, викладені на окремому аркуші, рапорти посадових осіб органів поліції, довідки, акти тощо (у разі їх складення)^{118, 119} (ст. 256 КУпАП, п. 9 Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376).

Будь-яке процесуальне провадження в юриспруденції узвичаєно поділяти на стадії. Така систематизація дає чітке уявлення про порядок здійснення великої кількості юридично значущих дій, від правильності й додержання послідовності яких залежить результат розгляду справи. **Адміністративно-процесуальна стадія** – це складова частина провадження у справах про адміністративні правопорушення, що певною мірою відображає його цілі, завдання та функції, здійснюється за процесуальними принципами, на яких воно і ґрунтується, хоча кожен із принципів має свій специфічний прояв на кожній стадії¹²⁰.

---

¹¹⁸ Там само.

¹¹⁹ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>.

¹²⁰ Шильник В. Ю. Адміністративні юрисдикційні провадження та їх здійснення органами внутрішніх справ : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2004. С. 130.

У науці адміністративного права до визначення стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення науковці підходять по-різному. Наприклад, Г. П. Бондаренко виділяє три стадії: а) порушення, розслідування (перевірка) і направлення справи за підвідомчістю; б) розгляд справи по суті; в) оскарження або опротестування постанови щодо справи та її виконання¹²¹. Е. Ф. Демський виокремлює п'ять стадій: а) відкриття справи; б) розгляд справи; в) винесення постанови у справі; г) перегляд постанови у справі; г) виконання постанови у справі¹²². В. А. Юсупов поділяє провадження на сім стадій: а) порушення справи; б) збір і вивчення потрібної інформації; в) попереднє вивчення матеріалів справи; г) вибір норм права, що підлягають застосуванню; г) розгляд справи органом, уповноваженим ухвалювати рішення; д) розгляд скарги й опротестування остаточного рішення; е) виконання рішення у справі¹²³.

Найбільш поширеним є поділ провадження у справах про адміністративні правопорушення на чотири стадії, де три з них є обов'язковими, а одна – факультативною: а) порушення справи; б) розгляд справи і винесення постанови; в) оскарження постанови (факультативна стадія); г) виконання постанови про накладення адміністративного стягнення¹²⁴. Акцентуємо увагу на тому, що такий поділ найбільш повно відповідає і структурі глави 22 КУпАП, яка регламентує порядок розгляду справи по суті. Працівник поліції, який є суб'єктом здійснення провадження у справі про адміністративні правопорушення, повинен додержуватись усіх стадій, як не порушуючи їх порядок, так і не спотворюючи зміст, оскільки від цього (більшою мірою) залежить результат розгляду справи. На першій стадії здійснюються підготовчі дії для безпосереднього розгляду справи по суті, на другій – розглядаються матеріали справи, досліджуються докази, ухвалюються рішення у справі та

---

¹²¹ Бондаренко Г. П. Адміністративна відповідальність в СРСР. Львів : Вища шк., 1975. С. 116.

¹²² Демський Е. Ф. Адміністративно-процесуальне право України : навч посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 449.

¹²³ Юсупов В. А. Правоприменительная деятельность органов государственного управления. М. : Юрид. лит., 1979. С. 96.

¹²⁴ Битяк Ю. П. Адміністративне право України. Харків : Право, 2000. С. 202; Масленников М. Я. Административно-юрисдикционный процесс: сущность и актуальные вопросы правоприменения по делам об административных правонарушениях. Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1990. С. 17; Бахрах Д. Н. Административное право : учебник. М., 1996. С. 324.

виноситься постанова. Наступна стадія є факультативною, вона буває лише у випадку незадоволення учасником справи винесеним рішенням, у такому разі особа може звернутися до компетентного органу з відповідною скаргою. Остання стадія передбачає виконання особою-правопорушником рішення, ухваленого і відображеного в постанові. Далі розглянемо всі чотири стадії більш детально.

1. Порушення справи. На цій стадії уповноважена особа органу Національної поліції повинна вирішити такі питання: 1) чи належить до її компетенції розгляд цієї справи; 2) чи правильно складено протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення; 3) чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду; 4) чи витребувано необхідні додаткові матеріали; 5) чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката (ст. 258 КУпАП). Для того щоб з'ясувати, чи належить розгляд цієї справи до компетенції поліції, необхідно звернутись до статті 222 КУпАП, згідно з якою цей орган розглядає справи про адміністративні правопорушення, які систематизовано в таблиці.

№ статті	Назва або норма статті
ч. 1 ст. 44	Порушення встановлених термінів виплати пенсій, стипендій, заробітної плати, виплата їх не в повному обсязі, порушення терміну надання посадовими особами підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та фізичними особами-підприємцями працівникам, у тому числі колишнім, на їхню вимогу документів стосовно їх трудової діяльності на цьому підприємстві, в установі, організації чи у фізичної особи-підприємця, необхідних для призначення пенсії (про стаж, заробітну плату тощо), визначеного Законом України «Про звернення громадян», або надання зазначених документів, що містять недостовірні дані, порушення терміну проведення атестації робочих місць за умовами праці та порядку її проведення, а також інші порушення вимог законодавства про працю
ст. 80	Випуск в експлуатацію транспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах

**Глава 6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів
Національної поліції ...**

ст. 81	Експлуатація автомобілів та інших засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів)	
ст. 89	Жорстоке поводження з тваринами	
ч. 2 ст. 106-1	Невжиття землекористувачами або землевласниками на закріплених за ними земельних ділянках заходів щодо знищення дикорослих конопель чи снотворного маку	
ст. 109	ч. 1	Самовільний проїзд у вантажних поїздах, посадка і висадка під час руху поїзда, проїзд на підніжках і дахах вагонів, самовільне без потреби зупинення поїзда
	ч. 2	Пошкодження залізничної колії, захисних лісонасаджень, снігозахисних загороджень та інших колійних об'єктів, споруд і пристроїв сигналізації та зв'язку
	ч. 3	Викидання сміття та інших предметів з вікон і дверей вагонів поїздів, прохід по залізничних коліях у невстановлених місцях
	ч. 4	Порушення правил проїзду гужовим транспортом і прогону худоби через залізничні колії, випасання худоби поблизу залізничних колій
	ч. 6	Підкладання на залізничні колії предметів, які можуть спричинити порушення руху поїздів
ст. 110	Порушення правил користування засобами залізничного транспорту	
ч. 3 ст. 114	Пошкодження споруд і пристроїв сигналізації та зв'язку	
ч. 1 ст. 115	Пошкодження внутрішнього обладнання суден	
ст. 116-2	Порушення правил, що забезпечують безпеку експлуатації суден на внутрішніх водних шляхах	
ч. 2 ст. 117	Пошкодження внутрішнього обладнання річкових суден	
ст. 119	ч. 1	Пошкодження внутрішнього обладнання та стекол автобусів, маршрутних таксі, тролейбусів або трамваїв
	ч. 2	Викидання сміття та інших предметів з вікон і дверей автобусів, маршрутних таксі, тролейбусів або трамваїв

ст. 121	ч. 1	Керування водієм транспортним засобом, що має несправності системи гальмового або рульового керування, тягово-зчіпного пристрою, зовнішніх світлових приладів (темної пори доби) чи інші технічні несправності, з якими відповідно до встановлених правил експлуатація його забороняється, або переобладнанням з порушенням відповідних правил, норм і стандартів
	ч. 2	Керування водієм транспортним засобом, який використовується для надання послуг з перевезення пасажирів, що має несправності, передбачені ч. 1 ст. 121 КУпАП, або технічний стан і обладнання якого не відповідають вимогам стандартів, правил дорожнього руху і технічної експлуатації
	ч. 3	Керування водієм транспортним засобом, що підлягає обов'язковому технічному контролю, але своєчасно його не пройшов
	ч. 5	Порушення правил користування ременями безпеки або мотошоломами
	ч. 6	Керування водієм транспортним засобом, не зареєстрованим або не перереєстрованим в Україні в установленому порядку, його експлуатація без номерного знака або з номерним знаком, що не належить цьому засобу чи не відповідає вимогам стандартів, або з номерним знаком, закріпленим у не встановленому для цього місці, закритим іншими предметами, у тому числі з нанесенням покриття або застосуванням матеріалів, що перешкоджають чи ускладнюють його ідентифікацію, чи забрудненим, що не дозволяє чітко визначити символи номерного знака з відстані двадцяти метрів, перевернутим чи неосвітленим
	ч. 8	Керування водієм транспортним засобом, щодо якого порушено обмеження, встановлені Митним кодексом України, а саме: порушено строки його тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту; транспортний засіб використовується для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні; транспортний засіб передано у володіння, користування або розпорядження особі, яка не ввозила його на митну територію України або не поміщувала в митний режим транзиту

**Глава 6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів
Національної поліції ...**

ст. 121-1	Експлуатація водіями транспортних засобів, ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах	
ст. 121-2	Порушення правил перевезення пасажирів при наданні послуг з перевезення пасажирів	
ст. 122	ч. 1	Перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на двадцять кілометрів на годину, порушення вимог дорожніх знаків та розмітки проїзної частини доріг, правил перевезення вантажів, буксирування транспортних засобів, зупинки, стоянки, проїзду пішохідних переходів, ненадання переваги у русі пішоходам на нерегульованих пішохідних переходах, а так само порушення встановленої для транспортних засобів заборони рухатися тротуарами чи пішохідними доріжками
	ч. 2	Порушення правил проїзду перехресть, зупинок транспортних засобів загального користування, проїзд на заборонний сигнал світлофора або жест регулювальника, порушення правил обгону і зустрічного роз'їзду, безпечної дистанції або інтервалу, розташування транспортних засобів на проїзній частині, порушення правил руху автомагістралями, користування зовнішніми освітлювальними приладами або попереджувальними сигналами при початку руху чи зміні його напрямку, використання цих приладів та їх переобладнання з порушенням вимог відповідних стандартів, користування під час руху транспортного засобу засобами зв'язку, не обладнаними технічними пристроями, що дозволяють вести перемови без допомоги рук (за винятком водіїв оперативних транспортних засобів під час виконання ними невідкладного службового завдання), а так само порушення правил навчальної їзди
	ч. 3	Перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на п'ятдесят кілометрів на годину, ненадання переваги в русі транспортним засобам аварійно-рятувальних служб, швидкої медичної допомоги, пожежної охорони, поліції, що рухаються з увімкненими спеціальними світловими або звуковими сигнальними пристроями, ненадання переваги маршрутним транспортним засобам, у тому числі порушення правил руху і зупинки на смузі для маршрутних транспортних засобів, а так само порушення правил зупинки, стоянки, що створюють перешкоди дорожньому руху або загрозу безпеці руху

Поліцейська (адміністративна) діяльність

	ч. 5	Зупинка чи стоянка транспортних засобів на місцях, що позначені відповідними дорожніми знаками або дорожньою розміткою, на яких дозволено зупинку чи стоянку лише транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю (крім випадків вимушеної стоянки), а так само створення перешкод водіям з інвалідністю або водіям, які перевозять осіб з інвалідністю, у зупинці чи стоянці керованих ними транспортних засобів, неправомірне використання на транспортному засобі розпізнавального знака «Водії з інвалідністю»
ч. 1 ст. 123		Порушення правил руху через залізничний переїзд, крім порушень, передбачених частинами другою і третьою цієї статті
ст. 124-1		Ненадання транспортних засобів поліцейським та медичним працівникам, а також ненадання військових транспортних засобів посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України
ст. 125		Інші порушення правил дорожнього руху
ст. 126	ч. 1	Керування транспортним засобом особою, яка не має при собі або не пред'явила для перевірки посвідчення водія відповідної категорії, реєстраційного документа на транспортний засіб, а також поліса (договору) обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (страхового сертифіката «Зелена картка»)
	ч. 2	Керування транспортним засобом особою, яка не має права керування таким транспортним засобом, або передача керування транспортним засобом особі, яка не має права керування таким транспортним засобом
	ч. 4	Керування транспортним засобом особою, позбавленою права керування транспортними засобами
ст. 127	ч. 1	Непокоря пішоходів сигналам регулювання дорожнього руху, перехід ними проїзної частини у невстановлених місцях або безпосередньо перед транспортними засобами, що наближаються, невиконання інших правил дорожнього руху
	ч. 2	Порушення правил дорожнього руху особами, які керують велосипедами, гужовим транспортом, і погоничами тварин
	ч. 1	Ті самі порушення, вчинені особами, зазначеними в частинах 1, 2 ст. 127 КУпАП, які перебувають у стані сп'яніння

**Глава 6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів
Національної поліції ...**

ст. 128		Випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан яких не відповідає встановленим вимогам, або без необхідних документів, передбачених законодавством
ст. 128-1		Порушення або невиконання правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху
ст. 129		Допуск до керування транспортними засобами або суднами водіїв чи судноводіїв, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, або осіб, які не мають права керування транспортним засобом
ст. 132-1		Порушення правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів та правил проїзду великогабаритних і великогазових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами
ст. 133	ч. 1	Порушення правил перевезення небезпечних речовин або предметів ручною кладдю на залізничному транспорті
	ч. 2	Порушення правил перевезення небезпечних речовин або предметів на морському і річковому транспорті
	ч. 5	Перелік небезпечних речовин або предметів визначається правилами перевезення, діючими на відповідних видах транспорту
ст. 133-1	ч. 3	Відхилення від визначеного маршруту руху автобуса або маршрутного таксомотора, незаїзд на автостанцію (автовокзал), якщо такий заїзд передбачений розкладом руху автобуса або маршрутного таксомотора
	ч. 6	Порушення встановленого режиму праці і відпочинку водіїв
	ч. 8	Зберігання транспортних засобів, що використовуються для перевезення пасажирів на комерційній основі, поза встановленими місцями їх стоянки
	ч. 9	Перевезення пасажирів чи вантажів водієм, який не пройшов щозмінного передрейсового медичного огляду водіїв транспортних засобів, або перевезення без проведення передрейсового контролю технічного стану транспортних засобів
	ч. 10	Перевезення пасажирів автобусами в нічний час (з двадцять другої до шостої години), крім тих, що здійснюються на маршрутах загального користування в режимі регулярних пасажирських перевезень, а також тих, що здійснюються автобусами, обладнаними тахографами

Поліцейська (адміністративна) діяльність

	ч. 11	Повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частинами 1, 2, 6, 8, 10 ст. 133-1 КУпАП, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню
ч. 2 ст. 135		Безквитковий проїзд пасажира, в тому числі проїзд без реєстрації або компостування проїзного документа, а так само провезення без квитка дитини віком від семи до шістнадцяти років у міському транспорті
ст. 136		Порушення правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на залізничному, морському, річковому та автомобільному транспорті
ст. 137		Порушення правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на повітряному транспорті
ст. 140	ч. 1	Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху при утриманні автомобільних доріг і вулиць, залізничних переїздів, інших дорожніх споруд, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху при виникненні умов, які загрожують безпеці руху, або неприйняття своєчасних заходів до відновлення безпечних умов для руху
	ч. 2	Порушення визначеного законодавством порядку погодження з уповноваженим підрозділом Національної поліції: встановлення рекламоносіїв, технічних засобів організації дорожнього руху, проведення будь-яких робіт на автомобільних дорогах, вулицях, залізничних переїздах; розроблення проєктної документації на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів та об'єктів дорожнього сервісу; здійснення пасажирських перевезень за встановленими маршрутами руху транспортних засобів загального користування
	ч. 3	Порушення нормативів щодо обладнання на автомобільних дорогах, вулицях, залізничних переїздах місць: провадження робіт, залишення дорожніх машин, будівельних матеріалів, конструкцій тощо, а так само неусунення після закінчення робіт перешкод і неприведення автомобільної дороги, вулиці, залізничного переїзду в стан, що гарантує безперешкодний і безпечний рух транспортних засобів та пішоходів
ст. 148		Пошкодження таксофонів

**Глава 6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів
Національної поліції ...**

ст. 151	Самоправне зайняття жилого приміщення	
ст. 152-1	ч. 6	Паркування транспортного засобу на місцях, призначених для безоплатного паркування транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, водієм, який не має документів про наявність у нього чи в одного з пасажирів інвалідності (крім явно виражених ознак інвалідності)
	ч. 7	Необлаштування на спеціально обладнаних чи відведених майданчиках для паркування транспортних засобів, у тому числі біля житлових будинків (крім індивідуальних житлових будинків) та інших будівель, на тротуарах (із числа місць для зупинки та стоянки транспортних засобів), місць, призначених для паркування транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, чи облаштування таких місць без дотримання вимог щодо їх розміщення
ст. 161	Незаконний відпуск або придбання бензину чи інших паливно-мастильних матеріалів	
ст. 164-4	Несвоєчасне здавання виторгу	
ст. 175-1	Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях (за винятком порушень, вчинених у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради)	
176	Виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його вироблення	
177	Придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення	
ст. 178	ч. 1	Розпивання пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв на вулицях, у закритих спортивних спорудах, у скверах, парках, у всіх видах громадського транспорту (включаючи транспорт міжнародного сполучення) та в інших заборонених законом місцях, крім підприємств торгівлі і громадського харчування, в яких продаж пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв на розлив дозволений відповідним органом місцевого самоврядування, або поява в громадських місцях у п'яному вигляді, що ображає людську гідність і громадську мораль
	ч. 2	Дії, вказані у ч. 1 ст. 178 КУпАП, вчинені повторно протягом року після застосування заходів адміністративного стягнення

Поліцейська (адміністративна) діяльність

ст. 180	Доведення неповнолітнього до стану сп'яніння
ст. 181-1	Заняття проституцією
ч. 1 ст. 182	Порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях
ст. 183	Завідомо неправдивий виклик спеціальних служб
ст. 192	Порушення громадянами строків реєстрації (перереєстрації) нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і правил взяття її на облік
ст. 194	Порушення працівниками торговельних підприємств (організацій) порядку продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів
ст. 195	Порушення працівниками підприємств, установ, організацій правил зберігання або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів

Перевіряючи правильність складення протоколу та інших матеріалів справи про адміністративні правопорушення, необхідно перевірити повноту і достовірність інформації, що в них міститься, а також додержання правил заповнення. Якщо матеріали складено неякісно чи неправильно, вони відправляються на доопрацювання. На цій стадії також необхідно сповістити осіб, які беруть участь у справі, про час і місце її розгляду; найчастіше це робиться за допомогою повістки. Особами, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення, окрім особи, яка притягається до адміністративної відповідальності (у передбачених законом випадках така участь є обов'язковою), можуть бути:

а) потерпілий – особа, якій адміністративним правопорушенням заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду;

б) законний представник, який представляє інтереси особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, і потерпілого, які є неповнолітніми або особами, що через свої фізичні або психічні вади не можуть самі здійснювати свої права у справах про адміністративні правопорушення, мають право представляти їх законні представники (батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники);

в) захисник – адвокат або інший фахівець у галузі права, які за законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи;

г) свідок, тобто особа, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, що підлягають установленню в цій справі;

г) експерт, якого призначають у разі, коли виникає потреба в спеціальних знаннях, у тому числі для визначення розміру майнової шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням, а також суми грошей, одержаних унаслідок учинення адміністративного правопорушення, які підлягатимуть конфіскації;

д) перекладач, призначений органом (посадовою особою), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення.

Де-юре не виключається у провадженні й участь прокурора. Зокрема, відповідно до приписів статті 250 КУпАП прокурор або заступник прокурора, здійснюючи нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів під час провадження у справах про адміністративні правопорушення, мають право: порушувати таке провадження, знайомитися з матеріалами справи, перевіряти законність дій органів (посадових осіб) під час провадження у справі, брати участь у розгляді справи, заявляти клопотання, давати висновки з питань, що виникають під час розгляду справи, перевіряти правильність застосування відповідними органами (посадовими особами) заходів впливу за адміністративні правопорушення, вносити подання, оскаржувати постанову і рішення за скаргою у справі про адміністративне правопорушення, а також вчиняти інші передбачені законом дії¹²⁵.

Додаткові матеріали можуть знадобитись уповноваженій особі органу Національної поліції для того, щоб скласти об'єктивне уявлення про зміст адміністративного правопорушення, обставини його вчинення та особу правопорушника. Цей захід призначається для всебічного розгляду справи та ухвалення ґрунтовного і законного рішення. Наприклад, матеріали можуть свідчити про обставини, що враховуються для призначення покарання особі, пом'якшуючи (ст. 34 КУпАП) чи обтяжуючи (ст. 35 КУпАП) адміністративну відповідальність. Заявляти клопотання, тобто письмово звертатися з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо, можуть усі учасники провадження, крім свідка та перекладача.

На підготовчому етапі також необхідно врахувати правила, що стосуються місця та розгляду справи. За загальними правилами провадження у справі про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення у 15-денний строк. Ці правила

---

¹²⁵ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8074-10-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

та особливі випадки, що передбачають інші місце та час розгляду справи, закріплено в нормах статей 276 і 277 КУпАП відповідно. Наприклад, справа про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 178 («Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді») КУпАП, розглядається за місцем його вчинення або за місцем проживання порушника. Інший випадок: справа про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 106-2 («Незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку чи конопель»), розглядається протягом доби. Підсумовуючи, зазначимо, що лише комплексне вирішення всіх вищевказаних питань дозволяє суб'єкту перейти до наступної стадії провадження у справі про адміністративне правопорушення.

2. Розгляд справи і винесення постанови. Друга стадія провадження у справі про адміністративне правопорушення починається з відрекомендування особи поліцейського, що розглядає справу, якому необхідно назвати свою посаду, місце роботи, спеціальне звання, прізвище, ім'я та по батькові. Потім оголошується, яка справа підлягає розгляду, хто притягається до адміністративної відповідальності; особам, які беруть участь у розгляді справи, роз'яснюють їх права та обов'язки, після цього оголошується протокол про адміністративне правопорушення. На засіданні заслуховуються особи, які беруть участь у розгляді справи, досліджуються докази і вирішуються клопотання.

На цій стадії уповноваженій посадовій особі органу Національної поліції необхідно з'ясувати: 1) чи було вчинено адміністративне правопорушення; 2) чи винна ця особа в його вчиненні; 3) чи підлягає вона адміністративній відповідальності; 4) чи є обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність; 5) чи заподіяно майнову шкоду; 6) чи є підстави для передання матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації, трудового колективу; 7) інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Досліджуючи докази у справі, необхідно спиратись на норму статті 251 КУпАП, де визначено, що **докази у справі про адміністративне правопорушення** – це будь-які фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність цієї особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до

адміністративної відповідальності, потерпілих і свідків, висновком експерта, речовими доказами, показаннями технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки чи відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка прилягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі, в режимі фотозйомки (відеозапису), які використовуються для нагляду за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху та паркування транспортних засобів, актом огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими документами¹²⁶. Обов'язок щодо збирання доказів покладається на осіб, уповноважених на складання протоколів про адміністративні правопорушення, проте це не виключає можливості отримання доказів працівником поліції, який здійснює провадження. Уповноважена посадова особа органу Національної поліції оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, яке повинно ґрунтуватись на всебічному, повному та об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю. Часто для отримання доказів у справі застосовуються заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені главою 20 КУпАП: адміністративне затримання (ст. 261), особистий огляд і огляд речей (ст. 264), вилучення речей і документів (ст. 265), тимчасове вилучення посвідчення водія (ст. 265-1), тимчасове затримання транспортних засобів працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції (ст. 265-2), відсторонення осіб від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння (ст. 266).

Далі поліцейський визначає об'єктивну сторону, суб'єкт і суб'єктивну сторону вчинюваного посягання. У цьому випадку необхідно орієнтуватися на склад адміністративного правопорушення, оскільки саме його визначення дає уявлення про ті юридично значущі ознаки, наявність або відсутність яких необхідно встановити для кваліфікації за обраною нормою адміністративного законодавства. Він також є своєрідною підказкою щодо тих ознак, які слід уважати юридично значущими. Якщо хоча б одна ознака, яка відповідає складу адміністративного правопорушення, буде відсутня, це є приводом для висновку про те, що ця норма не підлягає застосуванню,

---

¹²⁶ Там само.

та для пошуку іншої адміністративної норми. У випадку відсутності збігу з іншими складами адміністративно-деліктних норм можна говорити про те, що кваліфікація на першому етапі була проведена неправильно, а правопорушення може виявитись дисциплінарним, трудовим тощо або взагалі не бути правопорушенням. Отже, необхідно: а) оцінити докази вчиненого посягання в межах справи про адміністративне правопорушення; б) остаточно визначити адміністративно-деліктну норму; в) перевірити фактично встановлені обставини справи з метою виключення наявності ознак, що виключають адміністративну відповідальність (унаслідок їх малозначності); г) оцінити посягання за умови його вчинення кількома особами або, навпаки, вчинення правопорушенням декількох адміністративних проступків; ґ) відмежувати визначену адміністративно-деліктну норму від однорідної кримінальної (факультативний етап). Останні дві дії є факультативними та здійснюються лише у випадку необхідності. Якщо під час розгляду справи поліцейський дійде висновку, що в діянні особи є ознаки злочину, він повинен передати матеріали справи прокурору або органу досудового розслідування.

Одночасно із загальними правилами розгляду справи щодо окремих категорій правопорушень існують певні особливості, обумовлені появою нових правовідносин. Ідеться про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі. Так, у разі, якщо адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху зафіксовано в автоматичному режимі або якщо має сталось порушення правил зупинки, стоянки чи паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), працівник поліції за даними Єдиного державного реєстру транспортних засобів, а також у разі необхідності – за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, установлює відповідальну особу.

Режим фотозйомки (відеозапису) передбачає здійснення уповноваженою посадовою особою фото- чи відеофіксації обставин порушення правил зупинки, стоянки або паркування транспортних засобів, а саме: дати, часу (моменту), місця розташування транспортного засобу відносно нерухомих об'єктів та або географічних координат, інших ознак наявності складу адміністративного правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КУпАП.

Адміністративну відповідальність за названі правопорушення несе фізична особа або керівник юридичної особи, за якою зареєстровано транспортний засіб, а в разі, якщо до Єдиного державного

реєстру транспортних засобів внесено відомості про належного користувача відповідного транспортного засобу, – належний користувач транспортного засобу, тобто особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України. Якщо в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань відсутні на момент запиту відомості про керівника юридичної особи, за якою зареєстровано транспортний засіб, до адміністративної відповідальності притягується особа, яка виконує повноваження керівника такої юридичної особи. У разі, якщо транспортний засіб зареєстровано за межами території України і він відповідно до законодавства не підлягає державній реєстрації в Україні, до адміністративної відповідальності притягається особа, яка ввезла такий транспортний засіб на територію України.

У разі фіксування в режимі фотозйомки (відеозапису) вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого частинами 1, 3 ст. 122 (щодо порушення правил зупинки, стоянки) або 1, 2 ст. 152-1 КУпАП, посадова особа уповноваженого підрозділу Національної поліції зобов'язана розмістити на лобовому склі транспортного засобу копію постанови про притягнення до адміністративної відповідальності (якщо технічні можливості дозволяють встановити відповідальну особу на місці вчинення правопорушення) або повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності (якщо технічні можливості не дозволяють встановити відповідальну особу).

Відповідальна особа звільняється від адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, або за порушення правил зупинки, стоянки чи паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), якщо протягом 20 календарних днів із дня вчинення відповідного правопорушення або з дня набрання чинності постановою у справі про адміністративне правопорушення: а) ця особа надасть документ, який підтверджує, що до моменту вчинення правопорушення транспортний засіб вибув з її володіння внаслідок протиправних дій інших осіб, або щодо протиправного використання іншими особами номерних знаків, що належать їй транспортному засобу; б) особа, яка керувала транспортним засобом на момент учинення зазначеного правопорушення, звернулась особисто до органу (посадової особи), уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення, із заявою про визнання зазначеного факту адміністративного правопорушення та надання згоди на притягнення до адміністративної відповідальності, а також надала документ (квитанцію) про сплату відповідного штрафу.

Висновки, зроблені в результаті розгляду справи про адміністративне правопорушення, відображаються в рішенні (постанові у справі про адміністративне правопорушення) про: накладення адміністративного стягнення; застосування заходів впливу, що застосовуються до неповнолітніх; закриття справи (ч. 1 ст. 283 КУпАП)¹²⁷. Винесене рішення є обов'язковим і тягне певні юридичні наслідки. Постанова у справі про адміністративне правопорушення повинна містити: найменування органу (прізвище, ім'я та по батькові, посаду посадової особи), який виніс постанову; дату розгляду справи; відомості про особу, стосовно якої розглядається справа (прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), дату народження, місце проживання чи перебування); опис обставин, установлених під час розгляду справи; зазначення нормативного акта, що передбачає відповідальність за таке адміністративне правопорушення; ухвалене у справі рішення.

Постанова у справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху та паркування транспортних засобів, крім указаних даних, повинна також містити відомості про дату, час і місце вчинення адміністративного правопорушення; транспортний засіб, який зафіксовано в момент учинення правопорушення (марка, модель, номерний знак); технічний засіб, яким здійснено фото- або відеозапис (якщо такий запис здійснювався); розмір штрафу та порядок його сплати; правові наслідки невиконання адміністративного стягнення та порядок його оскарження; відривну квитанцію із зазначенням реквізитів та можливих способів оплати адміністративного стягнення у вигляді штрафу.

У постанові у справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, або про порушення правил зупинки, стоянки чи паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), крім вищевказаної інформації, вказуються відомості про адресу веб-сайту в мережі Інтернет, на якому особа може ознайомитися із зображенням чи відеозаписом транспортного засобу в момент учинення адміністративного правопорушення, ідентифікатор для доступу до зазначеної інформації та порядок звільнення від адміністративної відповідальності. Постанова у справі незалежно від її виду повинна містити вирішення питання про вилучені речі й документи, вказівку про порядок і строк її

---

¹²⁷ Чишко К. О. Адміністративно-правова кваліфікація правопорушень у сфері забезпечення громадського порядку та громадської безпеки : монографія. Харків : В справі, 2017. С. 152–155.

**Глава 6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів
Національної поліції ...**

оскарження та має бути підписана поліцейським, який розглянув справу. Подібно до форми протоколу про адміністративне правопорушення форма постанови також отримала чітке законодавче закріплення в Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженій наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376.

ПОСТАНОВА АА № 000000	
по справі про адміністративне правопорушення	
«__» _____ 20__ р.	_____ (назва населеного пункту)
Я, _____	_____ (посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка винесла постанову)
розглянувши матеріали адміністративної справи стосовно гр-на(ки) _____	
_____ (прізвище, ім'я та по батькові)	
число, місяць і рік народження _____	
місце народження _____	
місце проживання _____	
місце роботи та посада _____	
документ, який посвідчує особу _____	_____ (вказати документ, коли і ким виданий, серію і номер)
УСТАНОВИВ:	
_____	
_____	
Ураховуючи, що гр-нин(ка) _____ вчинив(ла) адміністративне правопорушення, передбачене частиною __ статті _____ Кодексу України про адміністративні правопорушення,	
ПОСТАНОВИВ:	
1. Притягти гр-на(ку) _____ до адміністративної відповідальності і накладти на нього (неї) адміністративне стягнення у вигляді _____	
_____ (вказується вид адміністративного стягнення – попередження або штраф (сума штрафу вказується цифрою та словом))	
2. Постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення згідно зі статтею 299 КУпАП. Постанова може бути оскаржена згідно зі статтями 287 – 289 КУпАП до вищого органу або районного, міського чи міськрайонного суду протягом десяти днів з дня її винесення. Відповідно до статей 291, 292 КУпАП постанова набирає законної сили після закінчення строку її оскарження.	
3. На підставі частини другої статті 308 КУпАП у разі несплати гр-ном(кою) _____ штрафу протягом 15 днів з метою примусового виконання цієї постанови органу державної виконавчої служби стягнути з правопорушника подвійний розмір штрафу _____	
_____ (вказується сума штрафу цифрою та словами у дужках)	
Рішення, винесене щодо вилучених документів, речей _____	
Вилучені документи, речі отримав _____	_____ (підпис правопорушника)
Примірник постанови отримав _____	_____ (дата отримання постанови та підпис правопорушника)
Посадова особа органу поліції _____	_____ (підпис, ініціали, прізвище)
Копію постанови про притягнення до адміністративної відповідальності надіслано рекомендованим листом за вих. № _____ від _____ 20__ р.	
СТАТТІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ	
Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.	

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 56. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 59. Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

Стаття 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

СТАТТІ КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 268. Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

При розгляді справ про адміністративні правопорушення, передбачені частиною першою статті 44, статтями 51, 146, 160, 172¹ – 172⁹, 173, 173², частиною третьою статті 178, статтями 185, 185¹, статтями 185², 187 цього Кодексу, присутність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, є обов'язковою. У разі ухилення від явки на виклик органу внутрішніх справ або судді районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду що особу може бути органом внутрішніх справ (Національного поліцією) піддано приводу.

Законами України може бути передбачено й інші випадки, коли явка особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, в орган (до посадової особи), який вирішує справу, є обов'язковою.

Стаття 307. Строки і порядок виконання постанови про накладення штрафу

Штраф має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, а в разі оскарження або внесення на неї подання прокурора такої постанови – не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги або подання без задоволення.

У разі відсутності самостійного заробітку в осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративне правопорушення, штраф стягується з батьків або осіб, які їх замінюють.

Штраф, накладений за вчинення адміністративного правопорушення, вноситься порушником в установу банку України, за винятком штрафу, що стягується на місці вчинення правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України.

Стаття 308. Примусове виконання постанови про стягнення штрафу

У разі несплати правопорушником штрафу у строк, установлений частиною першою статті 307 цього Кодексу, постановою про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до відділу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, встановленому законом.

У порядку примусового виконання постанови про стягнення штрафу за вчинення адміністративного правопорушення з правопорушника стягується:

подвійний розмір штрафу, визначеного у відповідній статті цього Кодексу та зазначеного у постанові про стягнення штрафу;

витрати на облік зазначених правопорушень. Розмір витрат на облік правопорушень визначається Кабінетом Міністрів України.

Підпис про ознайомлення правопорушника _____

Бланк постанови у справі про адміністративне правопорушення

Постанова оголошується негайно після закінчення розгляду справи, а її копія протягом трьох днів вручається або надсилається особі, щодо якої її винесено, та потерпілому на його прохання. Копія постанови вручається під розписку, а в разі, коли вона висилається, про це робиться відповідна відмітка у справі.

Постанова про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху,

зафіксоване в автоматичному режимі, або за порушення правил зупинки, стоянки чи паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), може вноситися без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Інформація про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, порушення правил зупинки, стоянки чи паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), та винесені постанови про накладення адміністративного стягнення не пізніше наступного робочого дня з дня встановлення відповідальної особи вноситься працівником поліції до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху. Постанова про накладення адміністративного стягнення надсилається відповідальній особі рекомендованим листом протягом трьох днів із дня її винесення з повідомленням на адресу місця реєстрації (проживання) фізичної особи (місцезнаходження юридичної особи). Постанова у справі про адміністративне правопорушення набирає чинності після закінчення строку оскарження цієї постанови, тобто через 10 днів. Постанова у справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху набирає чинності після її вручення особі або отримання поштового повідомлення про вручення чи про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення.

3. Стадія оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення є факультативною. Право на оскарження має особа, щодо якої її винесено, а також потерпілий і прокурор у випадках порушення чинного законодавства під час застосування заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи людини. Постанову у справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржено у вищій орган (вищій посадовій особі) поліції шляхом її подання в орган поліції чи поліцейському, який виніс постанову у справі про адміністративне правопорушення. Оскарження рішення в адміністративному порядку (шляхом звернення до вищого органу державної влади) не позбавляє особу права на оскарження винесеного рішення до суду.

Скаргу на постанову у справі про адміністративне правопорушення може бути подано протягом 10 днів із дня винесення постанови чи набрання нею чинності (у випадку оскарження постанови про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, в тому числі зафіксоване в автоматичному режимі). У разі пропуску зазначеного строку з поважних причин цей

строк за заявою особи, щодо якої винесено постанову, може бути поновлено органом (посадовою особою) поліції, правомочним розглядати скаргу. Рішення по суті скарги повинно бути ухвалене упродовж 10 днів із дня її надходження.

Під час розгляду скарги перевіряються законність і обґрунтованість винесеної постанови, внаслідок чого ухвалюється одне з таких рішень: 1) залишити постанову без зміни, а скаргу без задоволення; 2) скасувати постанову і надіслати справу на новий розгляд; 3) скасувати постанову і закрити справу; 4) змінити захід стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, з тим, однак, щоб стягнення не було посилено. Якщо буде встановлено, що постанову винесено органом (посадовою особою), не правомочним вирішувати цю справу, то така постанова скасовується, а справа надсилається на розгляд компетентного органу (посадової особи). Скасування постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення тягне за собою повернення стягнених грошових сум, оплатно вилучених і конфіскованих предметів (у разі неможливості повернення предмета повертається його вартість), а також скасування інших обмежень, пов'язаних із цією постановою.

4. Виконання постанови. Постанова про накладення адміністративного стягнення виконується уповноваженим органом у порядку, встановленому КУпАП (розділ V). Національна поліція забезпечує виконання постанови про адміністративний арешт, а також постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження. Остання виконується органом (посадовою особою), який виніс постанову, тобто поліцейським, шляхом оголошення постанови порушнику.

6.3. Проведення зі звернень громадян в органах Національної поліції

Громадяни чи інші особи, які на законних підставах перебувають на території України, можуть звертатись до органів державної влади, в тому числі Національної поліції, з питань, пов'язаних з їх діяльністю, а також роботою підприємств, установ та організацій, що належать до сфери їх управління, із:

а) *пропозиціями (зауваженнями)* – зверненнями громадян, де висловлюються порада чи рекомендація щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також думки щодо врегулювання суспільних відносин

та умов життя громадян, удосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства;

б) *заявами (клопотаннями)* – зверненнями громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією України та законодавством їхніх прав та інтересів або повідомленням про порушення законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловленням думки щодо поліпшення їх діяльності;

в) *клопотаннями* – письмовими зверненнями з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо;

г) *скаргами* – зверненнями з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян і посадових осіб¹²⁸.

Звернення до органів Національної поліції може мати усну (викладається громадянином на особистому прийомі або за допомогою засобів телефонного зв'язку через визначені контактні центри, телефонні «гарячі лінії» та записом, зареєстрованим посадовою особою органів поліції) чи письмову форму; надсилатись поштою або передаватись громадянином особисто чи через уповноважену ним особу, якщо ці повноваження оформлено відповідно до законодавства України (в тому числі під час особистого прийому); подаватись окремою особою (індивідуальне звернення) чи групою осіб (колективне звернення). Письмове звернення також може бути надіслане із використанням мережі Інтернет або засобів електронного зв'язку (електронне звернення). Звернення в інтересах неповнолітніх і недієздатних осіб подаються їх законними представниками. За ознакою надходження звернення громадян поділяються як первинні, повторні, дублетні, неодноразові й масові.

Первинними є звернення, які: надійшли від окремої особи (групи осіб), яка (які) вперше звернулася(ись) до органу (підрозділу) поліції; надійшли від окремої особи (групи осіб), яка (які) не вперше звернулася(ись) до органу (підрозділу) поліції, але питання, порушене у зверненні, жодним чином не стосується попередніх звернень, або є достатньо підстав для визнання звернення первинним;

---

¹²⁸ Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>.

надійшли від окремої особи (групи осіб), яка (які) не вперше звернулася(ись) до органу (підрозділу) поліції, але попередні звернення з питання, порушеного у зверненні, визнавались анонімними. **Повторними** є такі звернення: звернення від того самого громадянина з того самого питання, якщо перше не було вирішено по суті або вирішено не в повному обсязі; звернення, в якому оскаржується рішення, ухвалене у зв'язку з попереднім зверненням громадянина; звернення, в якому повідомляється про несвоєчасний розгляд попереднього звернення, якщо з часу його надходження минув визначений законодавством строк розгляду, проте відповідь громадянину не надавалася; звернення, в якому йдеться про недоліки, допущені під час розгляду попереднього звернення громадянина. Якщо в повторному зверненні громадянин разом із питаннями, які вже розглядалися і на які було надано вичерпну відповідь або за якими ухвалено відповідне рішення, звертається з іншими питаннями чи новими фактами, звернення не є повторним і розглядається органами (підрозділами) поліції в установленому законодавством України порядку. **Дублетними** є звернення тієї самої особи (групи осіб) з того самого питання, відправлені особою (групою осіб) різними адресатам та надіслані адресатами на розгляд за належністю до органу (підрозділу) поліції. **Неодноразовими** є звернення особи (групи осіб), які надійшли до органу (підрозділу) поліції з того самого питання, що і попереднє звернення, проте на попереднє звернення відповідь ще не надано, а визначений законодавством України строк його розгляду ще не закінчився. **Масовими** є звернення, що надходять у великій кількості від різних громадян з однаковими змістом або суттю питання.

У зверненні необхідно вказати прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, викласти суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги. Письмове звернення має бути надруковане або написане від руки розбірливо і чітко, підписане заявником (групою заявників) із зазначенням дати. В електронному зверненні також має бути зазначено електронну поштову адресу, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним. Застосування електронного цифрового підпису під час надсилання електронного звернення не вимагається. Електронне звернення, надіслане без використання електронного підпису, повинно мати вигляд скан-копії або фотокопії звернення з підписом заявника із зазначенням дати.

Звернення громадян, що надійшли до органів (підрозділів) поліції з використанням засобів поштового зв'язку, мережі Інтернет,

електронного зв'язку (електронні звернення), через контактні центри державної установи «Урядовий контактний центр» і телефонну «гарячу лінію» Національної поліції України, приймаються, попередньо розглядаються та централізовано реєструються службою діловодства органу (підрозділу) поліції в день їх надходження, а ті, що надійшли в неробочий день і час, – наступного після нього робочого дня в журналі реєстрації звернень громадян або на реєстраційно-контрольних картках, придатних для обробки персональними комп'ютерами. Звернення громадян, які надійшли під час особистого прийому, обліковуються в журналі обліку особистого прийому громадян або на реєстраційно-контрольних картках. У разі, якщо питання, порушені у зверненні, не належать до компетенції поліції, такі звернення протягом п'яти днів пересилаються працівниками контакт-центру за належністю відповідному органу державної влади або посадовій особі з одночасним повідомленням про це заявника. Відповідна інформація вноситься до електронно реєстру вхідних дзвінків, які надходять на «гарячу лінію».

Письмові звернення громадян, що надійшли до органу Національної поліції, підлягають попередньому розгляду. Метою попереднього розгляду звернень громадян є їх розподіл для доповіді керівникам органів та підрозділів поліції відповідно до їх функціональних обов'язків та надсилання їх за належністю до іншого органу державної влади у разі, якщо питання, порушені у зверненні, не входять до повноважень органів та підрозділів поліції. Попередній розгляд звернень громадян здійснюється керівництвом служби діловодства, його заступниками або відповідальною особою в день надходження або в перший наступний робочий день у разі надходження їх після закінчення робочого дня, у вихідні, святкові та неробочі дні. Працівники служби діловодства доповідають керівництву органів (підрозділів) поліції про всі звернення громадян, адресовані органу (підрозділу) поліції або його керівництву. Інші звернення громадян після розгляду керівництвом служби діловодства або відповідальними особами передаються до відповідних структурних підрозділів органу (підрозділу) поліції.

Керівники органів (підрозділів) поліції та їх заступники під час розгляду звернень громадян вивчають суть порушених у них питань, у разі потреби вимагають у виконавців матеріали попередніх перевірок за цими зверненнями, направляють працівників органів (підрозділів) поліції на місця для перевірки викладених у зверненнях фактів та вживають інших заходів для об'єктивного вирішення порушених авторами звернень питань. Безпосередні виконавці під

час здійснення перевірок за зверненнями громадян у разі необхідності та за наявності можливості спілкуються з їхніми авторами, з'ясовують усі порушені питання, вживають заходів щодо захисту конституційних прав громадян у межах компетенції відповідно до законодавства України. До розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських і до перевірки інформації про неналежне виконання покладених на них обов'язків відповідно до законодавства України можуть залучати представників громадськості.

Звернення розглядаються і вирішуються у строк не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, що не потребують додаткового вивчення, – невідкладно, але не пізніше 15 днів від дня їх отримання. Якщо у місячний строк вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник органу або підрозділу поліції чи його заступники встановлюють необхідний строк для його розгляду, про що повідомляють особі, яка подала звернення. При цьому загальний строк вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати 45 днів. Якщо останній день строку розгляду звернення припадає на вихідний чи святковий день, останнім днем строку вважається перший після нього робочий день.

Щодо кожного звернення не пізніше ніж у п'ятиденний строк працівник має ухвалити прийнято одне з таких рішень: 1) прийняти до розгляду; 2) передати на вирішення до підпорядкованого органу (підрозділу) поліції; 3) надіслати за належністю до іншого державного органу або посадовій особі, якщо питання, порушені у зверненні, не належать до компетенції поліції, про що одночасно необхідно повідомити автора звернення; 4) залишити без розгляду. Без розгляду можна залишити: анонімні звернення (письмове звернення без зазначення місця проживання, не підписане автором чи авторами, або зі змісту якого авторство встановити неможливо); повторні звернення тим же органам від того ж самого громадянина з того ж самого питання, якщо перше вирішено по суті; звернення осіб, визнаних судом недієздатними; скаргу на рішення, якщо її подано більше ніж через рік після його ухвалення та пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина з таким рішенням.

Звернення вважаються вирішеними, якщо розглянуто всі порушені в них питання, вжито необхідних заходів і заявникам надано ґрунтовні та вичерпні відповіді. Рішення, які ухвалюються за зверненнями, мають бути мотивованими та ґрунтуватися на законодавстві України. Посадова особа органу поліції, визнавши заяву такою, що підлягає задоволенню, зобов'язана забезпечити своєчасне виконання ухваленого рішення відповідно до законодавства

України, у разі визнання скарги обґрунтованою – негайно вжити заходів щодо поновлення порушених прав громадян.

За результатами розгляду звернення громадянина виконавцем готується довідка про результати проведення перевірки інформації, викладеної у зверненні, яка доповідається керівнику органу (підрозділу) поліції разом із проектом відповіді заявнику. Керівник органу (підрозділу) проставляє свій підпис на довідці про ознайомлення із вжитими заходами під час здійснення перевірки інформації, викладеної у зверненні, або пише резолюцію (доручення) про необхідність ужиття додаткових заходів з метою об'єктивного, всебічного та повного розгляду звернення. До звернень, які не потребують проведення перевірки, довідки не складаються.

Відповідь за результатами розгляду звернення в обов'язковому порядку надає орган (підрозділ) поліції, який його отримав або до компетенції якого належить вирішення порушених у зверненні питань, та підписує керівництво цього органу. Рішення про відмову в задоволенні вимог, викладених у зверненні, доводиться до відома громадянина в письмовій формі з посиланням на Закон України «Про звернення громадян» і викладенням мотивів відмови, а також із роз'ясненням порядку оскарження ухваленого рішення. Також зазначаються заходи, вжиті органом чи підрозділом поліції в межах його компетенції для захисту конституційних прав громадян.

Як уже було вказано вище, скарга на дії чи рішення органу (підрозділу) поліції або їх посадових осіб подається в порядку підлеглості вищому органу або посадовій особі, що не позбавляє громадянина права звернутися до суду відповідно до законодавства України, в разі відсутності такого органу або незгоди громадянина з ухваленим за скаргою рішенням – безпосередньо до суду. За кожною скаргою громадян на наявність порушень або недоліків у роботі органів (підрозділів) поліції або на дії (бездіяльність) поліцейських проводиться ретельна перевірка органом чи підрозділом поліції, до якого звернувся зі скаргою громадянин, або тим органом (підрозділом) поліції, якому доручено проведення відповідної перевірки керівництвом Національної поліції України. За результатами перевірки виконавець складає і подає на розгляд керівнику органу (підрозділу) поліції або його заступникам рапорт (дповідну записку), в якому (якій) зазначає, чи підтвердилися подані відомості (факти) та яких заходів ужито для усунення виявлених порушень або недоліків. Керівник органу (підрозділу) поліції (або його заступник), у провадженні якого перебуває скарга, ухвалює рішення за розглядом скарги громадянина, а громадянину за наслідками

розгляду скарги надається письмова відповідь. У разі визнання скарги громадянина обґрунтованою або такою, що підлягає задоволенню, забезпечуються повнота і своєчасність її розгляду, ухвалюються рішення відповідно до законодавства України і негайно вживаються заходи щодо поновлення порушених прав громадянина. У разі необхідності підпорядкованому органу (підрозділу) поліції може бути доручено проведення додаткової перевірки конкретних обставин чи відомостей (фактів), викладених у зверненні громадянина, відповідно до законодавства України. У період збирання інформації, необхідної для здійснення перевірки за зверненнями, громадяни мають право: 1) знати, які відомості про них, з якою метою збираються, як, ким і з якою метою вони можуть використовуватися; 2) доступу до інформації про них; заперечувати її правильність, повноту, об'єктивність тощо; 3) вимагати виправлення неточної, неповної, застарілої інформації про себе.

Особистий прийом громадян здійснюється керівництвом органів (підрозділів) поліції відповідно до розподілу обов'язків, у разі їх відсутності – уповноваженими ними посадовими особами, керівниками та посадовими особами структурних підрозділів органів поліції, до компетенції яких належать відповідні питання, за попереднім записом у дні та години, визначені графіком особистого прийому громадян, затвердженим керівником органу поліції. Інформація про порядок і графік особистого прийому громадян в органах поліції розміщується на відповідних веб-сторінках офіційного веб-порталу відповідного органу поліції в мережі Інтернет та на спеціальних стендах у місцях, доступних для громадян.

Для *прийому громадян* в органах та підрозділах поліції облаштовуються приймальні громадян. Приймальня громадян забезпечується необхідними меблями, комп'ютерною технікою, оргтехнікою, засобами зв'язку та пожежогасіння, медикаментами, канцелярським приладдям і юридичною літературою та розташовується у приміщенні, доступ до якого не обмежено порядком внутрішньо-об'єктового режиму і яке містить відповідну вивіску. Використання приміщень приймальні громадян не за призначенням забороняється. Також в органах (підрозділах) поліції в доступному для громадян місці встановлюється скринька «Для заяв, скарг і пропозицій», звернення з якої вилучаються щодня, крім вихідних і святкових днів, і підлягають попередньому розгляду.

Роботу приймальні громадян організовує служба діловодства. Працівники цієї служби відповідно до посадових обов'язків щодня здійснюють особистий прийом громадян, які звернулися до приймальні

громадян органів (підрозділів) поліції, та забезпечують особистий прийом громадян керівництвом органів (підрозділів) поліції. Громадян, які прибули на особистий прийом, попередньо реєструють відповідальні особи служби діловодства. Для цього такі громадяни: 1) пред'являють документи, які посвідчують їхню особу, в разі необхідності – документи, які підтверджують їх повноваження щодо представництва інших осіб; відсутність таких документів є підставою для відмови в особистому прийомі; 2) подають письмові звернення, оформлені належним чином, або в усній формі стисло висловлюють питання, яке вони мають намір порушити на прийомі.

Особистий прийом громадян ведеться в порядку черговості на загальних підставах (за винятком окремих пільгових категорій). На прийом не допускаються особи з тваринами та особи, які мають при собі громіздкі речі, валізи, зброю, в стані сп'яніння або з явними ознаками психічного розладу. Якщо поведінка осіб у стані сп'яніння або з явними ознаками психічного розладу створює небезпеку для оточуючих, для їх ізоляції викликають спеціальні медичні служби.

Питання, з якими звертаються громадяни, по змозі вирішуються під час прийому. Посадова особа, яка здійснює прийом, керується чинним законодавством і в межах своєї компетенції має право ухвалити одне з таких рішень: 1) задовольнити прохання чи вимогу й повідомити відвідувача про порядок і строк ухвалення прийнятого рішення; 2) відмовити в задоволенні прохання чи вимоги, повідомивши заявника про мотиви відмови і порядок оскарження ухваленого рішення; 3) прийняти письмове звернення, пояснити відвідувачеві причини неможливості вирішення порушеного питання під час особистого прийому, а також надати рішення щодо порядку й строку розгляду його звернення.

Поліцейський, який здійснює прийом, для забезпечення кваліфікованого вирішення питань, порушених громадянином у зверненні, може залучати до розгляду працівників його структурних підрозділів або одержувати від них необхідну інформацію. Працівники служби діловодства супроводжують проведення прийому, забезпечують доступ громадян та їх представників, які мають право на участь у прийомі, до приймальні громадян, дотримання пропускового режиму, вирішують інші питання організаційного характеру, що можуть виникнути під час прийому.

Керівництво органу (підрозділу) поліції зобов'язане забезпечити прийом усіх громадян у день їх звернення з урахуванням правил внутрішнього трудового розпорядку цього органу (підрозділу) поліції. Несвоєчасний початок прийому та припинення його раніше

встановленого строку є недопустими. У разі неможливості з об'єктивних причин здійснити прийом усіх громадян, які на нього записалися, їм пропонують подати письмові звернення, після реєстрації яких в обов'язковому порядку доповідають посадовій особі, яка здійснювала цей прийом.

Виїзні особисті прийоми громадян у регіонах представниками центрального органу управління поліції здійснюються за рішенням керівництва Національної поліції України на підставі аналізу стану організації роботи зі зверненнями громадян у територіальних органах поліції за певний період часу. Про здійснення виїзного особистого прийому громадян видається наказ, який підписує посадова особа, яка ухвалила рішення про здійснення такого прийому. Виїзні особисті прийоми громадян керівництвом територіальних органів поліції здійснюються за окремим графіком особистих виїзних прийомів громадян, затвердженим керівником територіального органу поліції та оприлюдненим шляхом розміщення в засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті цього органу¹²⁹.

Прийом заяв або повідомлень, що містять інформацію про кримінальне правопорушення чи іншу подію, здійснюється органами поліції цілодобово, безперервно та невідкладно незалежно від того, де, коли і за допомогою якого засобу її отримано, з обов'язковою реєстрацією. Особу, яка заявляє або повідомляє про кримінальне правопорушення, уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції або інший поліцейський попереджає про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину (ст. 383 КК України).

Поліцейський незалежно від місця свого перебування в разі виявлення або отримання інформації про кримінальне правопорушення та іншу подію чи звернення до нього громадян із заявою (повідомленням) повинен невідкладно повідомити про це за скороченим номером екстреного виклику поліції «102» і вжити заходів щодо запобігання правопорушенню, його припинення, рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, установавлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, та охорони місця події. Поліцейський у разі самостійного виявлення з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про кримінальне

---

¹²⁹ Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України : Наказ МВС України від 15.11.2017 № 930 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17>.

правопорушення, невідкладно, але не пізніше 24-х годин рапортом доповідає про це керівникові органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов'язки. Керівник головного управління Національної поліції та його територіального (відокремленого) підрозділу (управління, відділу, відділення) поліції або особа, яка виконує його обов'язки, у разі встановлення в отриманій(ому) від уповноваженої службової особи заяві (повідомленні) відомостей, що можуть свідчити про кримінальне правопорушення, невідкладно повертає її (його) до чергової служби для передання до органу досудового розслідування для внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань¹³⁰.

Окремим видом звернення є *запит на інформацію*, тобто прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що перебуває у його володінні¹³¹ (ч. 1 ст. 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації»). У свою чергу, під *публічною інформацією* необхідно розуміти відображену та задокументовану будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформацію, що була отримана або створена у процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень чи інших розпорядників публічної інформації. Реалізуючи принцип відкритості та прозорості, органи поліції забезпечують доступ до публічної інформації, володільцем якої вони є, у порядку та відповідно до вимог, визначених законом. Поліція може оприлюднювати (поширювати) інформацію з обмеженим доступом лише у випадках та в порядку, визначених законом. Системне тлумачення статей 25–28 Закону України «Про Національну поліцію» дає підстави визначати органи поліції як розпорядника інформації – орган державної влади, що здійснює владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення якого є обов'язковими для виконання (п. 1 ч. 1 ст. 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації»).

Оскільки публічна інформація призначається для використання необмеженим колом осіб, запитувач має право звернутися до

---

¹³⁰ Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : Наказ МВС України від 08.02.2019 № 100 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>.

¹³¹ Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

поліції із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту, індивідуально чи колективно, в усній, письмовій або іншій формі, за допомогою засобів зв'язку (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою). Чіткої форми для запиту не встановлено, проте необхідно вказати окремі відомості, які є важливими: ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є; загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо; підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі.

Орган Національної поліції, отримавши запит на інформацію, повинен надати відповідь не пізніше 5 робочих днів із дня його отримання. Якщо запит на інформацію стосується відомостей, необхідних для захисту життя чи свободи особи, відповідь має бути надана не пізніше 48 годин із дня отримання запиту. У разі, якщо запит стосується надання великого обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, розпорядник інформації може продовжити строк розгляду запиту до 20 робочих днів з обґрунтуванням такого продовження. Про продовження строку розпорядник інформації повідомляє запитувача в письмовій формі не пізніше 5 робочих днів із дня отримання запиту.

Органи поліції мають право відмовити в задоволенні запиту в таких випадках: 1) розпорядник інформації не володіє і не зобов'язаний відповідно до його компетенції, передбаченої законодавством, володіти інформацією, щодо якої зроблено запит; 2) інформація, що запитується, належить до категорії інформації з обмеженим доступом; 3) особа, яка подала запит на інформацію, не оплатила фактичні витрати, пов'язані з копіюванням або друком; 4) не дотримано вимог до запиту на інформацію. Відмова у задоволенні запиту на інформацію повинна бути надана в письмовій формі та містити: прізвище, ім'я, по батькові та посаду особи, відповідальної за розгляд запиту розпорядником інформації; дату відмови, мотивовану підставу відмови, порядок оскарження відмови та підпис.

Відстрочка в задоволенні запиту на інформацію допускається в разі, якщо запитувана інформація не може бути надана для ознайомлення в передбачені законом строки через настання обставин непереборної сили. У рішенні про відстрочку в задоволенні запиту на інформацію має бути зазначено: прізвище, ім'я, по батькові та посаду особи, відповідальної за розгляд запиту розпорядником інформації; дату надсилання або вручення повідомлення про відстрочку;

причини, у зв'язку з якими запит на інформацію не може бути задоволений у законодавчо визначений термін; строк, у який буде задоволено запит; підпис. Водночас, надаючи відповідь на такий запит, уповноважена посадова особа органу поліції повинна зважати на те, що забороняється посилатись на той факт, що запитувана інформація може бути одержана особою із загальнодоступних джерел. Це вважається неправомірною відмовою в наданні інформації, як і відповідь не по суті запиту.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Дайте визначення поняття «провадження у справах про адміністративні правопорушення».
2. Сформулюйте завдання провадження у справах про адміністративні правопорушення.
3. Назвіть принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення. Розкрийте їх зміст.
4. Визначте особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчих органам Національної поліції.
5. Назвіть стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.
6. На якій стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення поліцейський виносить відповідну постанову? Який зміст вона повинна мати?
7. Охарактеризуйте всі обов'язкові стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення.
8. Визначте форми та види звернень громадян до органів Національної поліції.
9. Яким чином організовується і як проводиться особистий прийом громадян в органах поліції?
10. Укажіть всі відомі Вам строки розгляду звернень громадян.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. **Фактичною підставою притягнення особи до адміністративної відповідальності та здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення є:**
  - а) протокол про адміністративне правопорушення;
  - б) вчинення адміністративного проступку;
  - в) статті Особливої частини КУпАП;
  - г) рапорт поліцейського.

2. Провадження у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчі органам Національної поліції, – це:

а) комплекс взаємозалежних і взаємозумовлених процесуальних дій, спрямованих на своєчасне, всебічне, повне та об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності до законодавства, які здійснюються спеціально уповноваженими посадовими особами органів Національної поліції з метою забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод людини;

б) комплекс взаємозалежних і взаємозумовлених процесуальних дій, спрямованих на своєчасне, всебічне, повне й об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності до адміністративного та кримінального законодавства, які здійснюються спеціально уповноваженими посадовими особами органів Національної поліції з метою забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод людини;

в) комплекс взаємозалежних і взаємозумовлених процесуальних дій, спрямованих на своєчасне, всебічне, повне та об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності до законодавства, які здійснюються спеціально уповноваженими посадовими особами органів Національної поліції спільно з органами прокуратури з метою забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод людини;

г) комплекс взаємозалежних і взаємозумовлених процесуальних дій, спрямованих на своєчасне, всебічне, повне та об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності до адміністративного та кримінального законодавства, які здійснюються спеціально уповноваженими посадовими особами органів Національної поліції спільно з органами прокуратури з метою забезпечення публічної безпеки і порядку.

3. Оберіть принцип, не властивий провадженню у справі про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 178 («Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді») КУпАП:

- а) принцип охорони інтересів держави та особи;
- б) принцип самостійності та незалежності суб'єктів юрисдикції в ухваленні рішень;
- в) принцип поєднання диспозитивності та імперативності;
- г) принцип територіальності.

4. Зміст принципу законності полягає в тому, що:

а) орган державної влади, розглядаючи індивідуальні справи й ухваляючи за ними рішення, зобов'язаний забезпечити захист інтересів держави, громадського порядку, прав і свобод особи, інтересів підприємств, організацій і закладів;

б) учасникам провадження у справах про адміністративні правопорушення забезпечується безперешкодний доступ до матеріалів справи та можливість бути присутніми під час розгляду справи;

в) дії особи, яка здійснює провадження у справі про адміністративне правопорушення, повинні в повному обсязі відповідати тим нормативним приписам, які його регулюють;

г) розгляд справ про адміністративне правопорушення здійснюється на засадах рівності громадян перед законом та органом (посадовою особою), який розглядає справу.

5. Принцип оперативності й економічності є:

а) загальноправовим принципом;

б) виключним принципом провадження у справах про адміністративні правопорушення;

в) конституційним принципом;

г) міжгалузевим принципом.

6. Завданням провадження у справах про адміністративні правопорушення є:

а) своєчасне, всебічне, повне та об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності до законодавства, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів і зміцнення законності;

б) виконання завдань із захисту й охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони публічного порядку та забезпечення публічної безпеки;

в) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги;

г) здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту.

7. Протокол про адміністративне правопорушення не складається:

а) у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, у сфері

забезпечення безпеки дорожнього руху і тих, що посягають на публічний порядок і безпеку;

б) у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, та адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному режимі, а також порушень правил зупинки, стоянки чи паркування транспортних засобів, зафіксованих у режимі фотозйомки (відеозапису);

в) у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції суду;

г) у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції адміністративних комісій.

8. До особливостей провадження у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчі органам поліції, можна віднести те, що така діяльність:

а) є допоміжною стосовно головних завдань поліції;

б) завжди здійснюється колегіально;

в) ґрунтується на принципах, властивих адміністративно-деліктному провадженню;

г) здійснюється на підставі норм адміністративного та кримінального законодавства.

9. Визначте правильний перелік і порядок стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення:

а) порушення справи, розгляд справи і винесення постанови, виконання постанови про накладення адміністративного стягнення, оскарження постанови;

б) складання протоколу про адміністративне правопорушення, винесення постанови, виконання постанови про накладення адміністративного стягнення, оскарження постанови;

в) складання протоколу про адміністративне правопорушення; розгляд справи, оскарження постанови, виконання постанови про накладення адміністративного стягнення;

г) порушення справи, розгляд справи і винесення постанови, оскарження постанови, виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

10. Яка з нижчевказаних стадій є факультативною:

а) порушення справи про адміністративне правопорушення;

б) розгляд справи і винесення постанови про адміністративне правопорушення;

в) оскарження постанови про адміністративне правопорушення;

г) виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

ГЛАВА 7

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ЧЕРГОВИХ ЧАСТИН ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

7.1. Призначення чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України

Основним призначенням чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України є здійснення безперервного контролю за криміногенною ситуацією на території обслуговування, організація своєчасного реагування на заяви та повідомлення про кримінальні чи адміністративні правопорушення або події, ведення обліку таких заяв і повідомлень, вжиття оперативних заходів щодо управління органами та підрозділами поліції в разі настання надзвичайних ситуацій.

У своїй діяльності чергові служби органів (підрозділів) Національної поліції України *керуються нормами:*

- Конституції України від 28.06.1996;
- Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580;
- Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію» від 28.10.2015 № 877;
- наказу МВС України «Про затвердження Типового положення про управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування головних управлінь Національної поліції України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві» від 22.01.2016 № 39;
- наказу МВС України «Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України» від 23.05.2017 № 440;
- наказу МВС України «Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України» від 16.02.2018 № 111;
- наказу МВС України «Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України» від 11.10.2018 № 828;

– наказу МВС України «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події» від 08.02.2019 № 100.

Основними принципами роботи чергової служби органів (підрозділів) поліції є такі:

- знання оперативної обстановки на території обслуговування;
- оперативність реагування на кримінальні правопорушення та інші події;
- безперервний режим роботи;
- постійна готовність;
- дотримання законності, службової дисципліни, прав і свобод громадян, тактовне ставлення до них;
- збереження державної таємниці.

Основними завданнями чергової служби органів (підрозділів) поліції є такі:

1) приймання, реєстрація заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, організація негайного реагування на них;

2) забезпечення оперативного управління силами й засобами, задіяними на забезпечення публічної безпеки і порядку, попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень на території обслуговування, взаємодія з іншими органами (підрозділами) поліції, черговими службами вищого рівня, органами державної влади та місцевого самоврядування;

3) збір, опрацювання й доповідь керівникам органу (підрозділу) поліції відомостей про оперативну обстановку на території обслуговування, передання їх до чергової служби вищого рівня, а також інших органів державної влади та місцевого самоврядування;

4) забезпечення введення ступенів готовності та спеціальних оперативних планів;

5) організація роботи із затриманими за винятком чергової частини НПУ та чергових частин (ситуаційних відділів) ГУНП, забезпечення їх конституційних прав і свобод;

6) поміщення (звільнення), утримання осіб у кімнатах для затриманих (далі – КЗ) територіальних підрозділів ГУНП;

7) забезпечення збереження табельної вогнепальної зброї та іншого озброєння, спеціальних засобів, засобів індивідуального захисту, зв'язку, оперативної та криміналістичної техніки, службової документації та іншого майна, що перебуває на зберіганні в спеціально обладнаних приміщеннях чергової служби;

8) надання довідкових послуг під час звернення громадян із питань роботи поліції;

9) контроль за станом охорони адміністративних будинків поліції;

10) підтримання правил внутрішнього розпорядку в органах (підрозділах) поліції, а в нічну пору – контроль за дотриманням правил пожежної безпеки, санітарних норм в адміністративних будинках поліції та на прилеглих до них територіях;

11) оповіщення керівного складу органів управління цивільного захисту та населення в разі загрози виникнення та під час виникнення надзвичайних ситуацій у населених пунктах, де не здійснюється цілодобове чергування в місцевих органах виконавчої влади (органах місцевого самоврядування);

12) надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

З метою створення належних умов для виконання поставлених перед черговою службою завдань у кожному органі (підрозділі) поліції виділяється спеціальне приміщення – *зал оперативного управління чергової служби*. Це спеціально визначене приміщення чергової служби, обладнане необхідними засобами зв'язку та оргтехнікою, призначене для здійснення дистанційного управління всіма силами та засобами органу (підрозділу) поліції з метою протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, надання в межах, визначених законодавством України, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

7.2. СИСТЕМА ТА СТРУКТУРА ЧЕРГОВОЇ СЛУЖБИ ОРГАНІВ (ПІДРОЗДІЛІВ) НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Організаційну діяльність чергової служби органів (підрозділів) поліції забезпечують:

1) чергова частина НПУ;

2) чергові частини ГУНП;

3) чергові частини територіальних підрозділів ГУНП;

4) управління забезпечення діяльності Ситуаційного центру ДООЗОР і ситуаційні відділи управлінь організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП;

5) управління оперативного інформування та реагування ДООЗОР;

6) старші інспектори-чергові (інспектори-чергові), помічники чергових секторів реагування патрульної поліції та за необхідності інші працівники територіальних підрозділів ГУНП, які в установленому порядку пройшли навчання та склали заліки зі знання відомчих нормативно-правових актів, що регламентують діяльність чергової служби органів (підрозділів) поліції, й відповідним наказом були призначені підмінними оперативними черговими та їх помічниками;

7) оператори служби «102» управлінь інформаційної підтримки та координації поліції «102» ГУНП.

Чергова частина НПУ забезпечує:

1) координацію діяльності чергових частин органів (підрозділів) поліції щодо забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги;

2) оперативне управління силами й засобами, що перебувають у підпорядкуванні поліції, в разі вчинення особливо тяжких, резонансних злочинів, під час масових заворушень, стихійних лих та інших надзвичайних подій;

3) своєчасне інформування керівників поліції та відповідних органів державної влади про оперативну обстановку в державі, стан розкриття особливо тяжких, тяжких і резонансних злочинів, протидію злочинності та окремі результати роботи підпорядкованих органів (підрозділів) поліції;

4) збереження закріплених за черговою частиною НПУ службової документації, озброєння, спеціальних засобів, засобів зв'язку, оперативної та криміналістичної техніки, засобів захисту та іншого майна;

5) отримання кореспонденції, в тому числі від громадян, яка надходить до Національної поліції в неробочий час, святкові й вихідні дні, для подальшого її передання до Департаменту документального забезпечення, який здійснює її реєстрацію.

Працівники оперативної зміни чергової частини НПУ несуть службу в єдиному однострої, постійно перебувають у залі оперативного управління чергової частини й відлучаються лише за викликом голови Національної поліції, його заступників, начальника

Глава 7. Організація роботи чергових частин органів Національної поліції

ДООАЗОР, а також для вживання їжі та відпочинку (в межах адміністративного будинку), в інших випадках – із дозволу начальника ДООАЗОР.

Для ефективності здійснення цілодобового контролю за забезпеченням захисту конституційних прав громадян, правопорядку та протидії злочинності, подальшого вдосконалення управлінської діяльності в Національній поліції призначаються відповідальний по центральному органу управління Національною поліцією (далі – відповідальний по НПУ) та його заступник.

Відповідальними по НПУ призначаються керівники міжрегіональних територіальних органів поліції та структурних підрозділів апарату центрального органу управління Національною поліцією, а їх заступниками – перші заступники та заступники керівників міжрегіональних територіальних органів поліції та структурних підрозділів апарату центрального органу управління Національною поліцією на підставі щомісячних графіків чергувань.

Графіки чергувань відповідальних по НПУ та їх заступників складаються ДООАЗОР і затверджуються заступником голови Національної поліції.

У структурних підрозділах апарату центрального органу управління Національною поліцією та міжрегіональних територіальних органів поліції з керівного складу призначаються відповідальні від цих підрозділів (далі – відповідальні по підрозділах НПУ).

Керівники міжрегіональних територіальних органів поліції та структурних підрозділів апарату центрального органу управління Національною поліцією не пізніше 25 числа кожного місяця подають до ДООАЗОР пропозиції щодо включення керівників органу та підрозділу до графіка чергувань по центральному органу управління Національною поліцією та копії графіків чергувань відповідальних по підрозділах НПУ на наступний місяць.

Під час чергування відповідальним по НПУ та їх заступникам надається право перевіряти у будь-яку пору доби організацію роботи всіх видів службових нарядів поліції. У разі виявлення порушень вживаються невідкладні заходи щодо їх усунення, а за необхідності за фактами порушень у встановленому порядку призначається службове розслідування.

Відповідальний по НПУ та його заступник мають право давати керівникам органів (підрозділів) поліції і службових нарядів обов'язкові до виконання доручення з питань забезпечення публічної безпеки й порядку, здійснення невідкладних заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних подій, попередження і припинення

кримінальних правопорушень, установлення осіб, які підозрюються у їх вчиненні.

Відповідальні по НПУ призначаються на тиждень, їх заступники – на добу.

Відповідальний по НПУ зобов'язаний:

1) перед заступанням на чергування ознайомитися з оперативною обстановкою;

2) у разі ускладнення оперативної обстановки через головного інспектора-чергового чергової частини НПУ вносити тимчасові зміни в розстановку сил і засобів;

3) за необхідності виїжджати на місце вчинення кримінального правопорушення або виникнення іншої надзвичайної події, що може викликати суспільний резонанс, для координації дій органів (підрозділів) поліції, а також направляти на місця подій відповідальних по підрозділах НПУ;

4) здійснювати перевірки органів (підрозділів) поліції, організовувати виїзди заступника відповідального по НПУ та відповідальних по підрозділах НПУ для здійснення таких перевірок;

5) після завершення чергування доповісти голові Національної поліції або особі, яка виконує його обов'язки, про стан оперативної обстановки в державі, виявлені проблемні питання в роботі органів (підрозділів) поліції та надати пропозиції щодо вдосконалення службової діяльності.

Чергові частини (ситуаційні відділи) ГУНП входять до складу управлінь організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях, місті Києві (далі – УОАЗОР).

Кількість працівників чергових частин (ситуаційних відділів) ГУНП визначається їх штатним розписом.

Начальниками ГУНП установлюється єдиний для всіх підпорядкованих підрозділів поліції час зміни нарядів.

Роботу чергової частини (ситуаційного відділу) ГУНП організовує її *начальник*, який:

1) здійснює відбір та розстановку кадрів;

2) організовує проведення навчання згідно з навчальними планами;

3) вирішує питання, пов'язані з підміною штатних працівників чергової частини (ситуаційного відділу);

4) проводить щоденний інструктаж оперативної зміни, що заступає на чергування, та підбиває підсумки роботи наряду, який змінюється;

Глава 7. Організація роботи чергових частин органів Національної поліції

---

5) відповідає за якісне і своєчасне виконання покладених на чергову частину (ситуаційний відділ) завдань, дотримання поліцейськими службової дисципліни та режиму секретності;

6) складає графіки чергування відповідальних по ГУНП, їх помічників та добових нарядів;

7) забезпечує щоденний збір, обробку та аналіз оперативної інформації, передання спеціальних повідомлень, підготовку проєктів необхідних управлінських рішень;

8) організовує виконання запланованих завдань та контролює роботу оперативних змін;

9) вносить в установленому порядку пропозиції щодо призначення службових розслідувань за фактами порушень, які сталися у в роботі чергової частини (ситуаційного відділу) ГУНП;

10) здійснює облік (розподіл) службового часу, веде облік чергувань працівників чергової частини (ситуаційного відділу) в понаднормовий час, а також нічну пору доби;

11) контролює виконання доручень керівників;

12) здійснює контроль за додержанням правил охорони праці, пожежної безпеки та санітарно-гігієнічних вимог;

13) уживає заходів із вдосконалення службової діяльності, впровадження передових форм і методів роботи.

Старший інспектор з особливих доручень – черговий (старший інспектор-черговий) чергової частини (ситуаційного відділу) ГУНП є старшим добового наряду та чергових служб територіальних підрозділів поліції та:

1) здійснює загальне керівництво роботою оперативної зміни чергової частини (ситуаційного відділу) ГУНП;

2) забезпечує робочий контроль та взаємодію з черговими службами територіальних підрозділів поліції;

3) забезпечує безперервне стеження за станом оперативної обстановки на території обслуговування, організацію реагування на її зміни, збір і опрацювання інформації про події та правопорушення;

4) відповідає за повноту та об'єктивність формування інформаційних даних, видачу оперативних зведень та іншої інформації;

5) доповідає керівникам ГУНП, а також інформує керівників оперативних та слідчих підрозділів, а за необхідності керівників інших служб ГУНП про кримінальні правопорушення та інші події, відомості про які надходять до чергової частини (ситуаційного відділу);

6) підтримує зв'язок і здійснює обмін інформацією з черговими службами апарату центрального органу управління Національної

поліції, територіальних органів (підрозділів) поліції, органами прокуратури, регіональними органами Служби безпеки України, ДСНС, Державної прикордонної служби України, військовими частинами Національної Гвардії України, іншими органами державної влади;

7) забезпечує отримання кореспонденції, в тому числі від громадян, яка надходить до ГУНП у неробочий час, святкові й вихідні дні, для подальшого її передання до підрозділу документального забезпечення, а за необхідності – для негайної доповіді начальнику ГУНП або відповідальному по ГУНП;

8) здійснює передання доручень керівників ГУНП щодо проведення заходів з ліквідації наслідків надзвичайних подій, встановлення та затримання осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень, тощо;

9) забезпечує введення ступенів готовності, оповіщення і збір керівників та поліцейських ГУНП;

10) за наказом начальника ГУНП, його заступників або самостійно з подальшого доповіддю керівництву вводить у дію спеціальні оперативні плани на території обслуговування (в окремих районах), організовує за цими планами невідкладні першочергові дії, контролює їх виконання;

11) формує добові оперативні зведення, перевіряє правильність заповнення цифрових контрольних таблиць, відповідає за введення інформації до баз даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС;

12) здійснює приймання заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, організовує негайне реагування та вжиття невідкладних заходів щодо їх вирішення;

13) відповідає за збереження озброєння, спецзасобів, службової документації та іншого майна, переданого на зберігання до чергової частини (ситуаційного відділу);

14) у вечірню та нічну пору здійснює контроль за несенням служби нарядами та охорони адміністративних будинків ГУНП, забезпечує підтримання порядку в службових приміщеннях і побутових кімнатах чергової частини (ситуаційного відділу) ГУНП;

15) під час приймання-здавання чергування доповідає начальникові ГУНП, його заступникам та керівникам УОАЗОР про зареєстровані тяжкі та особливо тяжкі злочини, надзвичайні події, виявлені порушення службової дисципліни та вжиті заходи.

Працівники оперативної зміни чергової частини (ситуаційного відділу) ГУНП постійно перебувають у виділених для них приміщеннях і відлучаються лише за викликом начальника ГУНП, його

Глава 7. Організація роботи чергових частин органів Національної поліції

заступників, керівництва УОАЗОР, а також для вживання їжі та відпочинку (в межах адміністративного будинку).

Для ефективності здійснення цілодобового контролю за дотриманням прав громадян, забезпеченням публічної безпеки і порядку, протидії злочинності в ГУНП призначаються відповідальний та його заступник.

Відповідальними по ГУНП у вихідні та святкові дні призначаються перші заступники начальників ГУНП та заступники начальників ГУНП, в інші дні – керівники структурних підрозділів ГУНП, визначених начальником ГУНП, а заступниками відповідальних – керівники структурних підрозділів ГУНП та їх заступники.

У структурних підрозділах ГУНП призначаються відповідальні з-поміж керівного складу та найбільш підготовлених працівників.

Відповідальний по ГУНП зобов'язаний:

1) перед заступанням на чергування ознайомитися з оперативною обстановкою, перевірити готовність оперативної зміни чергової служби, слідчо-оперативних груп та інших працівників, що залучаються до чергування, та провести інструктаж;

2) бути у службовому кабінеті за місцем розташування ГУНП, підтримувати постійний зв'язок з черговою частиною (ситуаційним відділом), відлучатися лише для вживання їжі, виїзду на місце подій або перевірки організації несення служби нарядами поліції;

3) в разі ускладнення оперативної обстановки через оперативного чергового вносити тимчасові зміни в розстановку сил і засобів;

4) за інформацією, отриманою від оперативного чергового ГУНП, виїжджати на місце вчинення кримінальних правопорушень та інших надзвичайних подій, інформація про які підлягає переданню до чергової частини НПУ, для координації дій підпорядкованих підрозділів поліції, а за необхідності направляти на місце подій заступника відповідального по ГУНП та відповідальних від структурних підрозділів ГУНП;

5) здійснювати перевірки територіальних підрозділів поліції, організовувати виїзди заступника відповідального по НПУ та відповідальних по підрозділах НПУ для здійснення таких перевірок.

Відповідальний по ГУНП після 21.00 з урахуванням оперативної обстановки, що склалася, може перебувати за місцем проживання.

Після завершення чергування відповідальний по ГУНП доповідає начальникові ГУНП або особі, яка виконує його обов'язки, про стан оперативної обстановки на території обслуговування, виявлені проблеми в діяльності територіального органу поліції (підпорядкованих йому підрозділів) та шляхи їх вирішення, результати

надання методичної допомоги в усуненні виявлених недоліків, а також висловлює пропозиції щодо вдосконалення службової діяльності.

Заступник відповідального по ГУНП несе службу в єдиному однострої з табельною вогнепальною зброєю та зобов'язаний:

1) перед заступанням на чергування ознайомитися з оперативною обстановкою, разом із відповідальним по ГУНП перевірити готовність оперативної зміни чергової частини (ситуаційного відділу) до несення служби, взяти участь в її інструктажі;

2) виїжджати на місця вчинення кримінальних правопорушень або інших надзвичайних подій, що можуть викликати суспільний резонанс, для надання практичної допомоги та ліквідації наслідків надзвичайних подій;

3) перевіряти організацію роботи чергової служби підпорядкованих підрозділів поліції, законність доставляння осіб до підрозділів поліції, дотримання строків їх тримання, вживати заходів щодо негайного усунення виявлених недоліків;

4) після завершення чергування доповісти відповідальному по ГУНП про проведену роботу, виявлені під час перевірок несення служби недоліки і вжиті заходи щодо їх усунення та подати пропозиції стосовно вдосконалення службової діяльності.

Відповідальний від структурного підрозділу ГУНП зобов'язаний:

1) перед заступанням на чергування ознайомитися з оперативною обстановкою;

2) за дорученням відповідального по ГУНП або його заступника виїжджати на місця вчинення кримінальних правопорушень або виникнення інших надзвичайних подій для надання методичної допомоги в межах компетенції відповідного структурного підрозділу або ліквідації наслідків надзвичайних подій;

3) за дорученням відповідального по ГУНП брати участь у здійсненні перевірок підпорядкованих підрозділів поліції, надавати методичну допомогу з метою негайного усунення виявлених недоліків;

4) після завершення чергування доповісти відповідальному по ГУНП про особисто проведену роботу, виявлені проблеми в діяльності перевірених підрозділів поліції, результати надання методичної допомоги в усуненні виявлених недоліків та надати пропозиції щодо вдосконалення службової діяльності.

Тривалість несення служби відповідальних по ГУНП – тиждень, їх заступників та відповідальних від структурних підрозділів – доба. Після закінчення чергування відповідальним по ГУНП, їх

Глава 7. Організація роботи чергових частин органів Національної поліції

заступникам та відповідальним від структурних підрозділів надається відпочинок.

Роботу чергової служби в територіальних підрозділах поліції організовують їх безпосередні начальники.

Начальники чергових частин, старші інспектори-чергові, інспектори-чергові та помічники чергових частин (секторів реагування патрульної поліції) територіальних підрозділів поліції призначаються на посади та звільняються з посад начальником ГУНП.

Начальники чергових частин (секторів реагування патрульної поліції) територіальних підрозділів поліції або особи, які виконують їх обов'язки:

1) забезпечують підбір та розстановку кадрів згідно зі штатним розписом;

2) розподіляють службові обов'язки між працівниками чергової служби територіальних підрозділів поліції;

3) організовують підміну штатних працівників чергової служби;

4) подають пропозиції керівникам територіальних підрозділів поліції щодо створення належних умов для праці та відпочинку добових нарядів чергової служби;

5) організовують проведення з працівниками поліції занять зі службової підготовки згідно з навчальними планами;

6) контролюють дотримання поліцейськими службової дисципліни, режиму секретності, прав і свобод громадян;

7) забезпечують збір та обробку оперативної інформації, підготовку добового зведення, а також інших довідкових матеріалів;

8) контролюють використання автотранспорту, збереження та використання матеріально-технічних засобів у чергових частинах (секторах реагування патрульної поліції);

9) здійснюють контроль за додержанням правил охорони праці, пожежної безпеки та державних санітарних норм і правил;

10) уживають заходів щодо вдосконалення роботи добових нарядів чергових частин (секторів реагування патрульної поліції), впровадження передових форм і методів їх діяльності;

11) організовують роботу з удосконалення автоматизованої системи інформаційного забезпечення чергових частин (секторів реагування патрульної поліції), впровадження в її роботу новітніх зразків технічного оснащення;

12) щодня підбивають підсумки роботи чергової зміни за минулу добу та беруть участь у проведенні інструктажу наряду, який заступає на службу;

13) ведуть облік (розподіл) службового часу, чергувань працівників чергової служби в понаднормовий час, а також у нічну пору доби.

Для ефективності здійснення цілодобового контролю за забезпеченням захисту прав громадян, правопорядку та протидії злочинності та подальшого вдосконалення управлінської діяльності в територіальних підрозділах поліції призначається відповідальний. Відповідальний по територіальному підрозділу поліції заступає на добове чергування в єдиному однострої з табельною вогнепальною зброєю.

Відповідальний по територіальному підрозділу поліції зобов'язаний:

1) перед заступанням на чергування ознайомитися з оперативною обстановкою, перевірити готовність добових нарядів чергової служби, слідчо-оперативних груп, інших нарядів поліції, які залучаються до чергування, та за відсутності начальника територіального підрозділу поліції провести інструктаж нарядів;

2) перевірити законність доставлення до територіального підрозділу поліції громадян, утримання осіб у КЗ та за наявності підстав ужити невідкладних заходів щодо поновлення порушених прав громадян;

3) забезпечити організацію своєчасного розгляду обставин правопорушень, вчинених особами, доставленими до територіального підрозділу поліції, та розглядати справи про адміністративні правопорушення;

4) перебувати у службовому кабінеті за місцем розташування територіального підрозділу поліції, постійно бути на зв'язку з черговою службою, відлучатися лише для вживання їжі, виїзду на місце події або перевірки організації несення служби нарядами;

5) під час ускладнення оперативної обстановки через оперативного чергового за погодженням із начальником територіального підрозділу поліції вносити зміни в розстановку сил і засобів;

6) особисто виїжджати на місця вчинення кримінальних правопорушень та інших подій, інформація про які підлягає передавню до чергової частини НПУ;

7) здійснювати перевірки несення служби добовими нарядами та іншими нарядами поліції, задіяними на забезпечення публічної безпеки і порядку.

Після завершення чергування відповідальний по територіальному підрозділу поліції доповідає начальникові територіального підрозділу поліції про стан оперативної обстановки на території

Глава 7. Організація роботи чергових частин органів Національної поліції

обслуговування, результати перевірок, виявлені проблемні питання, а також подає пропозиції щодо вдосконалення службової діяльності.

Після закінчення чергування відповідальному по територіальному підрозділу поліції надається відпочинок.

У разі некомплекту штатних працівників чергових частин, старших інспекторів-чергових (інспекторів-чергових) та помічників чергових секторів реагування патрульної поліції (далі – СРПП) у територіальних підрозділах поліції (через їх хворобу, відпустку чи відсутність з інших причин) до несення служби залучаються працівники інших служб, які мають необхідну підготовку, досвід роботи, склали заліки зі знання нормативно-правових актів, що регулюють діяльність чергової служби, та пройшли стажування у черговій частині (СРПП). Список підмінних чергових та їх помічників затверджується відповідним наказом.

Із ускладненням оперативної обстановки, переведенням територіального підрозділу поліції на посилений варіант несення служби за дорученням його начальника добовий наряд чергової служби може бути збільшено за рахунок працівників інших служб.

Працівники добового наряду чергової служби постійно перебувають у закріпленому за нею приміщенні (залі оперативного управління чергової служби) й відлучаються лише за викликом начальника територіального підрозділу поліції, для вживання їжі, відпочинку (в межах адміністративного будинку), перевірки приміщень та в інших випадках із дозволу оперативного чергового. Підміна оперативного чергового та його помічника на час приймання їжі та відпочинку здійснюється іншими членами добового наряду.

Здійснювати перевірку організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) поліції з пред'явленням службового посвідчення мають право:

- 1) голова Національної поліції України, перший заступник голови Національної поліції України та заступники голови Національної поліції України;
- 2) начальники ГУНП, територіальних підрозділів поліції та їх заступники (у підпорядкованих їм органах (підрозділах) поліції);
- 3) начальник ДООЗОР та його заступники;
- 4) начальник Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України та його заступники (у підпорядкованих їм підрозділах поліції);
- 5) начальники підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП, територіальних

підрозділів поліції та їх заступники (у підпорядкованих їм підрозділах поліції);

6) начальники чергових частин НПУ, ГУНП, територіальних підрозділів поліції та їх заступники (у підпорядкованих їм підрозділах поліції);

7) начальники управлінь превентивної діяльності ГУНП та їх заступники (у підпорядкованих їм підрозділах поліції);

8) начальники секторів реагування патрульної поліції територіальних підрозділів поліції (у підпорядкованих їм підрозділах поліції);

9) працівники Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України та його територіальних підрозділів.

Здійснювати перевірку організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) поліції з пред'явленням службового посвідчення та дозволу (припису) на право перевірки мають право:

1) працівники ДОАЗОР та управлінь організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП;

2) працівники управління інспекції з особового складу Департаменту кадрового забезпечення Національної поліції України та відділів інспекції з особового складу управлінь кадрового забезпечення ГУНП під час проведення службових розслідувань за фактами надзвичайних подій;

3) працівники Управління забезпечення прав людини Національної поліції України (з питань дотримання прав і свобод людини в поліцейській діяльності);

4) працівники Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України та управлінь превентивної діяльності ГУНП у підпорядкованих їм органах (підрозділах) поліції з питань діяльності секторів реагування патрульної поліції територіальних підрозділів поліції та зберігання добровільно зданої, вилученої та знайденої зброї, боєприпасів і спеціальних засобів;

5) працівники служби озброєння Департаменту управління майном Національної поліції України та управління логістики і матеріально-технічного забезпечення ГУНП у підпорядкованих їм органах (підрозділах) поліції з питань організації зберігання озброєння.

Указані особи мають право здійснювати перевірку за наявності дозволу на право перевірки за підписом голови Національної поліції України або особи, яка виконує його обов'язки, чи першого заступника голови Національної поліції України. У ГУНП право підпису дозволу на право перевірки мають начальники ГУНП або особи, які виконують їх обов'язки, та перші заступники начальників ГУНП. Дозвіл скріплюється гербовою печаткою.

7.3. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЧЕРГОВОГО ЧЕРГОВОЇ ЧАСТИНИ ОРГАНІВ (ПІДРОЗДІЛІВ) НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Головний інспектор-черговий чергової частини НПУ має право:

1) віддавати черговим структурних підрозділів центрального органу управління Національної поліції та черговим ГУНП обов'язкові до виконання доручення з питань забезпечення публічної безпеки і порядку, здійснення невідкладних заходів щодо попередження, припинення й розкриття тяжких, особливо тяжких злочинів і надзвичайних подій;

2) у разі ускладнення оперативної обстановки вносити зміни в розстановку сил і засобів із подальшою доповіддю відповідальному по НПУ;

3) вводити в дію спеціальні оперативні плани, оголошувати збір працівників центрального органу управління поліції за навчальними сигналами та сигналами оповіщення;

4) вимагати від керівників структурних підрозділів центрального органу управління поліції та ГУНП інформацію, необхідну для виконання покладених на чергову частину завдань.

Старший інспектор з особливих доручень – черговий (старший інспектор-черговий) чергової частини (ситуаційного відділу) ГУНП має право:

1) віддавати обов'язкові до виконання доручення черговим територіальних підрозділів поліції та нарядам, які несуть службу на території обслуговування, а за відсутності керівників територіальних підрозділів поліції – усім поліцейським;

2) під час ускладнення оперативної обстановки через чергових територіальних підрозділів поліції здійснювати необхідне маневрування силами й засобами підпорядкованих підрозділів поліції з подальшою доповіддю про ухвалене рішення керівництву ГУНП;

3) залучати для організації охорони місця події, переслідування й затримання злочинців усі задіяні на забезпечення публічної безпеки і порядку наряди поліції незалежно від їх підпорядкування з урахуванням першочерговості виконання завдань;

4) вводити в дію спеціальні оперативні плани, оголошувати збір працівників поліції ГУНП або його територіальних підрозділів за навчальними сигналами та сигналами оповіщення;

5) одержувати від керівників підпорядкованих територіальних підрозділів поліції інформацію, необхідну для виконання покладених на чергову службу завдань;

б) у разі ускладнення оперативної обстановки звертатися до інших чергових частин (ситуаційних відділів) ГУНП для отримання необхідної інформації та допомоги.

Старший інспектор-черговий (інспектор-черговий) чергової частини (СРПП) територіального підрозділу поліції є старшим оперативним начальником щодо нарядів поліції, які виконують на його території обслуговування завдання із забезпечення публічної безпеки й порядку, попередження і припинення правопорушень, установлення осіб, які підозрюються у їх вчиненні та з ліквідації наслідків надзвичайних подій, і має право:

1) видавати необхідні та обов'язкові доручення підпорядкованим черговим службам, контролювати своєчасність і повноту їх виконання;

2) у разі ускладнення оперативної обстановки звертатися до чергових частин (ситуаційних відділів) вищого рівня та інших органів (підрозділів) поліції для отримання допомоги силами й засобами, а також необхідної інформації;

3) вводити в дію спеціальні оперативні плани, оголошувати збір працівників поліції територіального підрозділу поліції за навчальними сигналами та сигналами оповіщення;

4) вимагати підтримання внутрішнього розпорядку, службової дисципліни, правил пожежної безпеки та державних санітарних норм і правил;

5) подавати пропозиції керівництву щодо покращення роботи територіального підрозділу поліції та його структурних підрозділів, запровадження нових форм і методів організації службової діяльності;

6) вимагати від громадян та посадових осіб, які порушують публічну безпеку і порядок, припинення правопорушень та дій, що перешкоджають здійсненню повноважень поліції, виносити усне зауваження особам, а в разі невиконання зазначених вимог уживати передбачених законодавством заходів;

7) перевіряти у громадян, які підозрюються у вчиненні правопорушень, документи, що посвідчують їх особу;

8) поміщати й утримувати в КЗ:

– осіб, підозрюваних у вчиненні злочинів, за які передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, без ухвали слідчого судді або суду на підставі протоколу про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, відповідно до ст. 208 Кримінального процесуального кодексу України, а також осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді чи суду ухиляються від виконання кримінального покарання, на підставі ухвали

Глава 7. Організація роботи чергових частин органів Національної поліції

слідчого судді або суду про дозвіл на затримання на строк до 3 годин із подальшим поміщенням до ізоляторів тимчасового тримання, а якщо доставлення зазначених осіб до ІТТ у цей строк є неможливим через віддаленість або відсутність належних шляхів сполучення, вони можуть триматися в КЗ не більше 24 годин;

– осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, визначені п. 1 ч. 2 ст. 262 Кодексу України про адміністративні правопорушення, на підставі протоколу про адміністративне затримання на строки, визначені ст. 263 КУпАП;

– військовослужбовців, які вчинили діяння, що мають ознаки кримінального чи адміністративного правопорушення, на встановлений законодавством строк до передання їх посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України;

9) проводити особисто чи доручати членам добового наряду чергової служби, слідчо-оперативних груп або іншим працівникам поліції проведення поверхневої перевірки та огляду осіб, доставлених до підрозділу поліції за підозрою у вчиненні кримінального чи адміністративного правопорушення, транспортних засобів, предметів і документів, що знаходяться при них, відповідно до законодавства України;

10) проводити особисто чи доручати членам добового наряду чергової служби, слідчо-оперативних груп та іншим працівникам поліції проведення фотографування, дактилоскопіювання, звукозапису, відеозйомки та перевірки за базами даних МВС осіб, затриманих за підозрою у вчиненні правопорушень (затримання згідно з дорученнями органів правопорядку, затримання осіб органами досудового розслідування, адміністративний арешт, домашній арешт), відповідно до законодавства України;

11) направляти до медичних закладів затриманих осіб, громадян, які звернулися до поліції із заявою про заподіяння їм тілесних ушкоджень, разом із направленням на предмет установлення факту ушкодження здоров'я, а також з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, разом із направленням для огляду на стан сп'яніння відповідно до законодавства України.

Оперативний черговий (або особа, яка виконує його обов'язки):

1) забезпечує приймання та реєстрацію заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події;

2) отримавши інформацію про вчинені кримінальні правопорушення та інші події вживає всіх заходів щодо попередження або

припинення правопорушення, встановлення та затримання правопорушників, надання допомоги потерпілим, ліквідації негативних наслідків правопорушень і подій;

3) забезпечує вільний доступ громадян до книги скарг і пропозицій.

Із надходженням телеграм, телефонограм або іншої кореспонденції до органу (підрозділу) поліції оперативний черговий зобов'язаний:

1) забезпечити своєчасну реєстрацію телеграм і телефонограм, що надійшли, у книзі обліку вхідних телеграм і телефонограм;

2) негайно доповісти зміст телеграми (телефонограми, телетайпограми, орієнтування) начальникові органу (підрозділу) поліції, а за його відсутності залежно від її змісту ознайомити працівників зацікавлених підрозділів поліції;

3) доповісти начальникові органу (підрозділу) поліції зміст телеграми (телефонограми, телетайпограми), що не має характеру орієнтування, після чого передати її під підпис у книзі обліку вхідних телеграм і телефонограм до підрозділу документального забезпечення для вручення виконавцю;

4) отримавши телеграму (телефонограму, телетайпограму, орієнтування) для передання каналами зв'язку чергової служби, зареєструвати її (його) у книзі обліку вихідних телеграм і телефонограм і направити адресатам;

5) у разі доставлення до органу (підрозділу) поліції в нічну пору, вихідні та святкові дні пакетів із грифом обмеження доступу прийняти їх, перевірити цілісність упаковки й відбитків печаток, поставити підпис про їх отримання у здавальному реєстрі із поставленням печатки «Для пакетів»; отримані пакети обліковуються в журналі обліку пакетів;

6) у разі виявлення пошкоджень цілісності упаковки пакетів із грифом обмеження доступу у присутності особи, яка доставила пакети, скласти акт у довільній формі, про що зазначити відповідну інформацію у здавальному реєстрі та доповісти про це начальникові органу (підрозділу) поліції;

7) у разі отримання пакетів з позначкою «Терміново» негайно після їх отримання та обліку повідомити начальника органу (підрозділу) поліції.

Інша інформація службового характеру, яка надходить до чергової служби і за якою оперативний черговий зобов'язаний виконати певні дії, заноситься до зошита для записів чергових.

Глава 7. Організація роботи чергових частин органів Національної поліції

Обов'язки оперативного чергового під час введення ступенів готовності та спеціальних оперативних планів:

1) постійно бути готовим до своєчасного оповіщення й збору працівників поліції органу (підрозділу) поліції за навчальними сигналами та сигналами оповіщення, знати місця збору;

2) знати порядок зв'язку з органами державної влади та місцевого самоврядування, черговими територіальних органів ДСНС, ДМС, Адміністрації Держприкордонслужби, прокуратури, Служби безпеки України, військових комендатур і військових частин на території обслуговування.

У разі одержання з чергової служби вищого рівня будь-якого із сигналів про введення ступенів готовності, зазначених на пакетах, та пароля до них оперативний черговий зобов'язаний:

1) зафіксувати в зошиті для записів чергових точний час отримання сигналу й пароля, посаду і прізвище особи, яка передала сигнал, підтвердити його отримання;

2) розпечатати пакет із позначенням отриманого сигналу, звірити пароль, що міститься в пакеті, з отриманим;

3) у разі відповідності прийнятого пароля, що міститься в пакеті, негайно доповісти начальникові органу (підрозділу) поліції про отриманий сигнал і діяти відповідно до його доручень;

4) у разі розбіжності отриманого пароля з паролем, що міститься в пакеті, негайно повідомити про це чергового чергової частини (ситуаційного відділу) вищого рівня та діяти за його дорученням;

5) отримавши сигнали оповіщення від територіального органу ДСНС зафіксувати сигнал, негайно доповісти начальникові органу (підрозділу) поліції й діяти за його дорученням.

У разі отримання від начальника органу (підрозділу) поліції або з чергової частини (ситуаційного відділу) вищого рівня наказу або доручення про введення в дію спеціальних оперативних планів оперативний черговий забезпечує виконання заходів, передбачених відповідними планами.

Про введення в дію спеціального оперативного плану (проведення навчальних тренувань) черговий робить запис у журналі з організаційного забезпечення спеціальних оперативних планів Національної поліції України.

За обставин, що потребують термінових дій, оперативний черговий має право самостійно вводити в дію спеціальний оперативний план оборони адміністративного будинку із подальшою доповіддю начальникові органу (підрозділу) поліції та до чергової частини (ситуаційного відділу) вищого рівня.

Дії оперативного чергового під час затримання (доставлення до органу (підрозділу) поліції) окремих категорій осіб:

1) у разі затримання (доставлення) за вчинення правопорушень військовослужбовців, поліцейських або співробітників Служби безпеки України оперативний черговий повинен (після встановлення особи затриманого, місця проходження служби, підстав і законності затримання та складення відповідних матеріалів) повідомити про таке затримання орган Військової служби правопорядку, військового коменданта та/або командира військової частини, начальника органу (підрозділу) поліції або чергового територіального підрозділу Служби безпеки України; про вчинення кримінального правопорушення цієї категорією осіб необхідно повідомити чергового територіальної та/або військової прокуратури;

2) про затримання або доставлення до чергової служби органу (підрозділу) поліції іноземців (які не мають дипломатичного, консульського чи іншого імунітету) чи осіб без громадянства оперативний черговий з метою встановлення законності перебування таких осіб на території України повинен поінформувати територіальний підрозділ ДМС;

3) у разі доставлення неповнолітньої (малолітньої) особи, яка вчинила правопорушення, перебуває у стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю чи наркотичних засобів, або дитини, яка заблукала чи була підкинута, він повинен передати доставлену особу працівнику підрозділу ювенальної превенції для подальшого розгляду обставин правопорушення чи події;

4) якщо слідчим встановлено, що в діях затриманого містяться ознаки кримінального правопорушення або він перебуває в розшуку, незаконно зберігає заборонені предмети і речі чи має підроблені документи, оперативний черговий повинен доповісти про це начальникові органу (підрозділу) поліції та негайно повідомити керівників підрозділів слідства та кримінальної поліції;

5) рішення про можливість утримання осіб, які перебувають в непридатному стані, мають небезпечні для життя чи здоров'я тілесні ушкодження, симптоми гострих захворювань внутрішніх органів, видимі ознаки отруєння алкоголем або сильнодіючими речовинами були заражені небезпечними для здоров'я оточуючих інфекційними хворобами, втратили здатність самостійно пересуватися внаслідок важкого ступеня сп'яніння, жінок з ознаками вагітності чи близьких пологів, осіб, які є пацієнтами замісної підтримувальної терапії або хворих з опіоїдною залежністю оперативний черговий ухвалює залежно від висновку лікаря, що фіксується в

Глава 7. Організація роботи чергових частин органів Національної поліції

журналі реєстрації надання медичної допомоги особам, які перебувають в органі (підрозділі) поліції, та письмового доручення начальника органу (підрозділу) поліції; заходи реагування до таких осіб можуть уживатися лише після надання їм невідкладної медичної допомоги або з дозволу лікаря за результатами проведеного ним огляду затриманої особи.

Під час розгляду обставин щодо особи, доставленої до органу (підрозділу) поліції за вчинення адміністративного правопорушення, оперативний черговий зобов'язаний:

1) установити особу затриманого, провести особистий огляд, огляд речей затриманої особи із дотриманням вимог ст. 264 та 265 КУпАП та видати їй Пам'ятку для затриманих;

2) вимагати від працівника поліції, який затримав правопорушника, скласти й оформити в установленому порядку протокол про адміністративне правопорушення та протокол про адміністративне затримання;

3) перевірити правопорушника за базами даних єдиної інформаційної системи МВС, а в разі затримання осіб, які перебувають на профілактичному обліку, довести інформацію про них до відома працівників зацікавлених структурних підрозділів;

4) про місцеперебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, негайно повідомити її родичів, а також на її прохання адміністрацію за місцем роботи чи навчання;

5) доповісти начальникові органу (підрозділу) поліції або його заступнику матеріали про адміністративне правопорушення (адміністративне затримання);

6) забезпечити постійне спостереження за поведінкою затриманих осіб із метою попередження з їх боку нападу на працівників поліції, громадян, приховування предметів і речей, документів, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, уникнення можливості втечі, самогубства або спричинення шкоди своєму здоров'ю;

7) у разі погіршення стану здоров'я або вчинення спроби самогубства затриманою особою надати невідкладну домедичну допомогу, негайно викликати бригаду екстреної медичної допомоги та доповісти начальникові органу (підрозділу) поліції;

8) під час передання затриманих чи доставлених осіб на лікування у заклад охорони здоров'я у журналі обліку доставлених, відвідувачів та запрошених зробити відповідний запис, а до закладу охорони здоров'я надіслати лист із проханням заздалегідь повідомити про закінчення лікування особи;

9) у разі раптової смерті чи самогубства затриманої або запрошеної особи негайно викликати бригаду екстреної медичної допомоги, доповісти письмовим рапортом начальникові органу (підрозділу) поліції, до чергової частини (ситуаційного відділу) вищого рівня, поінформувати чергового прокуратури та вжити заходів щодо збереження обстановки на місці події.

Особистий огляд затриманого за адміністративне правопорушення проводиться особою однієї статі із затриманим і в присутності двох понятих тієї ж статі. Огляд речей, транспортних засобів та інших предметів здійснюється, як правило, у присутності особи, яка є їх володільцем. За невідкладних обставин згадані речі та предмети за відсутності їх володільця можуть бути оглянуті у присутності двох понятих.

Про особистий огляд, огляд і вилучення речей та документів робиться відповідний запис у протоколах про адміністративне правопорушення та адміністративне затримання із зазначенням усіх вилучених речей та документів і їх індивідуальних ознак (номера, серії, кольору тощо). Вилучені в затриманої особи гроші, речі, інші цінності й документи зберігаються разом із копією протоколу про адміністративне затримання у спеціальній шафі та передаються під час змін черговими із записом у книзі приймання-здавання чергування.

Зі звільненням затриманої особи їй повертають усі вилучені речі, документи і гроші, за винятком предметів, речей та документів, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, предметів і речей, що перебувають у розшуку, а також таких, що підлягають конфіскації або оплатному вилученню.

Про отримання речей, документів та інших цінностей особа, яка звільняється, ставить підпис у протоколі вилучення і в разі наявності претензій до працівників поліції власноруч робить запис у протоколі про адміністративне затримання. Копії протоколів зберігаються у черговій службі органу (підрозділу) поліції протягом одного року.

Під час розгляду обставин щодо затриманої особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, оперативний черговий зобов'язаний:

1) у разі затримання особи на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання підозрюваного, обвинуваченого з метою його приводу для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або особи, оголошеної у міжнародний розшук, щодо якої обрано запобіжний

захід у вигляді тримання під вартою, негайно повідомити про це слідчого та/або прокурора, зазначеного в ухвалі;

2) у випадку затримання особи не уповноваженою на те посадовою особою та тимчасового вилучення у затриманого майна отримати його для зберігання до передання слідчому чи прокурору; факт отримання тимчасово вилученого майна засвідчується протоколом; подальше передання майна слідчому чи прокурору фіксується у відповідному журналі;

3) роз'яснити затриманому підстави його затримання, права й обов'язки та видати Пам'ятку для затриманих;

4) перевірити, чи надала уповноважена посадова особа, яка здійснила затримання, можливість затриманій особі повідомити про своє затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї, захисника або інших осіб чи здійснила таке повідомлення самостійно; у випадку нездійснення таких дій уповноваженою посадовою особою черговий виконує їх самостійно або доручає їх виконання іншому члену добового наряду чергової служби та повідомляє про це начальника органу (підрозділу) поліції, зробивши запис у відповідному журналі;

5) у разі одержання протоколу про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, чи ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання від уповноваженої особи направити підозрюваного до ІТТ, передавши під підпис черговому ІТТ вилучені у затриманої особи речі та документи.

Оперативний черговий, який закінчує чергування:

1) детально ознайомлює наряд чергової служби, який прибув на зміну, з оперативною обстановкою;

2) інформує про поточну роботу, зареєстровані кримінальні правопорушення та події, масові та інші заходи, що плануються, сили й засоби, задіяні на забезпечення публічної безпеки і порядку, охорону адміністративного будинку органу (підрозділу) поліції, доручення начальника органу (підрозділу) поліції й керівництва вищого рівня.

Оперативний черговий, який заступає на чергування, приймає від чергового, який змінюється:

1) табельну вогнепальну зброю (в тому числі не закріплену за поліцейськими), а також спортивну та навчальну зброю, що перебуває на тимчасовому зберіганні (крім вилученої, добровільно зданої та знайденої), боєприпаси, спеціальні засоби, оперативну, криміналістичну й організаційну техніку, засоби зв'язку, ключі від кімнат для затриманих та кімнати зберігання зброї та спеціальних

засобів; озброєння, спеціальні й технічні засоби перевіряються поштучно (звіряється номер, серія та рік випуску), особлива увага при цьому звертається на їх укомплектованість;

2) осіб, які утримуються в КЗ, матеріали, на підставі яких ці особи утримуються, вилучені в них речі, документи, гроші та цінності;

3) службову документацію чергової служби та інші довідкові матеріали.

Під час здійснення прийому чергування оперативний черговий, який заступає на службу, зобов'язаний перевірити технічну справність охоронно-пожежної сигналізації, виведеної на концентратор охоронної сигналізації органу (підрозділу) поліції, та засобів пожежогасіння, які є у приміщенні чергової служби.

Про виявлені недоліки оперативний черговий проставляє записи у книзі приймання-здавання чергування, після чого доповідає начальникові органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов'язки.

Про приймання і здавання чергування, зареєстровані кримінальні правопорушення та інші події, вжиті заходи та їх результати, виявлені правопорушення, вчинені працівниками поліції, та інші недоліки оперативні чергові доповідають начальникові органу (підрозділу) поліції та надають необхідну службову документацію. Начальник органу (підрозділу) поліції дає оцінку наряду чергової служби, який змінюється, проводить інструктаж нового добового наряду та дозволяє провести зміну чергування.

Із прибуттям поліцейських, які заступають на чергування, оперативний черговий зобов'язаний:

1) перевірити згідно з розстановкою наявність поліцейських, з'ясувати їх стан здоров'я, а також обставини, що заважають несенню служби;

2) ознайомити поліцейські наряди з орієнтуваннями, отриманою інформацією про вчинені кримінальні правопорушення, прикметами осіб, які розшукуються, оголосити маршрути патрулювання та час несення служби;

3) вишикувати поліцейські наряди на інструктаж, перевірити у кожного поліцейського наявність обов'язкових предметів озброєння та спорядження, вжити заходів щодо усунення виявлених недоліків;

4) доповісти посадовій особі, яка проводить інструктаж, про готовність поліцейських до несення служби;

5) після проведення інструктажу видати поліцейським табельну вогнепальну зброю, боєприпаси до неї, засоби зв'язку та спеціальні засоби.

Глава 7. Організація роботи чергових частин органів Національної поліції

Під час несення служби поліцейськими нарядами оперативний черговий органу (підрозділу) поліції зобов'язаний підтримувати з ними постійний зв'язок, приймати доповіді про обстановку, своєчасно інформувати їх про вчинені кримінальні та інші правопорушення, викрадені речі, злочинців, що розшукуються, і їх прикмети, а також за дорученням керівника чи відповідального по органу (підрозділу) поліції (за їх відсутності – самостійно) проводити передислокацію нарядів з урахуванням оперативної обстановки, що склалася.

У разі неприбуття після закінчення служби поліцейського наряду до органу (підрозділу) поліції або відсутності протягом тривалого періоду часу наряду на маршруті патрулювання оперативний черговий негайно повідомляє про це начальника органу (підрозділу) поліції, а також уживає заходів щодо встановлення його місця перебування та з'ясування причин залишення місця несення служби.

Під час прибуття до органу (підрозділу) поліції керівництва НПУ, ГУНП оперативний черговий відрекомендовується їм, доповідає про оперативну обстановку на території обслуговування, повідомляє начальника цього органу (підрозділу) поліції та за необхідності здійснює супровід зазначених посадових осіб у приміщенні адміністративного будинку та на прилеглий території.

У разі прибуття до органу (підрозділу) поліції представників органів державної влади та місцевого самоврядування або інших правоохоронних органів оперативний черговий відрекомендовується їм, повідомляє начальника цього органу (підрозділу) поліції та надалі діє за його вказівкою.

У разі прибуття до органу (підрозділу) поліції перевіряючих з органів поліції вищого рівня чи органів прокуратури оперативний черговий:

1) відрекомендовується їм та доповідає начальникові органу (підрозділу) поліції, а також черговій частині (ситуаційному відділу) вищого рівня;

2) перевіряє документи у зазначених осіб та встановлює їх повноваження;

3) здійснює супровід перевіряючого у приміщенні адміністративного будинку та на прилеглий території або доручає це іншому працівнику поліції;

4) під час перевірки чергової служби особисто надає службову документацію;

5) після закінчення перевірки пропонує посадовим особам зробити запис про виявлені недоліки у книзі перевірок;

б) про результати перевірки доповідає начальникові органу (підрозділу) поліції, а також черговій частині (ситуаційному відділу) вищого рівня.

7.4. ОРГАНІЗАЦІЯ РЕАГУВАННЯ НА ЗАЯВИ ТА ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНІ, АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ АБО ПОДІЇ ТА ОПЕРАТИВНОГО ІНФОРМУВАННЯ В ОРГАНАХ (ПІДРОЗДІЛАХ) НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Працівники чергової служби з метою встановлення необхідної інформації про правопорушення або подію, забезпечення своєчасного та якісного реагування нарядами поліції за фактом їх учинення (виникнення) керуються Алгоритмом орієнтовних невідкладних дій працівника чергової служби.

Строк оперативного інформування обчислюється з моменту надходження до органів (підрозділів) поліції первинних відомостей (повідомлення телефоном або іншими видами зв'язку, усної чи письмової заяви, отримання матеріалів з інших правоохоронних органів тощо) про вчинення правопорушення або виникнення події.

З метою отримання телекомунікаційних послуг та оперативного реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події як кінцеве обладнання в органах (підрозділах) поліції використовуються телефони (стаціонарні, мобільні), радіостанції, планшетні пристрої та інші засоби зв'язку.

Заяви та повідомлення про правопорушення або події працівниками чергової служби органів (підрозділів) поліції реєструються в інформаційних ресурсах системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (далі – ІПНП). У разі технічної несправності системи ІПНП направлення нарядів поліції та керування ними здійснюються за допомогою інших видів зв'язку.

Наряди поліції з метою отримання завдань для реагування на повідомлення про правопорушення або події забезпечуються планшетними пристроями з програмним забезпеченням системи ІПНП.

Працівники підрозділів «102» та диспетчери розміщуються у приміщеннях ГУНП. Приймання екстрених викликів підрозділом «102» здійснюється централізовано з усієї території обслуговування відповідного ГУНП. Кожен працівник підрозділу «102» і диспетчер чергової зміни забезпечуються відповідними автоматизованими робочими місцями та повинні мати авторизований доступ до системи ІПНП.

Глава 7. Організація роботи чергових частин органів Національної поліції

Спеціалізоване програмне забезпечення АРМ «оператор «102» системи ІПНП, яке використовує працівник підрозділу «102», працює в таких режимах:

- «Приєм викликів» – режим, у якому надходять виклики;
- «Обробка викликів» – режим, у якому здійснюється обробка заяв та повідомлень, а також заповнення електронних контурів у системі ІПНП;
- «Перерва» – режим тимчасового припинення роботи або відпочинку працівника підрозділу «102»; при цьому виклики на це робоче місце не розподіляються.

Заяви та повідомлення про правопорушення або події до підрозділу «102» можуть надходити, крім скороченого номера «102», за допомогою інших видів зв'язку, інтеграцію яких із системою ІПНП дозволено Національною поліцією України, зокрема:

- у вигляді стислих текстових повідомлень (смс-повідомлень);
- електронною поштою;
- з мобільних додатків;
- за допомогою інших спеціалізованих програмно-технічних і технічних засобів.

В АРМ «оператор «102» зазначаються відомості про дату і час надходження заяви (повідомлення), інформація про заявника – прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання чи реєстрації, місцеперебування (місцезнаходження), абонентський номер телефону, стислий зміст заяви (повідомлення), орган (підрозділ) поліції, до якого передано повідомлення, тощо.

На випадок *припинення з технічних причин* (несправність, збої) роботи АРМ «оператор «102» кожен працівник підрозділу «102» має бути забезпечений робочим зошитом, зареєстрованим у підрозділі документального забезпечення, для запису повідомлень про правопорушення або події. Передання прийнятої інформації диспетчеру та оперативному черговому в таких випадках здійснюється за допомогою телефонного або іншого виду зв'язку. Після відновлення роботи АРМ «оператор «102» працівники підрозділу «102» переносять прийняту інформацію про правопорушення або події з робочого зошита до інформаційних ресурсів системи ІПНП.

Обов'язки працівника підрозділу «102»:

- 1) безпосередньо перед заступанням на чергування перевіряти технічний стан АРМ «оператор «102»;
- 2) забезпечувати протягом двох хвилин прийняття від заявника інформації про правопорушення або подію та її внесення до системи ІПНП; з об'єктивних причин цей строк може бути збільшено

(алкогольне сп'яніння, хвилювання, мовні вади заявника, ненадання вичерпної відповіді на запитання тощо);

3) під час спілкування із заявником дотримуватися принципів професійної етики та моралі;

4) під час прийняття повідомлення про правопорушення або подію, спілкуючись із заявником, одночасно вносити отриману інформацію до системи ІППП;

5) під час спілкування із заявником першочергово встановлювати та вносити до системи ІППП таку інформацію:

– про вид правопорушення або події (визначається з урахуванням можливості настання найбільш тяжких наслідків) та попередню кваліфікацію;

– про час, місце (адресу), обставини вчиненого правопорушення або події; в разі неможливості заявника назвати точну адресу вчинення правопорушення необхідно уточнити приблизну адресу, де вчинено правопорушення (район, напрямок в'їзду або виїзду з міста, розташовані поблизу магазини, торговельні центри, парки або інші орієнтири), на електронній мапі встановити маркер приблизного місця вчинення правопорушення та за його допомогою знайти найближчі орієнтири, які допоможуть зорієнтуватися заявнику;

– дані про потерпілого або заявника: прізвище, ім'я, по батькові, дату народження, реєстрацію місця проживання (перебування), місцезнаходження, абонентський номер телефону, а також чи потребує він або інші особи медичної допомоги;

– іншу необхідну інформацію, проставивши маркер події за територіальним місцем розташування підрозділу «102» у разі ненадання заявником своїх особистих даних чи адреси місця вчинення правопорушення або події;

– про територію місцеперебування (місцезнаходження) заявника та місця вчинення правопорушення, у разі якщо місце вчинення правопорушення або події не збігається з місцеперебуванням (місцезнаходженням) заявника;

6) унесено до системи ІППП інформацію в електронному вигляді автоматично передавати для реагування працівникам поліції, уповноваженим здійснювати організацію реагування на правопорушення або події;

7) у разі пошкодження основних і резервних каналів передання інформації в електронному вигляді відомості про правопорушення або подію передавати уповноваженим працівникам, використовуючи інші види зв'язку;

8) уносити до системи ІППП інформацію про правопорушення або події, отриману за допомогою інших видів зв'язку, в текстовому, аудіо- або відеоформаті, та передавати на розгляд відповідним працівникам поліції чи оперативно-диспетчерським службам інших органів державної влади, уповноваженим здійснювати організацію реагування на них;

9) уносити до системи ІППП первинну інформацію про правопорушення або події, які перебувають у стадії незавершеності та потребують негайного реагування;

10) у разі наявності технічних можливостей та за необхідності залучати до спілкування із заявником у режимі конференції працівника поліції, уповноваженого здійснювати реагування на правопорушення або події, та/або іншого працівника, визначеного керівником (старшим зміни), для уточнення інформації про правопорушення або подію;

11) після встановлення первинних даних зберегти в системі ІППП початкові відомості, направити їх відповідним працівникам поліції або оперативно-диспетчерським службам інших органів державної влади, уповноваженим здійснювати організацію реагування на правопорушення або події, повідомити заявника про виїзд наряду поліції та за необхідності продовжити з'ясування та доповнення первинних даних інформацією про таке:

- якщо правопорушники зникли, – напрямок їх відходу, спосіб їх відходу – пішки або на транспортному засобі, їх прикмети, номерні знаки та марку і модель транспортних засобів;

- наявність на місці вчинення кримінального правопорушення потерпілих, їх стан здоров'я та місцезнаходження; за наявності потерпілих, які потребують медичної допомоги, поінформувати службу екстреної допомоги «103», у разі отримання повідомлення про пожежу – службу екстреної допомоги «101»;

- кількість правопорушників, їх прикмети, особисті дані (якщо відомо), наявність зброї;

- те, чим заволоділи правопорушники, та прикмети викраденого;

- сліди, які могли залишитись на одязі й тілах правопорушників;

- інші дані, які сприятимуть розкриттю правопорушення по «гарячих слідах»;

12) після внесення всіх додаткових необхідних даних до системи ІППП зберегти інформацію;

13) у разі звернення заявника мовою, якою не володіє працівник підрозділу «102», вживати заходів щодо залучення іншого

працівника, який володіє іноземною мовою (за можливості в режимі конференції), у разі відсутності таких працівників зачитати англійською мовою інформацію, спрямовану на встановлення даних заявника, суть події, про яку заявник хоче повідомити поліції, а також роз'яснення, що його повідомлення буде записано та після перекладу йому буде зателефоновано;

14) невідкладно доповідати старшому чергової зміни про надходження скарг громадян на дії/бездіяльність працівників поліції, порушення їх прав і свобод, повторних звернень щодо неналежної організації реагування працівниками поліції на повідомлення, представляючи відповідні відмітки в системі ІПНП;

15) у разі раптового переривання дзвінка негайно зателефонувати заявнику для з'ясування обставин події чи правопорушення; якщо заявник не відповідає на дзвінок, виникла підозра про вчинення стосовно нього протиправних дій (крики, шум боротьби та інші ознаки), вносити до системи ІПНП наявну інформацію про те, що «зв'язок із заявником було втрачено», та проставити відмітку «інформувати чергового»; у разі, коли не відома адреса місця вчинення правопорушення та/або місцезнаходження заявника, проставити маркер на електронній мапі за місцем розташування підрозділу «102»;

16) уносити до системи ІПНП відомості про повідомлення служб екстреної допомоги «101», «103», «104» та передавати для реагування відповідним працівникам поліції або оперативно-диспетчерським службам інших органів державної влади, уповноваженим здійснювати організацію реагування на них;

17) у разі якщо заявник застосовує ненормативну лексику, вдається до образ, веде розмови про заклики до розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі, роз'яснювати, що за такі дії той може нести передбачену законом відповідальність; одночасно відображати в системі ІПНП інформацію про протиправні дії заявника, і направляти її для відповідного реагування уповноваженим працівникам поліції;

18) негайно проставляти відмітку «інформувати чергового» для здійснення відповідного реагування, якщо під час прийняття заяви або повідомлення стало відомо про те, що заявник або особа, яка вчинила правопорушення, перебуває в розшуку;

19) якщо в заяві (повідомленні) йдеться про питання, що не належать до компетенції поліції, та про дії, що не містять ознак правопорушення, або заявник висловлює особисте ставлення до події, що відбувається, ввічливо роз'яснювати заявнику його подальші дії;

Глава 7. Організація роботи чергових частин органів Національної поліції

при цьому інформацію, викладену заявником, необхідно вносити до системи ІППП;

20) усі реквізити до системи ІППП слід уносити державною мовою без скорочень (крім загальноприйнятих) із дотриманням правил правопису.

Відмова у прийнятті та реєстрації повідомлень про правопорушення або події не допускається.

Отримавши телефоном повідомлення про правопорушення або подію (електронне повідомлення від працівника підрозділу «102» через систему ІППП), оперативний черговий ТВП зобов'язаний:

1) ознайомитися зі змістом повідомлення та діяти, керуючись Алгоритмом орієнтовних невідкладних дій працівника чергової служби;

2) зареєструвати заяву чи повідомлення в електронному журналі єдиного обліку системи ІППП (у разі відсутності можливості автоматичної реєстрації в журналі ЄО);

3) за погодженням із диспетчером направити на місце вчинення правопорушення або події наряд поліції, окремих працівників, а в разі вчинення кримінального правопорушення – СОГ;

4) контролювати виконання завдань нарядами поліції та СОГ, які направлялися диспетчерами на відпрацювання правопорушення або події;

5) отримавши від наряду поліції, який прибув на місце події, інформацію про наявність ознак кримінального правопорушення невідкладно направити на місце події СОГ, доповісти відповідальному по ТВП (начальнику СРПП), начальнику ТВП або особі, яка виконує його обов'язки, та внести відповідну інформацію до системи ІППП;

6) у разі надходження телефонного повідомлення від диспетчера про відсутність вільних нарядів і неможливість організації реагування силами наявних добових нарядів доповісти начальнику ТВП або особі, яка виконує його обов'язки, та відповідальному по ТВП (начальнику СРПП), які визначають додаткові сили і засоби, які необхідно задіяти для реагування на ці повідомлення, та надають доручення щодо їх направлення на місця подій;

7) повідомити служби екстреної допомоги «101», «103», «104», інші правоохоронні органи та органи державної влади у разі необхідності;

8) отримавши повідомлення про правопорушення або подію телефоном або під час особистого звернення заявника до підрозділу поліції, в разі самостійного виявлення ним з будь-якого джерела

обставин, що можуть свідчити про вчинення правопорушення або події:

- з'ясувати час, місце (адресу), спосіб та інші обставини правопорушення або події, абонентський номер телефону та особисті дані потерпілого або заявника;
- внести самостійно або організувати внесення інформації про отримане повідомлення до системи ІППП;
- за погодженням із диспетчером направити на місце події наряд поліції, окремих працівників, а в разі вчинення кримінального правопорушення – СОГ;
- за потреби з'ясувати в заявника необхідну додаткову інформацію для вжиття заходів щодо встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;
- під час особистого звернення заявника до поліції видати відповідний талон-повідомлення, передбачений Інструкцією єдиного обліку, або в разі технічної можливості відправити заявнику текстове (смс-повідомлення) чи електронне повідомлення (на адресу електронної пошти) про його реєстраційний номер;

9) контролювати своєчасне прибуття нарядів поліції на місце вчинення кримінального правопорушення та оперативне отримання інформації, необхідної для інформування чергової служби вищого рівня;

10) здійснити орієнтування всіх нарядів поліції про обставини вчинення кримінального правопорушення, прикмети правопорушників та напрямки їх відходу;

11) інформувати наряди поліції про результати перевірок за інформаційними ресурсами системи ІППП стосовно особи, яка здійснила виклик поліції, особи, щодо якої здійснено виклик, адреси виклику або іншої особи (наявність у власності зареєстрованої зброї, перебуває в розшуку чи ні, категорія особи);

12) контролювати виконання визначених завдань із відпрацювання вчиненого правопорушення шляхом підтримання зв'язку із задіяними нарядами поліції та СОГ;

13) опрацювати отриману під час чергування інформацію про правопорушення або події та на її основі підготувати добове зведення, яке слід надати керівництву ТВП, зацікавленим структурним підрозділам і до органів прокуратури;

14) перевірити наявність відмітки в системі ІППП щодо необхідності інформування про подію центрального органу управління поліції; за наявності відмітки чергова служба вищого рівня інформується в системі ІППП автоматизовано в електронному вигляді; у

разі відсутності технічної можливості проставлення таких відміток або тимчасової неможливості передання даних про вчинені резонансні кримінальні правопорушення чи надзвичайні події інформація до чергової служби вищого рівня передається телефонним або іншим видом зв'язку;

15) під час отримання повідомлення про резонансне кримінальне правопорушення чи надзвичайну подію, які сталися на території обслуговування ТВП, доповісти про це начальнику ТВП, його заступникам (відповідно до розподілу функціональних обов'язків), відповідальному по ТВП (начальнику СРПП), а також повідомити чергову службу вищого рівня.

Під час організації реагування на правопорушення або події нарядом поліції з використанням планшетних пристроїв оперативний черговий ТВП повинен:

1) отримавши від наряду поліції в системі ІПНП електронний рапорт про результати відпрацювання виклику, в найстисліший строк опрацювати його зміст, за наявності зауважень зазначити їх у вільному полі розділу або погодити його;

2) роздрукувати остаточно сформований електронний рапорт про подію та підготувати проект відповіді заявникові (за необхідності);

3) про підготовлені матеріали доповісти керівнику ТВП до закінчення чергової зміни для їх розгляду та ухвалення рішення згідно з чинним законодавством;

4) інформацію щодо розгляду повідомлення про правопорушення або подію внести до системи ІПНП та надіслати відповідь заявнику в зазначений ним спосіб (поштою, на електронну скриньку, телефоном).

У разі отримання інформації про резонансні кримінальні правопорушення чи надзвичайні події, які сталися на території оперативного обслуговування, оперативний черговий ГУНП зобов'язаний:

1) перевірити наявність відмітки в системі ІПНП щодо необхідності інформування про подію центрального органу управління поліції; за наявності такої відмітки чергова частина Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України інформується в системі ІПНП автоматизовано в електронному вигляді;

2) негайно доповісти начальнику ГУНП і його заступникам (відповідно до розподілу функціональних обов'язків), відповідальному по ГУНП, начальнику УОАЗОР, поінформувати керівників та чергових зацікавлених структурних підрозділів поліції та за

необхідності – чергових органів державної влади; інформація про надзвичайні події за участю працівників поліції негайно доповідається начальникам територіального підрозділу Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України та інспекції з особового складу управління кадрового забезпечення ГУНП;

3) організувати оперативний збір інформації про правопорушення або подію, а в разі необхідності, керуючись Алгоритмом орієнтовних невідкладних дій працівника чергової служби, направити на місце вчинення кримінального правопорушення СОГ ГУНП, працівників кінологічного та вибухотехнічного підрозділів, повідомити служби екстреної допомоги «101», «103», «104», інші правоохоронні органи та органи державної влади; інформувати керівників територіальних (відокремлених) підрозділів міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України у разі вчинення правопорушень або виникнення подій, які належать до їх компетенції, про необхідність направлення їх представників на місце події;

4) інформацію про надходження до органів (підрозділів) поліції заяв та повідомлень про надзвичайні ситуації, правопорушення або події, які загрожують державній безпеці України або можуть викликати суспільний резонанс, надати до відповідних територіальних органів Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Служби безпеки України;

5) контролювати своєчасне прибуття нарядів поліції на місце вчинення кримінального правопорушення, отримання відомостей, необхідних для підготовки інформації до чергової служби вищого рівня;

6) витребувати інформацію з ТВП щодо реагування СОГ та інших нарядів поліції на правопорушення або подію, вжиті заходи щодо припинення правопорушення, виявлення та затримання підозрюваних осіб;

7) опрацювати отриману під час чергування інформацію про правопорушення або події та на її основі підготувати добове зведення, надати його керівництву ГУНП, зацікавленим структурним підрозділам ГУНП і до органів прокуратури.

Оперативний черговий чергової частини НПУ, отримавши від чергової служби ГУНП (або з інших джерел, у тому числі шляхом ініціативного пошуку та моніторингу засобів масової інформації) інформацію про резонансне кримінальне правопорушення чи надзвичайну подію, зобов'язаний:

1) негайно доповісти голові Національної поліції України, першому заступнику та заступникам голови Національної поліції

України (відповідно до розподілу функціональних обов'язків), відповідальному по Національній поліції України, начальнику Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України, інформувати керівників зацікавлених структурних підрозділів центрального органу управління поліції та чергових цих підрозділів; у разі технічної можливості інформування здійснюється в електронному вигляді;

2) організувати оперативний збір інформації про правопорушення або подію та результати реагування на них;

3) опрацювати отриману під час чергування інформацію про правопорушення та події, відповідно до якої підготувати добове зведення, і надати його керівництву Національної поліції України та зацікавленим структурним підрозділам Національної поліції України, відповідним органам державної влади.

7.5. ПОРЯДОК ВЕДЕННЯ ЄДИНОГО ОБЛІКУ В ОРГАНАХ (ПІДРОЗДІЛАХ) ПОЛІЦІЇ ЗАЯВ І ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ІНШІ ПОДІЇ

Особою, уповноваженою на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, є працівник чергової служби, а в разі відсутності у структурі органу (підрозділу) поліції відповідної чергової служби – інший визначений керівництвом органу (підрозділу) поліції працівник – уповноважена службова особа.

Прийняття заяв (повідомлень) незалежно від місця і часу їх учинення, повноти отриманих даних та особи заявника здійснює цілодобово, безперервно та невідкладно орган (підрозділ) поліції, до якого надійшла така інформація.

Заяви (повідомлення) можуть бути усними або письмовими:

– усні заяви (повідомлення) від осіб уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції або інший поліцейський, до повноважень якого це належить, вносить до протоколу прийняття заяви про кримінальне правопорушення та іншу подію;

– під час особистого звернення заявника до органу (підрозділу) поліції із письмовою заявою (повідомленням) уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції приймає її (його) і реєструє.

Особу, яка заявляє або повідомляє про кримінальне правопорушення, уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції або інший поліцейський попереджає про кримінальну відповідальність

за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, передбачену статтею 383 Кримінального кодексу України.

Уповноважена службова особа на лицьовому боці письмових заяв (повідомлень), протоколів прийняття заяв про кримінальне правопорушення та іншу подію або рапортів поліцейських проставляє штамп реєстрації заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

Якщо заява (повідомлення) надійшла до органу (підрозділу) поліції під час особистого звернення заявника одночасно з її (його) реєстрацією в ІТС ІПНП або журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, уповноважена службова особа оформлює та видає заявникові талон-повідомлення ЄО про прийняття і реєстрацію заяви (повідомлення) про кримінальне правопорушення та іншу подію. Корінці талонів-повідомлень зберігаються в уповноваженій службовій особі.

За рішенням керівника органу (підрозділу) поліції або особи, яка виконує його обов'язки, відомості про виявлене кримінальне правопорушення уповноважена службова особа реєструє в ІТС ІПНП (журналі ЄО в разі тимчасової відсутності технічних можливостей унесення таких відомостей до ІТС ІПНП) та невідкладно, але не пізніше 24 годин реєстрації, передає:

- до органу досудового розслідування для внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) або передання цих відомостей до органів (підрозділів) поліції нижчого рівня та їх внесення до ЄРДР;
- у міжрегіональних територіальних органах поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділах – до органів (підрозділів) поліції, на території обслуговування яких сталася така подія, для ухвалення відповідних рішень і внесення до ЄРДР.

Інформацію, яка надійшла до органу (підрозділу) поліції, про кримінальне правопорушення чи іншу подію, вчинені на території обслуговування іншого органу (підрозділу) поліції, уповноважена службова особа невідкладно реєструє в ІТС ІПНП (журналі ЄО) та невідкладно інформує про це той орган (підрозділ) поліції, на території обслуговування якого сталася така подія.

Орган (підрозділ) поліції, на території обслуговування якого сталася така подія, невідкладно реєструє вказане повідомлення в ІТС ІПНП (журналі ЄО). Реєстраційний номер ІТС ІПНП (журналу ЄО) поінформованого органу (підрозділу) поліції уповноважена службова особа також уносить в ІТС ІПНП (журнал ЄО).

Поліцейський під час отримання від уповноваженої службової особи заяви (повідомлення) для подальшого їх розгляду засвідчує це своїм підписом у журналі отримання матеріалів єдиного обліку. Уповноважена службова особа вносить інформацію про поліцейського, час і дату отримання ним матеріалів до ІТС ІПНП (журналу ЄО).

Поліцейський органу (підрозділу) поліції, якому доручено розгляд заяви або повідомлення про іншу подію та ухвалення відповідного рішення в межах Закону України «Про звернення громадян» або Кодексу України про адміністративні правопорушення, у разі встановлення в матеріалах відомостей, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, невідкладно рапортом доповідає про це керівникові органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов'язки. Керівник органу (підрозділу) поліції або особа, яка виконує його обов'язки, доручає уповноваженій службовій особі невідкладно зареєструвати рапорт працівника поліції в ІТС ІПНП (журналі ЄО) та не пізніше 24 годин з моменту реєстрації надіслати зазначені матеріали до органу досудового розслідування органу (підрозділу) поліції для внесення відповідних відомостей до ЄРДР.

7.6. ОРГАНІЗАЦІЯ ЧЕРГОВИМИ ЧЕРГОВИХ ЧАСТИН ОРГАНІВ (ПІДРОЗДІЛІВ) ПОЛІЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ЗБЕРІГАННЯ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ОЗБРОЄННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Видавати та приймати зброю, боеприпаси, спеціальні засоби та засоби індивідуального захисту в органах (підрозділах) поліції має право *оперативний черговий* (або особа, яка тимчасово його замінює).

Отримання поліцейськими зброї, боеприпасів, спеціальних засобів та засобів індивідуального захисту здійснюється з дотриманням заходів безпеки під час поводження зі зброєю, визначених чинним законодавством.

Підставами для видачі поліцейському зброї, боеприпасів, спеціальних засобів та засобів індивідуального захисту є такі:

1) витяги з наказів про видачу зброї, в тому числі для проведення навчально-тренувальних стрільб;

2) затверджені керівником органу (підрозділу) поліції розрахунки у книзі нарядів, складені на підставі графіків чергувань;

3) рапорти на ім'я керівника органу (підрозділу) поліції щодо видачі зброї окремим поліцейським для виконання службових завдань, чищення зброї (на підставі затверджених графіків) з резолюцією керівника про видачу;

4) рапорти на ім'я керівника органу (підрозділу) поліції щодо видачі зброї поліцейським інших органів (підрозділів) поліції, які перебувають у відрядженні, з резолюцією керівника про видачу, витяг з наказу про відрядження, службове посвідчення та облікова картка зброї та боєприпасів поліцейського, який виїжджає у службове відрядження;

5) затверджені керівником органу (підрозділу) поліції окремі відомості про видачу зброї під час уведення в дію спеціальних оперативних планів та визначення ступенів готовності.

За наявності підстав для видачі зброї, боєприпасів, спеціальних засобів та засобів індивідуального захисту оперативний черговий (або особа, яка тимчасово його замінює) видає поліцейським:

1) закріплену за поліцейським табельну вогнепальну зброю та боєприпаси в обмін на картку-замісник за наявності підписів осіб, які їх отримують:

– у книзі нарядів – для виконання службових обов'язків чи проведення занять зі службової підготовки на строк не більше доби;

– у книзі видачі та приймання озброєння – в інших випадках;

2) озброєння, закріплене за підрозділами (автоматична, спортивна, учбова зброя та боєприпаси до неї, оптичні прилади тощо), – за наявності підписів осіб, які їх отримують, у книзі видачі й приймання озброєння;

3) спеціальні засоби та засоби індивідуального захисту – за наявності підписів осіб, які їх отримують:

– у книзі нарядів – для виконання службових обов'язків чи проведення занять зі службової підготовки на строк не більше доби;

– у книзі видачі та приймання озброєння – в інших випадках.

Оперативному черговому (або особі, яка тимчасово його замінює) *заборонено* видавати озброєння без підпису особи, яка його отримує, та раніше часу, зазначеного у книзі нарядів або в іншому дозволі на отримання озброєння.

Приймаючи озброєння, оперативний черговий (або особа, яка його замінює) перевіряє номери, кількість, стан і справність, розкладає по встановлених для зберігання шафах і місцях, робить відповідні відмітки в обліковій документації.

Про факти втрати або затримання здавання озброєння оперативний черговий доповідає письмово рапортом керівнику органу (підрозділу) поліції. Про втрату чи неповернення в установленний строк озброєння, що перебуває на тимчасовому зберіганні, відповідальні за

Глава 7. Організація роботи чергових частин органів Національної поліції

озброєння повинні письмово повідомляти керівництво підрозділу, з якого воно було передане на зберігання.

Заборонено видавати озброєння поліцейським, які перебувають у відпустці, були відсторонені від посади, вчинили діяння, що містить ознаки злочину, або щодо яких проводиться службове розслідування за фактом порушення службової дисципліни, чи за наявності інших обмежувальних умов, визначених законодавством України.

За наявності умов, зазначених в пункті 8 Наказу МВС України від 11.10.2018 № 828 «Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України», керівник підрозділу, який здійснює кадрове забезпечення, зобов'язаний невідкладно заповнити картку-застереження та передати її оперативному черговому (або особі, яка тимчасово його замінює), який поміщає її до комірочки шафи, в якій зберігається зброя, закріплена за вказаною категорією осіб. Після скасування обмежувальних умов щодо заборони видачі зброї, боєприпасів та спеціальних засобів поліцейському керівник підрозділу, який здійснює кадрове забезпечення, письмово інформує про це оперативного чергового, який вилучає картку-застереження.

Поліцейським, які *безпосередньо несуть службу та беруть участь у заходах із забезпечення національної безпеки та оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, антитерористичній операції, інших заходах в умовах особливого періоду* (не перебувають у відрадянності на зазначеній території), під час отримання зброї в органі (підрозділі) поліції для виконання службово-бойових завдань видають посвідчення до зброї та боєприпасів поліцейського. Посвідчення до зброї та боєприпасів поліцейського має бути оформлено на всю табельну вогнепальну зброю, закріплену за поліцейськими такої категорії, та зберігатися зі зброєю в шафах кімнати зберігання зброї.

Щодня під час доповіді керівнику органу (підрозділу) поліції під час приймання-здавання чергування оперативні чергові подають відповідну облікову документацію для перевірки правильності її ведення.

Контроль за зберіганням озброєння, яке є речовим доказом у кримінальному провадженні

Зброю, боєприпаси, спеціальні засоби та засоби індивідуально-го захисту, які є речовими доказами у кримінальному провадженні, приймають відповідальні за їх зберігання, а за їх відсутності (в неробочий час, вихідні та святкові дні) – оперативний черговий

(або особа, яка тимчасово його замінює) на підставах та в порядку, визначених чинним законодавством.

Оперативний черговий органу (підрозділу) поліції, який прийняв зброю та боєприпаси, що є речовими доказами у кримінальному провадженні, зобов'язаний:

1) упевнитися, що вони упаковані та опечатані, що забезпечує їх зберігання і можливість подальшого використання;

2) перевірити в разі наявності на зброї номерів їх відповідність записам у поданих документах та укомплектованість;

3) перевірити наявність на упаковках, скріплених печаткою відповідного органу (підрозділу) поліції, ярликів, засвідчених відповідними написами й підписами;

4) розмістити їх у КЗЗ в окремо визначених металевих шафах та опечатати особистою печаткою;

5) зробити позначку про прийняття зброї, боєприпасів, спеціальних засобів та засобів індивідуального захисту в книзі приймання та здавання чергування;

6) надалі передати зброю, боєприпаси, спеціальні засоби та засоби індивідуального захисту разом із матеріалами відповідальному за їх зберігання в установленому чинним законодавством порядку.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Яким є основне призначення чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України?

2. Основні принципи роботи чергової служби органів (підрозділів) поліції.

3. Основні завдання чергової служби органів (підрозділів) поліції.

4. Хто забезпечує організаційну діяльність чергової служби органів (підрозділів) поліції?

5. Які обов'язки покладаються на начальників чергових частин (секторів реагування патрульної поліції) територіальних підрозділів поліції або осіб, які виконують їх обов'язки?

6. Хто має право здійснювати перевірку організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) поліції?

7. Права чергового чергової частини органів (підрозділів) Національної поліції України.

8. Обов'язки чергового чергової частини органів (підрозділів) Національної поліції України.

9. У яких режимах працює спеціалізоване програмне забезпечення АРМ «оператор «102» системи ІПНП, яке використовує працівник підрозділу «102»?

10. Якими мають бути дії оперативного чергового ТВП у разі отримання телефоном повідомлення про правопорушення або подію (електронного повідомлення від працівника підрозділу «102» через систему ІПНП)?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що не є одним із основних принципів роботи чергової служби органів (підрозділів) поліції:

а) дотримання законності, службової дисципліни, прав і свобод громадян, тактовне ставлення до них;

б) оперативність реагування на кримінальні правопорушення та інші події;

в) збереження державної таємниці;

г) конфіденційність.

2. Як називається спеціальне приміщення, яке виділяється з метою створення належних умов для виконання поставлених перед черговою службою завдань у кожному органі (підрозділі) поліції:

а) чергова частина;

б) зал оперативного управління чергової служби;

в) кімната зберігання зброї та спеціальних засобів;

г) кімната прийому громадян.

3. Які вимоги висуваються до старших інспекторів-чергових (інспекторів-чергових), помічників чергових секторів реагування патрульної поліції):

а) громадяни України, які склали Присягу поліцейського, проходять службу на відповідних посадах у поліції і яким присвоєно спеціальне звання поліції;

б) особи, які в установленому порядку пройшли навчання та склали заліки зі знання відомчих нормативно-правових актів, що регламентують діяльність чергової служби органів (підрозділів) поліції, й відповідним наказом були призначені підмінними оперативними черговими та їх помічниками;

в) поліцейські, на однострої яких розміщується нагрудний знак із чітким зазначенням спеціального жетона;

г) поліцейські, які мають досвід роботи на керівних посадах не менше п'яти років.

4. За чийм дозволом працівники оперативної зміни чергової частини НПУ можуть відлучатися із зали оперативного управління чергової частини:

- а) оператора служби «102» управліннь інформаційної підтримки та координації поліції «102»;
- б) за викликом голови Національної поліції, його заступників, начальника ДООЗОР;
- в) за дозволом начальника ДООЗОР;
- г) правильними є відповіді «б» та «в».

5. Ким складаються графіки чергувань відповідальних по НПУ та їх заступників:

- а) складаються ДООЗОР і затверджуються керівниками міжрегіональних територіальних органів поліції та структурних підрозділів апарату центрального органу управління Національної поліції;
- б) складаються ДООЗОР і затверджуються виключно першим заступником голови Національної поліції;
- в) складаються в чергових частинах (ситуаційних відділах) ГУНП і затверджуються начальником ГУНП;
- г) складаються ДООЗОР і затверджуються заступником голови Національної поліції.

6. Що не належить до повноважень начальника чергової частини (ситуаційного відділу) ГУНП:

- а) забезпечення введення ступенів готовності, оповіщення й збір керівників та поліцейських ГУНП;
- б) відбір та розстановка кадрів;
- в) проведення щоденного інструктажу оперативної зміни, що заступає на чергування, та підбиття підсумків роботи наряду, який змінюється;
- г) контроль виконання доручень керівників.

7. Хто призначається відповідальними по ГУНП у вихідні та святкові дні:

- а) керівники структурних підрозділів ГУНП, визначених начальником ГУНП;
- б) керівники структурних підрозділів ГУНП та їх заступники;
- в) керівництво ДООЗОР;
- г) перші заступники начальників ГУНП та заступники начальників ГУНП.

8. З якої години відповідальний по ГУНП з урахуванням оперативної обстановки, що склалася, може перебувати за місцем проживання:

- а) після 24.00;

- б) після 21.00;
- в) після 19.00;
- г) після 20.00.

9. Хто призначає на посади та звільняє з посад начальників чергових частин, старших інспекторів-чергових, інспекторів-чергових та помічників чергових чергових частин (секторів реагування патрульної поліції) територіальних підрозділів поліції:

- а) перший заступник начальника ГУНП;
- б) заступники начальника ГУНП;
- в) начальник ГУНП;
- г) начальник УОАЗОР.

10. Якими є дії відповідального по територіальному підрозділу поліції після завершення чергування:

а) перевіряє законність доставлення до територіального підрозділу поліції громадян, утримання осіб у КЗ та за наявності підстав вживає невідкладних заходів щодо поновлення порушених прав громадян;

б) проводить інструктаж наряду, що заступає;

в) контролює використання автотранспорту, збереження та використання матеріально-технічних засобів у чергових частинах (секторах реагування патрульної поліції);

г) доповідає начальникові територіального підрозділу поліції про стан оперативної обстановки на території обслуговування, результати перевірок, виявлені проблемні питання, а також надає пропозиції щодо вдосконалення службової діяльності.

ГЛАВА 8

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

8.1. Призначення, основні завдання та функції патрульної поліції

Патрульна поліція служить суспільству шляхом забезпечення прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку. Діяльність патрульної поліції здійснюється в тісній співпраці і взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямовується на задоволення їхніх потреб.

Основними завданнями діяльності патрульної поліції є такі:

- 1) реалізація в межах компетенції державної політики у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки та порядку;
- 2) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних та соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги;
- 3) забезпечення безпеки дорожнього руху;
- 4) своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні чи адміністративні правопорушення або події.

Серед **основних функцій патрульної поліції** варто назвати такі:

- 1) здійснювати узагальнення практики застосування законодавства України та вносити в установленому порядку пропозиції щодо його вдосконалення з питань, що належать до компетенції патрульної поліції;
- 2) провадити превентивну і профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень;
- 3) виявляти причини й умови, що сприяють учиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, уживати в межах своєї компетенції заходів щодо їх усунення;
- 4) у випадках, передбачених законом, здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення, ухвалювати

рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечувати їх виконання;

5) доставляти у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;

6) уживати заходів із забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах та інших публічних місцях;

7) регулювати дорожній рух і здійснювати контроль за додержанням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;

8) здійснювати супроводження транспортних засобів у випадках, передбачених законом;

9) видавати відповідно до закону дозволи на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видавати і погоджувати дозвільні документи у сфері безпеки дорожнього руху;

10) уживати заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їх життя чи здоров'я;

11) налагоджувати і підтримувати партнерські відносини з населенням, територіальними громадами та інститутами громадянського суспільства для ефективного виконання завдань патрульної поліції та підвищення довіри населення до неї;

12) співпрацювати у межах наданих підрозділам патрульної поліції повноважень з іншими органами (підрозділами) поліції та Міністерства внутрішніх справ України;

13) розробляти (за напрямками діяльності) проекти нормативно-правових актів з питань діяльності патрульної поліції;

14) розглядати звернення громадян, установ та організацій, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з питань, що належать до компетенції патрульної поліції;

15) у межах інформаційно-аналітичної діяльності патрульної поліції, формування баз (банків) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Національної поліції України та Міністерства внутрішніх справ України, користуватися базами (банками) даних Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України та інших державних органів, здійснювати інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу, а також обробку персональних даних у межах повноважень, визначених законом;

16) здійснювати інформаційну взаємодію з іншими державними органами України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями;

17) уживати організаційних та практичних заходів для підвищення рівня безпеки дорожнього руху;

18) виявляти і припиняти факти порушень безпеки дорожнього руху, а також причини й умови, що сприяють їх вчиненню;

19) організовувати контроль за додержанням законів, інших нормативних актів з питань безпеки дорожнього руху;

21) надавати в межах своєї компетенції посадовим і службовим особам та громадянам обов'язкові для виконання приписи про усунення порушень законодавства, в тому числі правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, а в разі невиконання таких приписів притягати винних осіб до передбаченої законодавством відповідальності;

22) забезпечувати регулювання дорожнього руху та вживати заходів щодо вдосконалення цього напрямку роботи, в тому числі з урахуванням позитивного досвіду іноземних держав;

23) для забезпечення публічної безпеки та правопорядку, попередження, виявлення або фіксування правопорушень; охорони громадської безпеки і власності, забезпечення безпеки осіб, а також забезпечення дотримання правил дорожнього руху застосовувати технічні прилади і технічні засоби, що мають функції фото- та кінозйомки, відеозапису, чи засоби фото- і кінозйомки, відеозапису;

24) інформувати в порядку та у спосіб, передбачені законом, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також громадськість про здійснення державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, безпеки дорожнього руху, протидії злочинності;

25) здійснювати своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні чи адміністративні правопорушення або події.

Структура, штатний розпис (штат) і кошторис патрульної поліції затверджуються в установленому порядку відповідно до законодавства України.

Очолоють патрульну поліцію Департамент патрульної поліції та його підрозділи, що становлять єдину систему. Підрозділи Департаменту патрульної поліції є підзвітними та підконтрольними Департаменту патрульної поліції.

Підрозділи Департаменту патрульної поліції очолюють керівники, які підпорядковуються керівнику Департаменту патрульної поліції, його першому заступнику та заступникам.

Розподіл функцій між Департаментом патрульної поліції та його підрозділами визначається організаційно-розпорядчими наказами керівника Департаменту патрульної поліції.

8.2. ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Робота патрульної поліції ґрунтується на таких **основних принципах**: верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії із суспільством на засадах партнерства та безперервності (Розділ II Закону України «Про Національну поліцію»).

Відповідно до *принципу верховенства права* людина, її права і свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Принцип законності полягає в тому, що поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією та законами України. Поліцейським забороняється виконувати як злочинні, так і незаконні розпорядження та накази. А отже, будь-які накази, розпорядження і доручення вищих органів, керівників, посадових та службових осіб, службова, політична, економічна або інша доцільність не є приводом для порушення поліцейським Конституції та законів України.

Під час виконання своїх завдань поліція додержується *принципу дотримання прав і свобод людини*, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та сприяє його реалізації. Обмеження прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, визначених Конституцією і законами України, за нагальної необхідності та в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції. Такі обмеження повинні бути виправдані метою, а тому мають бути негайно припинені, якщо ціль застосування таких заходів досягнуто або немає необхідності подальшого їх застосування.

Поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування або наміри їх застосування та повідомити про це орган досудового розслідування, уповноважений на

розслідування відповідних злочинів, учинених поліцейськими. До того ж безпосередньо у діяльності поліції забороняються будь-які привілеї та обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного й соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками.

Поліція здійснює свою діяльність на засадах *відкритості та прозорості* в межах, визначених Конституцією та законами України. Це втілюється у тому, що:

- поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку;

- поліція забезпечує доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є, у порядку та відповідно до вимог, визначених законом;

- поліція може оприлюднювати інформацію з обмеженим доступом лише у випадках та в порядку, визначених законом;

- нормативно-правові акти, що регламентують діяльність поліції, обов'язково оприлюднюються на веб-порталі центрального органу управління поліції (а з обмеженим доступом – оприлюднюються у випадках та в порядку, визначених законом);

- проекти нормативно-правових актів, що стосуються прав і свобод людини, обов'язково проходять громадське обговорення в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України.

Принцип політичної нейтральності полягає в тому, що поліція забезпечує захист прав і свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної належності, а також рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань. В органах і підрозділах поліції заборонено використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність, висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження у політичних цілях.

Діяльність поліції здійснюється в тісній *співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства* і спрямовується на задоволення їхніх потреб. Оцінювання рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами у визначеному законом порядку, а рівень довіри населення до поліції є основним

критерієм оцінювання ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

Принцип безперервності. Поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань. Кожен має право в будь-який час звернутися за допомогою до поліції (поліцейського), а остання не має права відмовити в розгляді або відкласти розгляд звернень стосовно забезпечення охорони прав і свобод людини, юридичних осіб, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань з посиланням на вихідний, святковий чи неробочий день або закінчення робочого дня.

8.3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРВИННОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПАТРУЛЬНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ, ЯКИХ УПЕРШЕ ПРИЙНЯТО НА СЛУЖБУ В ПОЛІЦІЇ

Патрульні поліцейські, яких уперше прийнято на службу в поліції, проходять професійну підготовку з метою набуття спеціальних навичок, необхідних для виконання повноважень патрульної поліції, в тому числі відповідну спеціальну підготовку щодо зберігання, носіння, застосування і використання вогнепальної зброї.

Професійна підготовка проводиться на базі вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання та установ (закладів) Національної поліції, що діють для забезпечення організації відповідної спеціальної підготовки поліцейських, уперше прийнятих на службу в поліції, а також підвищення кваліфікації і перепідготовки молодшого складу поліції, проведення окремих видів службової підготовки поліцейських (у закладах, що здійснюють професійну підготовку).

Проходження поліцейським професійної підготовки підтверджується довідкою про закінчення первинної професійної підготовки, яка долучається до його особової справи.

Кадрові підрозділи органів (закладів, установ) поліції ведуть облік поліцейських, яким необхідно пройти професійну підготовку, та організують їх направлення до закладів, що її здійснюють, у строки, визначені рознарядкою. Рознарядка розробляється на календарний рік кадровим підрозділом апарату Національної поліції на підставі заявок органів (закладів, установ) поліції про необхідну кількість навчальних місць для проходження поліцейськими професійної підготовки та планів-графіків закладів, що здійснюють професійну підготовку. Вона затверджується Міністром внутрішніх справ України та може коригуватися залежно від службової необхідності.

Поліцейський направляється на професійну підготовку не пізніше ніж через 14 календарних діб після його призначення на посаду. Перед направленням поліцейського на професійну підготовку безпосередній керівник зобов'язаний провести його інструктаж щодо дотримання правил службової дисципліни, перевірити наявність однострою за сезоном та службового посвідчення. Поліцейські прибувають до закладів, що здійснюють професійну підготовку, в однострої та повинні мати при собі направлення на первинну професійну підготовку, паспорт, службове посвідчення, спортивний одяг та взуття, предмети особистої гігієни, зошити і письмове приладдя.

Кадрові підрозділи органів (закладів, установ) поліції не пізніше ніж за 5 календарних діб до початку професійної підготовки надсилають до закладів, що здійснюють професійну підготовку, навчальну справу поліцейського. Навчальні справи поліцейських, що надійшли пізніше визначеного строку, закладами, що здійснюють професійну підготовку, не приймаються та повертаються до кадрових підрозділів органів (закладів, установ) поліції з письмовим обґрунтуванням ухваленого рішення.

Поліцейські не зараховуються до закладів, що здійснюють професійну підготовку, в таких випадках:

- 1) прибуття до закладу, що здійснює професійну підготовку, після видання наказу про зарахування;
- 2) незадовільний стан здоров'я, що підтверджено в установленому порядку;
- 3) подання поліцейським на ім'я керівника закладу, що здійснює професійну підготовку, письмового рапорту про відмову від проходження професійної підготовки;
- 4) не надходження навчальної справи поліцейського;
- 5) відсутність однострою.

Про незарахування поліцейських повідомляється кадровий підрозділ органу (закладу, установи) поліції, яким їх було направлено для проходження професійної підготовки, не пізніше ніж на наступний календарний день, а навчальні справи незарахованих поліцейських повертаються до відповідних комплектуючих підрозділів.

Повторне направлення поліцейського, не зарахованого до закладу, що здійснює професійну підготовку, здійснюється за рішенням кадрового підрозділу апарату Національної поліції на підставі клопотання керівництва відповідного органу (закладу, установи) поліції.

Поліцейські, які прибули для проходження професійної підготовки у визначені розрядною строки, наказом керівника закладу, що здійснює професійну підготовку, зараховуються слухачами. Звіт про їх зарахування на первинну професійну підготовку протягом трьох календарних діб надсилається до кадрового підрозділу апарату Національної поліції.

Під час проходження поліцейськими професійної підготовки їх навчальні справи зберігаються в закладах, що здійснюють професійну підготовку. За період професійної підготовки до навчальних справ поліцейських долучаються:

1) витяги з наказів про зарахування на професійну підготовку (або відрахування з професійної підготовки), а також про її завершення;

2) засвідчені копії висновків за результатами проведення службових розслідувань (за наявності);

3) витяги з наказів про заохочення або притягнення до дисциплінарної відповідальності (за наявності);

4) матеріали щодо надання відпусток (за наявності);

5) характеристика за період проходження професійної підготовки;

6) довідка про закінчення первинної професійної підготовки.

Навчальна справа поліцейського після закінчення ним професійної підготовки або після його відрахування із закладу, що здійснює професійну підготовку, протягом трьох робочих діб надсилається до кадрового підрозділу органу (закладу, установи) поліції, з якого він прибув, і долучається до матеріалів особової справи поліцейського.

Перелік навчальних дисциплін (предметів), час, відведений на їх вивчення, та строки підготовки визначаються відповідними навчальними програмами (планами), які розробляються кадровим підрозділом апарату Національної поліції, погоджуються із зацікавленими структурними підрозділами апарату Національної поліції та затверджуються керівництвом МВС.

Форми організації професійної підготовки визначаються закладами, що здійснюють професійну підготовку, за погодженням із кадровим підрозділом апарату Національної поліції.

Слухачі у період проходження професійної підготовки можуть бути заохочені або притягнуті до дисциплінарної відповідальності згідно із чинним законодавством. Їх достроково відраховують із закладів, що здійснюють професійну підготовку:

1) через небажання продовжувати або проходити професійну підготовку;

2) за станом здоров'я;

3) через недисциплінованість;

4) за невиконання навчального плану – отримання незадовільної оцінки під час повторного проходження проміжного контролю з навчальних дисциплін (предметів), непроходження навчальної практики або ненадання матеріалів за результатами її проходження; повторне проходження проміжного контролю проводиться протягом 10 робочих днів після отримання незадовільної оцінки;

5) за отримання незадовільної оцінки за результатами підсумкового (вихідного) контролю;

6) у разі відсутності на заняттях більше 14 календарних днів через хворобу або за сімейними обставинами, що підтверджується відповідним документом;

7) за вироком суду, який набрав чинності, на підставі надісланого до закладу, що здійснює професійну підготовку, наказу про звільнення поліцейського.

Відрахування слухача здійснюється наказом керівника закладу, що здійснює професійну підготовку. Про його відрахування заклад, що здійснює професійну підготовку, повідомляє кадровий підрозділ органу (закладу, установи) поліції, яким він був направлений для проходження професійної підготовки, не пізніше ніж на наступний календарний день.

У випадку відрахування слухача з причин його відсутності на заняттях більше 14 календарних днів через хворобу або за сімейними обставинами, що підтверджується відповідним документом, поліцейський повертається до органу (закладу, установи) поліції, з якого він був направлений. Поліцейський, відрахований із закладу, що здійснює професійну підготовку, через зазначені вище обставини, може бути повторно направлений для проходження професійної підготовки.

Професійна підготовка поліцейського, якого вперше прийнято на службу в поліції, може здійснюватися згідно з його рапортом за індивідуальним навчальним планом без відриву від служби у зв'язку з обставинами, що не дозволяють на тривалий час виїхати за межі дислокації підрозділу, в якому він призначений на посаду. Дозвіл поліцейському на проходження професійної підготовки без відриву від служби надається кадровим підрозділом апарату Національної поліції за вмотивованим письмовим клопотанням керівництва органу (закладу, установи) поліції. Про надання дозволу не пізніше ніж за 2 робочих дні до початку занять повідомляється заклад, що здійснює професійну підготовку, в якому поліцейському

буде організовано професійну підготовку за індивідуальним навчальним планом.

Поліцейський, який отримав дозвіл на проходження професійної підготовки без відриву від служби, зобов'язаний прибути до закладу, що здійснює професійну підготовку, в термін, визначений рознарядкою. Наказом керівника закладу, що здійснює професійну підготовку, його зараховуєть слухачем до навчальної групи із зазначенням «За індивідуальним навчальним планом без відриву від служби».

Заклад, що здійснює професійну підготовку, надає поліцейському індивідуальний навчальний план, який містить завдання, необхідні для виконання навчальної програми, встановлює строки їх відпрацювання та здійснює контроль за виконанням, а також письмово повідомляє керівництво органу (закладу, установи) поліції, де поліцейський проходить службу, про необхідність його прибуття до закладу, що здійснює професійну підготовку.

Дата та час кожного прибуття поліцейського до закладу, що здійснює професійну підготовку, для участі у проміжному та підсумковому (вихідному) контролі визначаються розкладом занять тієї навчальної групи, до складу якої він був зарахований.

Поліцейському, якому надано дозвіл на проходження професійної підготовки за індивідуальним навчальним планом без відриву від служби, керівництво органу (закладу, установи) поліції, де він проходить службу, створює умови для самостійного опанування навчального матеріалу та забезпечує своєчасне його відрядження до закладу, що здійснює професійну підготовку, для участі у проміжному та підсумковому (вихідному) контролі. За таким поліцейським закріплюється наставник з осіб керівного складу органу (закладу, установи) поліції, де він проходить службу, який контролює виконання ним завдань, організовує для нього індивідуальні практичні заняття з вогневої, фізичної та тактичної підготовки, передбачені індивідуальним навчальним планом. Після завершення курсу професійної підготовки поліцейський, якому надано дозвіл на її проходження за індивідуальним навчальним планом без відриву від служби, проходить підсумковий (вихідний) контроль.

Поліцейських, які не пройшли професійну підготовку, залучати до виконання повноважень поліції, допускати до роботи з інформацією з обмеженим доступом або до будь-якої діяльності, пов'язаної з використанням зброї та спеціальних засобів (крім навчальних і тренувальних занять під час проходження професійної підготовки), забороняється.

Слухачі, які успішно пройшли професійну підготовку, отримують довідку про закінчення первинної професійної підготовки, яка долучається до їх особової справи, і повертаються до місця проходження служби. Завершення професійної підготовки оформлюється наказом керівника закладу, що здійснює професійну підготовку.

За результатами професійної підготовки заклад, що її здійснює, протягом трьох календарних діб надсилає до кадрового підрозділу апарату Національної поліції звіт про проведення первинної професійної підготовки.

8.4. ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ МАТЕРІАЛІВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ, ЗАФІКСОВАНІ НЕ В АВТОМАТИЧНОМУ РЕЖИМІ

8.4.1. Оформлення протоколів про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху

У разі виявлення *правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, розгляд якого віднесено до компетенції Національної поліції України*, поліцейський вносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складення відповідного протоколу. Постанова вноситься у разі виявлення адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачених статтями 80 і 81 (у частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), ч. 1, 2, 3, 5 і 6 ст. 121, ст. 121-1, 121-2, ч. 1, 2, 3 і 5 ст. 122, ч. 1 ст. 123, ст. 124-1, ст. 125, 126, ч. 1, 2 і 3 ст. 127, ст. 128, 129, ст. 132-1, ч. 6 і 11 ст. 133-1, ч. 1, 2 і 3 ст. 140, ч. 6, 7 ст. 152-1 КУпАП.

У разі виявлення *правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, якщо його вчинено особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років або його розгляд не віднесено до компетенції Національної поліції України*, поліцейський відповідно до статті 255 КУпАП складає протокол про адміністративне правопорушення. Поліцейські складають протоколи про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачені частинами 4 і 7 ст. 121, ч. 4 ст. 122, ст. 122-2, 122-4, 122-5, ч. 2 і 3 ст. 123, ст. 124, ч. 4 ст. 127, ст. 127-1, 130, 139, ч. 4 ст. 140, 188-28 КУпАП.

У разі *порушення правил дорожнього руху водіями транспортних засобів Збройних Сил України або інших утворених відповідно до*

законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту – військовослужбовцями строкової служби штраф як адміністративне стягнення до них не застосовується. У цих випадках поліцейські передають матеріали про правопорушення відповідним органам для вирішення питання про притягнення винних до дисциплінарної відповідальності.

Протокол про адміністративне правопорушення складається відповідно до статті 254 КУпАП, до протоколу долучаються:

- 1) письмові пояснення свідків правопорушення у разі їх наявності;
- 2) акт огляду і тимчасового затримання транспортного засобу в разі здійснення його затримання;
- 3) акт огляду на стан сп'яніння у разі проведення огляду на стан сп'яніння;
- 4) інші документи й матеріали, що містять інформацію про правопорушення.

Протокол підписується особою, яка його склала, та особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків і потерпілих протокол про адміністративне правопорушення підписується також цими особами. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу про адміністративне правопорушення в ньому робиться відповідний запис. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання, які долучаються до протоколу.

Під час складання протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права та обов'язки, передбачені статтею 268 КУпАП, про що робиться відмітка у протоколі.

У разі складання протоколу про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 139, ч. 4 ст. 140 КУпАП, або постанови у справі про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 1–3 ст. 140 КУпАП (коли протокол не складається), до них необхідно долучати акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі з відповідними замірами та схемою про:

- 1) пошкодження шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд, трамвайних колій чи технічних засобів регулювання дорожнього руху;
- 2) самовільне знімання, закриття чи встановлення технічних засобів регулювання дорожнього руху;

3) перешкоду для дорожнього руху, в тому числі забруднення шляхового покриття;

4) пошкодження асфальтобетонного покриття доріг унаслідок руху машин на гусеничному ходу;

5) умови та стан шляху, які загрожують безпеці дорожнього руху;

6) порушення нормативів щодо обладнання на дорогах місць проведення ремонтних робіт, залишення дорожніх машин, будівельних матеріалів конструкцій;

7) порушення або невиконання правил на підприємствах, в установах та організаціях під час розроблення та виготовлення транспортних засобів і деталей до них або інших предметів їх додаткового обладнання, під час проєктування, реконструкції та ремонту шляхів, залізничних переїздів та інших шляхових споруд.

До протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 188-28 КУпАП, стосовно невиконання законних вимог (приписів) посадових осіб уповноважених підрозділів Національної поліції України щодо усунення порушень правил, норм і стандартів, які стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, додаються акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі та копія раніше надісланої (врученої) вимоги (припису).

8.4.2. Розгляд справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху

Справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення, за місцем проживання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, за місцем реєстрації транспортного засобу та на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Постанова у справі про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 80 і 81 (у частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), ч. 1, 2, 3, 5 і 6 ст. 121, ст. 121-1, 121-2, ч. 1, 2, 3 і 5 ст. 122, ч. 1 ст. 123, ст. 124-1, ст. 125, 126, ч. 1, 2 і 3 ст. 127, ст. 128, 129, ст. 132-1, ч. 6 і 11 ст. 133-1, ч. 1, 2 і 3 ст. 140, ч. 6, 7 ст. 152-1 КУпАП, виноситься на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені частинами 4 та 7 ст. 121, ч. 4 ст. 122, ст. 122-2, 122-4, 122-5, ч. 2 і 3 ст. 123, ст. 124, ч. 4 ст. 127, ст. 127-1, 130, 139, ч. 4 ст. 140, ст. 188-28 КУпАП, а також справи про адміністративні

правопорушення, вчинені особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років.

Поліцейські розглядають справи про адміністративні правопорушення, визначені у статті 222 КУпАП.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, користується правами, визначеними у статті 268 КУпАП.

Поліцейський під час підготовки до розгляду справи про адміністративне правопорушення вирішує такі питання:

- 1) чи належить до його компетенції розгляд цієї справи;
- 2) чи правильно складено протокол (якщо складання протоколу передбачено КУпАП) та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення;
- 3) чи повідомлено належним чином осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду (якщо справа не розглядається на місці);
- 4) чи витребувано необхідні додаткові матеріали, потрібні для вирішення справи;
- 5) чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників та адвоката.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається відкрито, крім випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці.

Розгляд справ про адміністративне правопорушення у закритому режимі проводиться із додержанням усіх правил провадження. Під час розгляду справи про адміністративне правопорушення у закритому режимі можуть бути присутні лише особи, які беруть участь у провадженні в цій справі.

Провадження у справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю за обставин, визначених у статті 247 КУпАП.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається у присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. За відсутності цієї особи справа розглядається лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи (ст. 268 КУпАП). Якщо під час складення протоколу (у разі, коли складення протоколу передбачається КУпАП) особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, не було належним чином повідомлено про місце і час розгляду справи, їй за місцем проживання (перебування), роботи надсилається

повідомлення про запрошення до підрозділу поліції (додаток 4) на розгляд справи.

Розгляд справи розпочинається з відрекомендування поліцейського, який розглядає цю справу цей поліцейський, оголошує, яка справа підлягає розгляду, хто притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснює особам, які беруть участь у розгляді справи, їх права та обов'язки. Після цього оголошується протокол про адміністративне правопорушення (якщо складення протоколу передбачається КУпАП), заслуховуються особи, які беруть участь у розгляді справи, досліджуються докази і вирішуються клопотання. Під час розгляду справи потерпілого може бути опитано як свідка.

Поліцейський оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному та об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю.

Якщо під час розгляду справи поліцейський дійде висновку, що в порушенні є ознаки кримінального правопорушення, матеріали передаються прокурору або органу досудового розслідування.

У разі малозначності вчиненого адміністративного правопорушення поліцейський може звільнити особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, від такої відповідальності й обмежитись усним зауваженням.

У випадку закінчення на дату розгляду справи про адміністративне правопорушення строків накладення адміністративного стягнення, передбачених статтею 38 КУпАП, справа про адміністративне правопорушення підлягає закриттю без накладення на особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, адміністративного стягнення.

Поліцейський, розглядаючи справу про адміністративне правопорушення, залежно від установлених обставин зазначає в рішенні про наявність або відсутність вини конкретної особи у його вчиненні та за результатами розгляду справи по суті на підставі статті 247 КУпАП ухвалює рішення щодо закриття справи про адміністративне правопорушення у зв'язку із закінченням строків, передбачених ст. 38 КУпАП.

Поліцейський, який розглядає справу, встановивши причини та умови, що сприяли вчиненню адміністративного правопорушення, вносить у відповідний державний орган чи орган місцевого самоврядування, громадську організацію або посадовій особі пропозиції про вжиття заходів щодо усунення цих причин та умов. Про вжиті заходи протягом 30 календарних діб із дня надходження

пропозиції повинно бути повідомлення орган (посадову особу), який вніс пропозицію.

Потерпілим, свідкам, експертам і перекладачам відшкодовуються у встановленому порядку витрати, яких вони зазнали у зв'язку з явкою до поліцейського, у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення.

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, поліцейський виносить постанову у цій справі. Зміст постанови у справі про адміністративне правопорушення повинен відповідати статті 283 КУпАП.

У справі про адміністративне правопорушення виноситься одна з таких постанов:

- 1) про накладення адміністративного стягнення;
- 2) про закриття справи.

Постанова про закриття справи виноситься у разі оголошення усного зауваження, передання матеріалів на розгляд громадської організації чи трудового колективу або прокурору, органу досудового розслідування, а також за наявності обставин, передбачених статтею 247 КУпАП.

Постанова про накладення адміністративного стягнення у справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване не в автоматичному режимі, складається у письмовій формі або за наявності технічної можливості в електронній формі у вигляді стрічки, яка роздруковується за допомогою спеціальних технічних пристроїв, із зазначенням відомостей, що відповідають пунктам постанови про накладення адміністративного стягнення у справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване не в автоматичному режимі.

Постанова оголошується негайно після закінчення розгляду справи (ст. 285 КУпАП). Копія постанови протягом трьох днів вручається або висилається поштою рекомендованим листом особі, стосовно якої її винесено. Копія постанови у той самий строк вручається або надсилається потерпілому на його прохання. Вона вручається під підпис. У разі, якщо копія постанови надсилається, про це робиться відповідна відмітка у справі (ст. 285 КУпАП).

У випадках, передбачених статтею 258 КУпАП, копія постанови у справі про адміністративне правопорушення вручається особі, щодо якої її винесено, на місці вчинення правопорушення.

Постанова набуває чинності після її вручення особі, отримання поштового повідомлення про вручення або про відмову в її отриманні.

8.4.3. Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачено статтею 130 КУпАП

Водії, стосовно яких у поліцейських є достатні підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їхню увагу та швидкість реакції, підлягають відстороненню від керування цими транспортними засобами та огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом заданих вище лікарських препаратів.

Обов'язковому **огляду** підлягають водії транспортних засобів – учасники ДТП, унаслідок якої є особи, які отримали тілесні ушкодження.

Направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду на стан сп'яніння і проведення такого огляду здійснюються відповідно до Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.12. 2008 № 1103 (зі змінами).

Огляд на стан алкогольного сп'яніння проводиться поліцейським на місці зупинки транспортного засобу в присутності двох свідків відповідно до чинного законодавства. Результати огляду зазначаються в акті огляду на стан алкогольного сп'яніння з використанням спеціальних технічних засобів.

Акт огляду на стан алкогольного сп'яніння з використанням спеціальних технічних засобів складається у двох примірниках, один з яких вручається особі, щодо якої проводився цей огляд. У разі виявлення стану алкогольного сп'яніння в результаті проведення огляду з використанням спеціальних технічних засобів складається протокол про адміністративне правопорушення, до якого долучаються акт огляду на стан сп'яніння та роздруківка із результатом огляду з використанням спеціального технічного засобу (за наявності).

У разі проведення огляду на стан сп'яніння в закладах охорони здоров'я висновок про його результати долучається до протоколу про адміністративне правопорушення (у разі підтвердження стану сп'яніння).

У разі відмови водія транспортного засобу від проведення огляду в закладі охорони здоров'я поліцейський у присутності двох

свідків складає протокол про адміністративне правопорушення, в якому зазначає ознаки сп'яніння і дії водія щодо ухилення від огляду.

Не можуть бути залучені як свідки поліцейські або особи, щодо неупередженості яких є сумніви.

8.4.4. Особливості провадження у справах про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства

Іноземці та особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинним законодавством та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом (ст. 16 КУпАП).

Відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. члени дипломатичного корпусу, адміністративно-технічні працівники та обслуговуючий персонал посольств мають дипломатичний імунітет. Члени дипломатичного корпусу мають дипломатичний імунітет постійно, а адміністративно-технічний та допоміжний персонал – тільки під час виконання своїх службових обов'язків. Члени дипломатичного корпусу не зобов'язані надавати пояснення як свідки. Транспортні засоби дипломатичного та консульського корпусу також мають імунітет від обшуку або арешту.

У разі порушення правил дорожнього руху особою, яка має імунітет, після перевірки документів, що посвідчують її особу, та акредитаційної картки, що підтверджує статус (дипломатичного паспорта, дипломатичної картки, консульської картки, службової картки), поліцейський складає рапорт, а документи повертаються власнику. Забороняється здійснювати стосовно зазначеної особи будь-які заходи затримання або інші примусові дії, за винятком випадків, коли надання свободи сприятиме продовженню правопорушення.

Якщо особа, яка має дипломатичний імунітет, керує транспортним засобом у стані сп'яніння, їй пропонується припинити керування. Огляд на стан сп'яніння в закладах охорони здоров'я проводиться в разі її згоди. У цьому випадку поліцейський повідомляє чергового відповідного підрозділу поліції. У таких випадках рекомендується запрошувати на місце виявлення правопорушення представника дипломатичного представництва, при якому вказану особу акредитовано.

У разі відмови від проходження медичного огляду і спроб продовжити керування транспортним засобом особою, яка має дипломатичний імунітет, подальший рух цього автомобіля не допускається, у зв'язку з чим у присутності двох свідків складається рапорт із зазначенням вичерпних відомостей про цю особу. У рапорті обов'язково вказується, що зазначена особа керувала транспортним засобом у стані сп'яніння (вказуються ознаки сп'яніння), відмовилася на прохання поліцейських вийти з автомобіля, пояснити свою поведінку і пройти медичний огляд. Після складення рапорту забороняється вживати будь-яких заходів щодо затримання цієї особи або інші примусові дії. Цій особі пропонується скористатися послугами таксі або попутного транспорту, надається можливість викликати по телефону інший автомобіль або водія. Про факт затримання автомобіля під керуванням особи, яка має дипломатичний імунітет, негайно інформуються черговий відповідного підрозділу поліції і Департамент патрульної поліції. До рапорту додаються пояснення свідків.

Рапорт та інші матеріали щодо порушення правил дорожнього руху особами, які мають дипломатичний імунітет, у п'ятиденний строк надсилаються до Департаменту патрульної поліції з подальшим переданням їх до Міністерства закордонних справ України, про що особа, яка має дипломатичний імунітет, попереджається на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Оформлення матеріалів про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства, які не мають дипломатичного імунітету, здійснюється відповідно до чинного законодавства.

Під час оформлення матеріалів про вчинене іноземцем або особою без громадянства правопорушення йому чи їй рекомендується вирішити всі питання щодо провадження в адміністративній справі за місцем учинення цього порушення. Поліцейські використовують усі передбачені законодавством можливості щодо розгляду та виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення в найстисліші строки.

Справи про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства, які не мають дипломатичного імунітету, розглядаються за місцем учинення адміністративного правопорушення.

Після закінчення тримісячного строку невитребувані посвідчення водія іноземців з копією постанови (рішення) суду (за наявності) надсилаються до Департаменту патрульної поліції для подальшого направлення до відповідного підрозділу Міністерства закордонних справ України і повернення власникам.

8.4.5. Вилучення посвідчення водія і позбавлення права керувати транспортними засобами

Поліцейські *тимчасово вилучають посвідчення водія* за наявності підстав уважати, що водієм учинено правопорушення, передбачене КУпАП, за яке може бути накладено адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права керувати транспортним засобом. Про тимчасове вилучення посвідчення водія робиться запис у протоколі про адміністративне правопорушення (ст. 265-1 КУпАП).

До винесення судом постанови у справі про адміністративне правопорушення та набрання нею чинності поліцейський видає водієві *тимчасовий дозвіл* (додаток 9) на право керування транспортним засобом строком до трьох місяців із дати вилучення посвідчення. У тимчасовому дозволі на право керування транспортним засобом із лицьового боку перекреслюються категорії транспортних засобів, права на керування якими водій не має, а також робляться такі записи:

- 1) дата тимчасового вилучення посвідчення водія;
- 2) посада, прізвище поліцейського, номер його нагрудного знака;
- 3) дата вчинення правопорушення;
- 4) серія та номер протоколу про адміністративне правопорушення;
- 5) стаття КУпАП, за якою складено протокол про адміністративне правопорушення, санкція якої передбачає накладення адміністративного стягнення у вигляді позбавлення права керувати транспортним засобом.

У разі вчинення адміністративного правопорушення, за яке передбачено накладення адміністративного стягнення у вигляді позбавлення права керувати транспортними засобами, особою, в якій посвідчення водія тимчасово вилучено за попереднє (попередні) адміністративне(і) правопорушення, тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, виданий у першому випадку, не поновлюється. У відповідних графах тимчасового дозволу на право керування транспортним засобом поліцейський робить відмітки за фактом виявленого правопорушення.

Втрачений тимчасовий дозвіл поновлюється уповноваженою особою будь-якого підрозділу поліції після документального підтвердження інформації про його попередню видачу.

Корінець до тимчасового дозволу на право керування транспортним засобом заповнюється поліцейським, який його видав, та надалі зберігається у відповідному підрозділі для здійснення

належного контролю за правомірністю його видачі учасникам дорожнього руху.

Посвідчення водія вилучається до набрання чинності постановою у справі про адміністративне правопорушення. Вилучене посвідчення водія протягом трьох днів із дати надходження постанови суду, згідно з якою особу позбавлено права керувати транспортним засобом, передається до територіального органу з надання сервісних послуг МВС за місцем проживання особи з копією такої постанови. Після закінчення тримісячного строку тимчасового вилучення посвідчення водія у випадку, якщо судом не ухвалено рішення щодо позбавлення водія права керувати транспортним засобом або якщо справу про адміністративне правопорушення не розглянуто у встановлений законом строк, особа має право звернутися за отриманням вилученого документа до підрозділу поліції за місцем розгляду справи про адміністративне правопорушення відповідно до статті 276 КУпАП. Після закінчення тримісячного строку, якщо особа не звернулася за отриманням вилученого документа, таке посвідчення водія зберігається в підрозділі поліції до надходження постанови суду, яка набрала чинності, а з дати її надходження посвідчення водія протягом трьох днів надсилається до територіального органу з надання сервісних послуг МВС за місцем проживання особи.

У разі вчинення особою, якій уже видано тимчасовий дозвіл на право керувати транспортним засобом, повторного адміністративного правопорушення, за яке передбачено позбавлення такого права, новий дозвіл їй видається лише після закінчення строку дії попереднього, але на строк не більше трьох місяців із дати вчинення такого правопорушення.

У разі надходження постанови суду про позбавлення водія права керування транспортним засобом, якщо посвідчення водія не вилучено, уповноважена особа відповідного підрозділу поліції у триденний строк надсилає за місцем проживання (перебування) особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, повідомлення про позбавлення права керування, в якому зазначає реквізити винесеної судом постанови, а також інформацію про необхідність прибуття до підрозділу поліції у визначений строк для здавання посвідчення водія. Якщо водій, посвідчення якого підлягає вилученню, не з'являється протягом місячного строку, дані про серію та номер посвідчення водія вносяться уповноваженою особою підрозділу поліції до автоматизованого обліку.

У випадку виявлення посвідчення водія, яке підлягає вилученню, працівник поліції складає акт вилучення посвідчення водія

(додаток 10) із зазначенням підстав такого вилучення. Акт складається у двох примірниках, один з яких вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

8.4.6. Тимчасове затримання транспортних засобів

Тимчасове затримання транспортного засобу проводиться поліцейським відповідно до Порядку тимчасового затримання працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції транспортних засобів та їх зберігання, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1102, в разі наявності в нього підстав уважати, що водієм учинено порушення, передбачені частинами 1–4, 6 7 ст. 121, ч. 3–5 ст. 122 (у частині порушення правил зупинки, стоянки, що створюють перешкоди дорожньому руху або загрозу безпеці руху, порушення правил зупинки чи стоянки на місцях, позначених відповідними дорожніми знаками або дорожньою розміткою, на яких дозволено зупинку чи стоянку лише транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю), ст. 122-5, 124, 126, ч. 1–4 ст. 130, ст. 132-1, 206-1 КУпАП.

За наявності правових підстав тимчасове затримання транспортного засобу здійснюється шляхом його блокування або доставлення для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку.

Тимчасове затримання транспортного засобу шляхом доставлення його для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку проводиться виключно за умов, що розміщення такого транспортного засобу суттєво перешкоджає дорожньому руху чи створює загрозу безпеці руху або якщо транспортний засіб розміщено на місцях, призначених для зупинки, стоянки, безоплатного паркування транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю. За відсутності зазначених вище умов тимчасове затримання транспортного засобу проводиться шляхом блокування за допомогою технічних пристроїв.

Випадки, коли розміщення транспортного засобу вважається таким, що суттєво перешкоджає дорожньому руху або створює загрозу безпеці руху, визначено частиною 3 ст. 265-4 КУпАП. Тимчасове затримання транспортного засобу здійснюється також у разі виявлення транспортного засобу боржника, оголошеного в розшук відповідно до статті 36 Закону України «Про виконавче провадження».

Поліцейським забороняється брати участь у тимчасовому затриманні транспортних засобів у випадках, не передбачених чинним законодавством.

Доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку здійснюється за допомогою спеціальних автомобілів-евакуаторів (далі – евакуатор), у тому числі тих, що належать підприємствам, установам та організаціям, які провадять діяльність, пов'язану з транспортуванням транспортних засобів, і з якими територіальним (у тому числі міжрегіональним) органом Національної поліції укладено в установленому порядку договори.

Для доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку поліцейський викликає евакуатор через чергового відповідного територіального органу Національної поліції.

У разі тимчасового затримання транспортного засобу складається акт огляду і тимчасового затримання транспортного засобу відповідно до форми, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1102 «Про затвердження Порядку тимчасового затримання працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції транспортних засобів та їх зберігання».

У разі тимчасового затримання транспортного засобу місце розташування такого транспортного засобу слід обов'язково зафіксувати в режимі фотозйомки (відеозапису), крім випадків тимчасового затримання транспортного засобу боржника, оголошеного в розшук відповідно до статті 36 Закону України «Про виконавче провадження».

У разі коли водій, який вчинив правопорушення, присутній під час тимчасового затримання транспортного засобу, і порушення неможливо усунути на місці в максимально стислий строк, поліцейський оформляє протокол про адміністративне правопорушення, а у випадках, передбачених КУпАП, виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складення протоколу. У протоколі (постанові) робиться відповідний запис про тимчасове затримання транспортного засобу із зазначенням інформації про складення акта огляду і тимчасового затримання транспортного засобу, що долучається до протоколу (постанови).

Якщо правопорушення може бути усунуто водієм у максимально стислий строк, поліцейський не проводить тимчасове затримання транспортного засобу й оформляє протокол про адміністративне правопорушення, а у випадках, передбачених КУпАП, виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складення протоколу. При цьому акт огляду і тимчасового затримання транспортного засобу, якщо його вже складено, долучається до рапорту поліцейського про факт появи водія на місці правопорушення в момент виконання робіт із завантаження транспортного засобу.

У разі відсутності водія, транспортний засіб якого доставляється на спеціальний майданчик чи стоянку або блокується, поліцейський залишає на місці, де був автомобіль, або під склоочисниками заблокованого автомобіля повідомлення про тимчасове затримання транспортного засобу та необхідність прибуття такого водія до територіального органу Національної поліції для оформлення протоколу про адміністративне правопорушення або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення.

У разі тимчасового затримання транспортного засобу (крім випадків тимчасового затримання транспортного засобу боржника, оголошеного в розшук відповідно до ст. 36 Закону України «Про виконавче провадження») інформація про таке затримання невідкладно передається на абонентський номер рухомого (мобільного) зв'язку та на адресу електронної пошти, які відповідальна особа, зазначена у частині 1 ст. 14-2 КУпАП (далі – відповідальна особа), або особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України, вказала у відповідній заяві, поданій до уповноваженого органу (підрозділу) МВС, та які внесено до Єдиного державного реєстру транспортних засобів. Зазначена інформація повинна містити відомості про адресу веб-сайта в Інтернеті, на якому особа може ознайомитися із зображенням чи відеозаписом транспортного засобу в момент учинення адміністративного правопорушення, а також про місце зберігання тимчасово затриманого транспортного засобу.

Розблокування транспортного засобу здійснюється поліцейським після складення протоколу про адміністративне правопорушення або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення.

Про місце зберігання тимчасово затриманого транспортного засобу поліцейський повідомляє водієві під час складання протоколу про адміністративне правопорушення або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення, а в разі його відсутності – до чергової частини територіального органу Національної поліції.

Про тимчасове затримання транспортного засобу боржника поліцейський письмово повідомляє державному або приватному виконавцю не пізніше наступного робочого дня із дня затримання із зазначенням місця зберігання транспортного засобу.

Транспортний засіб може бути тимчасово затриманий на строк до вирішення справи про адміністративне правопорушення, але не більш ніж три дні з дати такого затримання. *Строк затримання транспортного засобу* обчислюється з моменту складення акта

огляду і тимчасового затримання транспортного засобу, а *строк зберігання* – з моменту доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку.

Відповідальна особа, особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України, або особа, яка керувала транспортним засобом на момент учинення правопорушення, крім транспортного засобу боржника, має право доступу до транспортного засобу, що перебуває на спеціальному майданчику чи стоянці, у присутності особи, відповідальної за його зберігання.

Повернення тимчасово затриманого транспортного засобу, що зберігається на спеціальному майданчику чи стоянці, здійснюється за зверненням відповідальної особи, особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, або особи, яка керувала транспортним засобом на момент учинення правопорушення. *Умовами повернення* зазначеним особам транспортного засобу є оплата вартості послуги з транспортування та/або зберігання транспортного засобу в розмірі, встановленому спільним наказом МВС та Мінекономірозвитку, а в разі винесення постанови про накладення стягнення у вигляді штрафу – також його сплата.

Вилучення тимчасово затриманого транспортного засобу боржника із спеціального майданчика чи стоянки здійснюється державним або приватним виконавцем на підставі вимоги.

8.4.7. Розгляд справ про адміністративне правопорушення за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису)

Справа про таке адміністративне правопорушення розглядається відкрито, крім справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), та випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці.

У разі якщо порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів зафіксовано в режимі фотозйомки (відеозапису), посадова особа уповноваженого органу Національної поліції за даними Єдиного державного реєстру транспортних засобів, а також у разі необхідності – за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, установлює відповідальну особу.

Якщо адміністративне правопорушення, передбачене частинами 1, 3 ст. 122 КУпАП (у частині порушення правил зупинки,

стоянки), зафіксовано в режимі фотозйомки (відеозапису), посадова особа уповноваженого підрозділу Національної поліції зобов'язана розмістити на лобовому склі транспортного засобу копію постанови про накладення адміністративного стягнення за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису) (додаток 12), якщо технічні можливості дозволяють установити відповідальну особу на місці вчинення правопорушення, або повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності (додаток 13), якщо технічні можливості не дозволяють установити відповідальну особу на місці вчинення правопорушення.

Повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності має містити відомості, передбачені частинами 2–4 ст. 283 КУпАП, крім відомостей про особу, стосовно якої розглядається справа. Повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності має містити також інформацію про порядок виконання адміністративного стягнення, в тому числі реквізити для сплати 50 відсотків розміру штрафу протягом 10 банківських днів із дня вчинення відповідного правопорушення, що вважатиметься виконанням адміністративного стягнення у повному обсязі.

Постанова про накладення адміністративного стягнення за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису) (далі – постанова про накладення адміністративного стягнення) може вноситися без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Інформація про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), та винесені постанови про накладення адміністративного стягнення не пізніше наступного робочого дня з дня встановлення відповідальної особи вноситься до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху. Посадова особа уповноваженого підрозділу Національної поліції під час унесення до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху інформації про зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису) порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, а також під час винесення постанови про накладення адміністративного стягнення за вчинення такого правопорушення перевіряє, чи не були відповідні обставини зафіксовані раніше, а також чи не притягалася відповідна

особа до адміністративної відповідальності за це правопорушення іншою уповноваженою посадовою особою. Якщо відповідні відомості про зафіксоване правопорушення вже внесено до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху або відповідну особу вже притягнуто до адміністративної відповідальності за це правопорушення, постановою іншої уповноваженої посадової особи про накладення адміністративного стягнення підлягає скасуванню.

Постанова про накладення адміністративного стягнення надсилається відповідальній особі протягом трьох днів із дня її винесення рекомендованим листом з повідомленням на адресу місця реєстрації (проживання) фізичної особи (місцезнаходження юридичної особи). Днем отримання постанови про накладення адміністративного стягнення є дата, зазначена в поштовому повідомленні про вручення її відповідальній особі або повнолітньому члену сім'ї такої особи.

У разі якщо відповідальна особа відмовляється від отримання постанови, днем отримання постанови є день проставлення в поштовому повідомленні відмітки про відмову в її отриманні.

У разі невручення постанови про накладення адміністративного стягнення адресату за зазначеною в Єдиному державному реєстрі транспортних засобів адресою днем отримання постанови вважається день повернення поштового відправлення з позначкою про невручення до органу (підрозділу), уповноважена посадова особа якого винесла відповідну постанову.

У разі якщо транспортний засіб зареєстровано за межами України, інформація про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), вноситься уповноваженою посадовою особою до відповідних електронних реєстрів Міністерства внутрішніх справ України та Державної прикордонної служби України. Відповідальна особа або особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України, звільняється від адміністративної відповідальності за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), якщо протягом 20 календарних діб із дня вчинення відповідного правопорушення або із дня набрання постановою про накладення адміністративного стягнення чинності:

1) ця особа надала документ, який підтверджує, що до моменту вчинення правопорушення транспортний засіб вибув з її володіння внаслідок протиправних дій інших осіб, або щодо протиправного

використання іншими особами номерних знаків, що належать її транспортному засобу;

2) особа, яка керувала транспортним засобом на момент учинення зазначеного правопорушення, звернулася особисто до органу (посадової особи), уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення, із заявою про визнання зазначеного факту адміністративного правопорушення та надання згоди на притягнення до адміністративної відповідальності, а також надала документ (квитанцію) про сплату відповідного штрафу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Основне призначення патрульної поліції.
2. Зміст основних завдань і функцій патрульної поліції.
3. Принципи діяльності патрульної поліції.
4. Організація первинної професійної підготовки патрульних поліцейських, яких уперше прийнято на службу в поліції.
5. Особливості оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі.
6. Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачено статтею 130 КУпАП.
7. Особливості провадження у справах про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства.
8. Процедура вилучення посвідчення водія і позбавлення права керувати транспортними засобами.
9. Процедура тимчасового затримання транспортних засобів.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Основними завданнями Департаменту патрульної поліції є:

- а) реалізація в межах компетенції державної політики у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку;
- б) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги;
- в) забезпечення безпеки дорожнього руху;

- г) своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні чи адміністративні правопорушення або події;
- д) усі відповіді є правильними.

2. Підрозділи Департаменту патрульної поліції є підзвітними та підконтрольними:

- а) Департаменту патрульної поліції;
- б) голові Національної поліції;
- в) ГУНП в областях;
- г) немає правильної відповіді.

3. Розподіл функцій між Департаментом патрульної поліції та його підрозділами визначається:

- а) наказами керівника Департаменту патрульної поліції;
- б) наказами голови Національної поліції;
- в) наказами керівників ГУНП в областях;
- г) немає правильної відповіді.

4. Департамент патрульної поліції є:

- а) юридичною особою публічного права;
- б) органом, що фінансується за рахунок коштів Державного бюджету України;
- в) міжрегіональним територіальним органом Національної поліції України;
- г) усі відповіді є правильними.

5. Департамент патрульної поліції щодо своїх підрозділів:

- а) організовує та здійснює контроль за їх діяльністю;
- б) надає їм організаційно-методичну і практичну допомогу;
- в) здійснює їх інформаційно-аналітичне, матеріально-технічне та фінансове забезпечення;
- г) усі відповіді є правильними.

6. До функцій Департаменту патрульної поліції належать такі:

- а) провадити превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень;
- б) виявляти причини й умови, що сприяють учиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, уживати в межах своєї компетенції заходів щодо їх усунення;
- в) у випадках, передбачених законом, здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення, ухвалює рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечувати їх виконання;
- г) усі відповіді є правильними.

7. Керівник Департаменту патрульної поліції:

а) здійснює безпосереднє керівництво діяльністю Департаменту патрульної поліції, організовує виконання завдань, покладених на Департамент патрульної поліції;

б) розподіляє функціональні (посадові) обов'язки між першим заступником, заступниками, а також поліцейськими, державними службовцями та працівниками Департаменту патрульної поліції, здійснює контроль за їх виконанням;

в) видає у межах повноважень акти організаційно-розпорядчого характеру, які є обов'язковими для виконання особовим складом Департаменту патрульної поліції та його підрозділів;

г) усі відповіді є правильними.

8. Керівник Департаменту патрульної поліції щодо звернення громадян має повноваження:

а) забезпечує та здійснює особистий прийом громадян, які звернулися до Департаменту патрульної поліції з питань, віднесених до компетенції Департаменту патрульної поліції;

б) здійснює розгляд скарг, заяв, листів громадян та іншої кореспонденції, що надходить до Департаменту патрульної поліції;

в) дає доручення щодо своєчасного та об'єктивного вирішення порушених питань;

г) усі відповіді є правильними.

9. Справа про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху розглядається:

а) за місцем його вчинення;

б) за місцем проживання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності;

в) за місцем реєстрації транспортного засобу та на місці вчинення адміністративного правопорушення;

г) усі відповіді є правильними.

10. За малозначності вчиненого адміністративного правопорушення поліцейський може звільнити особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, від адміністративної відповідальності та обмежитись:

а) усним зауваженням;

б) попередженням;

в) постановкою на превентивний облік;

г) проведенням профілактичної бесіди.

ГЛАВА 9

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ ДІЛЬНИЧНИХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

9.1. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧНОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ

Основоположні засади, які регламентують діяльність служби дільничних офіцерів поліції, встановлено Конституцією України. До зазначених засад слід зарахувати такі:

- найвищою соціальною цінністю в Україні є життя та здоров'я людини (ст. 1 Основного Закону);
- особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду (презумпція невинуватості) (ст. 62 Конституції України);
- особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом (ст. 63 Основного Закону);
- кожен має право на професійну правничу допомогу (право на захист) (ст. 59 Конституції України);
- ніхто, у тому числі дільничний офіцер поліції, не зобов'язаний виконувати явно злочинні накази (ст. 60 Основного Закону);
- незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності (ст. 63 Конституції України);
- закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи; ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення (ст. 58 Основного Закону), та низку інших.

Діяльність дільничного офіцера поліції регламентується нормами чинного законодавства України. Слід пам'ятати, що міжнародні договори (конвенції, угоди, пакти тощо) після їх підписання уповноваженою особою, яка представляє Україну, стають частиною

національного законодавства тільки після їх ратифікації¹³². На міжнародному рівні країна на добровільній основі може приєднатись чи підписати міжнародний договір¹³³. Це тягне за собою обов'язок держави імплементувати положення цього договору в національне законодавство та у подальшому їх виконувати. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачено у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного акта (ст. 19 «Дія міжнародних договорів на території України» Закону України «Про міжнародні договори»)¹³⁴.

До **міжнародних договорів**, положення яких регламентують діяльність служби дільничних офіцерів поліції зокрема та поліції загалом, слід зарахувати такі:

- Загальну декларацію прав людини від 10.12.1948 р.;
- Декларацію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 20.11.1963 р.;
- Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р.;
- Декларацію про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 09.12.1975 року;
- Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 17.12.1979 р.;
- Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку від 07.09.1990 р.;
- Європейський кодекс поліцейської етики від 19.09.2001 р.;
- Конвенцію ООН про права дитини від 20.11.1989 р.;
- Конвенцію Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р.;
- Декларацію ООН про викорінення насильства щодо жінок від 20.12.1993 р.;
- Конвенцію ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 03.09.1981 р.;

---

¹³² Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; за заг. ред. і передм. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 170.

¹³³ Дисциплінарний статут Національної поліції України : наук.-практ. комент. / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : Майдан, 2019. С. 10–11.

¹³⁴ Про міжнародні договори : Закон України від 29.06.2004 № 1323-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.

– Конвенцію Ради Європи № 210 про попередження насильства щодо жінок і домашнього насильства та боротьбу із цими явищами від 11.05.2011 р. та ін.

До переліку чинних законів України, які регламентують діяльність дільничного офіцера поліції, слід віднести такі:

- Кодекс України про адміністративні правопорушення;
- Кодекс адміністративного судочинства;
- Кримінальний кодекс України;
- Кримінальний процесуальний кодекс України та ін.

Положення Закону України «Про Національну поліцію» регламентують правові засади організації та діяльності, статусу, порядку проходження служби поліції загалом та дільничного офіцера зокрема.

Сутність, види й терміни розгляду звернень громадян передбачено в Законі України «Про звернення громадян». Необхідно пам'ятати, що відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» будь-яка інформація, що стала відома чи була створена дільничним офіцером під час виконання своїх службових обов'язків, набуває статусу публічної. Забезпечення доступу до вказаної інформації має здійснюватися із дотриманням вимог Закону України «Про захист персональних даних».

Соціальна реабілітація, допомога та робота з особами, що відбули своє покарання, передбачаються положеннями Законів України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» та «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк».

Поняття домашнього насильства, його види, насильства за ознакою статі, запобігання та спеціальні заходи щодо протидії вказаним правопорушенням, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства, передбачено в Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Загальновідомо, що головним критерієм оцінювання роботи дільничного офіцера поліції є *рівень довіри населення*. З метою підвищення рівня довіри населення до діяльності поліції загалом, а також покращення відкритості та прозорості роботи поліції зокрема законодавець передбачив можливість делегування державновладних повноважень суб'єктів публічної адміністрації громаді. Так, у Законі України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» регламентовано форми залучення громадськості до діяльності поліції, в тому числі дільничного офіцера.

До **принципів роботи** дільничного офіцера поліції слід віднести такі:

- верховенство права;
- дотримання прав і свобод людини;
- законність;
- відкритість і прозорість;
- політичну нейтральність;
- взаємодію з населенням на засадах партнерства;
- безперервність¹³⁵.

До **підзаконних нормативно-правових актів**, які регламентують діяльність дільничного офіцера поліції, слід віднести такі:

- Постанову Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363 «Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою»;

- наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції»;

- наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376 «Про затвердження інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції»;

- наказ МВС України від 25.02.2019 № 124 «Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України»;

- наказ МВС України від 01.08.2018 № 654 «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника»;

- наказ МВС України та Міністерства соціальної політики від 13.03.2019 № 369/180 «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника»;

- наказ МВС України та Державного департаменту України з питань виконання покарань від 04.11.2003 № 1303/203 «Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі».

---

¹³⁵ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

9.2. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧНОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ

Відповідно до статті 2 Закону України «Про Національну поліцію» **завданням поліції** загалом та **дільничного офіцера поліції** зокрема є **надання поліцейських послуг** у таких сферах:

- забезпечення публічної безпеки і порядку;
- охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави;
- протидії злочинності;
- надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги¹³⁶.

Л. Й. Гуменюк зазначає, що, на жаль, нині існує слабкий зв'язок суспільства та правоохоронних структур, тому що цей зв'язок тривалий час був одностороннім. Отож, він розкриває завдання поліції крізь призму завдань суспільства, а саме: завдання поліції полягає у виконанні встановлених законом обов'язків, здійсненні своєї діяльності на основі дотримання прав і свобод людини, а завдання суспільства полягає в тому, щоб дотримуватись чинного законодавства України і поважати поліцейського як головного вартового закону¹³⁷.

Відповідно до наказу МВС України від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції» **до завдань дільничних офіцерів поліції** віднесено такі:

- діяльність дільничного повинна ґрунтуватись на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та мати на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами та підприємствами різних форм власності;
- взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування, населенням й утвореними відповідно до чинного законодавства громадськими формуваннями з охорони громадського порядку;
- виконання завдань, спрямованих на дотримання прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави;

---

¹³⁶ Там само.

¹³⁷ Гуменюк Л. Й. Поліція і населення: психологічна складова ефективності співпраці // Сучасні стратегії та перспективи оптимізації взаємодії поліції і населення в соціумі : матеріали круглого столу (м. Львів, 23 листоп. 2017 р.) / упоряд. З. Р. Кісіль, Л. Й. Гуменюк. Львів : ЛьвДУВС, 2017. С. 20.

- ужиття заходів для взяття на облік осіб, щодо яких здійснюється превентивна робота, підтримання в актуальному стані інформаційних підсистем єдиної інформаційної системи МВС України;
- співпраця з групами реагування патрульної поліції щодо застосування превентивних заходів стосовно осіб, які схильні до вчинення правопорушень та/або перебувають на превентивних обліках поліції;
- інформування чергової частини органу (підрозділу) поліції в разі отримання від населення відомостей про осіб, які мають наміри вчинити кримінальні правопорушення або їх учинили, розшукуваних злочинців, осіб, які зникли безвісти;
- організація та контроль діяльності помічника ДОП, що полягає в плануванні роботи, наданні відповідних доручень та навчання методикі й тактиці роботи на поліцейській дільниці, перевірки якості, повноти та об'єктивності складених ним матеріалів;
- підтримання професійного рівня шляхом навчання в системі службової підготовки та самопідготовки¹³⁸.

Розглядаючи питання *напрямоків діяльності дільничного офіцера поліції*, зазначимо, що в літературі вказують, що у загальних витратах службового часу робота дільничного складається із таких напрямків: адміністративна – 41,4 %, попереджувальна – 24,8 %, участь у розслідуванні злочинів – 20,9 %, з надання допомоги громадянам та іншим посадовим особам у здійсненні їхніх прав і законних інтересів – 12,9 %¹³⁹.

Сьогодні за чинним законодавством України до **основних напрямків роботи дільничного офіцера поліції на території обслуговування** належать такі:

- здійснення профілактичної роботи;
- виявлення причин та умов, що призводять до вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень, застосування у межах компетенції заходів для їх усунення;
- застосування заходів з метою усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального чи адміністративного правопорушення;
- своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні чи адміністративні правопорушення або події;

---

¹³⁸ Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>.

¹³⁹ Тучак М. О. Адміністративно-правові засади діяльності дільничних інспекторів міліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2002. С. 15.

- у випадках, передбачених чинним законодавством, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, ухвалення рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання;
- доставляння у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;
- застосування всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень чи нещасних випадків, особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я, а також особам, які постраждали від торгівлі людьми;
- ужиття заходів для запобігання вчиненню домашнього насильства та його припинення;
- контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту й активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система;
- взаємодія відповідно до законодавства у межах контролюваних прикордонних районів з дільничними інспекторами прикордонної служби щодо проведення превентивних заходів із протидії нелегальній міграції та іншій протиправній діяльності на державному кордоні, отримання інформації про шляхи проникнення та накопичення контрабандних товарів, а також мешканців населених пунктів, розташованих поблизу державного кордону, які здійснюють незаконні операції з переміщення товарів;
- ужиття заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку під час примусового виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб), а також заходів, спрямованих на усунення загроз життю і здоров'ю державних виконавців, приватних виконавців та інших осіб, які беруть участь у вчиненні виконавчих дій, здійснення приводу у виконавчому провадженні;
- участь у межах повноважень, передбачених законом, у здійсненні заходів, спрямованих на соціальну адаптацію осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі¹⁴⁰.

---

¹⁴⁰ Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>.

9.3. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ДІЛЬНИЧНОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ

Організація та контроль за роботою дільничного офіцера поліції (далі-ДОП) покладаються на заступника начальника територіального (відокремленого) органу (підрозділу) поліції, який відповідно до розподілу функціональних обов'язків координує діяльність ДОП та начальника відділу (сектору) превенції територіального (відокремленого) органу (підрозділу) поліції¹⁴¹.

Організаційно-розпорядчим актом керівника територіального (відокремленого) органу (підрозділу) поліції за ДОП закріплюється **поліцейська дільниця**, якій присвоюється відповідний порядковий номер. Територія поліцейської дільниці (її розміри та межі) визначається, а за необхідності – змінюється керівником відділу (відділення) поліції за поданням заступника керівника, який відповідно до розподілу функціональних обов'язків координує діяльність ДОП. Слід пам'ятати, що межі поліцейської дільниці визначаються керівником відділу (відділення) поліції з урахуванням площі території та специфіки регіону. Залежно від стану криміногенної обстановки на дільниці вказані критерії можуть бути чинником для введення додаткових посад ДОП, старшого ДОП, помічника ДОП або утворення додаткової поліцейської дільниці¹⁴².

Для належного виконання своїх обов'язків дільничний здійснює ведення *контрольно-наглядової справи*. До неї заносяться відомості, необхідні дільничному для належного виконання своїх обов'язків, а саме інформація щодо:

- 1) особливостей території обслуговування, розташування й режиму роботи підприємств, установ та організацій, об'єктів дозволеної системи, контактів відповідальних осіб органів місцевого самоврядування, інших довідкових та інформаційних матеріалів щодо території обслуговування;
- 2) кількості населення на території;
- 3) кількості скоєних на поліцейській дільниці кримінальних правопорушень, обставин, які призводять до їх скоєння;
- 4) прикмет осіб, які підозрюються у скоєнні або скоїли кримінальні правопорушення;
- 5) викрадених речей і транспортних засобів, які перебувають у розшуку;
- 6) місць концентрації осіб, схильних до скоєння правопорушень;

---

¹⁴¹ Там само.

¹⁴² Там само.

7) сил та засобів, які залучаються до охорони публічного порядку на поліцейській дільниці¹⁴³.

Організація роботи дільничного офіцера поліції здійснюється відповідно до **плану**, що затверджується керівником відділу (відділення) поліції та розробляється з урахуванням пріоритетів громади у сфері публічної безпеки і порядку й оперативної обстановки на дільниці. За наказом керівника територіального органу поліції у виняткових випадках може бути здійснено використання дільничних офіцерів та їх помічників поза межами закріплених за ними поліцейських дільниць. На період тривалої відсутності ДОП (відпустка, навчання, хвороба, відрадження) його обов'язки покладаються на іншого ДОП або помічника ДОП з обов'язковим інформуванням відповідних виконавчих органів місцевого самоврядування¹⁴⁴.

Особливості організації роботи дільничного офіцера поліції у сільській місцевості

Організація роботи ДОП, який обслуговує сільську місцевість, має свої особливості, зумовлені віддаленістю поліцейської дільниці від територіального органу поліції, необхідністю виконання ним у тісній взаємодії з виконавчими органами сільських, селищних рад і громадськими організаціями функцій інших підрозділів Національної поліції.

Під час закріплення за дільничним офіцером поліції поліцейської дільниці в сільській місцевості враховуються такі фактори:

- територія поліцейської дільниці (особливості, розміри та межі);
- кількість сільських (селищних) рад і населених пунктів, віддаленість їх від відділу територіального органу поліції та між собою;
- стан оперативної обстановки.

Доцільно закріплювати поліцейську дільницю за дільничним офіцером поліції у межах однієї сільської (селищної) ради, що дасть йому можливість більш ефективно впливати на стан правопорядку на її території, оперативно реагувати на звернення громадян щодо вчинення злочинів та інших правопорушень.

Дільничний, який обслуговує два і більше сільських населених пункти, здійснює прийом громадян у визначені дні відповідно до графіка.

---

¹⁴³ Там само.

¹⁴⁴ Там само.

Необхідно пам'ятати, що якість роботи дільничного офіцера безпосередньо залежить від стану налагодження взаємодії з громадськістю на території обслуговування¹⁴⁵.

Із метою забезпечення належного публічного порядку та безпеки і профілактики правопорушень у сільській місцевості дільничний офіцер уживає таких заходів:

- взаємодіє з головами сільських (селищних) рад, активом громадськості, керівниками сільськогосподарських підприємств, навчальних та культурних закладів з питань забезпечення правопорядку, профілактики правопорушень;

- за відсутності громадських формувань з охорони громадського порядку виходить з клопотаннями до виконавчих комітетів сільських (селищних) рад щодо їх створення;

- проводить за участю представників органів місцевого самоврядування і помічників профілактично-роз'яснювальну роботу серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів та населення, звітує на загальних зборах громад щодо стану правопорядку в населених пунктах з метою вдосконалення організації профілактичної роботи, формування у свідомості людей, особливо молоді, правової культури, негативного ставлення до суспільно небезпечних явищ, підняття престижу служби дільничних офіцерів серед громадян;

- у взаємодії із сільськими (селищними) радами та громадськими організаціями попереджує правопорушення стосовно осіб, які потребують соціальної, правової та іншої допомоги; з цією метою налагоджує взаємодію з органами соціального забезпечення, опікувальними радами, благодійними організаціями;

- уживає заходів щодо попередження розкрадання сільгосппродуктів, паливно-мастильних матеріалів і домашніх тварин; до цієї роботи активно залучає сільський актив, громадських помічників та членів громадських формувань з охорони громадського порядку;

- разом з помічниками, членами громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону систематично проводить відпрацювання території поліцейської дільниці з метою виявлення місць незаконного посіву снотворного маку чи конопель, місць зберігання і переробки врожаю цих культур, які містять наркотичні речовини;

- уживає заходів для попередження й виявлення фактів виготовлення або зберігання без мети збуту самогону чи інших міцних

---

¹⁴⁵ Клочко А. Особливості правого регулювання дільничного офіцера поліції. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 132.

спиртних напоїв домашнього вироблення, виготовлення або зберігання без мети збуту апаратів для їх вироблення, реалізації самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього виробництва;

– вносить пропозиції головам сільських (селищних) рад щодо усунення причин та умов, які призводять до вчинення правопорушень.

На підставі законів України «Про Національну поліцію» та «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» дільничні офіцери можуть залучати громадян, за їх згодою, для надання допомоги Національній поліції в забезпеченні публічного порядку і безпеки, запобіганні адміністративним правопорушенням і злочинам.

У разі відсутності на території обслуговування громадських формувань з охорони громадського порядку дільничний може поінформувати сільського голову про можливість і доцільність їх створення.

Координацію діяльності громадських формувань здійснюють місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. Однак їх повсякденна (оперативна) діяльність спрямовується і контролюється відповідним територіальним органом поліції, на території обслуговування якого вони були створені¹⁴⁶.

Громадські формування створюються на добровільних засадах за місцем роботи, навчання або проживання громадян, які бажають їх створити. Мінімальна кількість учасників у формуванні – 10 осіб. Рішення про створення громадського формування ухвалюється на зборах громадян, на які можуть бути запрошені дільничний офіцер, представники трудових колективів, навчальних закладів та інші представники громадськості¹⁴⁷.

Органи місцевого самоврядування і територіальний орган поліції надають всіляку допомогу та підтримку у створенні громадських формувань, а саме погоджують статут формування. Останній є однією з умов створення формування та повинен містити таку інформацію:

– назву, мету, завдання громадського формування та його юридичну адресу;

– відомості про структуру формування і територію, в межах якої воно провадитиме свою діяльність;

---

¹⁴⁶ Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон України від 22.06.2000 № 1835-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>.

¹⁴⁷ Там само.

- визначення порядку створення та діяльності керівних і виконавчих органів (штабів, координаційних рад, правління), їх повноважень;
- умови і порядок прийняття громадян до громадського формування і вибуття з нього;
- статутні права та обов'язки членів громадського формування;
- джерела надходження, порядок використання коштів та іншого майна громадського формування;
- порядок відшкодування витрат на використання приватного автотранспорту або в разі завдання збитків майну члена громадського формування під час виконання ним своїх обов'язків;
- порядок внесення змін і доповнень до положення (статуту);
- порядок припинення діяльності громадського формування і вирішення питань, пов'язаних з його ліквідацією;
- інші норми, що стосуються особливостей створення і діяльності формування¹⁴⁸.

До основних завдань громадського формування у сфері охорони публічного порядку на основі чинного законодавства слід віднести такі:

- надання допомоги територіальним органам поліції в забезпеченні громадського порядку і громадської безпеки, запобіганні адміністративним проступкам і злочинам;
- інформування територіальних органів поліції про вчинені або ті, що готуються, злочини, місця концентрації злочинних угруповань;
- сприяння територіальним органам поліції у виявленні та розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх вчинили, захисті інтересів держави, підприємств, установ, організацій і громадян від злочинних посягань; участь у забезпеченні безпеки дорожнього руху та боротьбі з дитячою бездоглядністю і правопорушеннями неповнолітніх¹⁴⁹.

Із метою виконання зазначених завдань члени громадського формування мають право:

- брати участь у забезпеченні охорони громадського порядку разом з дільничним офіцером поліції, а в сільській місцевості – самостійно шляхом виконання конкретних доручень;
- уживати спільно з дільничним офіцером поліції заходів щодо припинення адміністративних правопорушень і злочинів;

---

¹⁴⁹ Там само.

– представляти і захищати інтереси своїх членів у державних органах та підприємствах, установах, організаціях і навчальних закладах;

– взаємодіяти з іншими органами громадської самодіяльності, що беруть участь у заходах, спрямованих на:

а) ведення індивідуально-профілактичної роботи з особами, схильними до вчинення адміністративних правопорушень і злочинів;

б) надання допомоги у боротьбі із злочинами у сфері економіки, податкового законодавства, а також пияцтвом, наркоманією, порушеннями правил торгівлі та у сфері благоустрою території міст, інших населених пунктів;

в) охорону природи і пам'яток історії та культури;

г) забезпечення безпеки дорожнього руху;

– вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності пропозиції щодо запобігання адміністративним правопорушенням і злочинам, виникненню причин та умов, що сприяють їх вчиненню;

– підтримувати зв'язки з відповідними громадськими організаціями інших країн з метою обміну досвідом роботи¹⁵⁰.

Під час виконання своїх завдань члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону мають право використовувати у передбачених законом випадках заходи фізичного впливу та спеціальні засоби. Проте слід пам'ятати, що **використовувати холодну та вогнепальну зброю**, в тому числі мисливську, яка згідно з чинним законодавством перебуває в особистому користуванні члена громадського формування, заборонено.

9.4. ПРЕВЕНТИВНА РОБОТА ДІЛЬНИЧНОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ

Превентивна діяльність є одним із пріоритетних напрямків роботи поліції¹⁵¹. Вона регламентується низкою норм національного та міжнародного законодавства. Так, наприклад, відповідно до положень Європейського кодексу поліцейської етики одним із завдань поліції є попередження злочинності і боротьба з нею. Згідно

---

¹⁵⁰ Там само.

¹⁵¹ Фелик В. І. Структура інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України. *Наше право*. 2017. № 2. С. 90–93.

з мандатом Експертного комітету з поліцейської етики з 09.1998 р. зазначена функція превенції правопорушень належить до загальної відповідальності держави¹⁵².

Із метою ефективної профілактики правопорушень, у тому числі визначення причин та/або умов їх скоєння, планування службової діяльності дільничного офіцера поліції, здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад¹⁵³.

Відомим є те, що діяльність дільничного офіцера поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з громадськістю, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями, що перебувають, проживають чи здійснюють свою діяльність на території обслуговування, на засадах партнерства. Головною метою такої співпраці є задоволення потреб громадян або їх об'єднань¹⁵⁴.

Профілактичну діяльність дільничного офіцера поліції можна поділити на такі види:

- *загальна* до цього виду слід зарахувати проведення зустрічей з громадою, представниками трудових колективів, адміністрацією навчальних закладів, проведення відкритих лекцій, семінарів, нарад, робочих зустрічей з приводу тем, що турбують громаду;

- *індивідуальна* до цієї співпраці віднесено індивідуальні зустрічі із правопорушником і представниками його найближчого оточення.

До *превентивних заходів*, які досить часто застосовує дільничний офіцер поліції, належить проведення профілактичних бесід із правопорушниками. У науковій літературі зазначають, що в результаті дослідження роботи ДОП було встановлено:

- 40 % опитаних дільничних систематично проводять профілактичні бесіди з особами із найближчого оточення правопорушників;

- 37 % опитаних констатували наявність труднощів у налагодженні психологічного контакту, проблем і непорозумінь у процесі бесіди;

- 11 % – несформованість у них умінь і навичок щодо реалізації цього заходу. Зазначене спричиняє психоемоційне напруження;

---

¹⁵² Корнієнко М. В. Особливості забезпечення і захисту прав дітей дільничним офіцером поліції. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 3 (64). С. 101.

¹⁵³ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

¹⁵⁴ Там само.

- 9 % – виснаженість і втому¹⁵⁵.

Профілактична бесіда повинна проводитись на основі плану, який було складено за результатами зібраної інформації про особу правопорушника. Питання, заплановані для роботи, мають бути цікавими для обох сторін¹⁵⁶.

Дільничний офіцер здійснює *профілактичні заходи* щодо осіб, які є схильними до вчинення правопорушень, перебувають на обліках у поліції, із залученням громадськості. У межах чинного законодавства превентивному обліку підлягають особи:

- звільнені з місць позбавлення волі, відбували покарання за умисний злочин і в яких судимість не знято або не погашено в установленому законом порядку;
- які вчинили домашнє насильство.

Постановка особи на облік здійснюється за рішенням керівника відділу поліції або його заступника на основі матеріалів, що подає дільничний офіцер поліції.

Отже, *дільничний офіцер поліції* – це представник Національної поліції на території обслуговування, який стає поліцейським першого контакту; його кваліфікована та професійна діяльність є запорукою високого рівня довіри населення не лише до сектору превенції, але й до всієї поліції загалом.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Назвіть етапи еволюції розвитку служби дільничних офіцерів поліції.
2. Якими є головні завдання дільничних офіцерів поліції?
3. Які нормативно-правові акти регламентують діяльність дільничного офіцера поліції?
4. Якими є головні напрями діяльності служби ДОП?
5. Хто веде контрольно-наглядову справу та які відомості в ній містяться?
6. Розкрийте сутність взаємодії дільничного офіцера поліції та громади.
7. Які категорії осіб ДОП ставить на профілактичний облік та в межах своєї компетенції здійснює профілактичну роботу з ними?
8. Охарактеризуйте сутність профілактичної роботи дільничного офіцера поліції.

---

¹⁵⁵ Левченко Н. О. Психологічні особливості здійснення профілактичних заходів дільничним офіцером поліції. *Юридична психологія*. 2017. № 1 (20). С. 160.

¹⁵⁶ Там само.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Хто організовує та контролює роботу ДОП:

- а) начальник територіального органу;
- б) старший дільничний офіцер поліції;
- в) заступник начальника територіального (відокремленого) органу (підрозділу) поліції;
- г) слідчий.

2. Організаційно-розпорядчим актом керівника територіального органу поліції за дільничним офіцером поліції закріплюється:

- а) безпосереднє завдання;
- б) поліцейська дільниця;
- в) поліцейський жетон;
- г) кабінет дільничного офіцера поліції.

3. Територія поліцейської дільниці, в тому числі її розміри та межі, визначаються (змінюються):

- а) рішенням суду;
- б) старшим дільничним;
- в) керівником відділу (відділення) поліції за поданням заступника керівника;
- г) самостійно дільничним за результатами оцінки роботи з населенням.

4. Хто веде контрольню-наглядову справу:

- а) керівник відділу поліції;
- б) заступник керівника відділу поліції;
- в) дільничний офіцер поліції;
- г) керівник сектору превенції.

5. Який наказ МВС України регламентує діяльність служби ДОП:

- а) наказ МВС від 06.11.2019 № 1006;
- б) наказ МВС від 06.11.2019 № 1300;
- в) наказ МВС від 06.11.2015 № 1376;
- г) наказ МВС від 28.07.2017 № 650.

6. Який наказ МВС України регламентує оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції:

- а) наказ МВС від 06.11.2019 № 1006;
- б) наказ МВС від 06.11.2019 № 1300;

в) наказ МВС від 06.11.2015 № 1376;

г) наказ МВС від 28.07.2017 № 650.

7. ДОП працює за планом, який затверджується:

а) слідчим;

б) прокурором;

в) самостійно дільничним офіцером;

г) керівником відділу поліції.

8. План роботи ДОП розробляється з урахуванням:

а) можливостей та здібностей ДОП;

б) освіти і кваліфікації ДОП;

в) показників розкриття злочинів;

г) пріоритетів громади у сфері публічної безпеки та порядку, оперативної обстановки на дільниці.

9. Використання ДОП та їх помічників поза межами закріплених за ними поліцейських дільниць та для виконання завдань, не пов'язаних з їх службовими обов'язками, здійснюється у виняткових випадках за наказом:

а) керівника територіального органу поліції;

б) старшого ДОП;

в) ДОП;

г) керівника поліції.

10. Обов'язки дільничного покладаються на іншого дільничного:

а) у випадку неналежного виконання завдань;

б) на період відпустки;

в) на період вихідних днів (субота, неділя);

г) у жодному випадку такого не відбувається.

ГЛАВА 10

ЗДІЙСНЕННЯ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

10.1. Поняття, призначення та правова основа дозвільної системи в Україні. Завдання органів поліції із здійснення дозвільної системи

У Законі України від 06.09.2005 № 2806-IV «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» закріплено визначення дозвільної системи у сфері господарської діяльності як сукупності врегульованих законодавством відносин, які виникають між дозвільними органами, адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру, переоформленням, анулюванням документів дозвільного характеру¹⁵⁷. Аналіз норм цього законодавчого акта надає можливість дійти висновку, що держава захищає права і свободи громадян, оскільки встановлюються певні зобов'язання для суб'єкта господарювання, який здійснює діяльність, що містить у собі потенційну небезпеку для життя, здоров'я людей, а також для навколишнього природного середовища і національних інтересів держави¹⁵⁸.

У Постанові Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576 «Про затвердження Положення про дозвільну систему» закріплено базове поняття *дозвільної системи* як особливого порядку виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян¹⁵⁹.

---

¹⁵⁷ Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України від 06.09.2005 № 2806-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>.

¹⁵⁸ Джафарова О. В. Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: адміністративно-правові засади : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2015. С. 10.

¹⁵⁹ Про затвердження Положення про дозвільну систему : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-п>.

Отже, **дозвільна система** являє собою деякою мірою спеціальний режим функціонування об'єктів дозвільної системи, спрямований на створення таких умов, які перешкождали б їх неконтрольованому використанню¹⁶⁰, і потребу в існуванні такого режиму пов'язано з необхідністю забезпечення публічної безпеки та порядку.

Звернення до досліджень учених-адміністративістів надасть можливість визначитись із розумінням дозвільної системи. Так, С. В. Діденко дійшов висновку, що дозвільна система у сфері обігу зброї – це визначений нормами адміністративного права спеціальний інститут адміністративного права, який визначає для суб'єктів права звужений правовий «коридор» щодо видання дозволів на право придбання, зберігання, носіння і перевезення визначених видів зброї; проектування, будівництва, відкриття та функціонування об'єктів, де зберігається чи використовується зброя, а також чіткий (дозвільний) перелік можливих і необхідних варіативних дій для суб'єктів правовідносин у цій сфері, вихід за який є адміністративним правопорушенням і тягне за собою притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності¹⁶¹. Учений доводить, що дозвільна система у сфері обігу зброї має превентивну мету – недопущення випадкового або навмисного застосування зброї сторонніми особами, запобігання посяганням на життя і здоров'я людей, забезпечення громадського порядку, захист права власності, публічного інтересу держави й суспільства в цілому шляхом урегулювання питань видання та анулювання, переоформлення різноманітних дозволів і ліцензій у цій сфері; установлення переліку повноважень суб'єктів публічної адміністрації щодо видання, анулювання та переоформлення різноманітних дозволів у цій сфері; попередження незаконного обігу зброї; установлення порядку поведінки зі зброєю, зокрема її зберігання, обліку та носіння; регламентації порядку дій у разі раптової її втрати; превенції безпідставного її застосування; попередження посягань з її використанням; установлення та застосування адміністративної відповідальності за порушення дозвільних правил і створення умов для притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які скоїли в цій сфері кримінальні проступки¹⁶².

---

¹⁶⁰ Белінський Ю. Є. Адміністративно-правове регулювання реалізації громадянами України права на придбання і зберігання зброї та спеціальних засобів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2013. С. 117.

¹⁶¹ Діденко С. В. Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2016. С. 122–123.

¹⁶² Там само. С. 122.

За висновком Ю. Є. Белінського, дозвільна система має розглядатися у двох вимірах – функціональному та структурному. У першому випадку дозвільна система являє собою спеціальний режим функціонування об'єктів дозвільної системи, спрямований на створення таких умов, які перешкоджають їх неконтрольованому використанню. Потреба в існуванні такого режиму є пов'язаною з необхідністю забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки. Що ж стосується структурного виміру дозвільної системи, то він виявляється у функціонуванні суб'єктів владних повноважень, покликаних забезпечувати спеціальний режим функціонування об'єктів дозвільної системи. У процесі такого функціонування відбувається реалізація адміністративно-правових норм, які регулюють порядок реалізації громадянами права на придбання зброї та спеціальних засобів¹⁶³. На думку Ю. Є. Белінського, дозвільну систему слід розглядати як сукупність правовідносин, які виникають між дозвільними органами, з одного боку, та фізичними і юридичними особами – з іншого, у зв'язку з видачею, переоформленням та анулюванням документів дозвільного характеру щодо обігу спеціально визначених предметів та функціонування підприємств, майстерень і лабораторій, де вони виготовляються і використовуються¹⁶⁴.

На підставі аналізу положень правової доктрини, тенденцій державного будівництва й нормативних актів, що регулюють відносини в галузі дозвільної системи, С. В. Лихачов дійшов висновку, що метою впровадження та існування дозвільної системи в Україні є реалізація конституційних прав і свобод громадян, організація забезпечення громадської безпеки, громадського порядку і безпеки майна. На думку С. В. Лихачова, звернення громадян до органів, які здійснюють дозвільно-ліцензійне провадження, уособлюють різновид соціального контракту, що передбачає взаємну відповідальність і взаємну довіру. З одного боку, громадянин усвідомлює необхідність опосередкування своєї діяльності втручанням адміністративних органів держави (якій він довіряє), з іншого – він так само вірить і виходить з того, що держава виходитиме із взаємно прийнятних і вигідних обом сторонам умов «дозвільного контракту»¹⁶⁵. Таким

---

¹⁶³ Белінський Ю. Є. Адміністративно-правове регулювання реалізації громадянами України права на придбання і зберігання зброї та спеціальних засобів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2013. С. 117.

¹⁶⁴ Там само. С. 111–112.

¹⁶⁵ Лихачов С. В. Дозвільне провадження в адміністративному процесі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2001. С. 45.

чином, держава, зі свого боку, «виправдовує» і реалізує через дозвільно-ліцензійну систему своє призначення як сили, яка затверджує і гарантує в суспільстві порядок, справедливість і можливість користуватися свободами і правами¹⁶⁶.

У своєму дослідженні Т. І. Шапочка доводить, що дозвільна система не обмежується сферою суспільних відносин, визначеною в Положенні про дозвільну систему, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576, а поширюється на широку сферу суспільних відносин, які виникають між суб'єктами державного управління, з одного боку, а також фізичними та юридичними особами – з іншого, щодо реалізації права останніх на здійснення діяльності, що чітко регламентується конкретними правилами та передбачає отримання згоди на її здійснення та подальший контроль і нагляд з боку суб'єкта державного управління¹⁶⁷.

Як наголошує В. А. Гуменюк, дозвільну систему слід розглядати у двох площинах. З одного боку, це, так би мовити, «дозвільний порядок», який регламентує певні юридичні дії, що здійснюються різними суб'єктами, з іншого – специфічна діяльність органів внутрішніх справ з організації нагляду за здійсненням спеціальних правил функціонування деяких об'єктів господарювання, а також поводження з предметами та речовинами підвищеної небезпеки, безконтрольне зберігання та використання яких може завдати суттєвої шкоди суспільним інтересам¹⁶⁸. Крім того, В. А. Гуменюк звертає увагу на те, що значення дозвільної системи найбільш виразно виявляється у завданнях, які покладаються на органи внутрішніх справ у зв'язку з її здійсненням. Відповідно до чинного законодавства до них належать: попередження порушень правил придбання, обліку, зберігання, перевезення, використання та знищення предметів і речовин, щодо яких встановлено особливий режим реалізації права власності; недопущення використання підконтрольних об'єктів та предметів не за призначенням, із злочиною чи іншою протиправною метою; запобігання крадіжкам та

---

¹⁶⁶ Там само.

¹⁶⁷ Шапочка Т. І. Адміністративно-правові засади контролю та нагляду за законністю у сфері дозвільної діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Сімферополь, 2011. С. 9–10.

¹⁶⁸ Гуменюк В. А. Адміністративно-правове регулювання здійснення органами внутрішніх справ дозвільної системи : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 1999. С. 30.

втраті предметів і речовин, на які встановлено дозвільну систему; застосування до порушників правил дозвільної системи, передбачених законом заходів адміністративного впливу¹⁶⁹.

У своїй праці О. В. Джафарова дійшла висновку, що підґрунтям для визначення змісту таких категорій, як «дозвільна система», «дозвільна діяльність» та «дозвільні відносини», є правові норми, в яких закріплюються правові засоби, що безпосередньо реалізуються у правовідносинах (об'єкт, суб'єкт, зміст), що є юридичною конструкцією (макетом) дозвільної діяльності та дозвільної системи. На думку О. В. Джафарової, доцільно взагалі говорити не про «дозвільну систему», а про окремий публічно-правовий інститут, адже саме таке визначення є найбільш прийнятним для юридичної термінології та найбільш повно розкриває сутність і призначення цього правового явища, оскільки забезпечує цілісне, закінчене регулювання відносин з приводу реалізації та охорони суб'єктивних прав та виконання обов'язків, спрямованих на забезпечення безпеки життя, здоров'я та майна громадян, природного навколишнього середовища, суспільства, держави та національних інтересів¹⁷⁰. Таким чином, дозвільну діяльність варто розглядати як один з основних правових інструментаріїв держави, який застосовується для забезпечення балансу (погодження) індивідуальних, групових та національних інтересів із збереженням пріоритету прав і свобод людини і громадянина. Крім того, дозвільну діяльність органів публічної адміністрації слід розуміти з позицій системи правовідносин превентивного та охоронного змісту, що виникають з приводу здійснення державними органами, фізичними та юридичними особами діяльності, яка несе в собі потенційну небезпеку для життя, здоров'я людей, а також для навколишнього природного середовища, національних інтересів держави¹⁷¹.

Аналіз наукових поглядів учених-адміністративістів надає можливість розглядати дозвільну систему у функціональному та структурному аспектах, її *основне призначення* – це забезпечення життя, здоров'я людини, безпеки навколишнього природного середовища та національних інтересів.

---

¹⁶⁹ Там само. С. 31.

¹⁷⁰ Джафарова О. В. Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: адміністративно-правові засади : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2015. С. 41.

¹⁷¹ Там само. С. 31.

Національна поліція України організовує роботу щодо здійснення дозвільної системи через такі свої **структурні підрозділи**:

- уповноважений підрозділ із контролю за обігом зброї центрального органу управління поліцією (УП ЦОУП);

- уповноважений підрозділ з контролю за обігом зброї та дозвільної системи головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві (УП ГУНП);

- територіальні (відокремлені) підрозділи поліції в районах, містах, районах у містах (територіальні підрозділи поліції).

Основними завданнями органів поліції є запобігання порушенням порядку виготовлення, придбання, зберігання, обліку, охорони, перевезення та використання вогнепальної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 мм та із швидкістю польоту кулі понад 100 м/с за (далі – пневматична зброя) і холодної зброї – арбалетів, луків із зусиллям натягу тятиви більше ніж 20 кг, мисливських ножів тощо (далі – холодна зброя), пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії (далі – пристрої), та патронів до них, основних частин зброї бойових припасів до зброї та охолощеної зброї, вибухових матеріалів і речовин, попередження випадків їх втрати, крадіжок, використання не за призначенням та з протиправною метою.

Національною поліцією України з метою перевірки дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ застосовуються норми, визначені наказом Міністерства внутрішніх справ від 18.10.1993 № 642 «Про заходи щодо виконання постанови Кабінету Міністрів України від 7.09.1993 р. № 706 “Про затвердження Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії”, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28 жовтня 1993 р. за № 163, указом Міністерства внутрішніх справ від 21.08.1998 № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07.10.1993 р. за № 637/3077, указом Міністерства внутрішніх

справ від 31.05.1993 № 314 «Про затвердження Інструкції про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 12.08.1993 № 106, указом Міністерства внутрішніх справ України від 29.12.2015 № 1644 «Про реалізацію повноважень Національної поліції України з видачі та анулювання дозволів», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 31.12.2015 № 1665/28110, указом МВС від 29.03.2016 № 223 «Про затвердження Інструкції про умови та порядок придбання, зберігання, обліку, використання та застосування пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів поліцейськими, особами, звільненими зі служби в поліції, а також колишніми працівниками міліції», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25.04.2016 р. за № 622/28752, тощо.

Контроль за дотриманням посадовими особами міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій і громадянами правил дозвільної системи органи поліції здійснюють шляхом обстеження таких об'єктів, погодження укладення трудових договорів на виконання робіт, пов'язаних з виготовленням, придбанням, зберіганням, обліком, охороною, перевезенням і використанням спеціально визначених предметів і матеріалів, проведення профілактичних заходів щодо попередження та припинення порушень правил дозвільної системи, а також притягнення осіб, які вчинили правопорушення, до відповідальності в порядку, встановленому законом.

Прийом громадян, представників підприємств, установ та організацій в органах поліції здійснюється відповідно до встановленого порядку не менше трьох разів на тиждень – у робочі дні та в один із вихідних днів. Прийом громадян і представників підприємств та установ, організацій реєструється в книзі обліку прийому громадян, представників підприємств, установ, організацій з питань дозвільної системи.

10.2. Видача дозволів на придбання, зберігання, перевезення і використання вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, основних частин зброї, холодної зброї, пристроїв, патронів до них, пневматичної зброї, вибухових матеріалів і речовин, відкриття і функціонування об'єктів дозвільної системи

Здійснюючи дозвільну систему, органи поліції відповідно до законодавства України видають міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, підприємствам, установам, організаціям і суб'єктам господарювання, що здійснюють діяльність з виробництва, ремонту, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення, боєприпасами до неї, холодною та охолощеною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 мм і швидкістю польоту кулі понад 100 м/с; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу (далі – суб'єкти господарювання), дозволи на придбання, зберігання, перевезення (через митний кордон України, територію України, транзит через територію України) й використання вогнепальної зброї, боєприпасів до неї, основних частин зброї, холодної зброї, охолощеної зброї, пневматичної зброї, пристроїв та патронів до них, вибухових матеріалів і речовин, на відкриття та функціонування сховищ, складів і баз, де вони зберігаються, стрілецьких тирів і стрільбищ, мисливсько-спортивних стендів, а також підприємств і майстерень з виготовлення і ремонту вогнепальної та холодної зброї, піротехнічних майстерень, пунктів вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування, магазинів, у яких здійснюється продаж зброї та бойових припасів до неї, пристроїв та патронів до них (об'єкти дозвільної системи), а також громадянам *дозволи на придбання, зберігання та носіння вогнепальної мисливської зброї, холодної, охолощеної, пневматичної зброї та пристроїв.*

Строк дії дозволів:

– на виготовлення, зберігання та використання предметів, матеріалів і речовин, відкриття та функціонування підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система, що видаються на ім'я керівників підприємств, установ та організацій, а також громадянам, – 3 роки;

- на придбання та перевезення цих предметів, матеріалів і речовин – до 3 місяців;

- на придбання вибухових матеріалів – до 6 місяців.

Дозволи видаються:

1) УП ЦОУП на:

- право придбання, перевезення через митний кордон України, транзит через територію України вогнепальної, пневматичної, холодної, охолощеної зброї, бойових припасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів і речовин міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, підприємствам, установам, організаціям, суб'єктам господарювання, а також іноземним суб'єктам господарювання на підставі відповідних договорів;

- придбання в Україні та перевезення через митний кордон України (за 5 днів до перевезення) вогнепальної зброї, пневматичної, холодної, охолощеної зброї, бойових припасів до зброї, основних частин зброї, пристроїв та патронів до них іноземцями за погодженням з іноземними дипломатичними представництвами країн, громадянами яких вони є, перевезення ними через митний кордон України, транзит через територію України вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, основних частин зброї, холодної зброї для участі в змаганнях здійснюються за клопотанням міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України, а з метою полювання – на конкретно визначений уповноваженим на це органом строк;

- функціонування стрілецьких тирів і стрільбищ, мисливсько-спортивних стендів, пунктів вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поведіння з ними та їх застосування;

- право перевезення через митний кордон України нагородної зброї та патронів до неї;

- зберігання нагородної зброї;

2) УП ГУНП на:

- відкриття та функціонування об'єктів дозвільної системи: сховищ, складів, де зберігаються вибухові матеріали і речовини, відкриття стрілецьких тирів і стрільбищ, мисливсько-спортивних стендів, а також підприємств і майстерень з виготовлення і ремонту вогнепальної, холодної та охолощеної зброї, спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони, магазинів, у яких здійснюється продаж зброї та бойових припасів до неї, основних частин зброї, пристроїв та патронів до них;

– право перевезення через митний кордон України мисливської вогнепальної зброї, основних частин зброї, бойових припасів до неї, пневматичної, холодної та охолощеної зброї громадянами України;

– придбання, зберігання та носіння мисливської нарізної і гладкоствольної зброї, пневматичної, холодної, охолощеної зброї і пристроїв громадянами України;

– придбання та зберігання відомчої вогнепальної, мисливської зброї, бойових припасів до неї, основних частин зброї, пневматичної, холодної та охолощеної зброї, пристроїв та патронів до них підприємствами, установами, організаціями і суб'єктами господарювання;

– УП ГУНП також можуть видаватися дозволи, які видаються територіальними підрозділами поліції.

3) територіальними підрозділами поліції на:

– придбання і перевезення територією України вибухових матеріалів і речовин;

– носіння і перевезення територією України відомчої вогнепальної, пневматичної, холодної зброї та бойових припасів до неї;

– придбання, зберігання і носіння громадянами України мисливської гладкоствольної зброї, основних частин зброї, бойових припасів до неї, пневматичної, холодної та охолощеної зброї.

Залежно від виду дозволів, що видаються, вони підписуються, відповідно, головою Національної поліції України та його заступниками, начальником департаменту, до складу якого входить УП ЦОУП, та його заступниками, начальником УП ЦОУП, начальником ГУНП та його заступниками (крім нагородної зброї та боеприпасів до неї), керівником управління, до складу якого входить УП ГУНП, та начальником УП ГУНП; у територіальних підрозділах поліції – начальниками або їх заступниками особисто, скріплюються гербовою печаткою органів Національної поліції або печаткою територіальних підрозділів поліції.

Дозволи на придбання, зберігання та носіння мисливської нарізної і нагородної вогнепальної зброї громадянами підписуються Міністром внутрішніх справ України, його першим заступником та заступниками, начальником УП ЦОУП, його заступниками, начальником управління дозвільної системи, ліцензування та державного охоронного нагляду УП ЦОУП, начальником ГУНП, його заступником – начальником міліції громадської безпеки, начальником УП ГУНП.

Видача дозволів громадянам на придбання, зберігання та носіння зброї здійснюється після проведеного з ними вивчення матеріальної частини зброї, правил поводження з нею, її застосування

та використання, що здійснюється у пунктах вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поведження з ними та їх застосування, після здачі заліку та отримання довідки про вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів і правил поведження з ними та їх застосування. До складу комісій з приймання заліків обов'язково входять працівники дозвільної системи.

Справи про видачу, продовження, припинення дії та анулювання дозволів на право відкриття та функціонування пунктів вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів і правил поведження з ними та їх застосування ведуть УП ЦОУП України, ГУНП.

Підставою для видачі дозволу на право відкриття та функціонування пункту вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів і правил поведження з ними та їх застосування є заява суб'єкта господарської діяльності, що подається за територіальною належністю до ГУНП, у якій зазначаються: найменування суб'єкта господарської діяльності, код за ЄДРПОУ або реєстраційний номер облікової картки платника податків та інших обов'язкових платежів, місце і дата реєстрації, місцезнаходження, прізвище, ініціали керівника, службовий телефон, а також мета звернення.

До заяви додаються:

- відомості про наявність матеріальної бази для проведення навчання;
- відомості про осіб, які відповідають за відкриття та функціонування пункту вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поведження з ними та їх застосування, проводять навчання та мають доступ до зброї, яка буде використовуватися (використовується) в пункті або охороняють пункт (особові листки з обліку кадрів);
- медичні довідки встановленого зразка для отримання дозволу (ліцензії) на об'єкт дозвільної системи (далі – медична довідка), службовий телефон, номер і дата наказу про призначення;
- відомості про місце проведення практичних стрільб;
- інформація про наявність зброї та дозвіл на її зберігання за умови зберігання та використання зброї на цьому об'єкті;
- платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги.

ГУНП, до якого надійшла зазначена заява, приймає її до провадження і перевіряє подані документи (наявність підписів, печаток, штампів тощо). Документи за наслідками такої перевірки та висновок про можливість видачі дозволу на право відкриття та

функціонування пункту вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування, затверджений керівником УП ГУНП, протягом місяця з дня подання заяви про видачу такого дозволу надсилаються до УП ЦОУП України для подальшого провадження.

УП ЦОУП України протягом місяця з дня надходження документів перевіряє їх, після чого готує висновок про видачу дозволу або відмову в його видачі. Висновок затверджується керівником департаменту, до складу якого входить УП ЦОУП, або його заступниками. У разі відмови у видачі дозволу в листі на адресу ГУНП зазначаються підстави такої відмови та повертається плата за оформлення документів, пов'язаних з видачею дозволу.

Продовження строку дії дозволу на право відкриття та функціонування пункту вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів і правил поводження з ними та їх застосування здійснюється в порядку, передбаченому для його видачі. При цьому документи, які були подані для отримання дозволу і є дійсними, повторно не подаються.

Громадяни України повинні в установленому законодавством порядку укласти договір страхування цивільної відповідальності громадян України, які мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, що може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї (договір страхування).

10.3. КОНТРОЛЬ ЗА ОБ'ЄКТАМИ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Об'єкти дозвільної системи *обстежуються інспекторами дозвільної системи та дільничними офіцерами поліції* щокварталу, а об'єкти, де зберігається велика кількість зброї (20 чи більше одиниць), і базові склади вибухових матеріалів і речовин – щомісяця. До того ж обстеження складів з вибуховими матеріалами і речовинами проводиться за участю посадових осіб поліції охорони, вибухотехнічних підрозділів Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України та органів ДСНС (за згодою).

Керівники органів поліції повинні не менше одного разу на рік особисто брати участь у перевірці об'єктів дозвільної системи.

На підприємствах, в установах та організаціях, де виготовляються, ремонтуються, зберігаються та використовуються предмети, матеріали і речовини, на які поширюється дозвільна система, перевіряються:

- наявність відповідних дозволів на виготовлення, ремонт, придбання, зберігання, охорону, перевезення та використання підконтрольних предметів, матеріалів і речовин, відкриття та функціонування підприємств, майстерень та лабораторій (також відповідних паспортів на бази, сховища, склади вибухових матеріалів, піротехнічні майстерні, тощо); строк дії цих документів; погодження укладання трудових договорів на виконання робіт, пов'язаних з виготовленням, придбанням, зберіганням, обліком, охороною, перевезенням і використанням спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин; дотримання пропускового режиму;

- облік підконтрольних предметів, матеріалів і речовин, порядок видачі та приймання зброї, бойових припасів до неї, пристроїв, патронів до них, вибухових матеріалів і речовин; їх списання після використання, повернення в місяць постійного зберігання; правильність ведення відповідної службової документації;

- придатність приміщень, в яких розміщено об'єкти дозвільної системи, до зберігання зброї, бойових припасів до неї, пристроїв, патронів до них, вибухових матеріалів і речовин, а саме: міцність дверей, стін, стелі, підлоги, металевих сейфів, шаф, надійність замків, справність охоронної протипожежної сигналізації;

- стан технічного устаткування (складів, баз, сховищ); наявність охорони, постових вишок, блокпостів, сторожових собак, засобів пожежогасіння, зв'язку з найближчими постами охорони й органами поліції;

- стан охорони об'єктів, укомплектованість особовим складом, придатність його для охорони об'єктів та знання своїх посадових обов'язків, тривалість збору за сигналом «Тривога», порядок зміни і підміни, відповідність розміщення сил дислокації постів, а також планів оборони цих об'єктів в органах поліції та проведення навчання з відпрацюванням взаємодії всіх видів нарядів;

- обладнання і технічний стан транспорту, що здійснює перевезення предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система.

На всіх об'єктах дозвільної системи обов'язково перевіряється організація внутрішнього контролю за схоронністю предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система.

У разі виявлення під час обстеження об'єктів дозвільної системи порушень складаються відповідні акти, в яких докладно описується суть виявлених недоліків та указується строк їх усунення. Один примірник акта залишається на об'єкті дозвільної системи, а другий після доповіді керівнику органу поліції підшивається до облікової справи на цей об'єкт.

У разі виявлення під час перевірки порушень порядку виготовлення, ремонту, придбання, зберігання, обліку, охорони, перевезення і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, відкриття та функціонування підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система, особи, які допустили порушення, притягаються до відповідальності в порядку, встановленому законами України.

Якщо на об'єкті під час обстеження не виявлено порушень, складається рапорт на ім'я начальника органу поліції, в якому вказуються дата перевірки, найменування об'єкта та результати перевірки.

Акти і рапорти про перевірки об'єктів дозвільної системи доповідаються керівнику органу поліції, який ухвалює відповідні рішення щодо проведеної перевірки, після чого вони підшиваються до облікових справ на ці об'єкти.

10.4. ПРАВА ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ В РАЗІ ВІЯВЛЕННЯ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Згідно із законодавством України органам поліції надано **право**:

– анулювати виданий підприємству, установі й організації дозвіл на придбання, зберігання і використання зброї, основних частин зброї, бойових припасів, пристроїв та патронів до них, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів і речовин у разі невиконання встановлених правил користування і поведінки з ними або за недоцільності їх подальшого зберігання; вилучати за необхідності зазначені предмети, опечатувати склади, бази й сховища, закривати стрілецькі тири і стенди, зброєремонтні підприємства та магазини, що торгують зброєю, основними частинами зброї і боєприпасами, пристроями та патронами до них, до усунення порушень відповідних правил;

– анулювати дозволи на придбання, зберігання і носіння зброї, основних частин зброї, пристроїв та боєприпасів, видані громадянам, які зловживають спиртними напоями, вживають наркотичні засоби без призначення лікаря та інші одурманюючі засоби, хворіють на психічні захворювання, та в інших випадках, передбачених законодавством;

– на підставі вмотивованої постанови державного виконавця про встановлення тимчасового обмеження боржника у праві користування вогнепальною мисливською, пневматичною та охолощеною зброєю, пристроями вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми

властивостями металевими снарядами не смертельної дії, тимчасово вилучати на відповідальне зберігання дозволу на їх зберігання та носіння із відповідним врученням боржнику зобов'язання, яке надає право виключно на зберігання такої зброї чи пристроїв; повернення власнику дозволу на зберігання, носіння зброї, пристроїв здійснюється на підставі відповідної постанови державного виконавця або судового рішення;

- оглядати за участю адміністрації підприємств, установ або організацій приміщення, де перебувають зброя, основні частини зброї, боєприпаси, вибухові матеріали, з метою перевірки дотримання правил поведінки з ними;

- оглядати зброю, пристрої та патрони до них, боєприпаси, що перебувають у громадян, а також місця їх зберігання;

- давати керівникам підприємств, установ та організацій обов'язкові для них письмові приписи щодо усунення порушень правил виготовлення, придбання, зберігання, обліку, охорони, перевезення і використання предметів, матеріалів і речовин, відкриття та функціонування підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система.

Після анулювання дозволу на зберігання і носіння зброї або пристрою власник зобов'язаний здати зброю (за наявності – основні частини зброї) чи пристрій, патрони і бойові припаси до них до органу поліції та ухвалити рішення щодо подальшого її переоформлення чи реалізації. У разі незгоди власника з рішенням органу поліції про анулювання зазначеного дозволу матеріали передаються до суду для вирішення питання щодо примусового вилучення зброї, основних частин зброї, пристроїв, патронів і бойових припасів до них. При цьому відповідна інформація вноситься програмно-технічними засобами інформаційного порталу Національної поліції до баз даних єдиної інформаційної системи МВС (БД).

10.5. ОБЛІК ПРЕДМЕТІВ, МАТЕРІАЛІВ І РЕЧОВИН, ПІДПРИЄМСТВ, МАЙСТЕРЕНЬ І ЛАБОРАТОРІЙ, НА ЯКІ ПОШИРЮЄТЬСЯ ДОЗВІЛЬНА СИСТЕМА (ОБ'ЄКТІВ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ)

Облік предметів, матеріалів і речовин, підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система, здійснюється у книзі обліку об'єктів дозвільної системи, які перебувають під контролем.

На кожний об'єкт дозвільної системи заводиться *облікова справа*, якій присвоюється реєстраційний номер. Облікові справи на об'єкти, які є на одному підприємстві, в установі чи організації, ведуться окремо.

Облікова справа на об'єкт дозвільної системи складається із двох розділів:

- у першому містяться матеріали, які стали підставою для відкриття об'єкта: листування, пов'язане з одержанням дозволів на виготовлення, ремонт, придбання, зберігання, перевезення чи використання предметів, матеріалів і речовин, відкриття та функціонування підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система, корінці цих дозволів, платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції, копії актів перевірок або рапортів;

- у другому – списки особового складу охорони, дані про осіб, які виконують роботи, пов'язані з виготовленням, ремонтом, зберіганням, придбанням, обліком, охороною, перевезенням і використанням предметів, матеріалів і речовин, матеріали перевірки зазначених осіб, дислокації постів охорони, довідки про вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування тощо.

Облікові справи постійно зберігаються у працівників дозвільної системи. У разі ліквідації об'єкта дозвільної системи облікова справа здається в архів, а в разі передання цього об'єкта під контроль іншому органу поліції – пересилається останньому.

УП ГУНП щодо кожного органу поліції ведуть *контрольно-наглядові справи*, що містять дані про працівників, які здійснюють дозвільну систему; списки об'єктів дозвільної системи із зазначенням їх належності, кількості в них зброї, бойових припасів до неї, звітні дані, доповідні записки про результати роботи органу поліції щодо здійснення дозвільної системи та матеріали перевірок.

10.6. ОБЛІК ВЛАСНИКІВ ЗБРОЇ, ПРИСТРОЇВ

Облік власників мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної, пневматичної, а також холодної зброї та пристроїв здійснюється у книзі обліку власників мисливської вогнепальної, пневматичної зброї, а також холодної зброї. Відомості про наявність такої зброї у громадян заносяться у БД.

На кожну особу, яка володіє вогнепальною мисливською, а також холодною, нагородною або пневматичною зброєю (крім відомчої

зброї) чи пристроями, заводиться *особова справа*. Особові справи власників нарізної, нагородної вогнепальної зброї та пристроїв ведуться в УП ГУНП, а на власників мисливської гладкоствольної, пневматичної та холодної зброї – у територіальних підрозділах поліції.

Особова справа власника зброї містить такі документи:

- заяву про видачу дозволу на право придбання, зберігання та носіння на кожну одиницю зброї, основних частин зброї окремо;
- картку-заяву;
- корінець дозволу на придбання зброї, основних частин зброї або копії інших документів, що засвідчують реєстрацію зброї або основних частин зброї в органах поліції;
- матеріали перевірки власника зброї, рапорт, інформацію про відсутність або наявність судимості, медичні довідки (крім охолощеної зброї);
- платіжний документ (платіжне доручення, квитанцію) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги;
- довідку про вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування (крім охолощеної зброї);
- копію 1, 2 та 11 сторінок паспорта громадянина України.

Особові справи власників зброї зберігаються у працівника, який здійснює дозвільну систему, і для зручності користування розставляються в алфавітному порядку.

У чергових службах територіальних підрозділів поліції працівником, який здійснює дозвільну систему, ведеться *картотека*, в якій містяться картки обліку власника мисливської вогнепальної чи пневматичної зброї або холодної зброї. Ця картотека використовується для перевірки осіб, затриманих за правопорушення, а також для інформування нарядів поліції. Працівниками чергової служби ведеться комп'ютерний облік власників зброї та пристроїв.

У разі зміни місця проживання власник зброї чи пристрою у 10-денний строк повинен звернутися із заявою в довільній формі про постановку на облік в органі поліції за новим місцем проживання.

Особова справа власника зброї за письмовим запитом територіальним підрозділам поліції надсилається для взяття на облік в орган поліції за новим місцем проживання, а зброя чи пристрій знімаються з обліку, про що вноситься інформація до БД.

У разі вилучення зброї у випадках, передбачених законодавством, добровільної її здачі в орган поліції, продажу або смерті власника зброї особова справа здається в архів, про що у книзі обліку власників мисливської вогнепальної, пневматичної зброї, а також холодної зброї робиться відповідний запис, а дані вносяться до БД.

Контроль за зберіганням вогнепальної, пневматичної, холодної та охолощеної зброї і пристроїв, що належать громадянам, здійснюється органами поліції відповідно до законодавства. Перевірка порядку зберігання зброї громадянами проводиться дільничними офіцерами поліції не рідше одного разу на три роки. Про результати перевірки складається рапорт, який підшивається до особової справи власника зброї чи пристрою. Вимоги працівників органів поліції щодо забезпечення схоронності вогнепальної зброї та бойових припасів до неї, а також пневматичної, холодної та охолощеної зброї і пристроїв, патронів до неї є обов'язковими для її власників. Під час оформлення завдання дільничному офіцеру поліції допускається його заповнення як на кожного власника окремо, так і на групу власників за списком.

У разі зміни місця проживання, придбання зброї та її перереєстрації громадяни обов'язково перевіряються за місцем проживання.

Облікові справи на об'єкти дозвільної системи, контрольно-наглядові справи на органи поліції, особові справи власників мисливської вогнепальної, пневматичної, холодної зброї, пристроїв, журнали обліку об'єктів дозвільної системи обліковуються і зберігаються в порядку, встановленому для документів службового користування.

10.7. ПРИДБАННЯ, ЗБЕРІГАННЯ ТА НОСІННЯ, ПЕРЕВЕЗЕННЯ МИСЛИВСЬКОЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ НАРІЗНОЇ І ГЛАДКОСТВОЛЬНОЇ ЗБРОЇ, БОЙОВИХ ПРИПАСІВ ДО НЕЇ, ОСНОВНИХ ЧАСТИН ЗБРОЇ, ПНЕВМАТИЧНОЇ, ОХОЛОЩЕНОЇ ТА ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ, ПРИСТРОЇВ ТА ПАТРОНІВ ДО НЕЇ ГРОМАДЯНАМИ

Правом придбання мисливської гладкоствольної зброї та основних частин до неї користуються громадяни України, які досягли 21-річного віку, мисливської нарізної зброї та основних частин до неї – 25-річного віку, холодної, охолощеної та пневматичної зброї та основних частин до неї – 18-річного віку. Кількість зброї, яку може мати громадянин України, не обмежена, однак власник зброї повинен забезпечити її безумовну схоронність.

Для одержання в органах поліції дозволу на придбання мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної чи пневматичної зброї, холодної та охолощеної зброї громадянами подаються такі документи:

- заява щодо видачі дозволу на придбання зброї на ім'я керівника органу поліції за місцем проживання заявника;
- заповнена картка-заява;
- медична довідка (крім охолощеної зброї);
- довідка про вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування (крім охолощеної зброї);
- платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги;
- копії 1, 2 та 11 сторінок паспорта громадянина України.

Якщо фактичне проживання громадянина є іншим, ніж зазначене в паспорті, необхідно надати документ, що підтверджує фактичне місце проживання громадянина (договір оренди житлового приміщення, свідоцтво про право власності на житлове приміщення тощо).

Дозволи на придбання, зберігання та носіння зброї чи пристроїв оформляються та переоформляються після проведення органами поліції у встановленому порядку перевірок, тривалість яких не повинна перевищувати один місяць, достовірності документів, поданих для отримання або перереєстрації зазначених дозволів.

Якщо громадянин, який звертається до органу поліції для оформлення дозволу на придбання зброї чи пристрою, вже має у власності чи в користуванні зброю або пристрій, він надає копію дозволу на зберігання цієї зброї чи пристрою, а документи (довідки), які були подані для отримання дозволу на придбання або зберігання (перереєстрації), якщо є дійсними, повторно не оформляються, власник подає їх копії.

Для одержання в органах поліції дозволу на придбання основних частин до мисливської вогнепальної зброї громадянами подаються:

- заява щодо видачі дозволу на придбання основних частин зброї на ім'я керівника органу поліції за місцем проживання заявника;
- копія дозволу на право зберігання, носіння зброї відповідного виду й моделі;

– платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги.

Заміна основних частин зброї в майстернях, які мають ліцензії МВС України, здійснюється без отримання додаткового дозволу на їх придбання.

Особи, які звернулися до органів поліції за видачею дозволів на придбання, зберігання та носіння зброї чи пристроїв, персонально відповідають за достовірність наданих документів відповідно до законодавства України.

Військовослужбовці Збройних Сил України, інших військових формувань, а також особи рядового і начальницького складу органів поліції України дозволи на придбання мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної зброї, основних частин зброї, пневматичної або холодної зброї одержують після подання рапорту, довідки з місця служби, платіжного документа (платіжного доручення, квитанції) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги, копії 1, 2 та 11 сторінок паспорта громадянина України та заповненої картки-заяви.

Придбана мисливська вогнепальна нарізна чи гладкоствольна зброя, основні частини зброї, охолощена, пневматична або холодна зброя та пристрої протягом десяти днів з дня придбання мають бути зареєстровані в органах поліції за місцем проживання власника з одержанням дозволу на її зберігання та носіння.

Для одержання дозволу на зберігання та носіння мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної або пневматичної зброї, холодної та охолощеної зброї чи пристроїв власниками до органів поліції подаються:

– заява щодо видачі дозволу на зберігання та носіння зброї на ім'я керівника органу поліції;

– дві фотокартки розміром 3x4 см;

– дублікат дозволу з відміткою магазину про продаж зброї чи пристрою або з відміткою про переоформлення їх у встановленому законодавством порядку;

– платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги.

Також власник зброї пред'являє договір страхування (крім охолощеної зброї).

Для одержання дозволу на зберігання колекційної холодної зброї її власник подає в орган поліції за місцем проживання:

- заяву щодо видачі дозволу на зберігання колекційної холодної зброї на ім'я керівника органу поліції;
- фотографії зброї розміром 15x15 см;
- платіжний документ (платіжне доручення, квитанцію) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги.

На підставі поданих документів орган поліції видає дозвіл на зберігання такої зброї. У дозволі ставиться штамп «колекція».

У разі потреби перевезення такої зброї органи поліції, в яких вона зареєстрована, видають дозволи на її перевезення в порядку, визначеному для надання дозволу на перевезення вогнепальної зброї.

Мисливські ножі можуть придбаватися громадянами за наявності дозволу органу поліції на право зберігання та носіння мисливської вогнепальної зброї. При цьому в дозволі на право зберігання та носіння такої зброї магазином робиться відмітка про реалізацію ножа. У разі неможливості зробити в дозволі на право зберігання та носіння мисливської зброї відмітку про придбання ножа магазином видається довідка, яка в 10-денний строк разом з відповідною заявою про реєстрацію подається власником до органу поліції за місцем реєстрації мисливської зброї.

Для *перереєстрації зброї чи пристроїв* (продовження строку дії дозволу на їх зберігання та носіння), придбаних відповідно до законодавства, до органів поліції власник подає:

- заяву про продовження строку дії дозволу;
- медичну довідку;
- платіжний документ (платіжне доручення, квитанцію) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги.

Також власник зброї пред'являє договір страхування.

Власниками пристроїв до заяви додаються документи, які підтверджують статус особи щодо права їх придбання, зберігання і носіння.

Перереєстрація (продовження строку дії дозволу на зберігання та носіння) охолощеної зброї не проводиться.

Особам, які мають нагородну вогнепальну зброю, органами поліції видаються дозволи на її зберігання та носіння без зазначення

строку їх дії з позначкою «Нагородна». Нагородною вважається зброя, одержана в порядку, встановленому законодавством України.

Для одержання дозволу на зберігання та носіння нагородної зброї власник подає до органу поліції такі документи:

- заяву;
- заповнену картку-заяву;
- оригінал, що повертається власнику, або засвідчену в установленому законодавством порядку копію документа про нагородження зброєю;
- дві фотокартки розміром 3x4 см;
- копії 1, 2 та 11 сторінок паспорта громадянина України;
- платіжний документ (платіжне доручення, квитанцію) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги.

Особи, нагороджені зброєю уповноваженими посадовими особами іноземних держав, подають оригінали документів про нагородження зброєю. Якщо такі документи складено іноземною мовою, до них додаються їх переклади, засвідчені в установленому законодавством порядку.

Генерали, адмірали та офіцери Збройних Сил України, інших військових формувань, а також особи вищого, старшого і середнього начальницького складу органів поліції України та інші громадяни, які мають нагородну зброю, зобов'язані в місячний строк зареєструвати таку зброю в Міністерстві внутрішніх справ і одержати дозвіл на її зберігання та носіння.

Подарована мисливська вогнепальна нарізна, гладкоствольна, пневматична холодна зброя та пристрої можуть бути зареєстровані в органах поліції, якщо особа, якій цю зброю подаровано, має дозвіл на її придбання.

Особи, які мають нагородну зброю, зареєстровану в установленому законодавством порядку в органах поліції, для підтримання навичок користування нею можуть придбавати бойові припаси до неї. Продаж бойових припасів до зброї здійснюється суб'єктами господарювання, які мають ліцензії на торгівлю вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, видані УП ЦОУП на підставі дозволів на придбання бойових припасів до конкретного виду зброї, виданих УП ЦОУП. Перевезення бойових припасів до нагородної зброї здійснюється на підставі дозволів на придбання та перевезення бойових припасів, виданих УП ЦОУП.

Зброя, бойові припаси до неї, основні частини зброї, пристрої та патрони до них, що належать громадянам, мають зберігатися в

металевих ящиках, сейфах, спеціально виготовлених для зберігання зброї, за місцем їх постійного проживання або в місцях тимчасового перебування власників (дачних будинках тощо), про що повідомляються органи поліції. При цьому зброя та пристрої мають бути в розрядженому стані.

Дозволяється за погодженням з органами поліції, де зареєстровано зброю, основні частини зброї та пристрої, тимчасове їх зберігання без права використання в іншого члена сім'ї або найближчої близької особи, а в разі їх відсутності – в органах поліції або в інших громадян, які мають відповідні дозволи на зберігання особистої зброї, на час тривалого (понад три місяці) відрядження, перебування на військових зборах або проходження власником зброї строкової служби у Збройних Силах України за умови дотримання встановлених правил її зберігання. В особових справах власників зброї робиться запис про передання зброї чи основних частин зброї на тимчасове зберігання.

Під час *перенесення або перевезення* вогнепальна та пневматична зброя має бути у розрядженому стані та перебувати у спеціальному чохлі, кейсі, футлярі тощо. Під час перенесення або перевезення зброї та боєприпасів до неї, основних частин зброї, пристроїв та патронів до них власник зобов'язаний мати при собі дозвіл органу поліції на право зберігання та носіння такої зброї, основних частин зброї та пристроїв.

Вогнепальна мисливська зброя, основні частини зброї, бойові припаси до неї, пневматична, холодна, охолощена зброя та пристрої та зазначені патрони перевозяться громадянами України через митний кордон України на підставі дозволів на право перевезення зброї територією України, які видаються УП ЦОУП, ГУНП.

Перевезення громадянами України зброї, якою вони були нагороджені уповноваженими посадовими особами іноземних держав, здійснюється за дозволом УП ЦОУП на перевезення зброї через митний кордон України.

Дозвіл на перевезення через митний кордон України нагородної вогнепальної зброї, врученої відповідно до законодавства України іноземцям, оформляється відповідно до листа (клопотання) органу державної влади, який здійснював нагородження.

Дозволено оформляти документи в органах поліції про передання мисливської вогнепальної (за наявності основних частин зброї), пневматичної, холодної та охолощеної зброї та пристроїв від одного власника іншому, а також переоформлення мисливської вогнепальної (за наявності основних частин зброї), пневматичної,

холодної та охолощеної зброї і пристроїв з особи, яка їх успадкувала після смерті власника, на особу, яка має дозвіл органів поліції на їх придбання.

У разі *смерті власника* нагородна, нарізна вогнепальна та інша зброя військових зразків, мисливська нарізна або гладкоствольна вогнепальна зброя, основні частини зброї та бойові припаси до неї, пневматична, холодна та охолощена зброя, пристрої та патрони до них у 5-денний строк здаються близькими особами до органів поліції на тимчасове зберігання до вирішення питання щодо спадкування майна (але на строк не більше шести місяців). Якщо хтось із спадкоємців бажає таку зброю (крім нагородної) залишити у власності та користуватися нею, вона може бути зареєстрована на його ім'я в установленому законодавством порядку. Якщо серед спадкоємців немає осіб, які мають право на зберігання зброї, основних частин зброї та пристроїв, то зброя, основні частини зброї і пристрій повинні бути реалізовані в установленому законодавством України порядку особі, яка має дозвіл органів поліції на придбання зброї, основних частин зброї або пристрою, або здані на реалізацію в магазин з торгівлі зброєю і спеціальними засобами активної оборони.

Нагородна короткоствольна вогнепальна нарізна зброя за погодженням з Національною поліцією України також може бути передана спадкоємцями до державного музею або залишена у їх власності після приведення її підприємством або майстернею з виготовлення і ремонту вогнепальної та холодної зброї у стан, що виключає можливість здійснення пострілу без спеціальних ремонтних робіт. Зазначене підприємство чи майстерня видає довідку про таку переробку, ксерокопія якої надається до органу поліції, де зареєстровано зброю, а оригінал залишається у спадкоємця або разом з експонатом передається до музею. Така зброя вважається масогабаритним макетом і знімається органами поліції з обліку власників нагородної зброї.

У разі позбавлення нагородженого відзнаки на підставі рішення суду, наказу органу, що вручив відзнаку, та у випадках, передбачених відповідними актами законодавства України, зброя підлягає здачі до органу поліції, дозвіл на нагородну зброю анулюється, а до обліків ІПС вносяться відповідні зміни.

У разі втрати зброї, основних частин зброї або пристрою власник зобов'язаний негайно повідомити про це органи поліції за місцем установлення факту втрати зброї та за місцем перебування її на обліку.

У разі анулювання дозволу на зберігання та носіння вогнепальної зброї (разом з основними частинами зброї – за наявності), пневматичної, холодної або охолощеної зброї чи пристроїв органом поліції виноситься мотивований висновок про анулювання дозволу на їх зберігання, який затверджується начальником органу поліції. У цьому висновку викладаються підстави ухвалення такого рішення.

У разі анулювання органом поліції дозволу на зберігання та носіння вогнепальної зброї (разом з основними частинами зброї – за наявності), пневматичної та холодної, охолощеної зброї, пристроїв вони у 15-денний строк передаються власниками на комісійний продаж або можуть бути переоформлені на особу, яка має дозвіл на їх придбання.

У разі проведення кримінального провадження тимчасове вилучення чи накладення арешту на вогнепальну зброю (на основні частини зброї – за наявності), бойові припаси до неї, пневматичну, холодну й охолощену зброю, пристрої та патрони до них, а також нагородну зброю, що належать особам, здійснюється в порядку, встановленому статтями 167–175 Кримінального процесуального кодексу України.

Громадянам, які мають у власності мисливську гладкоствольну зброю, дозволяється придбавати, зберігати та перевезення затвори (затвори із затворними рамами) до зброї відповідної моделі (за наявності дозволу на право зберігання та носіння такої зброї); придбавати комплектуючі до мисливських набоїв (гільз, мисливського пороху, капсулів, дробу тощо) без отримання додаткового дозволу органів поліції на їх придбання, а також спорядження патронів до мисливської гладкоствольної зброї для особистого використання.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття та правове регулювання дозвільної системи.
2. Поняття та види об'єктів дозвільної системи.
3. Порядок видачі дозволів на придбання, зберігання, перевезення, виготовлення та використання предметів і засобів, які підпадають під дозвільну систему, відкриття та функціонування об'єктів дозвільної системи.
4. Превентивна діяльність органів Національної поліції із забезпечення дотримання правил дозвільної системи.

5. Особливості видачі дозволів підрозділами дозвільної системи на окремі види об'єктів дозвільної системи.
6. Облік об'єктів дозвільної системи.
7. Контроль за об'єктами дозвільної системи.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Дозвільна система – це:

а) організаційно-правова діяльність щодо забезпечення встановленого порядку управління, громадського порядку та громадської безпеки, що реалізується шляхом контролю та нагляду за додержанням загальнообов'язкових правил;

б) особливий порядок виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян;

в) специфічна діяльність органів внутрішніх справ з організації нагляду за здійсненням спеціальних правил функціонування деяких об'єктів господарювання;

г) спеціальний, регламентований правом порядок, який зобов'язує державні і громадські установи, підприємства, а також громадян отримувати у відповідних державних органах дозвіл на виготовлення, реалізацію, та перевезення (зберігання й використання) визначених предметів.

2. У разі смерті власника нагородна, нарізна вогнепальна та інша зброя армійських зразків здається до органів поліції на тимчасове зберігання до вирішення питання щодо спадкування майна на строк:

- а) 5 днів;
- б) не менше 45 днів;
- в) не більше трьох місяців;
- г) не більше шести місяців.

3. Дозвіл громадянину України на придбання, зберігання і використання мисливської нарізної зброї видається після досягнення:

- а) 18 років;
- б) 20 років;
- в) 21 року;
- г) 25 років.

4. Дозволи на придбання та перевезення предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система, видаються на строк:

- а) до 2 місяців;
- б) до 3 місяців;
- в) 3 роки;
- г) до 5 років.

5. Об'єкти дозвільної системи дільничними офіцерами поліції та інспекторами дозвільної системи обстежуються:

- а) щоквартально;
- б) щоденно;
- в) щомісячно;
- г) щотижнево;
- г) щодобово.

6. Об'єкти дозвільної системи, де зберігається та використовується велика кількість зброї, дільничними офіцерами поліції та інспекторами дозвільної системи обстежуються:

- а) щоквартально;
- б) щоденно;
- в) щомісячно;
- г) щотижнево;
- г) щодобово.

7. Ліцензії на відкриття та функціонування підприємства, майстерні і лабораторії, на які поширюється дозвільна система, видаються на ім'я:

- а) керівника підприємств, установ та організацій;
- б) відповідальної особи;
- в) працівника правоохоронних органів;
- г) головного бухгалтера підприємства.

8. Контроль органів внутрішніх справ за об'єктами дозвільної системи охоплює:

а) перевірки таких об'єктів, інформаційно-аналітичну роботу щодо вивчення й оцінювання стану справ на цих об'єктах, ужиття заходів щодо попередження і виявлення порушень відповідних правил, їх усунення та покарання винних;

б) видачу дозволів, покарання винних у порушеннях правил дозвільної системи;

в) визначення об'єктів дозвільної системи, заведення контрольних справ;

г) ухвалення посадових інструкцій щодо контрольної діяльності, визначення служб, які займатимуться контролем;

г) покарання винних у порушеннях правил дозвільної системи.

9. Для характеристики особи, якій видається дозвіл на придбання, зберігання (носіння) вогнепальної зброї, не перевіряються відомості про:

а) стан здоров'я громадянина;

б) наявність фактів зловживання ним спиртними напоями;

в) вживання ним лікарських засобів за призначенням лікаря;

г) наявність чи відсутність судимості;

г) реєстрацію за місцем проживання.

10. Дозвільна система, що здійснюється органами внутрішніх справ, не поширюється на:

а) спортивну зброю;

б) електронну зброю;

в) несучасну зброю;

г) нейтралізовану зброю.

ГЛАВА II

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

II.1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НОРМАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

В Україні будь-які сфери суспільних відносин урегулюються нормативно. Не є винятком і сфера забезпечення безпеки дорожнього руху. Так, найвищим за юридичною силою нормативним документом в Україні є *Конституція України*¹⁷². Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави – так проголошено у статті 3 Конституції України. Варто наголосити, що право людини на безпечне існування охоплює і безпеку дорожнього руху. З розвитком суспільства способи пересування змінюються і вдосконалюються, тому вельми актуальним є питання організаційного та нормативного врегулювання цих відносин.

Конституція України є вищим нормативно-правовим актом. Крім того, так чи інакше вона містить норми, що регулюють усі суспільні відносини. Тому базовим документом, що регламентує організацію забезпечення безпеки дорожнього руху, є Конституція України.

Відповідно до статті 9 Конституції України *міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України*, є частиною національного законодавства України. Отож, варто трохи детальніше зупинитись і на характеристиці міжнародних договорів як нормативно-правових джерел у сфері дорожнього руху.

---

¹⁷² Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

У 1949 р. Організацією Об'єднаних Націй (ООН) було ухвалено Протокол про дорожні знаки і сигнали¹⁷³. Метою було сприяння розвитку і безпеці дорожнього руху в усіх країнах. Цей документ визнала більшість розвинених країн світу, в тому числі колишній Радянський Союз (1959 р.), що сприяло уніфікації національних документів щодо правил дорожнього руху.

Із зростанням автомобілізації, вдосконаленням конструкції транспортних засобів та й організації дорожнього руху в 1964 р. у межах Європейської економічної комісії ООН її робочими органами було почато розробку нових документів з організації руху. Як наслідок у 1968 р. на конференції ООН у Відні було ухвалено Конвенцію про дорожній рух¹⁷⁴ і Конвенцію про дорожні знаки і сигнали¹⁷⁵.

Конвенція про дорожній рух 1968 р. містить у собі загальні положення, правила дорожнього руху, умови допуску до міжнародного руху автомобілів і причепів, велосипедів з навісним двигуном і велосипедистів, вимоги до водіїв автомобілів та заключні положення. Крім того, до цієї Конвенції було ухвалено додатки:

1) відступи від зобов'язань допускати до міжнародного руху автомобілі і причепа;

2) реєстраційний номер автомобілів і причепів, що перебувають у міжнародному русі;

3) розпізнавальний (характерний) знак автомобілів і причепів, що перебувають в міжнародному русі;

4) технічні умови щодо автомобілів і причепів;

5) національне посвідчення водія;

6) міжнародне посвідчення водія.

У загальних положеннях Конвенції про дорожній рух подано визначення основних термінів. Зокрема, термін «дорога» означає всю смугу будь-якої дороги чи вулиці, відкритої для руху. Термін «проїжджа частина дороги» означає частину дороги, яку використовують для руху транспортних засобів. Термін «автомобіль» означає механічний транспортний засіб, що використовується, як правило, для

---

¹⁷³ Протокол про дорожні знаки та сигнали : від 19.09.1949 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_901

¹⁷⁴ Конвенція про дорожній рух : від 08.11.1968 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_041.

¹⁷⁵ Конвенція про дорожні знаки та сигнали : від 08.11.1968 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_902.

перевезення по дорогах людей або вантажів або для буксирування транспортних засобів, які використовуються для перевезення людей або вантажів. Цей термін охоплює тролейбуси, тобто нерейкові транспортні засоби, з'єднані з електричним приводом. Термін «водій» («погонич») означає особу, яка керує транспортним засобом, автомобілем і тощо (включно з велосипедами) або жене по дорогах худобу, стада, запряжених, в'ючних або верхових тварин.

У правилах дорожнього руху Конвенції в розділі «Водії» зазначено, що водій повинен володіти необхідними фізичними і психічними якостями, а його фізичний і розумовий стан має дозволяти керувати транспортним засобом. Водій механічного транспортного засобу повинен мати також знання і навички, необхідні для керування транспортним засобом.

Конвенція про дорожні знаки і сигнали містить у собі загальні положення, дорожні, світлові й інші знаки та сигнали, дорожню розмітку і заключні положення.

Міжнародні конвенції встановлюють лише найбільш загальні положення організації дорожнього руху, прийнятні для більшості країн світу. У зв'язку з цим передбачалося укладання регіональних угод між групами країн, найбільш близьких за умовами дорожнього руху. Прикладом такого документа стала Європейська угода про дорожній рух¹⁷⁶, ухвалена в 1971 р. для розвитку і доповнення вичезгаданих конвенцій¹⁷⁷.

Не менш детальним є нормативне врегулювання сфери дорожнього руху і в національному законодавстві. Так, до *національних нормативних джерел у сфері дорожнього руху* можна віднести закони України «Про дорожній рух»¹⁷⁸ і «Про автомобільний транспорт»¹⁷⁹, постанови Кабінету Міністрів України «Про Правила

---

¹⁷⁶ Європейська угода, що доповнює Конвенцію про дорожні знаки та сигнали, відкриту для підписання у Відні 8 листопада 1968 року : від 01.05.1971 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_372.

¹⁷⁷ Організація і безпека дорожнього руху : конспект лекцій / уклад. В. Кишун. Луцьк : Луцький НТУ, 2014. С. 10–12.

¹⁷⁸ Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 № 3353-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>.

¹⁷⁹ Про автомобільний транспорт : Закон України від 05.04.2001 № 2344-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>.

дорожнього руху»¹⁸⁰, «Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту»¹⁸¹, «Про затвердження Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року»¹⁸² та «Про затвердження Програми забезпечення безпеки дорожнього руху та екологічної безпеки транспортних засобів»¹⁸³, розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року»¹⁸⁴, наказ Міністерства транспорту України «Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні»¹⁸⁵, Указ Президента України «Про невідкладні заходи із забезпечення безпеки дорожнього руху»¹⁸⁶ та ін.

Закон України «Про дорожній рух» від 30.06.1993 регулює суспільні відносини у сфері дорожнього руху та його безпеки, визначає права, обов'язки і відповідальність суб'єктів – учасників дорожнього руху, міністерств, інших центральних органів виконавчої

---

¹⁸⁰ Про Правила дорожнього руху : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-p>.

¹⁸¹ Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.1997 № 176 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-p>

¹⁸² Про затвердження Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 № 435 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-2018-p>.

¹⁸³ Про затвердження Програми забезпечення безпеки дорожнього руху та екологічної безпеки транспортних засобів : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.1998 № 456 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/456-98-p>.

¹⁸⁴ Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.06.2017 № 481-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481-2017-p>.

¹⁸⁵ Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні : Наказ М-ва транспорту України від 14.10.1997 № 363 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-98>.

¹⁸⁶ Про невідкладні заходи із забезпечення безпеки дорожнього руху : Указ Президента України від 20.11.2007 № 1121/2007 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1121/2007>.

Глава 11. Організація діяльності підрозділів Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху

влади, об'єднань, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності та господарювання¹⁸⁷. Також він визначає загальну компетенцію органів влади щодо діяльності, пов'язаної з організацією та забезпеченням дорожнього руху; правила і технічні вимоги до транспортного засобу та автомобільних доріг; деякі аспекти забезпечення безпеки дорожнього руху, а також повноваження уповноважених органів щодо забезпечення безпеки дорожнього руху.

Закон України «Про автомобільний транспорт»¹⁸⁸ від 05.04.2001 містить значну кількість термінів, які використовуються у сфері дорожнього руху і транспорту, класифікацію та вимоги до транспортних засобів, а також змістовні положення щодо діяльності фізичних та юридичних осіб у сфері автомобільного перевезення.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про Правила дорожнього руху»¹⁸⁹ від 10.10.2001 № 1306 затвердила **Правила дорожнього руху** (далі – Правила), які встановлюють єдиний порядок дорожнього руху на всій території України. Інші нормативні акти, що стосуються особливостей дорожнього руху (перевезення спеціальних вантажів, експлуатації транспортних засобів окремих видів, руху на закритій території тощо), повинні ґрунтуватися на вимогах цих правил. Правила дорожнього руху регулюють усі найважливіші ситуації, які можуть виникнути під час дорожнього руху. Вони містять такі підрозділи: обов'язки і права водіїв механічних транспортних засобів, рух транспортних засобів із спеціальними сигналами, обов'язки і права пішоходів, обов'язки і права пасажирів, вимоги до велосипедистів, вимоги до осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин, регулювання дорожнього руху, попереджувальні сигнали, початок руху та зміна його напрямку, розташування транспортних засобів на дорозі, швидкість руху, дистанція, інтервал, зустрічний роз'їзд, обгін, зупинка і стоянка, проїзд перехресть, переваги маршрутних транспортних засобів, проїзд пішохідних переходів і зупинок транспортних засобів, користування зовнішніми

---

¹⁸⁷ Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 № 3353-ХІІ // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>.

¹⁸⁸ Про автомобільний транспорт : Закон України від 05.04.2001 № 2344-ІІІ // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>.

¹⁸⁹ Про Правила дорожнього руху : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-п>.

світловими приладами, рух через залізничні переїзди, перевезення пасажирів, перевезення вантажу, буксирування та експлуатація транспортних составів, навчальна їзда; рух транспортних засобів у колонах, рух у житловій та пішохідній зоні, рух по автомагістралях і дорогах для автомобілів, рух по гірських дорогах і на крутих спусках, міжнародний рух, номерні, розпізнавальні знаки, написи і позначення, технічний стан транспортних засобів та їх обладнання, дорожні знаки, дорожня розмітка.

Дотримання всіх визначених вказаними Правилами вимог сприяє підвищенню безпеки дорожнього руху.

Варто наголосити, що правила руху автомобільного транспорту є уніфікованими у більшості країн світу. Це свідчить про те, що безпекова складова дорожнього руху має не лише національне, а й міжнародне значення.

Отже, у найпростішому розумінні під **безпекою дорожнього руху** слід розуміти стан упорядкованості, організованості та здійснення руху по територіях, призначених для руху транспортних засобів, а також відсутність небезпечних факторів, що можуть спричинити негативні наслідки для учасників дорожнього руху і третіх осіб.

Саме безпека дорожнього руху є головною метою нормативно-го врегулювання у цій сфері, а також однією з головних складових суспільних відносин у контексті безпеки суспільного життя.

Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 18.02.1997 № 176¹⁹⁰. Вони визначають порядок здійснення перевезень пасажирів та їх багажу автобусами, таксі, легковими автомобілями на замовлення, а також обслуговування пасажирів на автостанціях і є обов'язковими для виконання організаторами регулярних перевезень, замовниками транспортних послуг, автомобільними перевізниками, автомобільними самозайнятими перевізниками, персоналом автомобільного транспорту, автостанціями та пасажирями. Також зазначено, що порядок проїзду міським пасажирським автомобільним транспортом і його оплати, права та обов'язки пасажирів і відносини автомобільних перевізників і пасажирів під час надання транспортних послуг, ураховуючи особливості транспортної інфраструктури та наявність автоматизованої системи обліку оплати

---

¹⁹⁰ Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.1997 № 176 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-п>.

проїзду, визначаються Правилами користування міським пасажирським автомобільним транспортом, що затверджуються відповідним органом місцевого самоврядування.

Інші з названих документів стосуються саме нормативного врегулювання процесу забезпечення безпеки дорожнього руху. Так, Кабінетом Міністрів України схвалено Стратегію підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні до 2020 року¹⁹¹ та Державну програму підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні до 2020 року¹⁹². Ці документи визначають **напрями підвищення рівня забезпечення безпеки**, а саме:

- удосконалення державного управління у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху;
- удосконалення ведення обліку та проведення аналізу даних стосовно дорожньо-транспортних пригод;
- підвищення рівня безпечності доріг та дорожньої інфраструктури;
- підвищення рівня безпечності транспортних засобів;
- покращення медичного забезпечення у сфері безпеки дорожнього руху та підготовки водіїв;
- підвищення рівня безпеки перевезення пасажирів та вантажів комерційним автомобільним транспортом;
- покращення безпечної поведінки учасників дорожнього руху;
- удосконалення здійснення заходів реагування та управління наслідками дорожньо-транспортних пригод;
- забезпечення дотримання правил дорожнього руху.

Отже, підбиваючи підсумок нормативного врегулювання сфери суспільних відносин щодо забезпечення безпеки дорожнього руху, слід зазначити, що протягом останніх 15 років завдання та вимоги, які ставляться перед органами влади, змінюються виключно у формулюванні словосполучень, досі у тексті завдань використовуються розмиті та неконкретні формулювання, що, на жаль, призводить до того, що більша частина діяльності у цій сфері залишається виконаною лише формально.

---

¹⁹¹ Про затвердження Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 № 435 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-2018-п>.

¹⁹² Про затвердження Програми забезпечення безпеки дорожнього руху та екологічної безпеки транспортних засобів : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.1998 № 456 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/456-98-п>.

11.2. ПОЛІЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Національна поліція України як центральний орган виконавчої влади відповідно до Закону України «Про Національну поліцію»¹⁹³ забезпечує публічну безпеку та порядок, охороняє права і свободи людини, а також інтереси суспільства й держави; протидіє злочинності, надає в межах, визначених законом, послуги з допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Крім того, Положення про Національну поліцію України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877¹⁹⁴, регламентує повноваження поліції в різних сферах у комплексі. Серед зазначених у Положенні **основних завдань Національної поліції** варто окремо виділити регулювання дорожнього руху та здійснення контролю за додержанням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі; здійснення супроводження транспортних засобів у випадках, передбачених законом; видання відповідно до закону дозволів на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видання та погодження дозвільних документів у сфері безпеки дорожнього руху. Такі ж повноваження закріплено і в статті 23 Закону України «Про Національну поліцію».

Сукупність визначених нормативно-правовими актами повноважень, завдань та обов'язків поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху свідчить про те, що саме поліція є одним із ключових суб'єктів її забезпечення.

Давайте більш детально та змістовно розглянемо це питання. **Забезпечення безпеки дорожнього руху** – це діяльність спеціально уповноваженого органу або підрозділу, спрямована на впорядкування, організацію та контроль за здійсненням дорожнього руху по територіях, призначених для руху транспортних засобів, усунення причин та умов, а також небезпечних факторів, що можуть спричинити

---

¹⁹³ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

¹⁹⁴ Про затвердження Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-p>.

негативні наслідки для учасників дорожнього руху і третіх осіб. Ураховуючи це твердження, варто підкреслити, що суб'єктами забезпечення безпеки дорожнього руху є відповідні уповноважені законом органи влади або їх структурні підрозділи. Звідси випливає, що і Національна поліція України є суб'єктом забезпечення безпеки дорожнього руху, адже повноваження у цій сфері чітко визначено законом.

Однак не варто зупинятися виключно на тих завданнях і повноваженнях поліції, які вказано вище. Більш детальне вивчення законодавства дає змогу зрозуміти, що забезпечення безпеки дорожнього руху здійснюється і за допомогою інших повноважень.

Так, варто звернути увагу на Закон України «Про дорожній рух», яким чітко визначено повноваження Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Відповідно до статті 52-3 цього закону вказано, що до *повноважень Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху* належать такі:

- участь у реалізації в межах своїх повноважень державної політики у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху;
- забезпечення безпеки дорожнього руху;
- організація супроводження і забезпечення безпечного руху транспортних засобів спеціального призначення;
- погодження відповідно до вимог Закону України «Про дорожній рух», інших законодавчих актів проєктів на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, залізничних переїздів, комплексів дорожнього сервісу та інших споруд у межах відведення автомобільних доріг або червоних ліній міських вулиць і доріг;
- погодження поданих у встановленому порядку пропозицій стосовно обладнання засобами організації дорожнього руху місць виконання дорожніх робіт, проєктів та схем організації дорожнього руху, маршрутів руху пасажирського транспорту, маршрутів організованого руху громадян і місць їх збору, порядку проведення спортивних та інших масових заходів, які можуть створити перешкоди дорожньому руху;
- видача в установленому порядку у випадках, передбачених законом, дозволів на участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні;
- здійснення контролю за безпекою дорожнього руху під час надання послуг з перевезення пасажирів чи вантажів, у тому числі небезпечних, додержанням законодавства у зазначеній сфері, розробленням і видачею в установленому порядку документів щодо погодження маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів;

– інформування учасників дорожнього руху про фіксацію фактів правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі.

Національна поліція також здійснює контроль за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі, виконанням установлених Кабінетом Міністрів України правил паркування транспортних засобів у частині забезпечення безпеки дорожнього руху на майданчиках для паркування, а у випадках та в порядку, визначених законом, тимчасово затримує і доставляє транспортний засіб, у тому числі з використанням спеціальних транспортних засобів (коли розміщення затриманого транспортного засобу суттєво перешкоджає дорожньому руху), на спеціальні майданчики чи стоянки для тимчасового зберігання, відповідно до закону тимчасово вилучає посвідчення водія¹⁹⁵.

Водночас Закон України «Про автомобільний транспорт» визначає конкретні заходи, що реалізуються Національною поліцією, серед яких:

– погодження рішень про організацію місць зберігання транспортних засобів, що використовуються для перевезення пасажирів на комерційній основі, на відповідній території (ст. 21);

– узгодження маршрутів і розкладу руху регулярних та нерегулярних перевезень груп дітей (ст. 38);

– участь у проведенні конкурсу на визначення автомобільного перевізника на автобусному маршруті загального користування (ст. 44).

Ця діяльність поліції виражається саме у використанні спеціальних знань поліцейських щодо забезпечення безпеки дорожнього руху. Мається на увазі те, що в межах, визначених Законом України «Про автомобільний транспорт», працівники поліції виступають спеціалістами у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, що ще раз підтверджує статус Національної поліції як суб'єкта забезпечення безпеки дорожнього руху.

Також варто наголосити на ще одному напрямі діяльності Національної поліції, який визначено Законом України «Про Національну поліцію», а саме статтями 25 і 26. Передбачено, що поліція в межах інформаційно-аналітичної діяльності:

1) формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України;

---

¹⁹⁵ Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 № 3353-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>.

2) користується базами (банками) даних Міністерства внутрішніх справ України та інших органів державної влади.

Ураховуючи це, поліція наповнює та підтримує в актуальному стані бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, стосовно виданих дозвільних документів у сфері безпеки дорожнього руху та дозволів на рух окремих категорій транспортних засобів. Отже, інформаційно-аналітична діяльність у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху також притаманна органам та підрозділам Національної поліції.

Проте в системі поліції не кожен підрозділ поліції є спеціальним підрозділом, на який покладено функції забезпечення безпеки дорожнього руху. Тому варто звернути увагу саме на повноваження такого підрозділу, який безпосередньо виконує зазначені функції. Ним є патрульна поліція. Відповідно до пункту 3 розділу II Положення про Департамент патрульної поліції, затвердженого наказом Національної поліції від 06.11.2015 № 73 (у редакції наказу Національної поліції від 30.10.2016 № 1114)¹⁹⁶, до основних завдань Департаменту патрульної поліції, серед інших, належить і забезпечення безпеки дорожнього руху. Тому варто зупинитися саме на патрульній поліції.

До **основних функцій патрульної поліції у сфері забезпечення дорожнього руху** належать такі:

- у випадках, передбачених законом, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, ухвалення рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання;
- регулювання дорожнього руху та здійснення контролю за додержанням Правил дорожнього руху його учасниками і за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;
- здійснення супроводження транспортних засобів у випадках, передбачених законом;
- видання відповідно до закону дозволів на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видання та погодження дозвільних документів у сфері безпеки дорожнього руху;

---

¹⁹⁶ Положення про Департамент патрульної поліції : затв. Наказом Нац. поліції України від 06.11.2015 № 73 // Патрульна поліція України : офіц. сайт. URL: http://patrol.police.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/Polozhennya_DPP_zi_zminamy_vid_31_10_16.pdf.

- реалізація організаційних і практичних заходів для підвищення рівня безпеки дорожнього руху;
- виявлення та припинення фактів порушень безпеки дорожнього руху, а також виявлення причин та умов, що сприяють їх вчиненню;
- організація контролю за додержанням законів та інших нормативних актів з питань безпеки дорожнього руху,
- надання в межах своєї компетенції посадовим і службовим особам та громадянам обов'язкових для виконання приписів про усунення порушень законодавства, в тому числі правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, а в разі невиконання таких приписів – притягнення винних осіб до передбаченої законодавством відповідальності;
- забезпечення регулювання дорожнього руху та вживання заходів щодо вдосконалення цього напрямку роботи, в тому числі з урахуванням позитивного досвіду іноземних держав;
- інформування в порядку та у спосіб, передбачені законом, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також громадськості про здійснення державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, безпеки дорожнього руху.

Здійснення контролю за дотриманням учасниками дорожнього руху Правил дорожнього руху здебільшого виявляється у формі припинення правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, а також здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

11.3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення¹⁹⁷ про вчинення адміністративного правопорушення складається *протокол* уповноваженими на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадської самодіяльності. Протокол про адміністративне правопорушення у

---

¹⁹⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

разі його оформлення складається не пізніше 24-х годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Згідно з Інструкцією з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затвердженою наказом МВС України від 07.11.2015 № 1395¹⁹⁸, яка визначає *процедуру оформлення* поліцейськими підрозділів поліції та поліцейськими, на яких покладаються обов'язки із забезпечення безпеки дорожнього руху в окремих регіонах та населених пунктах, де тимчасово відсутня патрульна поліція, матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, патрульні поліцейські у разі виявлення адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху складають протокол про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, а також здійснюють розгляд цих справ у випадках, якщо відповідно до статті 222 КУпАП розгляд цього правопорушення віднесено до компетенції Національної поліції України.

У протоколі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху зазначаються: дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення); місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; пункт Правил дорожнього руху, який порушено; нормативний акт, який передбачає відповідальність за це правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності й інші відомості, необхідні для вирішення справи. Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається у протоколі.

Протокол не складається у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, та адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному

---

¹⁹⁸ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>.

режимі, а також порушень правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованих у режимі фотозйомки (відеозапису). Протоколи не складаються і в інших випадках, коли відповідно до закону штраф накладається і стягується, а попередження оформлюється на місці вчинення правопорушення.

У випадках, передбачених частинами 1 та 2 ст. 258 КУпАП, уповноваженими органами (посадовими особами) на місці вчинення правопорушення виноситься постанова у справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог ст. 283 КУпАП або залишається повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил зупинки, стоянки або паркування транспортних засобів у разі їх фіксації в режимі фотозйомки (відеозапису), крім випадків фіксації в автоматичному режимі правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

За загальним правилом постанова у справі про адміністративне правопорушення повинна містити:

- найменування органу (прізвище, ім'я та по батькові, посаду посадової особи), який виніс постанову;
- дату розгляду справи;
- відомості про особу, стосовно якої розглядається справа (прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), дату народження, місце проживання чи перебування);
- опис обставин, установлених під час розгляду справи;
- зазначення нормативного акта, що передбачає відповідальність за таке адміністративне правопорушення;
- ухвалене у справі рішення.

Постанова у справі про адміністративне правопорушення у сферах забезпечення безпеки дорожнього руху та паркування транспортних засобів, крім даних, визначених вище, повинна містити відомості про:

- дату, час і місце вчинення адміністративного правопорушення;
- транспортний засіб, який зафіксовано в момент учинення правопорушення (марка, модель, номерний знак);
- технічний засіб, яким здійснено фото- або відеозапис (якщо такий запис здійснювався);
- розмір штрафу та порядок його сплати;
- правові наслідки невиконання адміністративного стягнення та порядок його оскарження;
- відривну квитанцію із зазначенням реквізитів та можливих способів оплати адміністративного стягнення у вигляді штрафу.

Постанова у справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, або про порушення правил зупинки, стоянки чи паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), крім даних, визначених частинами 2 і 3 ст. 283 КУпАП, повинна містити відомості про адресу веб-сайту в мережі Інтернет, на якому особа може ознайомитися із зображенням чи відеозаписом транспортного засобу в момент учинення адміністративного правопорушення, ідентифікатор для доступу до зазначеної інформації та порядок звільнення від адміністративної відповідальності.

Якщо під час складання постанови у справі про адміністративне правопорушення особа осперить допущене порушення й адміністративне стягнення, що на неї накладається, то поліцейський зобов'язаний скласти протокол про адміністративне правопорушення, крім випадків притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, в тому числі зафіксованих в автоматичному режимі, або порушень правил зупинки, стоянки чи паркування транспортних засобів, зафіксованих у режимі фотозйомки (відеозапису). Цей протокол є додатком до постанови у справі про адміністративне правопорушення.

Постанова у справі про адміністративне правопорушення складається у двох екземплярах, один з яких вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

У разі виявлення адміністративного правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованого за допомогою працюючих в автоматичному режимі спеціальних технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки або відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки або відеозапису, протокол про адміністративне правопорушення не складається, а постанова у справі про адміністративне правопорушення вноситься без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Копії постанови у справі про адміністративне правопорушення та матеріалів, зафіксованих за допомогою працюючих в автоматичному режимі спеціальних технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки або відеозапису, надсилаються особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, протягом 3 днів із дня винесення такої постанови.

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, якщо воно було вчинене особами віком від 16

до 18 років або його розгляд не віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейський відповідно до статті 255 КУпАП складає протокол про адміністративне правопорушення.

Протокол про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху складається відповідно до статті 254 КУпАП. До нього долучаються:

- 1) письмові пояснення свідків правопорушення у разі їх наявності;
- 2) акт огляду і тимчасового затримання транспортного засобу в разі здійснення його затримання;
- 3) акт огляду на стан сп'яніння у разі проведення огляду на стан сп'яніння;
- 4) інші документи та матеріали, які містять інформацію про правопорушення.

Протокол підписується особою, яка його склала, та особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків і потерпілих протокол про адміністративне правопорушення підписується також цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу про адміністративне правопорушення в ньому робиться відповідний запис, який засвідчується підписами понять.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання, які долучаються до протоколу.

Під час складання протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права та обов'язки, передбачені статтею 268 КУпАП, про що робиться відмітка у протоколі. Особа, яка притягається до відповідальності за адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, має право:

- знайомитися з матеріалами справи;
- давати пояснення;
- подавати докази;
- заявляти клопотання;
- під час розгляду справи користуватися юридичною допомогою адвоката;
- виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження;
- оскаржити постанову у справі.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення, за місцем проживання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, за місцем реєстрації транспортного засобу та на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Відповідно до пункту 2 розділу III Інструкції постанова у справі про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 80 (випуск в експлуатацію транспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах) і 81 (експлуатація автотранспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах) в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів, ч. 1, 2, 3, 5 і 6 ст. 121 (порушення водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ременями безпеки або мотошоломами), ст. 121-1 (експлуатація водіями транспортних засобів, ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах), 121-2 (порушення правил перевезення пасажирів при наданні послуг з перевезення пасажирів), ч. 1, 2, 3 і 5 ст. 122 (перевищення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху), ч. 1 ст. 123 (порушення правил руху через залізничні переїзди), ст. 124-1 (ненадання транспортних засобів поліцейським та медичним працівникам, а також ненадання військових транспортних засобів посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України), ст. 125 (інші порушення правил дорожнього руху), 126 (керування транспортним засобом особою, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом або не пред'явила їх для перевірки, або стосовно якої встановлено тимчасове обмеження у праві керування транспортними засобами), ч. 1, 2 і 3 ст. 127 (порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин), ст. 128 (випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан яких не відповідає встановленим вимогам, або без необхідних документів, передбачених законодавством), 129 (допуск до керування транспортними засобами або суднами водіїв чи судноводіїв, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, або осіб, які не мають права керування транспортним засобом), ст. 132-1

(порушення правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів та правил проїзду великогабаритних і великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами), ч. 6 і 11 ст. 133-1 (порушення правил надання послуг та вимог безпеки при наданні послуг з перевезення пасажирів чи вантажів автомобільним транспортом), ч. 1, 2 і 3 ст. 140 (порушення правил, норм і стандартів при утриманні автомобільних доріг і вулиць, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху чи позначення на автомобільних дорогах і вулицях місць провадження робіт), ч. 6, 7 ст. 152-1 (порушення правил паркування транспортних засобів та порушення правил обладнання майданчиків для платного паркування транспортних засобів) КУпАП, виноситься на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Розгляд справи розпочинається з відрекомендування поліцейського, який розглядає цю справу. Поліцейський, що розглядає справу, оголошує, яка справа підлягає розгляду, хто притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснює особам, які беруть участь у розгляді справи, їх права й обов'язки. Після цього оголошується протокол про адміністративне правопорушення (якщо складення протоколу передбачається КУпАП), заслуховуються особи, які беруть участь у розгляді справи, досліджуються докази і вирішуються клопотання. Під час розгляду справи потерпілого може бути опитано як свідка.

Поліцейський самостійно оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному та об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю. Якщо під час розгляду справи він установить, що в порушенні є ознаки кримінального правопорушення, матеріали передаються прокурору або органу досудового розслідування.

У разі малозначності вчиненого адміністративного правопорушення поліцейський може звільнити особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, від адміністративної відповідальності й обмежитись ушним зауваженням.

11.4. НАДАННЯ ПОЛІЦІЄЮ СЕРВІСНИХ ПОСЛУГ

Обов'язок надання послуг населенню у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні покладається як на Міністерство внутрішніх справ, так і безпосередньо на органи Національної поліції України.

Послуги, пов'язані з безпекою дорожнього руху, а також платні й безоплатні послуги, віднесені до компетенції Міністерства внутрішніх

справ, здійснює **Головний сервісний центр МВС України**. Серед іншого сервісні центри здійснюють реєстрацію та перереєстрацію транспортних засобів, видачу та обмін посвідчень водія, зберігання та видачу номерних знаків, погодження конструкцій транспортних засобів, видачу дозволів у сфері перевезення небезпечних вантажів і технічного контролю тощо.

Головний сервісний центр МВС було утворено на виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 889 «Про утворення територіальних органів з надання сервісних послуг Міністерства внутрішніх справ»¹⁹⁹, відповідно до положень якої він є міжрегіональним територіальним органом Міністерства внутрішніх справ.

До системи сервісних центрів МВС входять: Головний сервісний центр, регіональні сервісні центри областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя, а також територіальні сервісні центри МВС (далі – ТСЦ), які входять до складу відповідних регіональних сервісних центрів на правах відділів.

Одним із основних сервісних повноважень територіальних сервісних центрів МВС є **видача та обмін посвідчень водія**. Така діяльність провадиться на підставі Закону України «Про дорожній рух» і Постанови Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 487 «Про затвердження Порядку підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів»²⁰⁰.

Якщо особа бажає отримати право на керування транспортними засобами відповідної категорії, їй необхідно виконати такі обов'язкові умови:

- досягнення визначеного Законом України «Про дорожній рух» віку;
- відсутність медичних протипоказань за результатами проходження медичного огляду;
- проходження повного курсу навчання за відповідними програмами в закладах з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації водіїв;

---

¹⁹⁹ Про утворення територіальних органів з надання сервісних послуг Міністерства внутрішніх справ : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 889 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-2015-p>.

²⁰⁰ Про затвердження Порядку підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 487 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487-2009-p>.

– складення іспиту зі знання Правил дорожнього руху та навичок керування транспортними засобами.

За наявності вищезгаданих умов громадянин може в установленому порядку отримати посвідчення водія. Для цього необхідно звернутись до територіального сервісного центру МВС України, де відбувається складення іспиту, та надати відповідні документи.

До переліку документів входять:

- заява встановленого зразка (заповнюється в ТСЦ);
- паспорт громадянина України;
- копія довідки про реєстраційний номер облікової картки платника податків;
- свідоцтво про закінчення закладу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації водіїв;
- оригінал та ксерокопії документів про зміну особистих даних (у разі їх зміни);
- медична довідка встановленого зразка;
- платіжний документ (квитанція), який засвідчує оплату адміністративної послуги.

Що стосується вікових обмежень, то право на керування транспортними засобами відповідної категорії може бути надано:

- мототранспортними засобами і мотоколясками (категорії А1, А) – особам, які досягли 16-річного віку;
- автомобілями, колісними тракторами, самохідними машинами, сільськогосподарською технікою, іншими механізмами, які експлуатуються на вулично-дорожній мережі, всіх типів (категорії В1, В, С1, С, Т), за винятком автобусів, трамваїв і тролейбусів, – особам, які досягли 18-річного віку;
- автомобілями з причепами або напівпричепами (категорії ВЕ, С1Е, СЕ), а також призначеними для перевезення великогабаритних, великогабових і небезпечних вантажів, – особам, які досягли 19-річного віку;
- автобусами, трамваями і тролейбусами (категорії D1, D, D1E, DE, Т) – особам, які досягли 21-річного віку.

Право на керування транспортними засобами відповідної категорії підтверджується посвідченням водія транспортного засобу з установленим строком дії (30 років або 2 роки для посвідчень водія, виданих особі вперше). На території України відповідно до Конвенції про дорожній рух діють *національні та міжнародні посвідчення водія*.

Посвідчення водія видається особисто під підпис після пред'явлення паспорта громадянина України або тимчасового посвідчення

громадянина України, посвідки на постійне проживання, посвідки на тимчасове проживання, посвідчення біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, або посвідчення особи, якій надано тимчасовий захист.

Інформація про видане посвідчення водія вноситься працівником територіального сервісного центру МВС до Єдиного державного реєстру МВС України.

У разі коли за отриманням або обміном посвідчення водія звертається особа, позбавлена в установленому порядку права на керування транспортними засобами, після оформлення посвідчення водія працівник територіального сервісного центру МВС викликає поліцейських для його вилучення, про що ними складається відповідний акт. У такому разі оформлене посвідчення водія вважається виданим, але особа його не отримує.

Ще однією з основних послуг сервісних центрів МВС України є здійснення **реєстрації, перереєстрації та обліку транспортних засобів** з видачею свідоцтва про реєстрацію та номерних знаків, зняття з обліку транспортного засобу з видачею облікової картки та номерних знаків для разових поїздок.

Державна реєстрація транспортного засобу полягає у здійсненні комплексу заходів, пов'язаних із перевіркою документів, які є підставою для здійснення реєстрації, а також відсутності будь-яких обтяжень, у тому числі за даними Державного реєстру обтяжень рухомого майна, звіркою і за необхідності дослідженням ідентифікаційних номерів складових частин та оглядом транспортного засобу, оформленням і видачею реєстраційних документів та номерних знаків.

Державний облік зареєстрованих транспортних засобів охоплює в себе процес реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передання інформації про зареєстровані транспортні засоби та їх власників.

Для автоматизованого обліку транспортних засобів, що використовуються на вулично-дорожній мережі загального користування і підлягають державній або відомчій реєстрації, та відомостей про їх власників і належних користувачів ведеться *Єдиний державний реєстр транспортних засобів*, держателем якого є Міністерство внутрішніх справ України. Інформація про зареєстровані транспортні засоби та їх власників, належних користувачів, що міститься в Єдиному державному реєстрі транспортних засобів, є відкритою та загальнодоступною.

Державній реєстрації та обліку підлягають призначені для експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування

транспортні засоби всіх типів: автомобілі, автобуси, мотоцикли всіх типів, марок і моделей, самохідні машини, причепа та напівпричепа до них, мотоколяски й інші прирівняні до них транспортні засоби та мопеди, що використовуються на автомобільних дорогах державного значення.

Для реєстрації (перереєстрації) транспортних засобів усіх категорій або окремих агрегатів громадянину необхідно особисто або через уповноважену ним особу надати до територіального сервісного центру МВС України такі документи у паперовому вигляді:

- заяву встановленого зразка (заповнюється в ТСЦ);
- паспорт громадянина України;
- реєстраційний номер облікової картки платника податків;
- документ, що підтверджує правомірність придбання, отримання, ввезення, митного оформлення транспортного засобу;
- документ, де зазначено вартість транспортного засобу (для первинної реєстрації транспортного засобу);
- документ щодо відповідності конструкції транспортного засобу установленим вимогам безпеки дорожнього руху;
- платіжні документи (квитанції), які засвідчують оплату адміністративної послуги та плату за бланкову і спеціальну продукцію;
- у разі оформлення договору купівлі-продажу в ТСЦ необхідно надати оціночну або середньоринкову вартість транспортного засобу та документ про сплату податку на дохід від продажу об'єкта рухомого майна (виняток становлять легкові автомобілі, мотоцикли, мопеди); необхідність надання оціночної або середньоринкової вартості та оподаткування виникає лише у випадку продажу/обміну протягом звітного (календарного) року більш ніж одного легкового автомобіля та/або мотоциклу, та/або мопеду)²⁰¹.

У разі надання всіх необхідних документів послуга надається протягом робочого дня з моменту одержання заяви.

Підставами для відмови у наданні послуги можуть бути:

- подання неповного пакета документів;
- невідповідність ідентифікаційних номерів складових частин транспортного засобу зазначеним у поданих документах;

---

²⁰¹ Реєстрація, перереєстрація колісних транспортних засобів з видачею свідоцтва про реєстрацію та номерних знаків, зняття з обліку транспортного засобу з видачею облікової картки та номерних знаків для разових поїздок // Головний сервісний центр МВС України : офіц. сайт. URL: <http://hsc.gov.ua/index/poslugi/poslugi-pov-yazani-z-avto/reysteatsiya-perereysteatsiya-kolisnih-transportnih-zasobiv-z-vidacheyu-svidotstva-pro-reysteatsiyu-abo-jogo-dublikata-ta-nomernih-znakiv-znyattya-z-obliku-z-vidacheyu-oblikovoyi-kartki-ta-nomernih/>.

– установлення в результаті перевірки за Єдиним державним реєстром МВС та автоматизованою базою даних про розшукувані транспортні засоби факту, що транспортний засіб перебуває в розшуку або під арештом.

Транспортні засоби особистого користування, тимчасово ввезені на митну територію України громадянами більш як на 30 діб, підлягають державній реєстрації протягом 10 діб з моменту такого ввезення без зміни реєстраційних документів та національних номерних знаків країни їх реєстрації у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Власники транспортних засобів та особи, які використовують їх на законних підставах, зобов'язані зареєструвати (перереєструвати) транспортні засоби, що їм належать, *протягом 10 діб* після придбання, митного оформлення, одержання транспортних засобів або виникнення обставин, що потребують внесення змін до реєстраційних документів.

До *сервісних повноважень Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху* відповідно до Закону України «Про дорожній рух» належать такі:

1) організація супроводження і забезпечення безпечного руху транспортних засобів спеціального призначення;

2) погодження відповідно до вимог названого закону, інших законодавчих актів проєктів на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, залізничних переїздів, комплексів дорожнього сервісу та інших споруд у межах відведення автомобільних доріг або червоних ліній міських вулиць і доріг;

3) погодження поданих у встановленому порядку пропозицій стосовно обладнання засобами організації дорожнього руху місць виконання дорожніх робіт, проєктів та схем організації дорожнього руху, маршрутів руху пасажирського транспорту, маршрутів організованого руху громадян і місць їх збору, порядку проведення спортивних та інших масових заходів, які можуть створити перешкоди дорожньому руху;

4) видача в установленому порядку у випадках, передбачених законом, дозволів на участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні;

5) здійснення контролю за безпекою дорожнього руху під час надання послуг з перевезення пасажирів чи вантажів, у тому числі небезпечних, додержанням законодавства у зазначеній сфері, розробленням і видачею в установленому порядку документів щодо погодження маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів.

Зазначені види діяльності віднесено до повноважень територіальних (відокремлених) підрозділів Департаменту патрульної поліції, а на міжрегіональному рівні – до Департаменту патрульної поліції.

Пропонуємо розглянути більш детально такі послуги: «організація супроводження і забезпечення безпечного руху транспортних засобів спеціального призначення», «видача в установленому порядку у випадках, передбачених законом, дозволів на участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні» та «розроблення і видача в установленому порядку документів щодо погодження маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів».

Порядок організації супроводження і забезпечення безпечного руху транспортних засобів спеціального призначення регламентується Інструкцією з питань супроводження транспортних засобів спеціалізованими автомобілями Національної поліції і забезпечення безпеки дорожнього руху під час його здійснення²⁰², затвердженою наказом МВС України від 29.11.2016 № 1259.

Супроводження транспортних засобів і забезпечення безпеки дорожнього руху під час перевезення небезпечних, негабаритних і великовагових вантажів, автобусів та інших транспортних засобів здійснюється підрозділами Національної поліції на платній основі. Проте супроводження відповідними територіальними підрозділами Національної поліції організованих груп дітей колоною з п'яти і більше автобусів, а також транспортних засобів МВС та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує та координує міністр внутрішніх справ України (в разі виникнення службової необхідності та за наявності відповідного доручення голови Національної поліції), здійснюється спеціалізованими автомобілями Національної поліції безоплатно.

Супроводження спеціалізованим автомобілем Національної поліції є обов'язковими у випадках, передбачених Правилами проїзду великогабаритних та великовагових транспортних засобів автомобільними

---

²⁰² Про затвердження Інструкції з питань супроводження транспортних засобів спеціалізованими автомобілями Національної поліції і забезпечення безпеки дорожнього руху під час його здійснення : Наказ МВС України від 29.11.2016 № 1259 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0210-17>.

Глава 11. Організація діяльності підрозділів Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху

дорогами, вулицями та залізничними переїздами²⁰³, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2001 № 30; а саме супровід автомобілем прикриття є обов'язковим у разі, коли ширина великогабаритного транспортного засобу спеціального призначення перевищує 3,5 м чи довжина – 24 м.

За необхідності здійснюється супроводження у межах:

– *однієї області/міста* – автомобільний перевізник за 5 днів до запланованої дати супроводження звертається з відповідним листом на ім'я керівника територіального органу Національної поліції;

– *декількох областей* – автомобільний перевізник за 5 днів до запланованої дати супроводження звертається з відповідним листом на ім'я керівництва Національної поліції України.

У листі зазначаються:

- дата поїздки;
- марка та номерний знак транспортного засобу, що здійснює перевезення;
- прізвище, ім'я, по батькові та номер телефону водія;
- детальний маршрут руху;
- прізвище, ім'я, по батькові та номер телефону відповідальної за перевезення особи (ПІБ керівника групи та номер його телефону – в разі супроводження організованих груп дітей).

Крім того, в разі *супроводження організованих груп дітей* у листі зазначаються також мета поїздки та кількість дітей.

Супроводження здійснюється згідно з Правилами дорожнього руху одним або двома спеціалізованими автомобілями Національної поліції, які мають спеціальне кольорографічне пофарбування та розпізнавальні знаки, а також обладнані спеціальними світловими і звуковими сигналами (супроводження здійснюється двома спеціалізованими автомобілями Національної поліції ТЗ, габаритні розміри вантажу якого перевищують нормативні та який під час руху займає всі смуги в одному напрямку; *одним* спеціалізованим автомобілем Національної поліції – ТЗ, вага якого перевищує нормативну).

Якщо маршрут руху великогабаритного транспортного засобу пролягає через мостові переходи та шляхопроводи, у таких місцях забезпечується виставлення додаткових нарядів відповідних підрозділів

---

²⁰³ Про проїзд великогабаритних та великогабових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2001 № 30 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/30-2001-п>.

Національної поліції для тимчасового обмеження руху всіх транспортних засобів до закінчення проїзду.

У разі необхідності одночасного супроводження більше п'яти транспортних засобів, габаритні розміри вантажу та/або вага яких не перевищує визначених Правилами проїзду великогабаритних та великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2001 № 30, формується окремі колони, до кожної з яких може входити не більше п'яти транспортних засобів.

Отримавши завдання щодо здійснення супроводження, керівник відповідного підрозділу Національної поліції:

- вивчає маршрут, за яким здійснюватиметься супроводження, особливості організації дорожнього руху на ньому, дислокацію постів і маршрутів патрулювання, систему зв'язку і взаємодії з ними екіпажів патрульних транспортних засобів, які здійснюють супроводження;

- призначає старшого та склад екіпажу (екіпажів) супроводження, проводить інструктаж; екіпаж патрульного транспортного засобу супроводження складається з двох поліцейських;

- організовує огляд транспортних засобів, виділених для супроводження, наявних засобів радіозв'язку, спеціальних світлових і звукових сигналів.

Після закінчення супроводження складається акт виконаних робіт у двох примірниках за формою, поданою в додатку до Інструкції з питань супроводження транспортних засобів спеціалізованими автомобілями Національної поліції і забезпечення безпеки дорожнього руху.

Видача дозволів на участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні, здійснюється на підставі Правил проїзду великогабаритних та великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами. Транспортний засіб чи автопоїзд із вантажем або без вантажу вважається **великогабаритним**, якщо його габарити, максимальна маса або осьова маса перевищують хоча б один з параметрів, зазначених у п. 22.5 Правил дорожнього руху, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306 (коли хоч один з їх габаритів перевищує за шириною 2,6 м, за висотою від поверхні дороги – 4 м, за довжиною – 22 м, фактичну масу понад 40 т, навантаження на одиночну вісь – 11 т, здвоєні осі – 16 т, строєні – 22 т, або якщо

вантаж виступає за задній габарит транспортного засобу більш як на 2 м). На такому транспортному засобі чи на вантажі обов'язково встановлюється розпізнавальний знак обмеження швидкості руху, яка визначається уповноваженим підрозділом Національної поліції або технічною характеристикою цього транспортного засобу, а також проблісковий маячок оранжевого кольору. Кріплення маячка має бути надійним (з урахуванням усіх режимів руху і гальмування) і забезпечувати вільне його бачення всіма учасниками руху.

Дозвіл, що видається перевізнику уповноваженим підрозділом Національної поліції, одночасно є дозволом на встановлення та використання пробліскового маячка оранжевого кольору на великогабаритних і великовагових транспортних засобах та на автомобілі прикриття із зазначенням його марки та державного реєстраційного номера на строк дії дозволу.

Необхідність супроводу великогабаритного та великовагового транспортного засобу спеціального призначення патрульним автомобілем Національної поліції чи автомобілем прикриття визначається уповноваженим підрозділом Національної поліції під час видачі дозволу з урахуванням необхідності забезпечення безпечних умов дорожнього руху.

Супровід автомобілем прикриття є обов'язковим у разі, коли ширина великогабаритного транспортного засобу спеціального призначення перевищує 3,5 м чи довжина – 24 м.

Супровід патрульним автомобілем Національної поліції є обов'язковим у разі, коли ширина великогабаритного транспортного засобу спеціального призначення перевищує 3,75 м чи довжина – 30 м або він під час руху хоча б частково займатиме смугу зустрічного руху.

Під час супроводу автомобіль прикриття обладнується з дотриманням вимог стандартів проблісковим маячком оранжевого кольору, ввімкнення якого не дає переваги в русі, а є тільки допоміжним засобом інформації для інших учасників руху. На автомобілі прикриття встановлюється дорожній знак «Об'їзд перешкоди з лівого боку», який повинен відповідати вимогам стандартів.

На патрульних автомобілях Національної поліції під час супроводу повинні бути постійно увімкнені пробліскові маячки синього кольору та фари ближнього світла.

Видача дозволу та подання документів, необхідних для його отримання, переоформлення, видачі дублікату й анулювання здійснюються через центр надання адміністративних послуг.

Для отримання дозволу перевізник або уповноважена ним особа подає:

- заяву, в якій зазначаються заплановані строки проїзду транспортного засобу, маршрут руху, геометричні (висота, ширина, довжина) і вагові (загальна вага, осьові навантаження) параметри транспортного засобу, інформація про вантаж, найменування, адреса, телефон перевізника та прізвище відповідальної за перевезення особи;

- копії погоджувальних документів із власниками вулично-дорожньої мережі, залізничних переїздів, мостового господарства, служб міського електротранспорту, електромереж, електрифікації, електрозв'язку щодо проїзду автотранспорту;

- документ, що підтверджує внесення плати за оформлення дозволу.

Що стосується **розроблення і видачі документів щодо погодження маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів**, то така сервісна діяльність провадиться на підставі Порядку погодження та оформлення маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів²⁰⁴, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 04.08.2018 № 656, та Європейської угоди про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ).

Перевезення небезпечних вантажів територією України здійснюються за наявності погодження маршруту руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів, виданого Національною поліцією України.

Без погодження маршруту руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів, виданого поліцією, можна перевозити:

- у міжнародному сполученні на затверджених маршрутах²⁰⁵;

---

²⁰⁴ Порядок погодження та оформлення маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів : Наказ МВС України від 04.08.2018 № 656 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-18>.

²⁰⁵ Перелік маршрутів міжнародного дорожнього перевезення небезпечних вантажів, рух за якими здійснюється без погодження з уповноваженими підрозділами Національної поліції України : затв. наказом МВС України та М-ва інфраструктури України від 02.03.2016 № 151/89 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0421-16>.

Глава 11. Організація діяльності підрозділів Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху

– якщо перевезення вантажу частково або повністю звільняється від необхідності дотримання вимог та положень розділу 1.1.3 додатка А до ДОПНВ²⁰⁶.

Для отримання погодження маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів перевізник (суб'єкт перевезення небезпечних вантажів) або уповноважена ним особа подає до центру надання адміністративних послуг:

1) заяву (у ній зазначаються маршрут руху, місцезнаходження і телефони відправника, перевізника та одержувача небезпечного вантажу, відомості про транспортні засоби, кількість небезпечного вантажу, строк перевезення та прізвище уповноваженого або відповідальної за перевезення особи);

2) інформацію щодо ДОПНВ-свідоцтва про підготовку водіїв транспортних засобів, що перевозять небезпечні вантажі (далі – свідоцтво ДОПНВ про підготовку водія): номер, ким видане, дата видачі, строк дії;

3) інформацію щодо свідоцтва про допущення транспортних засобів до перевезення визначених небезпечних вантажів, якщо таке свідоцтво передбачено вимогами глави 9.1 додатка В до ДОПНВ: номер, ким видане, дата видачі, строк дії;

4) інформацію щодо свідоцтва про підготовку уповноваженого з питань безпеки перевезень небезпечних вантажів автомобільними дорогами: номер, ким видане, дата видачі, строк дії та копію наказу (договору) щодо його призначення;

5) копію чинного договору обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів;

6) у разі перевезення вибухових матеріалів і речовин, бойових припасів до вогнепальної зброї – інформацію про дозвіл на перевезення вибухових матеріалів і речовин або бойових припасів до вогнепальної зброї, виданий поліцією;

7) документ, що підтверджує повноваження уповноваженої особи, в разі подання заяви представником перевізника;

8) копію квитанції щодо оплати адміністративної послуги за оформлення погодження.

---

²⁰⁶ Европейское Соглашение о международной дорожной перевозке опасных грузов (ДОПОГ). Т. 1 : действует с 1 января 2017 года. Нью-Йорк ; Женева, 2016. 804 с. URL: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/trans/danger/publi/adr/adr2017/ADR2017r_web_vol1.pdf.

За оформлення погодження маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів справляється плата, розмір якої визначається законодавством у сфері надання адміністративних послуг.

Переоформлення, видача дубліката й анулювання погодження маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів здійснюються на безоплатній основі.

Рішення про видачу або відмову у видачі погодження маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів ухвалюється підрозділами поліції в 10-денний строк із дати подання заяви до центру надання адміністративних послуг.

Підставами для відмови у видачі погодження маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів є такі:

1) подання перевізником або уповноваженою ним особою не в повному обсязі або прострочених документів, необхідних для одержання погодження;

2) виявлення в документах, поданих перевізником, недостовірних відомостей.

У разі відмови у видачі погодження маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів плата за його оформлення повертається.

Погодження маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів видається на одноразовий проїзд. У разі здійснення постійних проїздів за однаковим маршрутом тим самим транспортним засобом із тими самими вантажами погодження може видаватися на кілька проїздів.

Строк дії погодження маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів не має перевищувати терміну дії свідоцтва про допущення транспортних засобів до перевезення визначених небезпечних вантажів, чинного договору обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів у разі настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів та свідоцтва ДОПНВ про підготовку водія.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте нормативно-правові акти у сфері дорожнього руху.

2. Назвіть міжнародні нормативні документи у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.
3. Назвіть нормативно-правові акти у сфері дорожнього руху. Дайте їх стисло характеристику.
4. Дайте визначення поняття «безпека дорожнього руху» та «забезпечення безпеки дорожнього руху».
5. Перерахуйте документи, які складаються під час провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху.
6. Охарактеризуйте порядок розгляду поліцейським справи про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.
7. У яких випадках протокол про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху не складається?
8. Що належить до сервісних повноважень Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху?
9. Які документи надаються громадянином до ТСЦ для реєстрації (перереєстрації) транспортного засобу?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Якого нормативного документа у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху не існує:

- а) Постанови КМУ «Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту»;
- б) Закону України «Про Правила дорожнього руху»;
- в) Постанови КМУ «Про затвердження Програми забезпечення безпеки дорожнього руху та екологічної безпеки транспортних засобів»;
- г) Закону України «Про автомобільний транспорт».

2. Якого підрозділу немає у Правилах дорожнього руху:

- а) рух по гірських дорогах і на крутих спусках;
- б) обов'язки і права пішоходів;
- в) переваги маршрутних транспортних засобів;
- г) рух у промислових зонах та на підприємствах.

3. Безпека дорожнього руху – це:

- а) стан упорядкованості, організованості та здійснення руху по територіях, призначених для руху транспортних засобів, а також відсутність небезпечних факторів, що можуть спричинити негативні наслідки для учасників дорожнього руху і третіх осіб;

б) стан упорядкованості, забезпечення, організованості та здійснення руху по територіях, призначених для руху транспортних засобів, а також відсутність або наявність небезпечних факторів, що можуть спричинити негативні наслідки для учасників дорожнього руху і третіх осіб;

в) стан упорядкованості, діяльності органів, організованості та здійснення руху по територіях, призначених для руху транспортних засобів, а також відсутність небезпечних факторів, що можуть спричинити сприятливі наслідки для учасників дорожнього руху та третіх осіб;

г) наявність небезпечних факторів, що можуть спричинити негативні наслідки для учасників дорожнього руху і третіх осіб, контроль за якими здійснює поліція.

4. Який орган визначає Правила користування міським пасажирським автомобільним транспортом:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Міністерство транспорту України;
- в) обласна державна адміністрація;
- г) органи місцевого самоврядування.

5. Діяльність спеціально уповноваженого органу або підрозділу, спрямована на впорядкування, організацію та контроль за здійсненням дорожнього руху по територіях, призначених для руху транспортних засобів, та усунення причин та умов, а також небезпечних факторів, що можуть спричинити негативні наслідки для учасників дорожнього руху і третіх осіб, – це:

а) порядок здійснення заходів у сфері регулювання руху автотранспорту;

- б) повноваження у сфері дорожнього руху;
- в) забезпечення безпеки дорожнього руху;
- г) контроль за дорожніми умовами.

6. Що не належить до повноважень поліції у сфері забезпечення дорожнього руху відповідно до Закону України «Про дорожній рух»:

а) видача в установленому порядку у випадках, передбачених законом, дозволів на участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні;

б) інформування учасників дорожнього руху про фіксацію фактів правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі;

в) організація супроводження і забезпечення безпечного руху транспортних засобів спеціального призначення;

г) видача в установленому порядку у випадках, передбачених законом, дозволів на участь у дорожньому русі транзитних транспортних засобів.

7. Відповідно до Закону України «Про автомобільний транспорт» Національна поліція забезпечує:

а) узгодження маршрутів та розкладу руху регулярних і нерегулярних перевезень груп людей;

б) узгодження маршрутів та розкладу руху регулярних і нерегулярних перевезень пасажирів;

в) узгодження маршрутів та розкладу руху регулярних і нерегулярних небезпечних вантажів;

г) участь у проведенні конкурсу на визначення автомобільного перевізника на автобусному маршруті загального користування.

8. Яка саме інформаційно-аналітична діяльність у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху притаманна поліції:

а) вона є розпорядником баз даних у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху;

б) вона є власником баз даних у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху;

в) вона формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України;

г) вона формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Національної поліції України.

9. Спеціально уповноваженим підрозділом поліції, що здійснює контроль за безпекою дорожнього руху, є:

а) органи досудового розслідування;

б) транспортна поліція;

в) поліцейська автомобільна інспекція;

г) патрульна поліція.

10. Яким наказом затверджено Інструкцію з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі:

а) наказом МВС України від 07.11.2015 № 1376;

б) наказом МВС України від 06.11.2015 № 1377;

в) наказом МВС України від 07.11.2015 № 1395;

г) наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Адміністративна поліцейська діяльність – це підзаконна, організаційно-розпорядча, врегульована нормами адміністративного права діяльність, пов'язана із застосуванням заходів адміністративного примусу та адміністративного нагляду в процесі реалізації державними органами закріплених повноважень із забезпечення публічної безпеки та порядку, протидії злочинності, охорони прав і свобод громадян і надання допомоги особам, які її потребують.

Адміністративне правопорушення – протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян або на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

Адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі, – це система тимчасових примусових профілактичних заходів спостереження та контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених з місць позбавлення волі, що здійснюються органами поліції з метою запобігання вчиненню злочинів і здійснення виховного впливу на таких осіб.

Адміністративний нагляд органів поліції – це врегульована нормами адміністративного права специфічна підзаконна державно-владна діяльність поліції з організації та здійснення охорони прав і свобод громадян, громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, попередження і припинення правопорушень.

Адміністративний примус у поліцейській діяльності – це сукупність передбачених адміністративно-правовими нормами заходів, що застосовуються органами Національної поліції до осіб незалежно від їх волі та бажання з метою реалізації поставлених перед поліцією завдань із забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Адміністративно-запобіжні заходи – заходи адміністративного примусу, які застосовуються з метою:

– попередження чи виявлення конкретних правопорушень;

- забезпечення публічної безпеки та порядку;
- запобігання негативним наслідкам надзвичайних ситуацій.

Безпека дорожнього руху – стан упорядкованості, організованості та здійснення руху по територіях, призначених для руху транспортних засобів, а також відсутність небезпечних факторів, що можуть спричинити негативні наслідки для учасників дорожнього руху і третіх осіб.

Боєприпаси – спеціально виготовлені вироби одноразового використання, призначені забезпечити ураження цілей в умовах збройної боротьби, самооборони, полювання чи спорту.

Бойова вогнепальна зброя – вогнепальна зброя, призначена для ураження людини та/або техніки.

Великогабаритний транспортний засіб – це транспортний засіб чи автопоїзд із вантажем або без вантажу, габарити, максимальна маса або осьова маса якого перевищують хоча б один із параметрів, зазначених у п. 22.5 Правил дорожнього руху, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306 (коли хоч один з їх габаритів перевищує за шириною 2,6 м, за висотою від поверхні дороги – 4 м, за довжиною – 22 м, фактичну масу понад 40 т, навантаження на одиночну вісь – 11 т, здвоєні осі – 16 т, стрічки – 22 т або якщо вантаж виступає за задній габарит транспортного засобу більш як на 2 м).

Вогнепальна зброя – зброя, призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння металюного заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що перебуває на визначеній відстані.

Грошове забезпечення поліцейських – виплата, яка складається з посадового окладу, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер), премії та одноразових додаткових видів грошового забезпечення.

Група реагування патрульної поліції – наряд патрульної поліції у складі не менше 2 працівників, які в зоні оперативного реагування виконують завдання із забезпечення публічного (громадського) порядку, взаємодії з населенням, безпеки дорожнього руху, попередження правопорушень або інших подій та оперативного реагування на них.

Державна реєстрація транспортного засобу – здійснення комплексу заходів, пов'язаних із перевіркою документів, які є підставою для реєстрації, а також відсутності будь-яких обтяжень, у

тому числі за даними Державного реєстру обтяжень рухомого майна, звіркою і, за необхідності, дослідженням ідентифікаційних номерів складових частин та оглядом транспортного засобу, оформленням і видачею реєстраційних документів та номерних знаків.

Дільничний офіцер поліції – це поліцейський, призначений на відповідну посаду і закріплений за поліцейською дільницею, який виконує покладені на нього чинним законодавством завдання і функції.

Дозвільна система – це особливий порядок виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян.

Дублетне звернення – це звернення тієї самої особи (групи осіб) з того самого питання, відправлені особою (групою осіб) різним адресатам і надіслані адресатами на розгляд за належністю до органу (підрозділу) поліції.

Єдиний облік – прийняття та реєстрація органами (підрозділами) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

Забезпечення безпеки дорожнього руху – це діяльність спеціально уповноваженого органу або підрозділу, спрямована на впорядкування, організацію та контроль за здійсненням дорожнього руху по територіях, призначених для руху транспортних засобів, та усунення причин та умов, а також небезпечних факторів, що можуть спричинити негативні наслідки для учасників дорожнього руху і третіх осіб.

Загальний адміністративний нагляд – це нагляд, що здійснюється підрозділами превентивної діяльності поліції з метою забезпечення встановлених правил (приписів) фізичними і юридичними особами у сфері забезпечення правил безпеки дорожнього руху, перевірки дотримання паспортних правил, правил дозвільної системи тощо.

Зал оперативного управління чергової служби – спеціально визначене приміщення чергової служби, обладнане необхідними засобами зв'язку та оргтехнікою, призначене для здійснення дистанційного управління всіма силами і засобами органу (підрозділу) поліції з метою протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави, надання в межах, визначених законодавством України, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних

чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Заохочення – засіб підтримання службової дисципліни, що полягає у відзначенні поліцейського за успішне виконання ним обов'язків, а також за інші заслуги перед державою та суспільством.

Запит на інформацію – це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що перебуває у його володінні.

Заходи адміністративного припинення – заходи адміністративного примусу, які застосовуються з метою:

- припинення протиправних дій особи;
- усунення шкідливих наслідків протиправної поведінки;
- створення умов для можливого подальшого притягнення винних до відповідальності (забезпечення провадження у справах про адміністративні проступки).

Заява – це звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією України та законодавством їхніх прав та інтересів або повідомлення про порушення законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад і посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності.

Звіт дільничного офіцера поліції – це періодичне (не рідше ніж двічі на рік) інформування виконавчого органу місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади про стан дотримання правопорядку на поліцейській дільниці, вжиті заходи із запобігання правопорушенням, підвищення довіри населення до поліції.

Зона оперативного реагування наряду поліції – умовний поділ території обслуговування на окремі сектори, закріплені в системі ІППП за конкретними нарядами поліції. Зони визначаються керівництвом територіальних органів (підрозділів) поліції та затверджуються наказом.

Керівник – це службова особа поліції, наділена правами та обов'язками з організації службової діяльності підлеглих їй поліцейських та інших працівників поліції і контролю за їхньою службовою діяльністю.

Клопотання – це письмове звернення особи з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо.

Контракт про проходження служби в поліції – це письмовий договір, що укладається між громадянином України і державою, від

імені якої виступає поліція, для визначення правових відносин між сторонами.

Масове звернення – це звернення, що надходять у великій кількості від різних громадян з однаковими змістом або суттю питання.

Методи поліцейської діяльності – законодавчо закріплені способи впливу суб'єктів поліцейської діяльності на суспільні відносини з метою забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони прав і свобод громадян та інтересів суспільства й держави, протидії злочинності та надання послуг із допомоги особам, які цього потребують з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій.

Мисливська вогнепальна зброя – вогнепальна зброя, призначена для ураження тварин і птахів під час полювання.

Національна поліція України – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України.

Неодноразове звернення – це звернення, яке надійшло до органу (підрозділу) поліції з того самого питання, що й попереднє звернення, проте за умови, що на попереднє звернення відповідь ще не була надана, а визначений законодавством України строк його розгляду ще не закінчився.

Нейтралізована зброя – стрілецька зброя будь-якої моделі, з дотриманням вимог відповідних стандартів або технічних умов спеціально приведена на заводах-виробниках чи у спеціалізованих майстернях з ремонту зброї в непридатний для стрільби стан.

Ознаки адміністративного нагляду органів Національної поліції – це критерії, які характеризують адміністративний нагляд поліції як цілісне правове явище, а також указують на його специфіку й особливості.

Оперативне інформування – єдина система збирання, опрацювання та подання до чергової служби вищого рівня інформації про правопорушення або подію з метою організації контролю за встановленням і затриманням осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також оперативного реагування на надзвичайні ситуації.

Оперативне реагування – скоординовані дії чергової служби, нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів, спрямовані на організацію невідкладного прибуття

працівників поліції до заявника або на вказане місце події з метою припинення правопорушення, встановлення особи та затримання ймовірного правопорушника, збереження слідів злочину, а також надання допомоги потерпілим особам у межах повноважень поліції.

Оперативний черговий – головний інспектор-черговий чергової частини Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції (далі – ДООАЗОР), старший інспектор з особливих доручень – черговий (старший інспектор-черговий) чергової частини (ситуаційного відділу) управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП, старший інспектор-черговий (інспектор-черговий) чергової частини (сектору реагування патрульної поліції) територіального підрозділу ГУНП.

Орган (підрозділ) поліції – центральний орган управління поліції, міжрегіональні територіальні органи Національної поліції України, ГУНП, ТВП.

Охолощена зброя – пристрої, виготовлені шляхом спеціального пристосування конструкції стрілецької вогнепальної зброї до стрільби лише холостими патронами, з яких неможливо зробити постріл снарядом, що має достатню уражальну здатність.

Первинне звернення – це звернення, що надійшло від окремої особи (групи осіб), яка (які) вперше звернулася(ися) до органу (підрозділу) поліції, або ті, які надійшли від окремої особи (групи осіб), яка (які) не вперше звернулася(ися) до органу (підрозділу) поліції, але питання, порушене у зверненні, жодним чином не стосується попередніх звернень, або попередні звернення з питання, порушеного у зверненні, визнавались анонімними, чи є достатньо підстав для визнання звернення первинним.

Підрозділ адміністративної практики – структурний підрозділ поліції, працівники якого здійснюють облік надходження, видачі та використання бланків протоколів про адміністративні правопорушення, постанов у справах про адміністративні правопорушення, тимчасових дозволів на право керування транспортними засобами, а також реєстрацію, опрацювання матеріалів про адміністративні правопорушення та внесення інформації до автоматизованого обліку адміністративних правопорушень у передбаченому законодавством порядку.

Підрозділ поліції – територіальні (відокремлені) підрозділи Департаменту патрульної поліції і територіальні (відокремлені) підрозділи територіальних органів поліції, працівники яких забезпечують безпеку дорожнього руху в окремих регіонах та населених пунктах.

Підрозділ «102» – відділ «102» УОАЗОР, працівники якого за допомогою автоматизованого робочого місця працівника підрозділу «102» (далі – АРМ «оператор «102») системи ІПНП у цілодобовому режимі здійснюють приймання екстрених викликів і реєстрацію повідомлень про правопорушення або події, що надходять телефоном за скороченим номером екстреного виклику поліції «102» (далі – скорочений номер «102»), а також за допомогою інших видів зв'язку.

Повторне звернення – це звернення від того самого громадянина з того самого питання, якщо перше не було вирішено по суті або вирішено не в повному обсязі; звернення, в якому оскаржується рішення, ухвалене у зв'язку з попереднім зверненням громадянина; звернення, в якому повідомляється про несвоєчасний розгляд попереднього звернення, якщо з часу його надходження минув визначений законодавством строк розгляду, проте відповідь громадянину не надавалася, або звернення, в якому йдеться про недоліки, допущені під час розгляду попереднього звернення громадянина.

Повторність правопорушення – повторне вчинення протягом року адміністративного правопорушення, відповідальність за яке передбачається відповідними статтями КУпАП та визначається за фактами винесених постанов у справах про адміністративні правопорушення, які набрали чинності (крім правопорушень, відповідальність за які передбачено ч. 3 ст. 130 КУпАП).

Поліцейська дільниця – це територія, що обслуговується дільничним офіцером поліції, з чисельністю населення, що не перевищує 6 тис. осіб у сільській місцевості та 7 тис. осіб – у містах.

Поліцейська діяльність – це особлива форма державно-владної діяльності управлінського характеру, що здійснюється в інтересах суспільства і держави спеціально створеними органами, уповноваженими застосовувати поліцейські заходи з метою забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони прав і свобод громадян та інтересів суспільства й держави, протидії злочинності та надання послуг із допомоги особам, які цього потребують з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій.

Поліцейська станція – це службове приміщення, що надається ДОП для виконання покладених на нього завдань із забезпечення правопорядку в межах поліцейської дільниці.

Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи

людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень.

Правопорядок – система суспільних відносин, урегульованих нормами права.

Превентивна робота дільничного офіцера поліції – це діяльність, передбачена законодавством України, спрямована на попередження кримінальних та інших правопорушень, перевірку дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають на превентивному обліку, здійснення поліцейського піклування.

Превентивний облік – це комплекс заходів у діяльності дільничних офіцерів поліції, спрямованих на підтримання в актуальному стані інформаційних підсистем єдиної інформаційної системи МВС про осіб, щодо яких здійснюється превентивна робота.

Прийняття та реєстрація заяв (повідомлень) – отримання заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення й інші події та присвоєння їм порядкового номера уповноваженими службовими особами органів (підрозділів) поліції.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення – комплекс взаємопов'язаних і взаємообумовлених процесуальних дій, спрямованих на своєчасне, повне й об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності до законодавства, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів і зміцнення законності, які здійснюються спеціально уповноваженим органом або посадовою особою державних органів з метою охорони прав та законних інтересів громадян, охорони власності, виконання завдань з охорони громадського порядку і громадської безпеки.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення, повідомчі органам Національної поліції, – це комплекс взаємозалежних і взаємозумовлених процесуальних дій, спрямованих на своєчасне, всебічне, повне та об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності до законодавства, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, попередження правопорушень, виховання громадян у дусі дотримання законів і зміцнення законності, здійснюваних спеціально уповноваженими посадовими особами органів

Національної поліції з метою забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави, протидії злочинності тощо.

Пропозиція (зауваження) – це звернення громадян, де висловлюються порада чи рекомендація щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також думки щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, удосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства.

Публічна безпека – це стан захищеності інтересів людини, суспільства й держави від суспільно небезпечних діянь і негативного впливу надзвичайних обставин, викликаних криміногенною ситуацією, стихійним лихом, катастрофами, аваріями і пожежами, епідеміями та іншими надзвичайними ситуаціями.

Публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена у процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень чи інших розпорядників публічної інформації.

Публічний порядок – це урегульована правовими та іншими соціальними нормами система суспільних відносин, що забезпечує захист прав і свобод громадян, їх життя і здоров'я, повагу до честі та людської гідності, дотримання норм суспільної моралі.

Сектор реагування патрульної поліції – підрозділ патрульної поліції, який цілодобово забезпечує оперативне реагування на повідомлення про правопорушення або події, у межах своєї компетенції здійснює їх розгляд, а також комплекс превентивних заходів шляхом патрулювання території обслуговування, виявлення та припинення правопорушень, застосування визначених законодавством поліцейських та інших заходів.

Скарга – це звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян і посадових осіб.

Слідчо-оперативна група – організаційна форма взаємодії слідчих, працівників оперативних та інших підрозділів поліції з метою виявлення, фіксації, вилучення та пакування слідів кримінального

правопорушення, речових доказів, установлення свідків і потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, які його вчинили.

Службова дисципліна – дотримання поліцейським Конституції і законів України, міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Національної поліції України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, Присяги поліцейського та наказів керівників.

Службова підготовка – система заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь і навичок працівника поліції з урахуванням оперативної обстановки, специфіки та профілю його оперативно-службової діяльності.

Спеціальний адміністративний нагляд – це нагляд, що здійснюється органами Національної поліції за особами, звільненими з місць позбавлення волі.

Схема місця дорожньо-транспортної пригоди – графічне зображення місця дорожньо-транспортної пригоди з відображенням та фіксацією на ньому всіх об'єктів та обставин, що стосуються події та можуть мати значення для об'єктивного визначення її причин.

Уповноважена службова особа – працівник чергової служби, а в разі відсутності у структурі органу (підрозділу) поліції відповідної чергової служби – інший визначений керівництвом органу (підрозділу) поліції працівник, якого уповноважено на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

Форми діяльності Національної поліції України – визначені нормативно-правовими актами та здійснювані в межах компетенції поліції способи зовнішнього вираження її діяльності, спрямовані на надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, охорону прав і свобод громадян, протидію злочинності, надання послуг із допомоги особам, які потребують її з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій.

Холодна зброя – предмети або пристрої, конструктивно призначені та за своїми властивостями придатні для неодноразового заподіяння шляхом безпосередньої дії тяжких (небезпечних для життя в момент спричинення) і смертельних тілесних ушкоджень, дія яких ґрунтується на використанні м'язової сили людини.

Чергова служба – чергова частина Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України, чергові частини (ситуаційні відділи) управлінь організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП, чергові частини територіальних підрозділів ГУНП, старші інспектори-чергові (інспектори-чергові) та помічники чергових секторів реагування патрульної поліції територіальних підрозділів ГУНП, які забезпечують безперервне та цілодобове виконання своїх завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративна діяльність Національної поліції : навч. посіб. / кер. авт. кол. В. А. Глуховеря. – Дніпро : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 248 с.
2. Адміністративна діяльність Національної поліції : навч. посіб. для підготовки до іспиту / О. М. Калюк, С. Ф. Константінов, В. А. Куліков та ін. ; за ред. В. А. Кулікова. – Київ : Освіта України, 2016. – 230 с.
3. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 432 с.
4. Адміністративна діяльність поліції : підручник / В. В. Середа, М. П. Гурковський, Ю. С. Назар та ін. ; за заг. ред. В. В. Середи. – Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 776 с.
5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. М. Князєв та ін. ; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 242 с.
6. Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, В. М. Гарашук та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. – Харків : Право, 2000. – 520 с.
7. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. Т. 1. Загальна частина / редкол.: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. – Київ : Юрид. думка, 2004. 584 с.
8. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції : навч. посіб. / С. Ф. Константінов, С. Г. Братель, В. О. Басс, В. М. Білик [та ін.]. – Київ : Центр учб. літ., 2016. – 336 с.
9. Алексєєв С. С. Восхождение к праву. Поиски и решения / С. С. Алексєєв. – М. : НОРМА, 2001. – 752 с.
10. Бахрах Д. Н. Административное право : учебник / Д. Н. Бахрах. – М. : БЕК, 1996. – 368 с.
11. Белінський Ю. Є. Адміністративно-правове регулювання реалізації громадянами України права на придбання і зберігання

зброї та спеціальних засобів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ю. Є. Белінський. – Київ, 2013. – 196 с.

12. Бойко І. В. Основні види поліцейської діяльності в Україні / І. В. Бойко // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2018. – Вип. 3. – Т. 1. – С. 117–124.

13. Бойко О. І. Історичні аспекти формування методологічних підходів до оцінювання діяльності дільничних офіцерів поліції / О. І. Бойко // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2016. – № 3. – С. 178–188.

14. Бондаренко Г. П. Адміністративна відповідальність в СРСР / Г. П. Бондаренко. – Львів : Вища шк., 1975. – 175 с.

15. Ботвінов Р. Публічна служба в Національній поліції України: нормативно-правова колізія [Електронний ресурс] / Р. Ботвінов // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2017. – Вип. 2 (33). – С. 94–100. Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2017/2017_02\(33\)/14.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2017/2017_02(33)/14.pdf).

16. Бугайчук К. Л. Форми публічного адміністрування в органах Національної поліції України / К. Л. Бугайчук // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2018. – Вип. 4. – Т. 1. – С. 133–140.

17. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.

18. Гуменюк В. А. Адміністративно-правове регулювання здійснення органами внутрішніх справ дозвільної системи : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. А. Гуменюк. – Харків, 1999. – 202 с.

19. Гуменюк Л. Й. Поліція і населення: психологічна складова ефективності співпраці / Л. Й. Гуменюк // Сучасні стратегії та перспективи оптимізації взаємодії поліції і населення в соціумі : матеріали круглого столу (м. Львів, 23 листоп. 2017 р.) / упоряд. З. Р. Кісіль, Л. Й. Гуменюк. – Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 172 с.

20. Демський Е. Ф. Адміністративно-процесуальне право України : навч. посіб. / Е. Ф. Демський. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 496 с.

21. Департамент карного розшуку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/departament-karnogo-rozshuku.html>.

22. Джафарова О. В. Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: адміністративно-правові засади : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / О. В. Джафарова. – Харків, 2015. – 572 с.

23. Дисциплінарний статут Національної поліції України : наук.-практ. комент. / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. – Харків : Майдан, 2019. – 254 с.

24. Дідєнко С. В. Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / С. В. Дідєнко. – Київ, 2016. – 443 с.

25. Дневник П. А. Валуєва министра внутренних дел (1861–1864) : в 2 т. / ред., введ., биограф. очерк и комент. П. А. Зайончковского. – М. : Изд-во АН СССР, 1961. – Т. 1. – 422 с.

26. Европейское Соглашение о международной дорожной перевозке опасных грузов (ДОПОГ). Т. 1 : действует с 1 января 2017 года [Электронный ресурс] / Организация Объединенных Наций. – Нью-Йорк ; Женева, 2016. – 804 с. – Режим доступа: https://www.unecsc.org/fileadmin/DAM/trans/danger/publi/adr/adr2017/ADR2017r_web_vol1.pdf.

27. Європейська угода, що доповнює Конвенцію про дорожні знаки та сигнали, відкриту для підписання у Відні 8 листопада 1968 року : від 01.05.1971 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_372.

28. Іваниця А. В. Методологічні аспекти діяльності Національної поліції України / А. В. Іваниця // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2018. – № 1 (90). – С. 21–25.

29. Іванцов В. О. Характеристика поліцейських заходів крізь призму методів адміністративної діяльності поліції / В. О. Іванцов, К. О. Чишко // Процес модернізації системи державного управління: конституційний, адміністративний та фінансовий аспекти : монографія / за заг. ред. А. С. Нєстерєнко. – Одєса : Гельветика, 2017. – С. 158–173.

30. Іванцов В. О. Адміністративна відповідальність: узагальнюючий підхід до визначення поняття / А. В. Іванцов // Право і Безпека. – 2014. – № 3. – С. 48–53.

31. Історія міліції України у документах і матеріалах : у 3 т. / за ред. П. П. Михайленка, Я. Ю. Кондратьєва. – Київ : Генеза, 1997. – Т. 1: 1917–1925 рр. – 504 с.

32. Історія міліції України у документах і матеріалах : у 3 т. / за ред. П. П. Михайленка, Я. Ю. Кондратьєва. – Київ : Генеза, 1999. – Т. 2: 1926–1945 рр. – 412 с.

33. Історія міліції України у документах і матеріалах : у 3 т. / за ред. П. П. Михайленка, Я. Ю. Кондратьєва. – Київ : Генеза, 2000. – Т. 3: 1946–1990 рр. – 616 с.

34. Кісіль О. Ю. Деякі проблеми правової регламентації соціального забезпечення поліцейських в Україні [Електронний ресурс] / О. Ю. Кісіль // Форум права. – 2016. – № 3. – С. 116–120. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_3_23.pdf.

35. Клочко А. Особливості правого регулювання дільничного офіцера поліції / А. Клочко // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 3. – С. 131–134.

36. Ключев О. М. Форми та методи профілактичної діяльності органів внутрішніх справ на місцевому рівні [Електронний ресурс] / О. М. Ключев // Форум права. – 2007. – № 1. – С. 99–103. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2007_1_19.pdf.

37. Кобзар О. Ф. Поліцейська діяльність в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія / О. Ф. Кобзар. – Харків ; Дніпропетровськ : Панов, 2015. – 316 с.

38. Ковалів М. В. Переконавання та примус як загальні методи впливу в органах виконавчої влади / М. В. Ковалів // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – Серія юридична. – 2015. – Вип. 1. – С. 211–219.

39. Когут Я. М. Щодо поняття адміністративно поліцейської діяльності / Я. М. Когут // Митна справа. – 2013. – № 5 (2.2). – С. 321–326.

40. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10>.

41. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України : підручник / Т. О. Коломоєць. – Київ : Істина, 2008. – 458 с.

42. Колпаков В. К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. посіб. / В. К. Колпаков. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 256 с.

43. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – Київ : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.

44. Комзюк А. Т. Адміністративний примус в правоохоронній діяльності міліції в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / А. Т. Комзюк. – Харків, 2002. – 38 с.

45. Конвенція про дорожні знаки та сигнали : від 08.11.1968 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_902.

46. Конвенція про дорожній рух : від 08.11.1968 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_041.

47. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

48. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

49. Корнієнко М. В. Особливості забезпечення і захисту прав дітей дільничним офіцером поліції / М. В. Корнієнко // Правовий часопис Донбасу. – 2018. – № 3 (64). – С. 100–107.

50. Косиця О. Поліцейська діяльність як наукова категорія / О. Косиця // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 1. – С. 133–137.

51. Кравчук О. Л. Історичний розвиток поняття «присяга» / О. Л. Кравчук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Серія «Юриспруденція». – 2015. – № 13. – Т. 1. – С. 107–111.

52. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

53. Левченко Н. О. Психологічні особливості здійснення профілактичних заходів дільничним офіцером поліції / Н. О. Левченко // Юридична психологія. – 2017. – № 1 (20). – С. 160–169.

54. Лемеш Д. Л. Адміністративно-правовий статус працівників поліції в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Д. Л. Лемеш. – Київ, 2016. – 20 с.

55. Лихачов С. В. Дозвільне провадження в адміністративно-му процесі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / С. В. Лихачов. – Харків, 2001. – 177 с.

56. Ляшук Р. М. Методи переконання та примусу в адміністративній діяльності правоохоронних органів / Р. М. Ляшук // Порівняльно-аналітичне право. – 2016. – № 3. – С. 148–150.

57. Мальцева О. В. Соціальний захист працівників поліції: закордонний та вітчизняний досвід / О. В. Мальцева // Національна поліція Донеччини: проблеми становлення та стратегія розвитку – 2016 : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Маріуполь, 21 жовт. 2016 р.) / ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», Головне управління Нац. поліції в Донецькій обл., Донецьк. юрид. ін-т. – Маріуполь, 2016. – С. 56–59.

58. Масленников М. Я. Административно-юрисдикционный процесс: сущность и актуальные вопросы правоприменения по

делам об административных правонарушениях / М. Я. Масленников. – Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1990. – 207 с.

59. Маськовіта М. М. Теоретико-правовий аналіз поняття «присяга» / М. М. Маськовіта // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Серія «Юридичні науки». – 2015. – № 825. – С. 167–171.

60. Мельник К. Ю. Окремі проблеми правового регулювання призначення на посади поліцейських / К. Ю. Мельник // Правова реформа в сучасних умовах: досягнення та перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 лют. 2016 р.) : у 2 т. – Тернопіль : Вектор, 2016. – Т. 2. – С. 111–116.

61. Михайленко П. П. Из Истории милиции советской Украины / П. П. Михайленко. – Киев : Київ. фабрика набору, 1965. – 400 с.

62. Панова О. О. Забезпечення публічної безпеки в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія / О. О. Панова. – Харків : ФОП Панов А. М., 2018. – 510 с.

63. Петков В. П. Основи переконання в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ (організаційно-правові аспекти) [Електронний ресурс] / В. П. Петков // Форум права. – 2005. – № 1. – С. 58–64. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2005_1_10.pdf.

64. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / В. М. Плішкін ; за ред. Ю. Ф. Кравченка. – Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. – 702 с.

65. Положення про Департамент патрульної поліції : затв. Наказом Нац. поліції від 06.11.2015 № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://patrol.police.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/Polozhennya_DPP_zi_zminamy_vid_31_10_16.pdf.

66. Положення про Департамент патрульної поліції : затв. Наказом Нац. поліції від 06.11.2015 № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://patrol.police.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/Polozhennya_DPP_zi_zminamy_vid_31_10_16.pdf.

67. Положення про Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 30.06.2015 № 774.

68. Порядок погодження та оформлення маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів : затв. Наказом МВС України від 04.08.2018 № 656 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-18>.

69. Про автомобільний транспорт : Закон України від 05.04.2001 № 2344-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>.

70. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон України від 01.12.1994 р № 264/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-вр>.

71. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.

72. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

73. Про відпустки : Закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр>.

74. Про встановлення індикаторів, за якими здійснюється проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції України : Наказ МВС України від 09.11.2018 № 900 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1358-18>.

75. Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 988 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2015-п>.

76. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України від 04.03.1998 № 160/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98-вр>.

77. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

78. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>.

79. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України від 06.09.2005 № 2806-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>.

80. Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 № 3353-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>.

81. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

82. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>.

83. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

84. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

85. Про затвердження Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 № 435 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-2018-п>.

86. Про затвердження Інструкції з діловодства в системі Національної поліції : Наказ Нац. поліції України від 20.05.2016 № 414.

87. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>.

88. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : Наказ МВС України від 23.05.2017 № 440 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17>.

89. Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України : Наказ МВС України від 11.10.2018 № 828 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18>.

90. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : Наказ МВС України від 16.02.2018 № 111 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18>.

91. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18>.

92. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>.

93. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : Наказ МВС України від 07.11.2015 № 1395 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15>.

94. Про затвердження Інструкції з питань супроводження транспортних засобів спеціалізованими автомобілями Національної поліції і забезпечення безпеки дорожнього руху під час його здійснення : Наказ МВС України від 29.11.2016 № 1259 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0210-17>.

95. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Наказ МВС України та Держ. департаменту з питань виконання покарань від 04.11.2003 № 1303/203 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-04>.

96. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : Наказ МВС України від 21.08.1998 № 622 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>.

97. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських : Наказ МВС України від 17.11.2015 № 1465 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1445-15>.

98. Про затвердження Інструкції про умови та порядок придбання, зберігання, обліку, використання та застосування пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів поліцейськими, особами, звільненими зі служби в поліції, а також колишніми працівниками міліції : Наказ

МВС України від 29.03.2016 № 223 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0622-16>.

99. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 № 1000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1000-2015-п>.

100. Про затвердження норм належності однострою поліцейських (у мирний час) : Наказ МВС України від 22.06.2016 № 530 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1004-16>.

101. Про затвердження Переліку маршрутів міжнародного дорожнього перевезення небезпечних вантажів, рух за якими здійснюється без погодження з уповноваженими підрозділами Національної поліції України : Наказ МВС України та М-ва інфраструктури України від 02.03.2016 № 151/89 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0421-16>.

102. Про затвердження Положення про Головне управління Національної поліції в Житомирській області : Наказ Нац. поліції України від 06.11.2015 № 22.

103. Про затвердження Положення про Головне управління Національної поліції в Запорізькій області : Наказ Нац. поліції України від 06.11.2015 № 24.

104. Про затвердження Положення про Головне управління Національної поліції у Львівській області : Наказ Нац. поліції України від 06.11.2015 № 30.

105. Про затвердження Положення про Головне управління Національної поліції в Миколаївській області : Наказ Нац. поліції України від 06.11.2015 № 31.

106. Про затвердження Положення про діяльність медичної (військово-лікарської) комісії МВС : Наказ МВС України від 03.04.2017 № 285 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0559-17>.

107. Про затвердження Положення про дозвільну систему : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-п>.

108. Про затвердження Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-п>.

109. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції : Наказ МВС України від 16.02.2016 № 105 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0576-16>.

110. Про затвердження Положення про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції : Наказ МВС України від 24.12.2015 № 1625 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0076-16>.

111. Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення : Наказ МВС України від 04.12.2017 № 987 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1565-17>.

112. Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 11.11.2010 № 550 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-10>.

113. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : Наказ МВС України від 08.02.2019 № 100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>.

114. Про затвердження Порядку виплати та визначення розміру грошової компенсації поліцейським за найм ними житла : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.10.2018 № 866 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2018-п>.

115. Про затвердження Порядку відшкодування особами витрат, пов'язаних з їх утриманням у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2017 № 261 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2017-п>.

116. Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1103 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-2008-p>.

117. Про затвердження Порядку підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 487 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487-2009-p>.

118. Про затвердження Порядку пільгового реабілітаційного, санаторно-курортного лікування, оздоровлення та відпочинку в медичних реабілітаційних центрах, санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах та оздоровчих закладах Міністерства внутрішніх справ України поліцейських, деяких інших категорій осіб та членів їх сімей : Наказ МВС України від 14.12.2015 № 1568 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-16>.

119. Про затвердження Порядку присвоєння спеціальних звань поліції та позбавлення спеціальних звань : Наказ МВС України від 12.03.2016 № 177 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0498-16>.

120. Про затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 58 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-p>.

121. Про затвердження Порядку проходження комплексного медичного огляду (диспансеризації) поліцейськими : Наказ МВС України від 10.12.2015 № 1561 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1663-15>.

122. Про затвердження Порядку психофізіологічного обстеження кандидатів на службу в поліції та Порядку обстеження на предмет виявлення алкогольної, наркотичної та токсичної залежності кандидатів на службу в поліції : Наказ МВС України від 17.12.2015 № 1583 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0037-16>.

123. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України : Наказ МВС України від

15.11.2017 № 930 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17>.

124. Про затвердження Порядку складання Присяги працівника поліції : Наказ МВС України від 09.11.2015 № 1453 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1487-15>.

125. Про затвердження Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання : Наказ МВС України від 06.04.2016 № 260 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0669-16>.

126. Про затвердження Порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського : Наказ МВС України від 11.01.2016 № 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0163-16>.

127. Про затвердження Порядку тимчасового затримання працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції транспортних засобів та їх зберігання : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1102 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-2008-p>.

128. Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.1997 № 176 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-p>.

129. Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні : Наказ М-ва транспорту України від 14.10.1997 № 363 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-98>.

130. Про затвердження Програми забезпечення безпеки дорожнього руху та екологічної безпеки транспортних засобів : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.1998 № 456 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/456-98-p>.

131. Про затвердження структури Національної поліції України : Наказ Нац. поліції України від 06.11.2015 № 1.

132. Про затвердження Типового положення про управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування головних управлінь Національної поліції України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві : Наказ МВС України від 22.01.2016 № 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0216-16>.

133. Про затвердження Умов оплати праці працівників закладів та установ, що належать до сфери управління Національної поліції України : Наказ МВС України від 13.02.2017 № 110 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0311-17>.

134. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>.

135. Про ліквідацію територіального органу Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2019 № 841 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-likvidaciyu-teritorialnogo-organi-m841nacionalnoyi-policiyi>.

136. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.

137. Про міжнародні договори : Закон України від 29.06.2004 №1323-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.

138. Про міліцію : Закон України від 20.12.1991 № 583-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12>. (Втратив чинність).

139. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

140. Про невідкладні заходи із забезпечення безпеки дорожнього руху : Указ Президента України від 20.11.2007 № 1121/2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1121/2007>.

141. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

142. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : Наказ МВС України від 06.07.2017 № 570 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>.

143. Про охоронну діяльність : Закон України від 22.03.2012 № 4616-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4616-17>.

144. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 09.04.1992

№ 2262-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12>.

145. Про питання централізованого ресурсного забезпечення органів і підрозділів Національної поліції України : Наказ Нац. поліції України від 31.01.2017 № 78.

146. Про Правила дорожнього руху : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-p>.

147. Про право власності на окремі види майна : Постанова Верховної Ради України від 17.06.1992 № 2471-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2471-12>.

148. Про проїзд великогабаритних та великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2001 № 30 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/30-2001-p>.

149. Про реалізацію окремих положень Дисциплінарного статуту Національної поліції України : Наказ МВС України від 07.11.2018 № 893.

150. Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.06.2017 № 481-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481-2017-p>.

151. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p>.

152. Про утворення територіальних органів з надання сервісних послуг Міністерства внутрішніх справ : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 889 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-2015-p>.

153. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон України від 22.06.2000 № 1835-ІІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>.

154. Проневич О. С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України: порівняльно-правовий аналіз : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / О. С. Проневич. – Харків, 2011. – 36 с.

155. Проневич О. С. Поліцейська діяльність як вид державно-управлінської діяльності [Електронний ресурс] / О. С. Проневич // Форум права. – 2009. – № 2. – С. 350–356. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2009_2_55.pdf.

156. Протокол про дорожні знаки та сигнали : від 19.09.1949 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_901.

157. Реєстрація, перереєстрація колісних транспортних засобів з видачею свідоцтва про реєстрацію та номерних знаків, зняття з обліку транспортного засобу з видачею облікової картки та номерних знаків для разових поїздок. Головний сервісний центр МВС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hsc.gov.ua/index/poslugi/poslugi-pov-yazani-z-avto/reyeestratsiya-perereyeestratsiya-kolisnih-transportnih-zasobiv-z-vidacheyu-svidotstva-pro-reyeestratsiyu-abo-jogo-dublikata-ta-nomernih-znakiv-znyattya-z-obliku-z-vidacheyu-oblikovoyi-kartki-ta-nomernih/>.

158. Резолюція № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію» : від 08.05.1979 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803.

159. Руководство по демократическим основам полицейской деятельности [Електронний ресурс] / Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе. – Вена, 2008. – 81 с. – Режим доступу: <https://www.osce.org/ru/secretariat/23805>.

160. Самойленко Е. А. Киевская городская полиция в середине XIX – начале XX вв. / Е. А. Самойленко. – Киев : София, 2000. – 187 с.

161. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник / О. Ф. Скакун. – Київ : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2010. – 520 с.

162. Солоненко О. М. Служба в поліції як державна служба особливого характеру / О. М. Солоненко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2018. – № 2 (1). – С. 212–223.

163. Структура Головного управління Національної поліції в Харківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hk.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/>.

164. Структура Головного управління Національної поліції в Хмельницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hm.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/>.

165. Тучак М. О. Адміністративно-правові засади діяльності дільничних інспекторів міліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / М. О. Тучак. – Харків, 2002. – 209 с.

166. Управління внутрішнього аудиту Національної поліції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/departament-vnutrishnogo-auditu-nacziionalnoji-policziji-ukrajini.html>.

167. Фелик В. І. Структура інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України / В. І. Фелик // Наше право. – 2017. – № 2. – С. 90–95.

168. Фомін Ю. В. Поліцейське право та поліцейське законодавство як правова основа діяльності органів внутрішніх справ / Ю. В. Фомін // Право і Безпека. – 2011. – № 4. – С. 90–95.

169. Чишко К. О. Адміністративно-правова кваліфікація правопорушень у сфері забезпечення громадського порядку та громадської безпеки : монографія / К. О. Чишко. – Харків : В справі, 2017. – 232 с.

170. Черноус О. В. Право працівника поліції на щорічні відпустки та стан його реалізації в сучасній Україні / О. В. Черноус // Актуальні питання удосконалення законодавства про працю та соціальне забезпечення : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 29 верес. 2017 р.) / за ред. В. В. Жернакова. – Харків : Право, 2017. – С. 198–201.

171. Шапочка Т. І. Адміністративно-правові засади контролю та нагляду за законністю у сфері дозвільної діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Т. І. Шапочка. – Сімферополь, 2011. – 212 с.

172. Шильник В. Ю. Адміністративні юрисдикційні провадження та їх здійснення органами внутрішніх справ : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. Ю. Шильник. – Харків, 2004. – 197 с.

173. Юсупов В. А. Правоприменительная деятельность органов государственного управления / В. А. Юсупов. – М. : Юрид. лит., 1979. – 136 с.

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

Адміністративний нагляд

- види 62
- визначення 65
- відповідальність 79
- матеріали для встановлення адміністративного нагляду 71-72
- обмеження дій піднаглядних 68
- ознаки 64-65
- особи, щодо яких встановлюється адміністративний нагляд 66, 67
- підстави 66-67
- припинення 70-71
- термін 68

Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів поліції

- адміністративна відповідальність 164
- адміністративне правопорушення 164-165
- адміністративно-процесуальна стадія 177
- державна таємниця 169
- звернення громадян 196-197
- особи, які беруть участь у провадженні у справах про адміністративні правопорушення 187-188
- принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення 166-167
- провадження у справах про адміністративні правопорушення 165
- провадження у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчі органам поліції 173-174
- протокол про адміністративне правопорушення 175, 177
- справи про адміністративні правопорушення, підвідомчі органам поліції 173

Дільничні офіцери поліції

- завдання 289-290
- контрольно-наглядова справа 292
- напрями роботи 290-291
- поліцейська дільниця 292

- превентивна робота 297–298
  - принципи роботи 288
  - робота у сільській місцевості 293
- Дозвільна система
- визначення 302–303
  - дозволи 320
  - контроль за об'єктами дозвільної системи 308, 313, 319
  - облік власників зброї, пристроїв 317
  - облік об'єктів дозвільної системи 316–317
  - одержання дозволу на зберігання, носіння нагородної зброї 323, 325
  - особова справа власника зброї 318
  - перереєстрація зброї 322
  - порушення правил дозвільної системи 315–316
  - право придбання мисливської гладкоствольної зброї та основних частин до неї 319
  - строк дії дозволів 309–310
  - суб'єкти видачі дозволів 310–311
  - суб'єкти дозвільної системи 307
- Забезпечення безпеки дорожнього руху
- безпека дорожнього руху 335
  - видача та обмін посвідчень водія 348–349
  - визначення 337–338
  - організація супроводження і забезпечення безпечного руху транспортних засобів спеціального призначення 353
  - підвищення рівня 336
  - повноваження Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху 338–339
  - погодження маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів 357
  - постановова по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі 343
  - протокол про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху 341–342, 345
  - реєстрація, перереєстрація та облік транспортних засобів 350
  - сервісні послуги, що надаються органами поліції 347–348, 352

- функції патрульної поліції у сфері забезпечення дорожнього руху 340-341

Методи поліцейської діяльності

- адміністративний примус 42-43, 45
- визначення 40, 44
- заходи адміністративного примусу 43-44
- класифікація 40-41
- переконання 41
- поліцейські заходи 48-49
- поліцейські заходи примусу 56-58
- поліцейські превентивні заходи 51-56
- примус 41-42

Національна поліція

- визначення 15
- завдання Національної поліції 16
- напрями діяльності Національної поліції 17
- поліцейські послуги 18
- принципи діяльності Національної поліції 23-27
- структура Національної поліції 18-22

Патрульна поліція

- вилучення посвідчення водія 274
- завдання 255
- оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху 265
- оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтею 130 КУпАП 271
- первинна професійна підготовка 260, 263
- постанови по справі про адміністративні правопорушення 270
- принципи 258
- провадження у справах про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства 272
- розгляд справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху 268
- тимчасове затримання транспортних засобів 276
- функції 255-257

Поліцейська (адміністративна) діяльність

- визначення 13, 14

- ознаки 13, 14
  - поліцейські послуги 18
  - правоохоронна діяльність 15
  - форми 28
- Проходження служби**
- атестування поліцейських 92
  - відпустки 116
  - відрядження поліцейських 106
  - відсторонення поліцейського від виконання службових обов'язків (посади) 105
  - звільнення 106, 118–119
  - конкурс на службу в поліції 89
  - переміщення поліцейських 100
  - поліцейський 85
  - поліцейські комісії 86
  - призначення на посаду 84
  - присвоєння спеціальних звань 110
  - професійне навчання поліцейських 107
  - проходження служби під час навчання 108
- Фінансове та матеріально-технічне забезпечення поліцейських**
- виплата грошового забезпечення 145
  - грошове забезпечення поліцейських 132, 145
  - грошовий атестат 159
  - оклади поліцейських за спеціальними званнями 134
  - посадовий оклад 135–144
  - преміювання 154
  - суб'єкти фінансового забезпечення 128
- Чергові частини органів поліції**
- відповідальний по Національній поліції (ГУНП, територіальному підрозділу поліції) 217, 220, 223
  - єдиний облік заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події 246–248
  - забезпечення, зберігання та експлуатація озброєння 248
  - завдання 213
  - Інформаційний портал Національної поліції України 237
  - оперативний черговий 228–229
  - перевірка організації діяльності чергових частин 224–225
  - призначення 212
  - принципи 213–214

- реагування на заяви та повідомлення про правопорушення 237
- система чергової служби 214–215
- старший інспектор-черговий чергової частини 227
- чергова частина Національної поліції 215
- чергові частини ГУНП (ситуаційні відділи) 217
- чергові частини (сектори реагування патрульної поліції) територіальних підрозділів поліції 222

П50 Поліцейська (адміністративна) діяльність : навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Безпалової ; [О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін. ; передм. О. І. Безпалової] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2020. – 396 с.

ISBN 978-966-610-139-9

У навчальному посібнику висвітлено основні положення законодавства України, що регулює поліцейську (адміністративну) діяльність.

Навчальний посібник буде корисним курсантам, слухачам магістратури, ад'юнктам, аспірантам, докторантам, викладачам закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, в яких здійснюється підготовка кадрів для Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції, працівникам органів та підрозділів Національної поліції.

УДК 351.74(477)(075.8)

Приклад посилання на видання (в цілому) згідно з міжнародними стандартами: Bezpalova O. I. (ed.), 2020. Policing (Administrative Activity) [*Politseiska (adminicratyvna) diialnistj*]. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav.

Навчальне видання

БЕЗПАЛОВА Ольга Ігорівна
ДЖАФАРОВА Олена В'ячеславна
ШАТРАВА Сергій Олександрович та ін.

ПОЛІЦЕЙСЬКА (АДМІНІСТРАТИВНА) ДІЯЛЬНІСТЬ

Навчальний посібник

Редагування: *Г. Я. Ступницька, М. В. Цветкова-Верніченко*
Внесення правок: *Сологуб К. О.*
Комп'ютерне верстання: *А. О. Зозуля*

Підпис. до друку 31.08.2020. Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 23,1.
Обл.-вид. арк. 20,85. Тираж 150 пр. Зам. № 2020-15.

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.